

DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS
Dr. Mazsu Dániel

Debrecen
2025

DEBRECENI EGYETEM
MARTON GÉZA ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI DOKTORI
ISKOLA

ALAPELVEK A DIGITÁLIS EGYSÉGES PIACON
Az Európai Unió digitális ökoszisztémához való hozzáállása, és annak változása

Készítette:

Dr. Mazsu Dániel

Témavezető:

Prof. Dr. Szikora Veronika
tanszékvezető egyetemi tanár

A doktori program címe: Az állam és a jog változásai Közép- és Kelet-Európában

A doktori iskola vezetője: Prof. Dr. Szabadsfalvi József egyetemi tanár

A kézirat lezárva: 2025. március 31.

Műhelyvita után lezárva: 2025. augusztus 20.

DEBRECEN

2025

A doktori értekezés betétlapja

Alapelvek a Digitális Egységes Piacon

Értekezés a doktori (PhD) fokozat megszerzése érdekében
a jog- és államtudomány tudományágban

Írta: Dr. Mazsu Dániel okleveles jogász

Készült a Debreceni Egyetem Marton Géza Doktori Iskolája
(Az állam és a jog változásai Közép- és Kelet-Európában programja) keretében

Témavezető: Prof. Dr. Szikora Veronika

Az értekezés bírálói:

Dr. ....

Dr. ....

Dr. ....

A bírálóbizottság:

elnök:

Dr. ....

tagok:

Dr. ....

Dr. ....

Dr. ....

Dr. ....

Az értekezés védésének időpontja: 2025. .... .

NYILATKOZAT

Alulírott, dr. Mazsu Dániel, büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy a Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolában a doktori fokozat megszerzése céljából benyújtott, Alapelvek a Digitális Egységes Piacon című értekezésem saját önálló munkám, a benne található, másoktól származó gondolatok és adatok eredeti leőhelyét a hivatkozásokban (lábjegyzetekben), az irodalomjegyzékben, illetve a felhasznált források között hiánytalanul feltüntettem.

Kijelentem, hogy a benyújtott értekezéssel azonos tartalmú értekezést más egyetemen nem nyújtottam be tudományos fokozat megszerzése céljából.

Tudomásul veszem, hogy amennyiben részben vagy egészben sajátomként mutatom be más szellemi alkotását, vagy az értekezésben hamis, esetleg hamisított adatokat használlok, és ezzel a doktori ügyben eljáró testületet vagy személyt megtévesztem vagy tévedésben tartom, a megítélt doktori fokozat visszavonható, a jogerős visszavonó határozatot az egyetem nyilvánosságra hozza.

Debrecen, 2025. 05. 30.

.....
aláírás
Dr. Mazsu Dániel

Témavezetői ajánlás

Dr. Mazsu Dániel: Alapelvek a Digitális Egységes Piacon
Az Európai Unió digitális ökoszisztémához való hozzáállása, és annak változása
című doktori értekezéséhez

Szinte robbanásszerű az a gyakorlati megjelenés és jogalkotói aktivitás, amely a digitalizáció jogi kérdéskörét érinti. A dolgozat témaválasztás napjainkban különösen jelentős, aktualitása megkérdőjelezhetetlen.

A digitális technológiák gyors ütemű fejlődése alapjaiban formálja át a gazdasági, társadalmi és intézményi működést Európában és világszerte. Az Európai Unió igyekszik lépést tartani ezzel a változással, egyre markánsabban lép fel annak érdekében, hogy a digitális átalakulás előnyeit hasznosítsa, de kezelje is annak kockázatait. A Digitális Egységes Piac kialakítása ennek az egyik kulcseleme: célja a digitális szolgáltatások hatékony, határokon átnyúló működésének biztosítása, valamint az innováció és versenyképesség előmozdítása.

Az értekezés jelentőségét tovább növeli az, hogy az utóbbi években több átfogó szabályozási kezdeményezés is született a mesterséges intelligenciához kapcsolódóan, amelyek új megközelítést képviselnek a digitális tér működésének rendszeréről.

A téma feldolgozása lehetőséget ad arra, hogy a digitális szabályozási környezet alakulását hosszabb távon is értelmezni tudjuk, és jobban megértsük az Európai Unió szerepét a globális technológiai versenyben, valamint a társadalmi és gazdasági egyensúly fenntartásában.

A szerző arra a kihívásra is felhívja fel a figyelmet a dolgozatában, hogy a technológiai fejlődés üteme meghaladja a hagyományos, gyakran rugalmatlan szabályozási rendszerek alkalmazkodóképességét. Kiemeli annak fontosságát, hogy a szabályozás egyszerre támogassa az innovációt, védje a társadalmi értékeket, biztosítsa az egyenlő hozzáférést, és mérsékelje a negatív következményeket. Rámutat továbbá, hogy a technológia globális jellege miatt a nemzeti szintű szabályozás töredezettségéhez és szabályozási anomáliákhoz vezethet, amely nemzetközi együttműködést és átfogóbb megközelítést tesz szükségessé.

A kutatómunka során a jelölt törekedett a vonatkozó szakirodalom feltárására, amelyet nehezíti az a tény, hogy szinte megszámlálhatatlan közlemény lát napvilágot, napi szinten a témában. Az értekezés egy (relatív) pillanatnyi állapotot ragad meg, egy új dimenziójú jogi világ első lépéseit igyekszik tetten érni és összefoglalni, átfogó jelleggel, tudományos igénnyel.

A benyújtott értekezés formailag és tartalmilag is megfelel a tudományos művekkel szemben támasztott elvárásoknak.

Ajánlom a doktori értekezést a bíráló bizottság és az arra felhatalmazott fórumok figyelmébe, és javaslom a dolgozat elfogadását, valamint a doktori cím odaítélését!

Debrecen, 2025. június 6.

Dr. Szikora Veronika
témavezető, egyetemi tanár
Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
Polgári Jogi Tanszék

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	7
1 Az európai integráció kialakulása és fejlődése, fókuszálva a gazdasági harmonizációra és a közös piacra	11
1.1 A piacegyesítés és az európai integráció kezdete: az Európai Szén- és Acélközösség	12
1.2 Az piacintegráció továbbfejlesztése: az Európai Gazdasági Közösség.....	15
1.3 A Közösségek szélesítése és mélyítése az 1970-es és 80-as években.....	18
1.4 Az Egységes Piac továbbfejlesztése: az Európai Unió létrehozása	25
1.5 A Lisszaboni Szerződés és az előzményei a piac szempontjából.....	34
1.6 A piac- és technológiaszabályozás fókuszváltozása az integráció során	37
1.7 Történeti fejlődés - konklúzió	38
2 A megosztáson alapuló gazdaság, versenyjog, platformjog az Európai Unióban.....	39
2.1 A megosztáson alapuló platformok működési modelljei	41
2.1.1 Business-to-customer (B2C) - Asset hub modell	42
2.1.2 Peer-to-peer (P2P) modell	42
2.1.3 Transportation Network Company-k.....	44
2.2 A megosztáson alapuló gazdaság és az európai versenyjog.....	46
2.2.1 A problémaláncolat kezdete – a piac meghatározása	47
2.2.2 A megosztáson alapuló gazdaságtól az online platformok legújabb felfogásáig és szabályozásáig.....	52
2.2.3 A Bizottság eredeti megoldási javaslata	52
2.2.4 A tagállamok és a Bíróság megoldásai.....	53
2.3 Platformszabályozás	55
2.3.1 A közösségi gazdaságtól a platformokig.....	55
2.3.2 A szabályozás „nulladik” lépcsőfoka, a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály csomag előképe	59
2.3.3 A platformszabályozás első lépcsőfoka.....	60
2.3.4 A platformszabályozás legújabb lépcsőfoka(i): a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabálycsomag.....	61
2.3.5 A DSA	61
2.3.6 A DMA	63
2.4 Konklúziók	65
3 Az MI szabályozás kezdetei az Unióban és Magyarországon: a Fehér Könyv és a magyar Stratégia.....	69

3.1	Az uniós Fehér Könyv a mesterséges intelligenciáról és a Magyar Mesterséges Intelligencia Stratégia összehasonlítása	70
3.1.1	A dokumentumok tárgya	70
3.1.2	A Fehér Könyv és a magyar Stratégia tagolása.....	74
3.2	A Fehér Könyv és magyar Stratégia tartalma.....	77
3.2.1	A technológia körüli helyzet bemutatása.....	77
3.2.2	Célkitűzések a dokumentumokban.....	80
3.2.3	A mesterséges intelligencia és a jog a dokumentumokban	81
4	Az MI Rendelet	86
4.1	A mesterséges intelligencia, illetve MI-rendszer az MI Rendeletben	86
4.1.1	Definíció, illetve definíciók az MI Rendeletben – összegzés	88
4.2	Az MI körüli legfontosabb személyek, szervezetek meghatározása.....	90
4.2.1	A szolgáltató	90
4.2.2	Az alkalmazó.....	90
4.2.3	Egyéb szereplők a rendeletben.....	91
4.3	Az MI Rendelet „veszélyességi” besorolása, vagyis a kockázat alapú megközelítés..	93
4.3.1	A nagy kockázatú MI-rendszerek szabályozása – a rendszer, és az értéklánc szereplői	97
4.3.2	A rendszerek szabályozása	99
4.3.3	Az értéklánc szereplőinek jogai és kötelezettségei	102
4.3.4	Az MI Rendelet kockázatalapú hozzáállásának értékelése	105
4.4	Bizonyos MI-rendszerekre vonatkozó rendelkezések.....	107
4.4.1	Általános célú MI-modellekre vonatkozó követelmények.....	108
4.5	Az „európai MI” támogatása – az innovációt támogató intézkedések.....	109
4.6	Szervezetek és intézmények az MI Rendeletben	111
4.7	A MI-re vonatkozó jelenlegi magyar tervek és jogszabályok	112
4.8	Az MI Rendelet, és a MIS 2.0 releváns részeinek értékelése és konklúzió	115
5	Összegző megállapítások, konklúziók	118
	Irodalomjegyzék.....	130

Bevezetés

Az emberi történelem során a technológiai fejlődés a társadalmi, gazdasági és kulturális átalakulások egyik legmeghatározóbb mozgatórugója volt. Az eszközhasználat megjelenésétől kezdve az első ipari forradalomig a technológia fejlődése fokozatos volt, ám az ipari forradalom jelentős fordulópontot hozott: a gépesítés, az elektromosság elterjedése vagy a gyáripár kialakulása alapvetően alakította át az emberi élet szinte, ha nem minden aspektusát. A 20. század második felétől kezdődően a technológiai innováció újabb hullámai érkeztek, amelyek középpontjában a számítástechnika, a telekommunikáció, az internet megjelenése állt. Ezek a fejlesztések olyan alapvető változásokat indítottak el, mint az információs társadalom kialakulása, amely az információ és az adatok feldolgozását, megosztását és tárolását tette a gazdasági és társadalmi élet központi elemévé.

Az ipari forradalom óta a fejlődés üteme exponenciálissá vált, és különösen az utóbbi évtizedekben szemtanúi lehetünk egy olyan korszakváltásnak, amelyet a digitális technológiák, mint a mesterséges intelligencia, a robotika, a drónok vagy a kvantumszámítás rohamos fejlődése fémjelez. Az ilyen technológiák nem csupán új lehetőségeket kínálnak az emberiség számára, hanem mélyreható kihívásokat is teremtenek egyre több területen, amelyek közé a szabályozás, a jog is beletartozik. A történelem tanulságai azt mutatják, hogy az új technológiák gyakran először szabályozatlan környezetben fejlődnek, ami lehetőséget teremt az innovációra és a gyors elterjedésre, de kockázatokat is hordoz, mint a társadalmi egyenlőtlenségek növekedését, az erőforrások kihasználását vagy az adatvédelem sérülését.

Ez a fejlődés, illetve használat kezdetben mindig szektorális, amiből adódóan könnyen lehet akár téves következtetéseket is levonni. Volt olyan gondolat is Paul Krugman Nobel díjas közgazdásztól, hogy az internetnek sem lesz nagyobb hatása a gazdaságra, mint a faxgépeknek.¹ A fentebb példaképp említett technológiák, illetve társaik esetében is voltak ilyen vélemények, azonban az előrejelzések nem állták ki az idő próbáját, hiszen ma már nincs olyan területe az életnek, amely ne lenne kisebb vagy nagyobb, vagy akár teljes mértékben elektronizálva, digitalizálva vagy nem szerepelne benne aktívan valamilyen modern technológiai termék, szolgáltatás.

A technológiák folyamatos megjelenése és fejlődése felveti a kérdést: hogyan lehet olyan szabályozási rendszereket kialakítani, amelyek képesek lépést tartani az innovációval, ugyanakkor biztosítják a társadalmi értékek védelmét, az egyenlő hozzáférést, és az esetleges negatív következmények minimalizálását? A hagyományos szabályozási keretek gyakran lassúak és merevek, így nem mindig képesek adekvát módon reagálni az új technológiák által generált gyors változásokra. Ráadásul a technológia globális természetéből fakadóan, ha a szabályozás nemzeti szinten valósul meg, akkor az – átfogóbb szinteken - nagyon gyorsan töredezettséghez, és azon keresztül inkonzisztenciákhoz vezet.

Ez a töredezettség az Európai Unió viszonylatában új, már bevett jelentéstartalommal is bővül, ugyanis más témák vonatkozásában az Unió már gyakran találkozott vele. Ez a fragmentáció minden esetben ellene hatott az Unió, illetve jogelődjei egyik, ha nem legfontosabb céljának, amely az egységes piac kialakítása, hogy minden uniós, illetve a későbbiekben minden európai polgár ugyanolyan feltételekkel élvezhesse az uniós termékeket és szolgáltatásokat.

---

¹ A híressé vált mondat elérhető: <https://www.laphamsquarterly.org/revolutions/miscellany/paul-krugmans-poor-prediction> (Letöltés ideje: 2023. 04. 15.) Eredetileg megjelent a Red Herring 1998. június 10-i számában.

A legújabb technológiák vonatkozásában az Unió, mint közösségi szabályalkotó másfajta kihívásokkal szembesült. Az infokommunikációs technológia által nyújtott lehetőségek, legfőképp azok összekapcsolása, illetve az internetből adódó kérdések teljesen más irányúak voltak, mint azok a feladatok, amiket az egységes piacon eddig meg kellett oldani.

Míg az egységes piac eddigi kialakítása során olyan piacok, és ahhoz kapcsolódó kihívások voltak, amik a szabályozás szintjén is addig már léteztek, vagyis a területileg egymás mellett lévő piacokon egymástól eltérő, sokszínű nemzeti szabályok voltak, valamint ezeket a piacokat ezeken túl is erős korlátok választották el, sokszor pont amiatt, hogy az adott területet protekcionista módon megvédjék a másik piacon jelenlévő vállalkozásoktól. Ám a digitális technológiák és az azok által a már meglévő piacokon nyújtott új megoldások kapcsán sokszor olyan szituációk merültek fel, amelyeket leginkább a „vadnyugati” jelzővel lehetne illetni, a terület kevésbé, vagy egyáltalán nem szabályozott volta miatt.

Egy már meglévő piacon az új technológiák egyes vállalkozások számára olyan, akár tisztességtelen, vagy annak ható előnyöket biztosíthatnak, amelyek miatt a felborul a mindenki által kívánt gazdasági verseny, amiből mind a vállalkozások – még azok is, amelyek ezeket az előnyöket esetlegesen élvezik – mind a fogyasztók számára negatív környezetet teremt. Valamint, mivel egy „új világról” van szó, az új termékek és szolgáltatások akár egy teljesen új piacot is létrehozhatnak, amelyekre az addig meglévő szabályok csak kiterjesztő értelmezéssel, nehézkesen alkalmazhatók.

A fentiekből adódóan a digitális világban máshogy kellett hozzáállni az egységes piac kialakításához. Míg a „fizikai valóság” világában létező piacok vonatkozásában az egységes piac létrehozása érdekében az esetek többségében a már meglévő szabályozást kellett lebontani, illetve egységes módon módosítani, addig a digitális ökoszisztéma technológiai és megoldásai esetében sokszor tagállami szinten is csak elvétve volt már meglévő szabályozás, ha voltak egyáltalán az esetleges közösségi szintű szabályok előtt.

Ebből adódóan a korábbi, akár több évtizedes megoldásokat, legyenek azok fogyasztóvédelmi, versenyjogi vagy más jogágba tartozó szabályozási minták, csak korlátozottan lehetett felhasználni. Így annak érdekében, hogy ezen új digitális megoldásokra és technológiákra vonatkozóan olyan jogszabályok kerüljenek elfogadásra, amelyek mind a már meglévő szabályozással kompatibilisek, valamint azoknak a tapasztalatait is felhasználják olyan mértékben amennyire csak lehetséges, de mégis képesek az digitális ökoszisztéma megfelelő szabályozására rendkívüli kihívást jelentett, és jelent mind a mai napig mind a jogalkotónak, mind a jogalkalmazónak.

Vagyis a meglévő szabályok kiterjesztése vagy frissítése csak oly módon lehetséges, ha egyértelműen megteremtődnek, létre jönnek az alapok, amikre ezeket a frissítendő vagy teljesen újként elfogadott szabályokat fel lehet építeni. És itt nemcsak a konkrét jogszabályi alapokat kell ez alatt érteni, hanem azon túlmutató alapelveket, koncepcionális fundamentumokat is. Ugyanis annak érdekében, hogy a digitális világ és technológiák szabályozása és a „hagyományos” szabályozás egységes legyen, szükséges, hogy ugyanazokon az alapokon nyugodjanak.

A közös alapok használatának külön nagy hangsúlyt az a tény, hogy a digitális technológiák – legtöbbször az internetből adódóan – gyorsan és sok embert tudnak érni, így a korábban említett „vadnyugati”, vagyis a kevésbé-, vagy alulszabályozottságból adódó szituációk azonnal és

jelentős nagyságú embertömeget érintenek, akiknek a reakciója hatalmas nyomás alá helyezheti mind a jogalkotót, mind a jogalkalmazót.

Azonban a közös alapok megtalálása, kialakítása is vet fel kérdéseket. A belső piac a jelenlegi környezetben általánosan elfogadott, azonban a koncepció nem egyidős az európai integrációval. Ahogyan az abban résztvevő országok társadalmi és gazdasági változtak, kisebb vagy nagyobb távolsággal, de azokat folyamatosan követték a jelenlegi európai integráció változó céljai, illetve megoldásai.

Míg a modern európai integráció kezdetén a második világháborút követően a Schuman-nyilatkozatnak² megfelelően a tartós béke biztosítása érdekében az alapító hat tagállam a hadviselés szempontjából akkor leginkább releváns szén- és acéliparának összehangolása, koordinációja volt a cél egy közös intézményrendszer alá szervezéssel,³ addig az Európai Unió jelenlegi célkitűzései között az európai zöld irányvonal megerősítése, az emberek érdekeit szolgáló gazdaság, a digitális kor igényeinek megfelelő Európa, az európai életforma védelmezése, Európa globális szerepének erősítése, illetve az európai demokrácia védelme szerepelnek, mint fő területek.⁴

Ezen tényezők együttese különösen érdekessé teszi a digitális ökoszisztéma szabályozását, mert így nagy nyomás alatt kell a folyamatosan megjelenő technológiákat és új gazdasági modelleket oly módon szabályozni, amely az egységes piacra vonatkozó eddigi, inkább a dereguláció irányába ható szabályozási folyamatba nem tökéletesen illeszkedik. Sőt ezzel párhuzamosan az egyre gyorsabban változó társadalmi, gazdasági, sőt, diplomáciai környezetnek is meg kell felelni, amelyek egy állandóan változó célt jelentenek.

Ezekből adódóan a Digitális Egységes Piacon jelenlévő alapelvek vizsgálatához legelőször a hagyományos Egységes Piacon jelen lévő alapelvek kialakulását szükséges megvizsgálni. Ennek szempontjából az első kérdés, hogy miképpen indult meg az európai integráció, és hogyan jutott el a Közös Piac koncepciójáig. Ezt követően a Közös Piac közvetlen előzményeinek az elemzése szükséges, amelyek segítségével megállapíthatók a koncepció eredeti célkitűzései.

Ezen dokumentumok és jogszabályok, legfőképp az elvi alapokat jelentő Fehér Könyvek, valamint a legfontosabb jogi alapokat jelentő szerződések tartalmának vizsgálatával lehetséges ezen alapelvek elemzése, méghozzá oly módon, amely figyelembe veszi mind a kialakuláskori állapotukat, mind a folyamatos fejlesztés során létrejött jelenlegi formájukat.

A Közös Piac, illetve az abból kialakuló Egységes Piac fentebbi vizsgálatát követően azon technológiák és modellek kerülnek bemutatásra, amelyek a sokszor „negyedik ipari forradalomként” emlegetett gazdasági fejlődési lépcsőfok részeként sok esetben felforgatták az eddigi „hagyományos” piacokat, valamint új piacokat is létrehoztak. Továbbá ezen gazdasági változások közepette új gazdasági és társadalmi kérdéseket és problémákat is felvetettek.

---

² A Schuman-nyilatkozat, 1950 májusa. Elérhető: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59/schuman-declaration-may-1950_hu (Letöltés ideje: 2023.04.26.) 5. bekezdés

³ Papp Mónika–Várnay Ernő (2017): Az Európai Unió joga [Digitális kiadás.] Budapest, Wolters Kluwer Kft. <https://doi.org/10.55413/9789632956114> [A továbbiakban: Papp Mónika–Várnay Ernő (2017)] 2.2.2. fejezet

⁴ Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, Leyen, U., Ambiciózusabb Unió: programom Európa számára: politikai iránymutatás a hivatalba lépő következő Európai Bizottság számára (2019–2024), Kiadóhivatal, 2019. <https://data.europa.eu/doi/10.2775/56352> [A továbbiakban: Ambiciózusabb Unió: programom Európa számára (2019)] 4.

Mik azok a technológiák és modellek, amik olyan mértékű társadalmi és gazdasági hatással bírtak, hogy az addigi jogi környezet nem volt kielégítő az általuk felvetett problémákra, így a szabályozási bővítést, illetve az új regulációkat szükségessé tették? Annak ellenére, hogy példának okáért a platformok vagy a Mesterséges Intelligencia (a továbbiakban: MI) manapság egyre többször, sokszor napi rendszerességgel szerepelnek a hírekben, nem általánosan elterjedt, hogy ezen technológiák és modellek mit is takarnak. Éppen ezeknek az „újszerűségéből” adódóan több esetben nincs is még kialakult definíció, sem azokhoz kapcsolódó fogalomrendszer ezekkel kapcsolatban. Ebből adódóan mindenképp szükséges ezen technológiáknak és modelleknek a legalább vázlatos bemutatása.

A digitális technológiák egymásra utaltságukból adódóan együttesen, egymásra épülve jelennek meg, és terjed el a használatuk. Az Európai Unió ennek megfelelően lépett, amikor 2015-ben egy egységes koncepció részeként megalkotta a Digitális Egységes Piac Stratégiáját.⁵ Ebbe belesorolta ezen összekapcsolódó technológiai megoldásokat, a használatukból adódó kérdéseket, valamint a problémák kezelésére, megoldására tett javaslatokat.

A Digitális Egységes Piac Stratégia a publikáláskori formájában az azt megalkotó Juncker-bizottság megbízási idejével lezárult. De a stratégia fókuszában álló technológiák és modellek elterjedéséből eredő problémák nem kerültek megoldásra, sőt, mind a technológiák fejlődéséből adódóan, mind azon kívüli körülmények miatt – mint a COVID-19 világiárvány – a felvetett kérdések és problémák mind száma mind mértéke jelentősen bővült. Ennek megfelelően a Juncker-bizottságot követő első Von der Leyen-bizottság is az egyik fő fókuszául tűzte ki a terület olyan szabályozását,⁶ amely a célkitűzése alapján felkészíti Európát a digitális korra.

A fentiek áttekintését követően lehet megalapozott annak a vizsgálata, hogy miképpen érvényesülnek az Európai Unió Egységes Piacának eddigi elvei a Digitális Egységes Piac, valamint a digitális ökoszisztéma legújabb szabályozása vonatkozásában. Ekkor fogalmazható meg az a kérdés is: vajon a „negyedik ipari forradalom” körébe tartozó technológiák és modellek által felvetett kérdések és problémák a hagyományos Egységes Piacon jelenlévő alapelvek és szabadságok nem megfelelő alkalmazásából vagy érvényesüléséből származnak-e? Amennyiben igen, miképpen törekszik az Unió ezen alapelvek és szabadságok tényleges megvalósítására a legújabb technológiák vonatkozásában? Amennyiben ezek a szabadságok és alapelvek nincsenek korlátozva a Digitális Egységes Piacon, akkor mi, vagy mik okoznak, illetve okozhatnak problémákat, és azokat, hogy próbálja megoldani az uniós jogalkotó, és ez a megoldási mód alkalmas-e, hogy azokat megoldja?

A fenti kérdések folyamatosan fogalmazódtak meg bennem mind a doktori kutatás során, mind azt megelőzően. A kérdések feltevésének kezdete a graduális tanulmányaim idején tett németországi ösztöndíjamra tehető, amikor olyan inspirációkat kaptam mind a hallgatótársaimtól, mind a tanáraitól, amit abba az irányba orientáltak, hogy foglalkozzak a témával. Ezt először, kisebb léptékben, a diplomadolgozatomban tettem meg, amelynek a kutatási tapasztalatai alapján bővítettem, illetve átstrukturáltam a témát. Ennek az egyik oka

---

⁵ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Európai digitális egységes piaci stratégia COM(2015) 192 final. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:52015DC0192> (A továbbiakban: Európai digitális egységes piaci stratégia) (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) 1. fejezet, valamint lásd: Angyal Zoltán: Úton a digitális egységes piac felé. Miskolci Jogi Szemle XV. évfolyam 2020 3. különszám. Elérhető: https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/13819/3_angyalzoltan_t%C3%B6rdelt_jav.pdf (Letöltés ideje: 2023. 04. 25.)

⁶ Ambiciózusabb Unió: programom Európa számára (2019) 15-16.

volt, hogy már a kutatást megelőzően is, de a kutatás ideje alatt is többször jelentős változások történtek. Például az is többször megváltozott a doktori kutatásom 2018-as kezdete óta, hogy mi számít legújabb technológiának. Így célként tűztem ki, hogy az egyes „buzzword”-ök körül kialakuló hullámok hatásait amennyire csak lehet tompítsam. Azonban ez felkeltette az érdeklődésemet aziránt, hogy az egyes ilyen „buzzword” körüli hullámok között van-e összefüggés, hasonlóság. Azért, hogy ezeket effektíve vizsgálni lehessen szükséges volt a téma szintjének az emelése két szempontból:

- területi szinten az uniós és magyar, kitekintéssel, illetve hatással a globális viszonylatokra,
- illetve absztrakciós szinten pedig a technológiaszabályozás alapvető szintjeire, pont az előbb említett hullámok közötti összefüggések vizsgálatához.

A jogszabályok értelmezése, bírósági ítéletek, illetve a szakirodalmi elemzése a kutatás során folyamatosan történt. Azonban mivel ezek, ahogy azokat lentebb többször bemutatom, egy adott technológia, vagy jelenség vonatkozásában csak egy bizonyos idő eltelté után jelennek meg, így ahol még nem fellelhető vagy kevés ilyen témájú szakirodalom található, ott helyénvalónak találtam, annak érdekében, hogy az esetleges hatásokat, illetve tendenciákat követni lehessen, a legújabb információkat tartalmazó cikkek megjelenítését is. Mind a szakirodalmak, mind a nem szakirodalmi források kutatása során, személyes meggyőződésemből adódóan törekedtem arra, hogy – ahol csak lehetséges – nyílt hozzáférésű (open access) forrásból dolgozzak.

Ezekből adódóan, annak érdekében, hogy a jelenlegi – komplex – piac- és technológiaszabályozási helyzetet kontextusában lehessen értelmezni, mindenképp szükséges, hogy mind történeti távlatokban, mind szűkebb keresztmetszetben is bemutatásra kerüljenek az előzmények.

1 Az európai integráció kialakulása és fejlődése, fókuszálva a gazdasági harmonizációra és a közös piacra

A digitális szolgáltatások, illetve a legújabb technológiák konkrét szabályozási előzményei nagyon sokrétűek. Az online kereskedelem a már létező jogi megoldásokkal megfelelően leírható, de a növekvő jelentősége indokolja, hogy külön jogszabály is foglalkozzon a területtel. A hagyományos, egymásba fonódó piaci láncolatokat felrúgó online platformok esetében, pont az addigi tradicionális modell általánossága miatt arra épülő jogszabályok nehezebben alkalmazhatóak, így mindenképpen szükséges, hogy az addigi szabályozási megoldások transzformálásra kerüljenek, hogy abban a gazdasági modellben is alkalmazhatóvá váljanak. Az MI tárgyában pedig kijelenthető, hogy egy olyan technológiai ugrás regulációjával állunk szemben, amelynél akár még olyan alapvető, a jog alapjaihoz visszakanyarodó kérdések is felmerülhetnek, mint például, hogy jogképes személyé válhat-e az MI.

Ebből a szempontból sokrétű és kiterjedt a jogalkotás rendelkezésére álló előzmény. Valamint a szabályozásban bizó állampolgár számára bizakodásra ad okot a tény, hogy a mai, modern európai integráció immáron több mint 70 éves története során követni tudta a változó gazdasági és társadalmi folyamatokat, és a felmerülő kérdésekre kielégítő választ tudott adni. Ebből adódóan az európai jogalkotás tapasztalattal rendelkezik mind a gazdasági, technológiai változásokban, és azok jogszabályi lekövetésében. A digitális technológiák szabályozását csak ennek a kontextusában lehet megfelelő módon, megalapozottan bemutatni, így esszenciális annak kellő ismerete, hogy miképpen alakult ki a „hagyományos” közös, illetve Egységes Piac,

mik voltak az egyes időszakokban kitűzött célok és alapelvek, illetve ezeket milyen szervezetek, milyen intézményekkel biztosították és biztosítják mind a mai napig.

1.1 A piacegyesítés és az európai integráció kezdete: az Európai Szén- és Acélközösség

Az európai egyesülés, illetve egyesítés gondolata már az ókortól fogva létezik. De ezen az ideák túlnyomó többsége egy-egy uralkodónak a saját uralmának a kiterjesztésében, más országok meghódításában, és azoknak a már meglévő területeihez való integrációjaként fogalmazódtak leginkább meg. A mai európai integrációhoz hasonló, annak eszmei előzményeként azonosítható gondolatok az Európát átszelő 1848-49-es forradalmak hatására, jórészt azok következményeként jelentek meg. Ezek a koncepciók már a kezdetektől fogva ambiciózusak voltak, visszatekintve, nem is alaptalanul.

Victor Hugo 1849. augusztus 21-én előadott beszédében már felveti nemcsak az európai nemzeteket egyesítő szövetség, hanem egy azt azok felett irányító jogalkotói szerv vízióját, illetve megnevezi ezen szövetség legfőbb céljait is, amelyek mozgatója a „kereskedelem előtt megnyíló piac s az eszmékre kitérő emberi szellem”⁷. Ezzel jelenik meg az Európát egyesítő közös piac első gondolata, amely akkor még azt a célt szolgálja, hogy legyen alternatívája a csatatereknek, biztosítsa a tartós békét.

Az európai összefogás Viktor Hugo idejében nem valósult meg, de a gondolatok szintjén megmaradt és hatott. Az első világháború alatt tapasztaltak, és a nagy háború következményei adtak újabb lendületet a páneurópai gondolatnak. Ezek célja már nemcsak az európai tartós béke biztosítása volt, hanem az időközben megerősödő Amerikai Egyesült Államok gazdasági, és azon keresztül politikai befolyása ellensúlyozása is ugyanolyan mértékben jelent meg motívumként. Ennek megvalósítása érdekében az európai gazdaság egységes ellenőrzés alá hozása volt a javaslat, amelynek az egyik legfőbb eleme volt közös vámövezet és -határ létrehozása, a közös vámövezeten belül pedig a szabályozás egységesítésével egy nagy közös piac kialakítása. Ez a térség szándéka szerint ki tudta volna használni Európa akkori gazdasági és technológiai fejlettségéből származó előnyét, és biztosította volna az így kialakuló gazdasági erőn keresztül a dinamikus előnybe kerülő Amerikai Egyesült Államok ellenpólusát.⁸

Az európai integráció mai, modern formájában a második világháborút követően kezdett el ténylegesen megvalósulni. Winston Churchill 1946-os híressé vált zürichi beszédében az európai család újraelakításáért szállt síkra, és a világegést követően az újjáépítés zálogát abban látta, ha az Amerikai Egyesült Államok által felajánlott segítsége mellett megalakul az Európai Egyesült Államok. Ez, az eddigi javaslatokat továbbfejlesztve már összekapcsolja a kontinens gazdasági fejlődését és a békére való törekvést azáltal, hogy a világháborút követően kialakult béke a további háborúk megelőzése azáltal lehetséges, hogy a kontinens egyesült országai

---

⁷ Victor Hugo 1849. augusztus 21-én Párizsban elmondott beszéde. Elérhető: <https://www.herodote.net/Textes/victor-hugo-discours-du-congres-de-la-paix.pdf> (Letöltés ideje: 2023. 04. 27.) 3., valamint J. Nagy László: Az európai integráció politikai története, 3. bővített kiadás, Szeged, 2005. [A továbbiakban: J. Nagy (2005)] 5.

⁸ Coudenhove-Kalergi, Richard N.: Páneurópai kiáltvány. Elérhető: http://www.grotius.hu/doc/pub/FXSWNI/2013-05-03_coudenhove-kalergi_paneuropai-kialtvany.pdf (Letöltés ideje: 2023. 04. 27.) 2.

jólétet biztosítanak a polgároknak, kialakítva egy olyan közös törekvést és célt, amely egyesíti a résztvevő országokat.⁹

Ennek a beszédnek is a hatására akkor már nemcsak elméletben kapott erőre az európai egyesítés gondolata, hanem a gyakorlatban is megindultak ennek érdekében a folyamatok. Míg a két világháború között az Amerikai Egyesült Államok a páneurópai koncepciókban a negatív oldalon jelent meg, mint ami gazdasági erejének ellensúlyozása érdekében szükséges létrehozni az európai egységet, addig a második világháborút követően a gazdasági együttműködés pont az általa biztosítani kívánt gazdasági segítség elnyerése érdekében jött létre.

Az Amerikai Egyesült Államok akkori külügyminisztere, George C. Marshall 1947. június 5-én tartott beszédében meghirdette a róla elnevezett Marshall-tervet.¹⁰ Ennek részeként vissza nem térítendő támogatást és alacsony kamatozású hiteleket nyújtottak az abban részt vevő államok részére, amelyek azt a gazdasági újjáépítésre fordíthatták. Ezt a résztvevő államok nem közvetlenül kapták, ugyanis annak érdekében, hogy a megkapott pénzeket a felajánló szempontjából is a lehető legnagyobb hatékonysággal használják fel, az Amerikai Egyesült Államok a terv részeként előírta egy, a pénzeknek az elosztását és ellenőrzését végző szervezet létrehozását. Ez a szervezet az 1948. április 18-án létrehozott Európai Gazdasági Együttműködési Szervezet (OEEC) lett.¹¹ Ez a szervezet látta el végig a terv közös helyreállítási programjának az ellenőrzését, és a program ideje alatt nyújtott összesen 12 milliárd amerikai dollár elosztását. A Marshall-terv végrehajtása 1952-ben lezárult, azonban az azt koordináló szervezet nem szűnt meg. Az Európai Gazdasági Együttműködési Szervezet, építve a terv végrehajtása alatt szerzett tapasztalataira, 1961-ben átalakult, megalakítva a ma is létező Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezetet (OECD).

Robert Schuman francia külügyminiszter 1950. május 9-én tette legendássá vált nyilatkozatát, amely megindította a mai európai integrációs szervezet kiépítését. A nyilatkozat több olyan elemet is tartalmaz, amelyek a közvetlen szervezeti eredményen túlmutatnak, és jelentőségük mind a mai napig érezhetőek. A nyilatkozat központi célként, hasonlóan a korábbi páneurópai konstrukciókhoz, a béke megőrzését tűzi ki célul, amikor kinyilatkoztatja, hogy „[a]z, amivel egy jól szervezett és életteli Európa hozzá tud járulni a civilizációhoz, elengedhetetlenül szükséges a békés kapcsolatok fenntartásához.”¹² A nyilatkozat elismeri, hogy ezt nem lehetséges azonnal, ugyanis „Európát nem lehet egy csapásra felépíteni, sem pusztán valamely közös szerkezet kialakításával integrálni.”¹³ Első lépésnek a nyilatkozat Franciaország és Németország acél- és széniparának egy közös Főhatóság alá rendelését teszi meg. A dokumentum a továbbiakban az így létrehozandó szervezethez való csatlakozást nyitva hagyja

---

⁹ Winston Churchill 1946. szeptember 19-én a Zürichi Egyetemen elmondott beszéde. (A továbbiakban: Churchill 1946-os beszéde.) Elérhető: <https://rm.coe.int/16806981f3> (Letöltés ideje: 2023. 04. 27.) 3. bekezdés

¹⁰ Tarján M. Tamás: A Marshall-terv meghirdetése, Rubicon Online. Elérhető: <https://rubicon.hu/kalendarium/1947-junius-5-a-marshall-terv-meghirdetese> (Letöltés ideje: 2023. 04. 28.) 3. bekezdés

¹¹ 75th anniversary of the creation of the OEEC From the ashes of war to the foundations for lasting co-operation. Elérhető: <https://www.oecd.org/about/history/oeeec/> (Letöltés ideje: 2023. 04. 28.) 3. bekezdés

¹² Schuman-nyilatkozat 2. bekezdés

¹³ Schuman-nyilatkozat 3. bekezdés

más országok számára is, így erősítve az együttműködést, valamint az így kialakuló közös acél- és szénipartól várja, hogy „a piacok egyesítését és a termelés kiszélesítését biztosítja majd”¹⁴.

Az ezen nyilatkozat alapján létrehozott Európai Szén- és Acélszövetség (a továbbiakban: ESZAK) alapító szerződését 1951. április 16-án Párizsban hat ország, Franciaország, a Német Szövetségi Köztársaság, Olaszország, Belgium, Hollandia és Luxemburg képviselői írták alá. A párizsi szerződés, az alapjául szolgáló Schuman-nyilatkozatnak megfelelően, legelsősorban a béke megőrzését említi, mint a megállapodás célját, de már a dokumentum legelején megnevezi ennek a fő eszközét, a szén- és acéliparban létrehozandó közös piacot.¹⁵

A párizsi szerződés a béke érdekében létrehozandó közös piac fő elemeiként egységes vámhatárt állapít meg a tagállamok külső határain, míg a belső közigazgatási határokon megtiltja bármilyen export- vagy importkötelezettség, illetve korlátozás előírását. Ezentúl ugyancsak megtiltotta a gyártók, illetve a fogyasztók közötti bármilyen megkülönböztetést azok származása alapján. Továbbá, a mai versenyjogi szabályozás alapjaként megtiltotta a korlátozó piaci taktikák alkalmazását, külön figyelmet fordítva az európai versenyjog három oszlopának tekintett kartellszabályozásra, a piaci erőfölénnyel való visszaélésre, valamint fúziókontrollra. Ezeken túl, elismerve az állami támogatások piaci hatását, azok ellen is korlátozásokat állapított meg. Valamint az ebben az iparban dolgozók munka- és életkörülményeinek a javítása érdekében lehetőség nyílt az ESZAK számára, hogy beavatkozzon akkor, ha a valahol az átlagos szinthez képest abnormálisan alacsony béreket kaptak a dolgozók. Jogköröket kapott arra is, hogy a technológiai fejlesztések miatt bekövetkező munkaerő elbocsájtások negatív hatásait ellensúlyozza különböző eszközökkel.

A fentiek végrehajtása érdekében a párizsi szerződés négy szervet hozott létre. A Főhatóságot, a Bíróságot, a Miniszteri Tanácsot és a Közgyűlést. A Közgyűlés 78 tagból állt, akik a nemzeti parlamentek képviselői voltak, azonban az intézmény, annak ellenére, hogy a tagállamok törvényalkotási szervei delegálták a tagokat, nem volt jogalkotó szerv. A szerződés a demokratikus kontroll szerepét szánta a Közgyűlésnek, így a szerződésben foglaltak ellenőrzésére vonatkozó jogköröket kapott. A Bíróság a vitás kérdések eldöntése érdekében értelmezte, valamint alkalmazta a párizsi szerződés rendelkezéseit. Döntéshozó és rendelkezésalkotási jogkörökkel kisebb részben a Miniszteri Tanács rendelkezett, így biztosítva a tagállamok közvetlen érdekérvényesítési lehetőségét. Az ESZAK fő intézményének egyértelműen a Főhatóság tekinthető, amelynek fő feladatai a szerződésben rögzített célok elérése, valamint a szervezet általános érdekének képviselete voltak. A fentebb leírt közös piaci célok elérése érdekében felügyelte a termelés korszerűsítését és fejlesztését, az iparban dolgozók munkakörülményeinek javítását, valamint a közös exportpolitika alakításában is vezető szerepe volt. Ezek teljesítésére érdekében döntéseket hozott, valamint ajánlásokat és véleményeket bocsátott ki.¹⁶

A szervezetet csak korlátozott időre, 50 éves időtartamra hozták létre, amely a későbbiekben sem került meghosszabbításra. Mindez annak ellenére történt, hogy a szervezet mind társadalmilag, mind gazdaságilag abszolút pozitív eredményeket produkált. A szén- és

---

¹⁴ Schuman-nyilatkozat 12. bekezdés

¹⁵ Az Európai Szén- és Acélközösséget alapító szerződés. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:11951K/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 04. 29.) 2. cikk

¹⁶ Az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó szerződés, ESZAK-Szerződés. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0022> (Letöltés ideje: 2023. 04. 30.) Intézmények 2. bekezdés

acéliparban dolgozók bére nagyobb mértékben emelkedett, mint az ipari átlagbér, valamint a tagállamok között munka céljából korlátozás nélkül mozoghattak. A szerződéssel érintett termékek kereskedelme minden esetben növekedett, – egyeseknek 175%-kal –, és globálisan összehasonlítva az ESZAK államaiban emelkedtek legkisebb mértékben ezen termékek árai.¹⁷

1.2 Az piacintegráció továbbfejlesztése: az Európai Gazdasági Közösség

A fentebb leírt pozitív társadalmi és gazdasági tapasztalatok alapul szolgáltak, hogy az együttműködést minél több területre kiterjesszék. Ennek a továbbfejlesztésnek az érdekében gyűlt össze az ESZAK hat tagállamának külügyminisztere 1955. június elején az olaszországi Messinában. A találkozó végén kiadott nyilatkozat az ESZAK gazdasági sikereinek továbbvitele érdekében kitűzi, hogy a tagállamoknak a gazdasági együttműködést mélyíteni, a személyek szabad mozgását pedig könnyíteni szükséges. A gazdasági együttműködés mélyítése érdekében három módszert fektet le a dokumentum: az első a közlekedési infrastruktúra közös kiépítésének és használatának kialakítása, illetve fejlesztése. A második ehhez kapcsolódóan, hogy azt effektíven használni is lehessen, vagyis a tagállamok pénzügyi, gazdasági és társadalmi szakpolitikájának közelítése, harmonizációja. A harmadik, hogy az európai gazdaság részére megbízható és olcsó energia álljon rendelkezésre, így jobban ki tudja használni a két korábbi módszerből származó lehetőségeket. Az így kialakult gazdasági együttműködésnek a koncepciója továbbviszi, és kiterjeszti a párizsi szerződésben kitűzött közös piac vízióját. Kifejezetten jelentős, hogy itt már megváltozik a közös piac által elérendő elsődleges cél: ugyanis a béke helyett Európa globális súlyának a helyreállítása – mind gazdasági, mind politikai értelemben –, és a lakosság életszínvonalának az emelése érdekében történne a közös piac kifejlesztése.¹⁸

A messinai találkozón felvetett kérdésekre adott részletes válaszok kidolgozásával megbíztak egy kormányközi csoportot, melynek a vezetője Paul-Henri Spaak, belga külügyminiszter lett. Ez a csoport dolgozta ki a vezetőjéről elnevezett Spaak-jelentést. A dokumentum a fentebb ismertetett három módszert két szervezet keretében tervezte megvalósítani. Erre amiatt volt szükség, mert az energia kérdéskörébe az akkor újdonságnak számító atomenergia is beletartozott. Ez a tényező pont a nívuma, valamint a közvélemény által ismert katonai felhasználása miatt érzékeny kérdésnek számított, amelyre olyan módon tervezett a jelentés választ adni, hogy egy elkülönült szervezet feladatává tette volna a témakört. A másik kettő módszer pedig az általános közös piac keretében valósult volna meg. A jelentés szerint „[a] közös piac célja egy olyan nagy terület létrehozása egy közös gazdaságpolitikával, hogy egy erős termelési egység jöjjön létre, és folyamatos terjeszkedés valósuljon meg. A stabilitás növelése, az életszínvonal gyorsabb emelkedése, valamint a gazdasági növekedés és a társadalmi a tagállamok közötti harmonikus kapcsolatok fejlesztése.”¹⁹

---

¹⁷ Expiry of the European Coal and Steel Community (ECSC) Treaty: an overview. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_02_145 (Letöltés ideje: 2023. 05. 02.) 6. bekezdés, valamint J. Nagy (2005) 22.

¹⁸ Az ESZAK tagállamok külügyminisztereinek közös nyilatkozata az 1955. június 1-3-án, Messinában tartott találkozójukat követően. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/entschliessung_der_aussenminister_der_mitgliedstaaten_der_montangemeinschaft_anlasslich_ihrer_tagung_in_messina_1_bis_3_juni_1955-de-d1086bae-0c13-4a00-8608-73c75ce54fad.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 02.) 3. bekezdés

¹⁹ A delegációvezető jelentése a külügyminisztereknek, 1956. április 21. (A továbbiakban: Spaak-jelentés) Elérhető: <https://web.archive.org/web/20080227172535/http://www.unizar.es/euroconstitucion/library/historic%20doc>

Ez a jelentés képezte az alapját a későbbi tárgyalásoknak, amelyeken a potenciális tagállamok megállapodtak a szerződések részleteiben. Az 1956. május 29-30-án Velencében, és az 1956. június 26. és július 21. között a belgiumi Val-Duchesse kastélyban tartott konferenciákon állapodtak meg a két együttműködés részleteiről. A tárgyalásokra nagy hatással volt a két legnagyobb 1956-os történelmi esemény, a szuezi válság és a magyar forradalom. A szuezi válság megerősítette a tagállamokat abban, hogy főleg energia szempontjából nagy a külső kitettségük, amely „ösztönzőleg” hatott az atomenergia ipai tárgyalásokra. A magyar forradalom, és az azt leverő szovjet bevonulás pedig arra világított rá, hogy a tagállamok eddigi együttműködési szervezetei, mind az OEEC, mind az ESZAK nem rendelkezik akkora gazdasági, illetve politikai súllyal, hogy a korszak két szuperhatalma, az Amerikai Egyesült Államok és a Szovjetunió erőviszonyaihoz képest érdemi befolyással rendelkezzen.²⁰

Az atomipari együttműködés viszonylag gyors ütemben zajlott, amivel szemben a közös piac kialakításával kapcsolatban a leendő tagállamok között alapvető nézetkülönbségek merültek fel. Míg az exportorientált Benelux államok és NSZK a minél gyorsabb és minél nagyobb mértékű deregulációt szerették volna elérni, addig Franciaország és Olaszország az óvatosabb, lassabb nyitást preferálták. A tárgyalásokon, főleg a Val-Duchessében tartottnon, azonban sikerült a delegációknak kompromisszumra jutniuk, így megszülettek a megállapodások a modern európai integráció következő lépcsőfokairól.

Az ESZAK tagállamainak képviselői 1957. március 25-én Rómában aláírták az atomenergia-ipari együttműködés érdekében az Európai Atomenergia Közösséget (a továbbiakban: Euratom), a közös piac létrehozása céljából az Európai Gazdasági Közösséget (a továbbiakban: EGK) alapító szerződést, amely dokumentumokat együttesen a Római Szerződéseknek neveznek. Az EGK alapító szerződése, amire gyakran szoktak „a” Római Szerződésként hivatkozni,²¹ fő célként meghatároz „egy közös piacot a Tagállamok gazdaságpolitikájának fokozatos közelítésével, annak érdekében, hogy a Közösségen belül harmonikusan növekedjen a gazdasági tevékenység, folyamatos és kiegyensúlyozott növekedés valósuljon meg, felgyorsuljon az életszínvonal növekedése és a tagállamok szorosabb kapcsolata jöjjön létre.”²²

Ennek érdekében négy fő alapelvet, négy szabadságot fektetett le a megállapodás: az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgását. Ezek létrehozása és biztosítása esetén a szerződés szerint a Közösségben megvalósul a mindenre kiterjedő közös piac, elérve a szervezet fő célját. Ennek érdekében a megállapodás a tagállamok és a Közösség részére egy 12 éves átmeneti időt állapít meg,²³ de az alapul szolgáló ESZAK-kal ellentétben, az EGK-t határozatlan időre hozták létre.²⁴

[uments/Rome/preparation/Spaak%20report%20fr.pdf](#),

https://www.cvce.eu/en/obj/the_spaak_report-en-4b911a0a-6bd0-4e88-bff9-4c87690aa4e8.html

(Letöltés ideje: 2023. 05. 02.) I. The common market 1. bekezdés

valamint

(Letöltés

²⁰ The international context: the Suez Crisis (1956) and the Hungarian Uprising (1956). Elérhető: <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/1c8aa583-8ec5-41c4-9ad8-73674ea7f4a7/d02c6541-72fa-440c-a5cc-e7c2440457b6> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.) 1. bekezdés

²¹ Papp Mónika–Várnay Ernő (2017) 2.3. fejezet

²² Az Európai Gazdasági közösséget létrehozó szerződés, 1957. március 25. (A továbbiakban: EGK Szerződés) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:11957E/TXT>, (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.) 2. cikk

²³ EGK Szerződés 8. cikk 1. szakasz

²⁴ EGK Szerződés 240. cikk

Az Euratom, az EGK-hoz hasonlóan, fő célként az életszínvonal emelését határozza meg a tagállamok területén.²⁵ Ennek érdekében előmozdítja a kutatást, és biztosítja a műszaki ismeretek terjesztését, valamint az atomenergia vonatkozásában is létrehozta a közös piacot, és azon is biztosítja a tőke és a munkaerő szabad mozgását.²⁶

A két létrehozott szervezetet, az alapként szolgáló ESZAK-hoz hasonló intézményi szerkezetrendszerrel hozták létre. Felállításra került a Közgyűlés, a Tanács, a Bizottság és a Bíróság.²⁷ A létrehozott intézmények felépítésükben hasonlóak a párizsi szerződésben létrehozott szervekhez, azonban a Római Szerződés az intézményeknek eltérő jogosítványokat és eszközöket adott, módosítva így a közöttük fennálló viszonyrendszert. Ebben is szerepel a két közösség céljaiban is megjelenő különbség, mely szerint az ESZAK-nak még a fő célja a tartós béke biztosítása volt, és ahhoz volt eszköz a részleges közös piac megvalósítása, addig az EGK vonatkozásában már nem eszköz, hanem a cél a teljes közös piac megvalósítása. Ebből is adódóan fő szerveként nem a Bizottságot határozta meg a szerződés, hanem a tagállamok kormányzaiból álló Tanácsot. Ez azt mutatja, hogy az EGK inkább kormányközi, mint szupranacionális jellegű közösség.²⁸ Azonban, ez a különbség bizonyos szinten megszűnt, amikor a tagállamok 1965. április 8-án megkötötték a Fúziós Szerződést.²⁹ Ez a megállapodás egyesítette a három közösség, az ESZAK, az Euratom és az EGK már közös Közgyűlésén és Bíróságán túl a Tanácsát és Bizottságát is, megszüntetve a párhuzamosságokat, létrehozva a három szövetség vonatkozásában az Európai Közösségek elnevezést.

Az EGK létrehozásának hatása, az ESZAK 1950-es években kifejtett eredményeihez hasonlóan, meghozta a hozzá fűzött reményeket. A növekedés mértéke olyan szintű volt a tagállamokban, hogy gyakran aranykornak is nevezik az időszakot.³⁰ A Közösségekhez tartozó tagállamok ipari termelése stabilan növekedett,³¹ átlagos nemzeti össztermék (Gross Domestic Product – GDP) növekedésének mértékét csak a „japán csoda” múlta felül, még az Amerikai Egyesült Államok

---

²⁵ Az Európai Atomenergia Közösséget létrehozó szerződés, 1957. március 25. (A továbbiakban: Euratom Szerződés) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:11957A/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.) 1. cikk

²⁶ Euratom Szerződés 2. cikk.

²⁷ EGK Szerződés 4. cikk, valamint Euratom Szerződés 3. cikk.

²⁸ Papp Mónika–Várnay Ernő (2017) 2.3. fejezet

²⁹ Szerződés az Európai Közösségeknek egy közös Tanácsának és egy közös Bizottságának felállításáról, Brüsszel, 1965. április 8. (A továbbiakban: Fúziós Szerződés.) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:11965F/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.) 1. cikk és 9. cikk

³⁰ Például: Toniolo, Gianni: Europe's Golden Age, 1950-1973: Speculations from a Long-Run Perspective., The Economic History Review, vol. 51, no. 2, 1998, pp. 252–267. JSTOR. Elérhető: <http://www.jstor.org/stable/2599377>. (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.) 252.

³¹ Average annual growth in the economic output of Western European countries during the Golden Age from 1950 to 1970, Elérhető: <https://www.statista.com/statistics/730758/western-europe-economic-manufacturing-output-growth-golden-age/> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)

növekedését is meghaladta.³² A foglalkoztatottság globális szinten alacsony mértékű maradt,³³ míg a termékek drágulásának üteme 5% alatt mozgott.³⁴

1.3 A Közösségek szélesítése és mélyítése az 1970-es és 80-as években

Az Európai Közösség tagállamainak gazdasági eredményei a periódusban egyértelműen az integráció sikerességét mutatták. Erre alapozva az EGK első helyen szereplő céljának, a vámuniónak az elérését a tagállamok olyan mértékben felgyorsították, hogy az eredetileg tervezett időponthoz képest másfél évvel hamarabb, 1968. július 1-jére elérték a belső vámhatárok felszámolását.³⁵ Ennek eredményeképp a tagállamok közötti kereskedelem a hatszorosára, míg harmadik országok viszonylatában a háromszorosára növekedett.³⁶ A Bizottság 1968-as nyilatkozatában, amellyel, hogy üdvözölte a vámunió határidő előtti létrehozását, kijelölte az európai integráció azt követő irányvonalát. A vámuniót követően, az EGK Szerződésben foglaltak a következő lépésként az így létrejött vámszabályozás szempontjából egységes terület gazdasági harmonizálását tekintik, annak érdekében, hogy az áruk és személyek szabad mozgása ténylegesen megvalósuljon. Azonban a dokumentum³⁷ nem csak gazdasági szempontból irányozza elő az integráció folytatását. Az EGK Szerződés egy gazdasági jellegű közösséget tervezett és hozott létre, és a Fúziós Szerződésben egyesítették a három közösség intézményeit, azonban az ESZAK, az EGK és az Euratom maradtak elkülönülve, de a Bizottság 1968-as nyilatkozata már a Közösségek egyesítését tettele fel, létrehozva így egy egységes politikai uniót.

A Közösségek politikai oldala kevésbé, azonban a Közösségek által elért gazdasági eredmények, valamint az tény, hogy a szerződések nyitva hagyták a későbbi csatlakozás lehetőségét, arra ösztönözték a nem tagállam európai államokat, hogy a sikeres Közösségek részeivé váljanak. Így a Közösségek számára az 1970-es évtized kevésbé az integráció mélyítéséről, hanem inkább annak a szélesítéséről szólt.

Az Egyesült Királyság már a modern európai integráció kezdete óta szorosán jelen volt. A második világháborút követően az OEEC alapító tagállamaként részesült a Marshall-terv

---

³² Average annual real gross domestic product (GDP) growth in select Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) countries in the 1960s and 1970s. Elérhető: <https://www.statista.com/statistics/788497/average-annual-real-gdp-growth-oecd-countries-60s-70s/> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)

³³ Unemployment rates in Western European countries, the United States, and Japan in select periods between 1960 and 1990. [A továbbiakban: Unemployment rates in Western European countries (1960-1990)] Elérhető: <https://www.statista.com/statistics/1076308/unemployment-rates-europe-us-japan-by-period-1960-1990/> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)

³⁴ Price rate of change in Western Europe over select time periods between 1960 and 1990. Elérhető: <https://www.statista.com/statistics/1235197/west-europe-price-change-by-period-1960-1990/> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)

³⁵ Az Európai Közösségek Bizottságának nyilatkozata, 1968. július 1. (A továbbiakban: a Bizottság 1968-as nyilatkozata). Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/declaration_de_la_commission_des_communautes_europeennes_1er_juillet_1968-fr-a4f5b96a-1d48-435b-9028-7e98739255d2.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.) I. rész 2. bekezdés

³⁶ Milestones in European Construction, Elérhető: <https://www.strasbourg-europe.eu/milestones-in-european-construction/> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.) 5. bekezdés

³⁷ A Bizottság 1968-as nyilatkozata II. rész 3-4. bekezdések

forrásaiból. Ebből, valamint ország politikai súlyából adódóan a Hatok³⁸ minden lépésnél számoltak az országgal. Az ESZAK alapításakor az Egyesült Királyság már a folyamat legelején,³⁹ a Római Szerződés megkötése idején, valamint az 1956. május 29-30-án Velencében tartott találkozót követően jelezte, hogy nem kíván részese lenni a két közösségnek. Az EGK alapításával párhuzamosan, az Egyesült Királyság az OEEC keretei között, az általa vezetett Nemzetközösség megőrzésének szándékával, egy kevésbé restriktív szervezetet hozott létre, az Európai Szabadkereskedelmi Társulást (European Free Trade Association – EFTA).⁴⁰ Tapasztalva azonban azt, hogy a Közösségekhez tartozó tagállamok kiemelkedő gazdasági eredményei kombinálódtak a Brit Birodalom széthullásával, az ország kezdeményezte az EGK-hoz való csatlakozását. Ez először 1961-ben történt meg, amely azonban a francia elnök, Charles de Gaulle vétója miatt megrekedt. A vétó indokaként pont a Közösségek addigi sikerességének okát, vagyis az integrációs folyamat mélyítését hozta fel, ugyanis véleménye szerint az Egyesült Királyság speciális kapcsolata az Amerikai Egyesült Államokkal, valamint a Nemzetközösséggel aláásná az addigi eredményeket, és ellehetetlenítené a folyamat továbbvitelét.⁴¹ Ez megismétlődött az Egyesült Királyság második csatlakozási kísérletekor is.⁴² A csatlakozási tárgyalások csak Charles de Gaulle elnöki mandátumának lejáta után, az 1969. június 30-án, Luxembourgban tartott konferencián indulhattak meg.

A brit csatlakozással egyidejűleg indultak meg a tárgyalások más EFTA tagállamokkal, Dániával, Norvégiával és Írországgal.⁴³ A két francia vétó ideje alatt eltelt időszak alatt a Közösség megerősödött, mivel 1968-ra befejeződött a vámunió kialakítása, valamint a közös politikák vonatkozásában jelentős mennyiségű szabályozás került elfogadásra, így a csatlakozó tagállamok már sokkal kevésbé tudták alakítani a csatlakozási feltételeket, így inkább a csatlakozni kívánóknak kellett engedményeket tenniük. A tárgyalások eredményeképp a négy tagjelölt állam 1972. január 22-én aláírta a csatlakozási szerződést, azonban Norvégiában, a csatlakozás népszavazáson történő megerősítése elmaradt, mert az állampolgárok többsége a csatlakozás elutasítása mellett szavazott. Ebből adódóan 1973. január 1-jétől az addigi Hatok Kilencekké változott, szélesítve az együttműködést, befejezve a Közösségek első bővülését.

---

³⁸ Az ESZAK, valamint az EGK és Euratom hat alapító országa.

³⁹ Conclusions of a meeting of the Cabinet on the refusal to participate in the negotiations on the Schuman Plan, The National Archives of the United Kingdom, [s.l.], Kew, Richmond, Surrey, TW9 4DU. Prime Minister's Office: Correspondence and Papers, 1945-1951, PREM 8. Parts I-II: Schuman Plan 1950-1951, PREM 8/1428. Elérhető:

https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_a_meeting_of_the_cabinet_on_the_refusal_to_participate_in_the_negotiations_on_the_schuman_plan_london_2_june_1950-en-8737a230-6924-4905-8004-dee4385ad38e.html, (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.) 2. bekezdés

⁴⁰ European Free Trade Association (EFTA), Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/european-free-trade-association-efta.html> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)

⁴¹ Charles de Gaulle sajtókonferenciája 1963. január 14-én. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/press_conference_held_by_general_de_gaulle_14_january_1963-en-5b5d0d35-4266-49bc-b770-b24826858e1f.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 04.) 16. bekezdés

⁴² Charles de Gaulle sajtókonferenciája 1967. november 27-én. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/press_conference_held_by_general_de_gaulle_at_the_elysee_27_november_1967-en-fe79955c-ef62-4b76-9677-dce44151be53.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 04.) 10. bekezdés

⁴³ A Bizottság véleménye az Egyesült Királyság, Írország, Dánia és Norvégia csatlakozási kérelméről, 1968. április 2. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/commission_opinion_on_the_applications_for_membership_received_from_the_united_kingdom_ireland_denmark_and_norway_2_april_1968-en-7a029375-f54d-4dd0-8f0d-4a48c4be8934.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 04.)

A második bővülés kezdete azonban már 1961. július 9-én megindult. Akkor került megkötésre az athéni megegyezés, amelyben Görögország a Közösségek történetében először társult országgá vált.⁴⁴ Ebben lefektetésre került az ország és a Közösségek közötti vámok fokozatos 12 éves, illetve egyes áruk tekintetében 22 éves időtartamon keresztüli megszüntetése. Valamint, ha a felek megítélése szerint a megállapodásban foglaltak alapján megfelelő az előrehaladás, automatikusan megindultak volna a csatlakozási tárgyalások. Azonban az országban bekövetkezett katonai hatalomátvétel miatt a Közösség 1967-ben úgy döntött, hogy mindaddig, amíg a demokratikus rend és intézményrendszer nem áll vissza az országban,⁴⁵ addig limitálják az egyezséget az addig elért szintre. A megállapodás eredeti formájában a katonai junta megdöntését követően, 1974 szeptemberében került helyreállításra. Görögország nem sokkal azt követően, 1975. június 12-én küldte meg felvételi kérelmét a Közösségekbe. Ennek megfelelően 1975. július 27-én megindultak a csatlakozási tárgyalások, melyeknek eredményeképp 1979. május 28-án Athénban aláírásra került Görögország csatlakozási szerződése,⁴⁶ így az ország 1981. január 1-jétől a Közösségek tagjává vált.

A déli csatlakozás másik két másik állama is a görögországihoz hasonló politikai pályát járt be. Portugália, Görögországhoz hasonlóan, már a csatlakozást megelőzően is rendelkezett szervezeti kapcsolattal a Közösségekhez, ugyanis a EFTA alapító tagállama volt. Azonban nagyobb mértékű közeledés a Közösségekhez csak az országot addig uraló diktatúra megdöntését követően kezdődött el. Az ország a csatlakozási kérelmét 1978. május 19-én küldte meg a Közösségeknek. A csatlakozási tárgyalásokat követően a csatlakozási szerződést 1985. június 12-én írták alá Lisszabonban, amely azt követő január 1-jétől lett hatályos. A déli kibővülés államai közül egyedül Spanyolországnak nem volt megelőző szervezeti kapcsolata a Közösségekkel. Annak ellenére, hogy Spanyolország, kezdeményezte azt, hogy társult országgá váljon,⁴⁷ az nem vezetett társulási megállapodás megkötéséhez. A Közösségekhez való tényleges közeledés Franco halálát követően indult meg, amikor Spanyolország 1977. július 26-án kezdeményezte a felvételét a Közösségekbe.⁴⁸ A folyamat során a legkiemelkedőbb esemény 1981. február 23-án történt, amikor egy katonai puccskísérlet zajlott a spanyol parlamentben, amely azonban elbukott, nem kis részben a spanyol társadalom demokrácia iránti kiállása miatt. A puccskísérletet követően folytatódtak a csatlakozási tárgyalások, melynek eredményeképp 1985. június 13-án Madridban aláírásra került az ország csatlakozási szerződése, mellyel Spanyolország 1985. január 1-jével a Közösségek 12. tagállama lett.

A déli bővülés folyamán, az addig csatlakozó tagországokhoz képest, két fő eltérés jelentkezett. Az első, amely addig egyedül Írország kapcsán volt tapasztalható, hogy az addigi

---

⁴⁴ A 63/106/EWG számú Tanácsi döntés. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31963D0106> (Letöltés ideje: 2023. 05. 04.) 1. cikk

⁴⁵ Az Európai Közösségek Bizottságának Információs Főigazgatósága: Görögország és az Európai Közösség, 105/75. Elérhető: <http://aei.pitt.edu/10229/1/10229.pdf> (Letöltés ideje: 2023. 05. 04.) 3.

⁴⁶ Szerződés Görögország csatlakozásáról az Európai Gazdasági Közösségbe és az Európai Szén- és Acélközösségbe, 1979. május 28. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/treaty_on_the_accession_of_greece_to_the_eec_and_to_the_eaec_athens_28_may_1979-en-c0f4782f-969a-4b20-8992-c1ede3370164.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 04.) 1. cikk 1. bekezdés

⁴⁷ Spanyolország társulási kérelme az EGK-hoz, 1962. február 09. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/spain_s_application_for_association_with_the_european_economic_community_9_february_1962-en-8a95e26f-e911-42a0-b811-b623b84a93d9.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 06.)

⁴⁸ Spanyolország csatlakozási kérelme az EGK-hoz, 1977. július 26. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/spain_s_application_for_accession_to_the_european_economic_community_26_july_1977-en-10dd4f97-5dd1-4bba-967e-fab86d746cd2.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 06.)

tagállamokhoz képest eltérő, iparilag és gazdaságilag kevésbé fejlett tagállamok csatlakoztak, amely tény több esetben jelentősen megnehezítette a csatlakozási tárgyalásokat. A másik eltérés a déli bővítés során csatlakozott tagállamok politikai múltja. Mind a három ország akkor „frissen” vetette le a saját diktatórikus rendszerét, és a Közösségekhez való csatlakozástól a kialakult demokratikus állapotok megszilárdulását remélték. Mind közvetlen módon, mint a demokratikus nyugati integrációhoz csatlakozott új tagállam a politika területén, mind közvetett módon, amely a remélt gazdasági fellendülést jelentette. Ezen remények, elvárások a Közösségek részéről is megjelentek.⁴⁹

Miközben a Közösségek és a két bővülés államai a csatlakozási tárgyalásokon a csatlakozás feltételeiről tárgyaltak, azokkal párhuzamosan megindult a Közösségek belső átalakulása, az integráció további mélyítése irányában. Ennek egyik mozgatórugója pont maguk a csatlakozások voltak. A bővülés következményeképp szükséges volt a Közösségek addigi belső működésének, illetve intézményeinek felülvizsgálata, ugyanis annak ellenére, hogy az EGK-t, illetve az Euratom-ot azzal a reménnyel hozták létre, hogy a későbbiekben bővülni fognak, a belső eljárások nem voltak felkészítve a csatlakozó tagállamokra. Valamint a déli bővítés során csatlakozó tagállamok gazdasági állapota és politikai helyzete is igényelte, hogy az EGK szigorúan gazdasági jellegű hozzáállásán változtassanak a tagok.

A Közösségek tagállamai az 1974. december 9-10-én tartott párizsi konferencián két fontos döntést is meghoztak a tagállami képviselők. Az első ahhoz kapcsolódik, hogy az ehhez hasonló, reformokról, szervezeti változásokról szóló tárgyalásokat rendszeressé és szervezetté kell tenni. Az ilyen jellegű tárgyalások ezen konferenciát megelőzően eseti jellegűek voltak, azonban a Közösségek fejlődése, illetve az addig megtörtént és várt bővítései igényelték, hogy a tagállamok állam- és kormányfői találkozókat rendszeressé kell tenni, valamint intézményi keretet szükséges azoknak biztosítani, hogy a Közösségek döntéshozatalába ezek a megbeszélések szervezett módon illeszkedhessenek. Erre a kezdeményezésre alakult ki az Európai Tanács, a Közösségek első olyan intézménye, amely az alapító szerződésekben nem szerepel, de a szervezet működése során a tagállamok felismerték, hogy szükséges a létrehozatala.⁵⁰

A párizsi konferencián a tagállamok felismerték, hogy az integráció addigi üteme jelentősen lelassult, így annak az újraindítása, gyorsítása szükséges. Ezért megbízták Leo Tindemanst, akkori belga miniszterelnököt egy jelentés készítésével, hogy a megoldás érdekében milyen lépéseket szükséges tenni. Tindemans 1975. december 29-én tette közzé a jelentését.⁵¹ Ebben legelőször a Közösségek válságának az okait deríti fel. Leírja, hogy a Közösségek legelső célja, a béke létrehozása és megőrzése az integráció akkori szintjén tartósan biztosítva van, a

---

⁴⁹ A Bizottság véleménye Görögország csatlakozási kérelméről, 1976. január 29. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/commission_opinion_on_greek_application_for_membership_of_the_european_communities_29_january_1976-en-add5c5dd-118f-412d-bf8a-277a9fc1f239.html, A Bizottság véleménye Portugália csatlakozási kérelméről, 1978. május 19. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/commission_opinion_on_portugal_s_application_for_accession_19_may_1978-en-c35acfe9-2712-451e-b725-6599f4673ac7.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 06.)

⁵⁰ Final communiqué of the Paris Summit: excerpt on the European Council, 1974. december 9-10. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/final_communique_of_the_paris_summit_excerpt_on_the_european_council_9_and_10_december_1974-en-67ed8959-f92f-41f6-81ea-822ef3b9962a.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 08.) 3. pont

⁵¹ Jelentés az Európai Unióról, 1975. december 29. (A továbbiakban: Tindemans-jelentés.) Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/report_on_european_union_29_december_1975-en-284c9784-9bd2-472b-b704-ba4bb1f3122d.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 07.)

mindennapi élet részévé vált. Azonban az integrációs folyamat megrekedt a Közösségek kiegyensúlyozatlanságából adódóan. Ebbe beleértette mind a tagállamok közötti erőegyenlőtlenségeket, valamint a Közösségek és a tagállamok közötti viszonyt is. Kiemelte, bár a Közösségek, főleg a gazdaság egyes területein erős jogosítványokkal rendelkezik, a mindennapi ember számára ez kevésbé érzékelhető, így szükséges, hogy a Közösségek olyan jogkörökkel rendelkezjenek, amelyekkel az állampolgárok életére közvetlen hatással lehet, hogy sokkal közelebről is megtapasztalják az európai integráció pozitív hatásait.

Ezt négy, egymásra épülő pontban határozta meg:

1. Először szükséges, hogy a Közösségek, illetve az Unió olyan új, a tisztán gazdaságiakon túlmutató célokat tűzzön ki maga elé, amelyek képesek arra, hogy egyesítsék az embereket.
2. Másodszor, hogy ezek a célok egységes módon legyenek megvalósítva, bővíteni szükséges a Közösségek által irányított területeket, mind a tagállamok között, mind az Unióhoz képest harmadik országnak számító nemzetek vonatkozásában.
3. Ennek a két pontnak a megvalósításával, az új területeken elért új és pozitív eredményekkel újra hitelessé és vonzóvá tehető az „európai vállalkozás” az állampolgárok számára.
4. Továbbá, hogy mindezen célok ténylegesen megvalósulhassanak, az azokat vezető, illetve koordináló, már meglévő intézményeket erősíteni szükséges.⁵²

A jelentés, nagyívű céljai ellenére, minden esetben a már meglévő eredményekre és intézményekre épített, így nem igényelt radikális változtatást sem a tagállamok, sem a Közösségek részéről, megmaradt pragmatikusnak. Azonban az új területek, főleg a monetáris politika, a külpolitikai koordináció, illetve a katonai együttműködés vonatkozásában a tagállamoknak fenntartásaik voltak, aggódtak a szuverenitásuk elvesztése miatt.⁵³ Ebből adódóan a jelentést az 1976. április 2-án tartott Európai Tanács ülésén megvitatták, ám közvetlen döntések nem követték.

A Közösségeknek a továbblépéshez egy komplex és nehéz szituáció előállása adott impulzust. Az 1980-as évek első felében zajlott a déli bővítés, amely a fentebb már leírt előnyökkel és nehézségekkel is járt. Ezentúl a tagállamok az integráció kezdete óta nem tapasztalt gazdasági nehézségekkel,⁵⁴ többek között munkanélküliséggel⁵⁵ küzdöttek. Továbbá a tagállamok közötti politikai ellentétek, főleg a mezőgazdasági politikából kifolyólag kiéleződtek, és ez az addigi döntési mechanizmusokból adódóan effektíve ellehetetlenítette a közös döntéshozatalt. Ezen közvetlen előzmények alapján, építve a korábban jelentősebb visszhang nélkül maradt Tindemans-jelentésre, a tagállamok az 1984. június 25-26-án tartott Európai Tanács ülésén elhatározták, hogy létrehoznak egy ad-hoc bizottságot a korábbi nagy sikerű Spaak-bizottság mintájára, melynek a feladata az integráció folytatásának, elmélyítésének a kidolgozása.⁵⁶

---

⁵² Tindemans-jelentés 27.

⁵³ Lodge, Juliet: The Tindemans Report and European Union, *New Zealand International Review*, Vol. 1, No. 3 (MAY/JUNE 1976), pp. 32-34. 32.

⁵⁴ Mărcuț, Mirela: *Crystalizing the EU Digital Policy An Exploration into the Digital Single Market*. Cham, Switzerland, Springer International Publishing AG, 2017. 14.

⁵⁵ Unemployment rates in Western European countries (1960-1990)

⁵⁶ Conclusions of the Fontainebleau European Council, 1984. június 25-26. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_the_fontainebleau_european_council_25_and_26_june_1984-en-ba12c4fa-48d1-4e00-96cc-a19e4fa5c704.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 08.) 7. pont

Így hozták létre a Dooge-bizottságot, amit gyakran Spaak II bizottságnak is neveznek. E bizottság munkája során a legnagyobb nehézséget a tagállamok eltérő belső céljainak, valamint az integráció eltérő vízióinak összeegyeztetése jelentette. A bizottság három fő prioritást határozott meg: az egységes belső kereskedelmi övezetet – *azon belül kiemelten technológiai közösségnek a létrehozását*⁵⁷ –, a Közösség közös értékeinek nagyobb hangsúlyozását, valamint azt, hogy a Közösségnek egy egységes külső identitást kell adni.⁵⁸ Ezt – a Tindemans-jelentéshez hasonlóan – a Közösségek hatásköreinek bővítésével, valamint az intézmények jogköreinek és döntéshozatali folyamatainak átalakításával tervezte elérni. A Tanácsban ki akarta bővíteni az egyszerű többséggel meghozható döntések körét, a Bizottságot erősíteni akarta oly módon, hogy nagyobb önállóságot biztosított volna elfogadott programjának a megvalósításához, valamint az 1979 óta közvetlenül választott⁵⁹ Parlament szerepét is növelte volna, hogy az egyetlen közvetlenül választott intézményként a demokrácia őre legyen az Európai Unióban.

Ezzel egyidőben a Delors-bizottság 1985. június 14-én benyújtotta az Európai Tanácsnak a Lord Arthur Francis Cockfield bizottsági alelnök vezetésével létrehozott Egységes Piac megvalósításáról szóló Fehér Könyvét.⁶⁰ Míg a Dooge-jelentés a Római Szerződésben lefektetett közös piac megvalósításának fontosságát többször is említi, annak a konkrét megvalósításához nem javasol konkrét intézkedéseket. Ezzel szemben ez a dokumentum az eredeti négy szabadság mentén 310 intézkedésen keresztül meghatározza, hogy mit szükséges tenni annak elérése érdekében. Továbbá a teendők megvalósítására fel is vázol egy 12 éves időtartamot, amelynek teljesítése esetén legkésőbb 1992. december 31-éig létrehozható a tényleges, immáron Egységes Piacnak nevezett közös gazdasági térség.

A felvetett problémák és megoldások közül ki kell emelni, hogy az Egységes Piacról szóló Fehér Könyv már foglalkozik azzal a ténnyel, hogy a modern technológiák esetlegesen más hozzáállást igényelnek.

Az Egységes Piacról szóló Fehér Könyv ezeket „új technológiáknak és szolgáltatásoknak”⁶¹ nevezi. A dokumentum akkor megelőzte a korát, hiszen maga az internet, mint koncepció is csak 1989-ben született meg.⁶² A dokumentum kiemeli az információ fontosságát, amelynek a szabad áramlását kulcsfontosságúnak írja le, illetve annak az egyedi tulajdonságai miatt az információt a szabad mozgás tekintetében ki is emeli az áruk és szolgáltatások általános köréből. Ezen túl az információs technológiák új alkalmazási lehetőségei miatt előrevetíti, hogy

---

⁵⁷ Jelentés az Európai Tanácsnak, Brüsszel, 1985. március 29-30. (A továbbiakban: Dooge-jelentés) Elérhető: http://aei.pitt.edu/997/1/Dooge_final_report.pdf (Letöltés ideje: 2023. 05. 08.) 16.

⁵⁸ Dooge-jelentés 14., 18. és 21.

⁵⁹ The first elections by universal suffrage. Elérhető: <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/88c8177c-4117-4c00-b7c7-8c898e9961d6> (Letöltés ideje: 2023. 05. 08.)

⁶⁰ Egységes Piac megvalósításáról szóló Fehér Könyv COM(85) 310 final, Brüsszel, 1985. június 14. (A továbbiakban: Az Egységes Piacról szóló Fehér Könyv.) Elérhető: https://europa.eu/documents/comm/white_papers/pdf/com1985_0310_f_en.pdf (Letöltés ideje: 2023. 05. 08.)

⁶¹ Az Egységes Piacról szóló Fehér Könyv 113-123. bekezdés.

⁶² Berners-Lee, Tim: Information Management: A Proposal, CERN DD/OC, 1989. március. Elérhető: <http://cdsweb.cern.ch/record/1405411/files/ARCH-WWW-4-010.pdf> (Letöltés ideje: 2023. 05. 08.)

a későbbiekben, azok elterjedtségéből adódóan, szükséges lesz ezek vonatkozásában a nem információs technológiákra szabott jogszabályok átültetése.

A két dokumentum, a Dooge-jelentés és az Egységes Piacról szóló Fehér Könyv először az Európai Tanács 1985. június 28-29-én, Milánóban tartott ülésén került megvitatásra. A találkozón nem sikerült közös álláspontra jutni, amelynek az okai leginkább a Dooge-jelentésben javasolt hatásköri bővítések, és intézményi változások, azokon belül is a külpolitikai együttműködés egységesítése és a minősített többségi döntéshozatal kiterjesztése keltették a legnagyobb ellenállást. Ennek a patthelyzetnek a leküzdése érdekében az olasz elnökség egy kormányközi konferencia létrehozásáról szavaztatta meg az Európai Tanácsot, amely néhány tagállam tartós ellenállásának ellenére megszavazásra került.

A kormányközi konferencia, melyen hamarosan csatlakozó országként Portugália és Spanyolország is részt vett, három feladatot kapott az Európai Tanácstól: dolgozza ki az Egységes Piac, az intézményi reform és a közös kül- és biztonságpolitika részleteit. A konferencia sikeresen kidolgozta a részleteket, amiket a tagállamok külügyminiszterei 1985. szeptember 9. és november 28. között tartott öt találkozójuk során egy dokumentumba, az Egységes Európai Okmányba⁶³ (a továbbiakban: EEO) egyesítettek. Az EEO-t a tagállamok két részletben írták alá. A tagállamok többsége – Dánia, Olaszország és Görögország kivételével – 1986. február 17-én, míg a kimaradt 3 tagállam, a pozitív eredménnyel záruló dániai népszavazást követő napon, február 28-án írták alá, és 1987. július 1-jén lépett hatályba.

Az EEO egyértelműen legnagyobb eredménye a közös piac vonatkozásában valósult meg. A megállapodásban a tagállamok meghatározták önmaguk és a Közösségek számára, hogy az EGK Szerződésben meghatározott közös piac az addigit meghaladó módon, ténylegesen bármilyen formájú ellenállás vagy ellenőrzés nélkül valósuljon meg. Ezt megerősítő új nevet is adtak neki. A dokumentum szerint „[a] belső piac egy olyan területet fog jelenteni, melyen belül az áruk, személyek, szolgáltatások és tőke szabad mozgása megvalósul ezen Szerződés rendelkezéseivel összhangban.”⁶⁴ Annak érdekében, hogy ez ténylegesen meg is valósuljon, az EEO meghatározza 1992. december 31-ét, mint végső megvalósítási dátumot. Az Egységes Piacról szóló Fehér Könyv hosszasan elemzi, hogy milyen akadályok állnak még a megvalósítása előtt, továbbá, hogy az addigi döntéshozatali rendszerrel lehetetlen lett volna a belső piac megvalósítása. Így annak érdekében, hogy a Közösségek tartani tudják ezt az öt éves tervet, az EEO két irányban is megreformálta a Közösségeket.

Az egyik, hogy a Közösségek olyan új kompetenciákkal bővült, mint a szociális politika, a kutatás-fejlesztés támogatása, a gazdasági és társadalmi kohézió, vagy a környezetvédelem. A környezetvédelem területén jelenik meg először a Közösségek szintjén a szubszidiaritás elve, mely szerint a Közösségek csak akkor és olyan mértékben alkot szabályozást az adott kérdéskörben, ha az hatékonyabb, mintha az a tagállamok szintjén történne. A másik segítségével a Közösségeknek a döntéshozatali eljárások megváltoztatása volt. A bővítések miatt a tagállamok száma megduplázódott, amihez hozzáadódott, hogy főleg a déli bővítés során, eltérő gazdasági erejű és ipari fejlettségű nemzetek is a Közösségek részévé váltak. Hogy az ebből eredő kritikus szituációkat elkerüljék, az EEO sok területen bevezette a minősített többségű döntéshozatalt. Emellett az intézmények vonatkozásában is bevezetett rendelkezéseket, hogy

---

⁶³ Egységes Európai Okmány (A továbbiakban EEO). OJ L 169, 26.6.1987, Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11986U/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 05. 08.)

⁶⁴ EEO 13. cikk.

az egységes piac működése érdekében hozott új szabályozások gyorsabb és demokratikusabb módon valósulhassanak meg.

Az EEO, habár nem vezette be közvetlenül az egyes Közösségek alapító szerződéseibe, de formálisan rögzítette, és ezáltal közel intézményi rangra emelte az Európai Tanácsot. Az EEO meghatározásában az Európai Tanács a tagállamok állam- vagy kormányfőiből, a Bizottság elnökéből áll. Őket a külügyminiszterek, illetve a Bizottság egy tagja segíti, és évente legalább két alkalommal tartanak ülést. A demokratikus működés érdekében az okmány bevezeti a kooperációs eljárást. Ezzel az új döntéshozatali formával megerősíti az Európai Parlament konzultációs szerepét, ugyanis, ha a Parlament nem támogatja az adott jogszabályt, akkor a Tanács egyhangú döntése kell ahhoz, hogy azt felül lehessen írni. A gyorsítás érdekében – az Európai Tanács működésének rögzítéséhez hasonló módon – legalizálta a „komitológia” rendszerét. Ezzel a Tanács hatásköröket enged át a Bizottsághoz, ami így gyorsabban tud döntéseket meghozni, de a mellette létrehozott bizottságokkal a tényleges ellenőrzés a Tanács kezében marad.⁶⁵

1.4 Az Egységes Piac továbbfejlesztése: az Európai Unió létrehozása

Az EEO volt a Közösségek alapító szerződéseinek addigi legnagyobb mértékű módosítása. Az okmány előrelépés volt az integrációban, azonban már az elfogadásakor elkezdődtek a munkálatok, hogy az európai folyamatban megtörténhessen a következő lépés. Az első jelentős ilyen dokumentum az Egységes Piacról szóló Fehér Könyvet kidolgozó Delors-bizottsághoz köthető. A Delors-jelentés⁶⁶ megállapítja, hogy az EEO-ban meghatározott határok nélküli egységes piac létrehozásáért már az azt megelőző három évben is történtek jelentős előrelépések. Ezek a tagállamok gazdaságát még jobban egyesíteni fogják, ami miatt az egyes gazdaságokban jelentős strukturális változások várhatók. Felismeri, hogy minden tagállamban folyik a harmonizáció, de azok mértéke és sebessége eltér egymástól. Ezt olyan mértékűnek értékeli, hogy annak ellenére, hogy a folyamatok egy irányba tartanak az egyes nemzeti és szektorális különbségek veszélyeztetik az egységes piac gazdasági és monetáris egységesítését, és amelyek akár ellehetleníthetik az egységes piacon a négy szabadság tényleges megvalósulását.

Ennek kiküszöbölését abban látja, hogy a tagállamok között még az EEO-ban rögzítetttnél is nagyobb mértékű együttműködést tart szükségesnek a monetáris területen. A jelentés szerint, ennek az egységesítésre és közösségi szintre emelése garantálja, hogy a gazdaság többi területén is egységes módon és mértékben történjen meg a harmonizáció. A dokumentum legvégső eredményeként egy egységes közös pénznem létrehozását tűzi ki, és felépít egy ahhoz vezető, három szakaszból álló utat. Míg a jelentés pontosan meghatározza a három szakasz egyes lépéseit és az azok által elérendő eredményeket, azokhoz azonban nem köt dátumokat. Az egységes piac addigi sikeressége, valamint a jelentés részletessége azonban alapot adott arra, hogy az abban foglaltak még részletesebb kidolgozására, határidőkkel egyetemben – hasonlóan

---

⁶⁵ Papp Mónika–Várnay Ernő (2017) 4.1.1. fejezet

⁶⁶ Report on economic and monetary union in the European Community, 1989. április 12. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/report_on_economic_and_monetary_union_in_the_european_community_12_april_1989-en-725f74fb-841b-4452-a428-39e7a703f35f.html (A továbbiakban Delors-jelentés) (Letöltés ideje: 2023. 05. 16.) 1. fejezet 1. szekció 1-3. pontok

az EEO-t megelőző folyamathoz – az Európai Tanács létrehozson egy kormányközi konferenciát.⁶⁷

A gazdasági és monetáris unió körüli eseményekkel párhuzamosan, azt kiegészítendő alakult a mélyebb politikai integráció folyamata. Ennek az előképe hosszú időre nyúlik vissza, hiszen már a Tindemans-jelentés is tárgyalta a tagállamok szorosabb politikai közeledését,⁶⁸ azonban akkor az még közvetlen következmények nélkül maradt. Azonban a folyamat új lendületet kapott, legfőképp a német „újra”-egyesítésnek⁶⁹ köszönhetően. A Közösségek mind a mai napig egyedülálló „bővítése” arra inspirálta a tagállamokat, hogy újra komolyan foglalkozzanak a Közösségek gazdasági integrációján túl a szorosabb politikai közösség fejlesztésével.

Ez a két folyamat csúcsosodott ki az Európai Tanács 1990. december 14-15-én Rómában tartott tanácskozásán, ahol két kormányközi konferencia elhatározásáról döntöttek.⁷⁰ Az egyik feladata a Delors-jelentésen alapulva a monetáris és gazdasági unió létrehozásához szükséges folyamatnak a részletesebb kidolgozása, míg a másiké a politikai unió létrehozásának szerződésbe foglalása volt. A két konferencia közül a monetáris és gazdasági unióról szóló tárgyalások folytak gyorsabban, míg a politikai unió kodifikálásán dolgozó konferencia, az érintett területek egyes tagállamokban való érzékenysége miatt sokkal nehezebben haladt.

A konfliktusok ellenére 1991 júniusában Luxemburgban tartott Európai Tanácson bemutatásra került az Európai Unióról szóló szerződés tervezete,⁷¹ amely a későbbi tárgyalások alapját jelentette. A két kormányközi konferencia és a tervezet alapján folytatott tárgyalások kerültek összesítésre Maastrichtban 1991. december 9-10-én, amikor az ott tartott Európai Tanács ülésén a tagállamok képviselői, egy maratoni tárgyalást követően,⁷² megegyeztek az Európai Unióról

---

⁶⁷ Conclusions of the Madrid European Council: extract concerning economic and monetary union, 1989. június 26-27. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_the_madrid_european_council_extract_concerning_economic_and_monetary_union_26_and_27_june_1989-en-1f5fb0a0-6813-4573-ac29-838acd4001b8.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 16.)

⁶⁸ Valamint lásd az Európai Parlament szerződéstervezetét az Európai Unióról, 1984. február. Elérhető: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/52f9545f-202d-40c6-96a6-5a896a46ad70> [A továbbiakban: Európai Parlament tervezet (1984)] (Letöltés ideje: 2023. 05. 16.) 9.

⁶⁹ Tarján M. Tamás: Németország újraegyesítése, Elérhető: <https://rubicon.hu/kalendarium/1990-oktober-3-nemetorszag-ujraegyesitese> (Letöltés ideje: 2023. 05. 16.) 1. bekezdés

⁷⁰ Conclusions of the Rome European Council, 1990. december 14-15. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_the_rome_european_council_14_and_15_december_1990-en-7524b7cb-7538-4283-a831-da2b7357813a.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 16.) 2. bekezdés

⁷¹ Conclusions of the Luxembourg European Council: excerpt on the Intergovernmental Conferences, 1991. június 28-29. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_the_luxembourg_european_council_excerpt_on_the_intergovernmental_conferences_28_and_29_june_1991-en-7ae2ec21-4f92-4be6-bdda-13414fb30718.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 16.) 7. bekezdés

⁷² Address given by Helmut Kohl on the outcome of the Maastricht European Council, 1991. december 13. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/address_given_by_helmut_kohl_on_the_outcome_of_the_maastricht_european_council_bonn_13_december_1991-en-12090399-dc71-42ee-8a3d-daf2420c0a9a.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 18.) 4. bekezdés

szóló Szerződés végső változatában. Ez került aláírásra ugyanott 1992. február 7-én.⁷³ Eredetileg 1993. január 1-jét szánták a hatályba lépés idejének, azonban a szerződés ambiciózus volta miatt több tagállamban is komoly viták,⁷⁴ Dániában pedig a teljes elutasítás is felmerült.⁷⁵ Végül minden tagállam – különleges kivételekkel, vagy anélkül – elfogadta a szerződést, így létrejött az Európai Unió, a három pilléres felépítésével.

A három pillér közül az első a közösségi pillér. Ide tartozik az addigi három Közösség – ESZAK, EGK és Euratom – amelyek eredeti alapító szerződéseivel ezzel csak módosításra kerültek, megőrizték elkülönült voltukat. A pillér középpontjába az Európai Közösség (a továbbiakban: Közösség) került, amely felváltotta az EGK elnevezést.⁷⁶ Az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés ezzel is kifejezi, hogy az eredetileg szigorúan gazdasági célú Közösség már egy sokkal szélesebb cél érdekében létezik. Ezeket elérendő még több szakpolitikai terület kerül át az Unióhoz. Ezek közül kiemelkedik a kormányközi közös gazdasági és monetáris politika. A jelentőségét már az is mutatta, hogy külön kormányközi konferencián tárgyalták a területet, ami a szerződésben is tapasztalható. Ugyanis az első pillér részét képezi, de a rá vonatkozó rendelkezések eltérnek a közösségi pillér főszabályától mind az intézmények mind a döntéshozatal tekintetében. Ezentúl uniós kompetenciává vált az iparpolitika, a fogyasztóvédelem, az oktatás, a kultúra, az ifjúsági ügyek, valamint a transzeurópai hálózatok.

A transzeurópai hálózatokon belül a szerződés minden esetben kiemeli a telekommunikációs hálózatokat is. Ez továbbviszi a gondolatot, amely először az Egységes Piacról szóló Fehér Könyvben jelenik meg. Habár még az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés idején is a telekommunikációs hálózatok, a ma már „hagyományosnak” mondható technológiákat jelöli, hiszen akkor az alig 3-4 éves internetnek csak kevesebb mint 10 millió felhasználója volt világszinten.⁷⁷ De ez a rész lefekteti az alapjait az Egységes Piacról szóló Fehér Könyvben megemlített információ szabad mozgásának.

Az első pillérben az új közösségi kompetenciák mellett az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés legnagyobb újítása az uniós polgárság megteremtése volt. Minden tagállam állampolgára automatikusan uniós polgárrá is vált, akiket a szerződésből rájuk ruházott jogok és kötelezettségek illetnek meg, mint a szabad mozgás és letelepedés joga, vagy a Parlamenthez való petíció benyújtásának a joga. Ez az egyik lépése a szerződésben lefektetett „egyre szorosabb unió”⁷⁸ létrehozásának, és az Unió döntéshozatalának emberekhez való közelítésében. Ennek a másik lépése a szerződés intézményi és eljárási reformjai voltak.

---

⁷³ Az Európai Unióról szóló Szerződés, OJ C 191, 29.7.1992, pp. 1-112, Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:11992M/TXT> (A továbbiakban: Az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés) (Letöltés ideje: 2023. 05. 18.)

⁷⁴ Lásd: Papp Mónika–Várnay Ernő (2017) 4.2. fejezet vagy <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/575bee62-ba08-401f-b3b2-cda7cb0f2b6b> (Letöltés ideje: 2023. 05. 18.)

⁷⁵ <https://www.thedanishparliament.dk/en/eu-information-centre/eu-referenda> (Letöltés ideje: 2023. 05. 18.) 3. bekezdés

⁷⁶ Az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés II. cím G. cikk.

⁷⁷ Hannah Ritchie – Edouard Mathieu – Max Roser – Esteban Ortiz-Ospina: Internet, 2023, Elérhető: <https://ourworldindata.org/internet> (Letöltés ideje: 2023. 05. 18.)

⁷⁸ „Ever closer union” fordítása, Az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés 1. cím A cikk.

A döntéshozatal emberekhez való közelebb hozásának az egyik eszköze lett a felállított Régiók Bizottsága. Ez nem lett intézmény, hanem a már létező Gazdasági és Szociális Bizottság mintájára konzultatív feladatköröket kapott annak érdekében, hogy a döntéshozatalban jobban megjelenjenek a területi, valamint regionális érdekek.⁷⁹ A szerződés intézményi rangra emelte a Számvevőszéket.⁸⁰ A már meglévő intézmények esetében növelte a közvetlenül választott Parlament szerepét. A Parlament a szerződés alapján jogot szerzett arra, hogy részt vegyen a Bizottság kinevezési eljárásában, valamint arra, hogy jogszabályjavaslat benyújtására szólítsa fel a Bizottságot. A döntéshozatali eljárások során is nőtt az intézmény szerepe, ugyanis mind az addigi, mind az új uniós kompetenciáknál nőtt azon eljárások száma, ahol legalább konzultatív módon, de ki kell kérni a Parlament véleményét. De ebből a szempontból a legjelentősebb az együttdöntési eljárás bevezetése. Ezen eljárás során nem születhet döntés a Parlament jóváhagyása nélkül. A közös gazdasági és monetáris politika működése kapcsán létrejött az Európai Monetáris Intézet, de csak ideiglenes jelleggel. Ugyanis ez a szervezet a Delors-jelentésben és a szerződésben is lefektetett második szakaszra lett létrehozva, annak érdekében, hogy előkészítse a területet a helyébe a későbbiekben megalapítandó Európai Központi Banknak.

A második és a harmadik pillér, vagyis a közös kül- és biztonságpolitika, valamint a belügyi és igazságügyi együttműködés legfőbb eltérése az első pillértől a jellegükben van. Mivel az ezekhez tartozó területek vetették fel a legérzékenyebb szuverenitási kérdéseket a tárgyalások és a ratifikációk során, így ezen pillérek a közösségi pillérhez képest egyértelműen kormányközi jellegűek. Ez a sajátosság a két pillérben központi szerepet kapott mind az intézményekben, mind a döntéshozatali eljárásokban.

A harmadik pillérhez, vagyis a belügyi és igazságügyi együttműködéshez tartozó területek sok ponton kapcsolódnak a közösségi pillérhez, a közös piac négy szabadságához. Így ebben a pillérben található olyan elemek az intézmények és a döntéshozatal szempontjából, amik félúton vannak a második pillér kormányközi jellege és a közösségi pillér között. Ez már annak a részeként tekinthető, hogy az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés előkészít egy „közösségi hidat”, amely a későbbiekben lehetőséget ad arra, hogy a közösségi pillér megvalósításából származó, ehhez a pillérhez tartozó kérdések eldöntése átkerülhessenek a közösségi pillérbe.⁸¹

Az információs társadalom elérése és továbbfejlesztése az Egységes Piacról szóló Fehér Könyvet követően egyre inkább a Közösségek, illetve az Unió főbb témái közé került. Az 1994. június 24-25-én Korfun tartott Európai Tanácson bemutatott és elfogadott Bangemann-jelentés foglalkozik az információs társadalom, azon belül is kiemelten az infokommunikációs szektor nehézségeivel, és az ahhoz kapcsolódó szabályozási környezet problémáival.⁸² A Bizottság 1994-es Fehér Könyvében erősen foglalkozik azzal, hogy létrejöjhessen egy „közös információs

---

⁷⁹ Az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés XVII. cím 130y cikk 67) bekezdés.

⁸⁰ Az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés XVII. cím 130y cikk 58) bekezdés.

⁸¹ <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/9370a173-d882-4484-974a-f4002c3bd17a> (Letöltés ideje: 2023. 05. 18.) 2. bekezdés

⁸² Bangemann Group report on the global information society. (A továbbiakban: Bangemann-jelentés.) Elérhető: <https://cordis.europa.eu/article/id/2648-bangemann-group-report-on-the-global-information-society> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.) 10. bekezdés

terület”.⁸³ Ennek a megteremtése érdekében két fő irányvonalat tart fontosnak. Az első a frissen közösségi kompetenciává tett transeurópai hálózatok körében nyomatékossítja az információs sztrádák kiépítését, hogy az információ szabadon mozoghasson, így a szolgáltatás nyújtásának szabadsága előtt ne legyenek fizikai akadályok. A másik irányvonal a szabályozás trágában került lefektetésre. A Fehér Könyv azt várja, hogy ezen infokommunikációs technológiák hatására új piacok fognak kialakulni, és az Unió feladata, hogy ezen piacok tekintetében minden lehetséges akadályt, akár már a piacok létrejötte előtt, megszüntessen.⁸⁴ A dokumentum ezektől azt reméli, hogy kialakul az információ szabad mozgása, és ezeken a piacokon is megvalósul az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződésben lefektetett egységesség. Ennek a konkrét megvalósítására a Bizottság akciótervet is bemutatott.⁸⁵

Az EEO és az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés jelentős változásait, főleg a közös piac, valamint az egységes piac tekintetében nem csak az integrációban részt vevő tagállamokra hatottak ki. A Közösségekkel legszorosabban lévő, de nem tagállam országok az EFTA keretében kapcsolódtak a közös piachoz. Az egységes piac létrehozása igényelte, hogy az EFTA tagállamaival⁸⁶ kötött szerződések is továbbfejlesztésre kerüljenek. Ezek kezdetekben bilaterális módon történtek az adott ország és a Közösségek között, azonban mindkét oldal kereste, hogy ezt miképpen lehet rendezettebb keretek között intézni. Ezen igények alapján merült fel az Európai Gazdasági Térség (a továbbiakban: EGT) koncepciója, amely hozzáférést enged az Közösségek piacához, de nem hoz létre közös vámuniót, valamint sem a monetáris politika, sem az adópolitika nem kerül a közösségi koordináció körébe. Ezért cserébe elvárt, hogy az abban résztvevő országok átvegyék és alkalmazzák a Közösségek jogát a négy alapszabadság, valamint a versenyjog, illetve az állami támogatások vonatkozásában. Az EGT alapító szerződését 1992. május 2-án Portóban írták alá, és 1994. január 1-jén lépett hatályba.⁸⁷

Az EGT nem Közösségi tagállamai számára ezek a tárgyalások gyorsan átalakultak EGT tárgyalásokból az Unióhoz való csatlakozásról szóló tárgyalásokká. Norvégia, Svédország, Finnország és Ausztria még az EGT szerződés aláírását megelőzően, míg Norvégia nem sokkal azt követően benyújtotta a csatlakozási kérelmét.⁸⁸ A csatlakozási tárgyalások viszonylag gyorsan zajlottak, hiszen alig több mint másfél év telt el a tárgyalások 1993. február 1-jei

⁸³ Európai Bizottság, Főtitkárság, Growth, competitiveness, employment – The challenges and ways forward into the 21st century: White paper, Publications Office, 1994. (A továbbiakban: a 21. század kihívásairól szóló Fehér Könyv.) Elérhető: <https://op.europa.eu/s/yHSF> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.) 5. fejezet 5.2 alfejezet.

⁸⁴ A 21. század kihívásairól szóló Fehér Könyv 5. fejezet 5.3 alfejezet.

⁸⁵ COM (94) 347 final Europe's Way to the Information Society. An Action Plan- Communition from the Commission to the Council and the European Parliament and to the Economic and Social Committee and the Committee of Regions. Elérhető: <https://op.europa.eu/s/yHSU> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)

⁸⁶ Norvégia, Svédország, Finnország, Izland, Ausztria és Svájc-Lichtenstein.

⁸⁷ Svájc nem lett tagja, miután az országban tartott népszavazás elutasította a ratifikáció jóváhagyását.

⁸⁸ Ausztria 1989. július 14-én (https://www.cvce.eu/en/obj/austria_s_application_for_accession_to_the_eec_14_july_1989-en-8ede7e56-6922-46c2-99db-dc5da0eb0c22.html), Svédország 1991. július 1-jén (https://www.cvce.eu/en/obj/sweden_s_application_for_accession_to_the_eec_1_july_1991-en-40f77c3e-9381-408e-8323-4fe5331818f0.html), Finnország 1992. március 18-án (https://www.cvce.eu/en/obj/finland_s_application_for_accession_to_the_eec_18_march_1992-en-a94cedbb-2964-4ac4-9d4b-1590d1cf4162.html), Norvégia 1992. november 24-én (https://www.cvce.eu/en/obj/norway_s_application_for_accession_to_the_european_communities_24_november_1992-en-c52228b8-30f5-4bd7-aa4f-4fb0cc946467.html) nyújtotta be a csatlakozási kérelmét. (Letöltés ideje: 2023. 05. 20.)

megkezdése,⁸⁹ és a csatlakozási szerződések Korfun 1994. június 24-én történt aláírása között. A tárgyalások gyorsaságát elősegítette, hogy már az EGT részeként is az uniós joganyag jelentékeny részét át kellett venniük a csatlakozni kívánó államoknak, valamint a gazdasági és politikai berendezkedésük is „EU konform” volt.⁹⁰ Az országok közül egyedül Norvégia nem csatlakozott, ugyanis az 1972-es népszavazáshoz hasonlóan a csatlakozást ismételtelen elutasították. Így az Európai Unió részévé „csak” Ausztria, Svédország és Finnország vált 1995. január 1-jén.

Már az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés – arra is tekintettel, hogy a tárgyalásával párhuzamosan folytak az az Unióba 1995-ben belépő tagállamok csatlakozási tárgyalásai – előírta, hogy 1996-ban a szerződés rendelkezéseit felül kell vizsgálni. Ezen „kötelező” felülvizsgálatot megalapozandó mind a tagállamok részéről, mind azon túlmutatóan, akár az Unió intézményei, akár a tudományos élet képviselői részéről sok területnek sok irányba való módosítása merült fel. Míg egyes tagállamok, legfőképp az Egyesült Királyság, a szerződések minimális módosításában volt érdekeltek, addig más tagállamok szerették volna az együttműködés bővítését és gyorsítását, de hogy ez mely területeken valósuljon meg, abban éles ellentétek voltak.

Így annak érdekében, hogy az 1996-os módosítás gyorsabban és hatékonyabban folyhasson, az Európai Tanács 1994 júniusában létrehozott egy vitacsoportot Carlos Westendorp vezetésével, hogy ezeket a javaslatokat összefoglalja, és amennyiben lehetséges, a Spaak-bizottság jelentéséhez, valamint az Egységes Piacról szóló Fehér Könyvhöz hasonlóan, már egy tervezetet készítsen, ami a későbbi tárgyalások alapja lehet. A felek szerteágazó érdekei és javaslataiból adódóan erre azonban nem volt lehetőség. Így a vitacsoport a jelentésében az addigi javaslatok és tapasztalatok alapján kijelölte, hogy az 1996-ban induló tárgyalásoknak mire kell fókuszálni annak érdekében, hogy az ténylegesen sikeres lehessen.⁹¹

Az Európai Tanács 1996. március 29-én a Turinban tartott találkozóján, a korábbi bevált gyakorlat alapján, kormányközi konferencia létrehozásáról döntött. A konferenciának a vitacsoport jelentésének megfelelően három területen kellett kidolgoznia az Unió továbblépését: az Unió állampolgárokhoz való közelebbhozatala, az Unió intézményeinek hatékonyabbá és demokratikusabbá tétele és az Unió külső, harmadik országok irányába való erősebbé tétele.⁹²

A tárgyalások eredménye az Európai Tanács Amszterdamban, 1997. június 16-17-én tartott ülésén elfogadásra került Amszterdami Szerződés néven.⁹³ A megállapodást a tagállamok képviselői 1997. október 7-én írták alá és 1999. május 1-jén lépett hatályba. A szerződés az előzetes várakozásokat és elvárásokat vegyes eredménnyel elégítette ki.

---

⁸⁹ <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/ff4dba1b-7691-48a8-b489-51393c82c951> (Letöltés ideje: 2023. 05. 20.) 1. bekezdés

⁹⁰ Papp Mónika–Várnay Ernő (2017) 4.3. fejezet

⁹¹ https://www.europarl.europa.eu/enlargement/cu/agreements/pdf/reflex1_en.pdf (Letöltés ideje: 2023. 05. 21.) 4.

⁹² Conclusions of the Turin European Council: extract concerning the Intergovernmental Conference, 1996. március 29. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_the_turin_european_council_extract_concerning_the_intergovernmental_conference_29_march_1996-en-ff17b037-7f53-4c1b-9e59-95a8810262df.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 20.) 2-4.

⁹³ Amszterdami Szerződés, HL C 340., 1997.11.10., 1–144. o., Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:11997D/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 05. 21.)

Az Amszterdami Szerződés egyik fő célkitűzése a tagállamok uniós intézményekben betöltött súlyának módosítása volt. Erre az 1995-ben csatlakozó tagállamok, valamint az Európában időközben bekövetkezett politikai változások – legfőképp a Szovjetunió és annak az érdekszférájának a szétesése miatt – hatására már folyamatban lévő, vagy potenciálisan csatlakozni kívánó országok miatt volt szükség. Az ezzel kapcsolatos elvárásokat a szerződés nem oldotta meg. Habár a Parlament létszámát felkészítették a legújabb és az azt követő csatlakozásokra,⁹⁴ a Tanács vonatkozásában az egyes államok szavazati súlyában, vagy a bizottsági helyek számában nem történt előrelépés. Ez a két kérdés össze is függött, ami miatt az Unió kisebb és nagyobb tagállamai nem tudtak egyetértésre jutni, így az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződéshez hasonlóan, az Amszterdami Szerződés is későbbre tűzte ki a kérdés mindenki számára elfogadható megoldását. Erre egy feltételhez kötött időpontot, a huszadik tagállam csatlakozását megelőző évet határozta meg.⁹⁵

Azonban más területeken történtek előrelépések. Az Amszterdami Szerződés bővítette az Unió kompetenciáit, többek között a magas szintű versenyképesség javításának feladatkörével. Az állampolgárokhoz való közelebb hozatal érdekében, az „egyre szorosabb unió” jegyében a foglalkoztatáspolitikai is megjelent a dokumentumban, valamint az Unió fogyasztóvédelmi szakpolitikája megerősítésre kerültek. A Parlament szerepének erősítése érdekében kibővültek azok a területek, ahol együttdöntési eljárással lehet döntéseket hozni. A közös kül- és biztonságpolitika vonatkozásában a létrehozták a Tanács Főtitkárának intézményét, valamint a döntéshozatalt ellehetetlenítő helyzetek csökkentése érdekében bevezették a pozitív tartózkodás intézményét, amely lehetővé tette, hogy ha egy adott tagállam nem kifejezetten tiltakozik, akkor is lehetségessé váljon uniós szintű döntést hozni.⁹⁶

A szerződés nemcsak az egyes pilléreken belül, hanem azok között is átrendeződést hozott. Az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés hatályba lépése után a tapasztalatok azt mutatták, hogy a harmadik pillérbe tartozó területek túlnyomó többsége olyan szorosan kapcsolódik a közösségi pillérhez, azon belül is a személyek szabad mozgásához, hogy azokat együtt szükséges kezelni. Ez alapján a harmadik pillérből a vízum, bevándorlás, határellenőrzés és a menedékjog közösségivé vált, és átkerült az első pillérbe. A harmadik pillér pedig átalakult rendőrségi és igazságügyi együttműködéssé a bűnügyek terén.

Az Amszterdami Szerződés legnagyobb újítása a megerősített együttműködés bevezetése. Ez az eljárás annak érdekében került létrehozásra, hogy a kivételekkel, vagyis „opt-outokkal” szemben a szerződésekből származó lehetőség a tagállamok rendelkezésére álljon. Ez az utolsó lehetőségnek szánt megoldás szigorú kritériumokat kapott az alkalmazhatóságra, mind a feltételek, mind az eljárás szempontjából. Azonban az addigi megoldásokkal szemben ezek biztosították, hogy a későbbi ilyen eljárások az uniós jog részévé válnak, nem rontva így az elért közösségi vívmányokat.

Az Amszterdami Szerződés ezen kettősségéből, valamint a csatlakozni kívánó 12 országgal 1998-ban megindult csatlakozási tárgyalásokból fakadóan nem lehetett tovább halogatni az Unió intézményeinek reformját. Ennek érdekében az 1999. június 3-4-én, Kölnben tartott

---

⁹⁴ Amszterdami Szerződés 2. cikk 37. pont.

⁹⁵ Amszterdami Szerződés Az Európai Unió várható bővítésére tekintettel az intézményekről szóló jegyzőkönyv 2. cikk

⁹⁶ Papp Mónika–Várnay Ernő (2017) 4.4.2. fejezet

Európai Tanács egy újabb, csak és kizárólag a csatlakozásokból fakadó intézményi reformok kidolgozására és megvitatására létrehozott egy kormányközi konferenciát.⁹⁷ Ennek a konferenciának három témában kellett megoldást találnia: a Bizottság nagysága és összetétele, a Tanács vonatkozásában az egyes országok szavazati súlyának újraosztására, valamint minősített többséget igénylő ügyek számának esetleges kibővítése. Erre az 1995-ben csatlakozott, és az éppen csatlakozó államok megfelelő reprezentációjának biztosítása érdekében volt szükség, hogy ne alakuljon ki túl könnyen blokkoló kisebbség, és a minősített többség kialakulása ne legyen túl nehéz. Valamint a második kérdéssel összefüggésben – a korábbi szerződésekhez hasonlóan – a minősített többséggel elfogadható kérdések kiterjesztésével is foglalkoznia kellett a konferenciának.

A tárgyalások folyamán 2000. március 23-24-én Lisszabonban az Európai Tanács egy rendkívüli ülésén került elfogadásra a Lisszaboni Stratégia, amely a digitális technológiákra vonatkozóan rendkívül fontos célkitűzéseket tartalmaz.⁹⁸ A stratégia, amellett, hogy elismeri a párhuzamosan folyó kormányközi konferencia eredményeit, egy hosszabb, 10 éves távlatban kijelöli az Unió stratégiai céljait. *Ezeken belül első és kiemelt helyen határozza meg a tudásalapú gazdaság és az információs társadalom kialakítása és továbbfejlesztése érdekében elérendő eredményeket. Az addigi dokumentumokra⁹⁹ és eredményekre alapozva kitűzi, hogy a már folyamatban lévő jogszabályokat minél hamarabb el kell fogadni,¹⁰⁰ és a gazdaság fellendítése érdekében az addigiakhoz képest sokkal nagyobb mértékben szükséges fejleszteni a kutatás-fejlesztési tevékenységet, és annak a támogatását.¹⁰¹*

A kormányközi konferencia az eredményét a 2000. december 7-9-éig Nizzában tartott Európai Tanácson tárgyalták meg a tagállamok képviselői. Ez a tanácskozás mind a mai napig második leghosszabb ülésnek számít,¹⁰² ugyanis a kormányközi konferenciát követően is jelentős érdekellentétek álltak fenn a tagállamok között.¹⁰³ Az éles ellentétek kompromisszumos módon, de megoldásra kerültek, így elhárítva az akadályt a csatlakozni kívánó államok elől. Az erre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazó, az Európai Unióról szóló szerződést, az Európai Közösségeket létrehozó szerződéseket, és egyes kapcsolódó jogi aktusokat módosító Nizzai Szerződés mind a Tanács, mind a Parlament és a Bizottság, valamint a Bíróság összetételét is

---

⁹⁷ Conclusions of the Cologne European Council: excerpt concerning the Intergovernmental Conference. 1999. június 3-4. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_the_cologne_european_council_excerpt_concerning_the_intergovernmental_conference_3_4_june_1999-en-9c75e676-789f-4e2b-b716-0812a5ccf658.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.) 52. pont

⁹⁸ Lisbon European Council 23 and 24 March 2000 Presidency Conclusions, Elérhető: https://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.) 8-19. pontok

⁹⁹ A 21. század kihívásairól szóló Fehér Könyv, illetve a Bangemann-jelentés.

¹⁰⁰ Lásd például: Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv

¹⁰¹ Kengyel Ákos (szerk.) (2020): Európai uniós politikák. Budapest, Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634545422> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.) 8.1.1. fejezet

¹⁰² Az eddigi leghosszabb az Európai Tanács 2020. július 17-21-ig tartott rendkívüli ülése volt. (<https://www.consilium.europa.eu/hu/meetings/european-council/2020/07/17-21/>) (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)

¹⁰³ <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/369c4261-a1e9-4358-91ce-8e9e08d66237> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.) 23-25. bekezdések

módosította.¹⁰⁴ Ezentúl a szerződés módosította a megerősített együttműködésre vonatkozó rendelkezéseket is, bővítve az alkalmazhatóság területén lévőket, és könnyítve az eljárást, annak érdekében, hogy az ténylegesen alkalmazható legyen. A nizzai Európa Tanács ülésen a Nizzai Szerződés mellett elfogadták az Európai Unió Alapjogi Chartáját, azonban annak a rendelkezései nem kerültek beépítésre a szerződésekbe, így jogi helyzete és alkalmazhatósága tisztázatlan maradt.¹⁰⁵ Ezeket túl ugyancsak elfogadásra került az Európai Unió jövőjéről szóló nyilatkozat, amely az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződéshez és az Amszterdami Szerződéshez hasonló módon kitűzi, hogy az addigi szerződések rendelkezéseit a tagállamok felülvizsgálják és szükség szerint módosítják.

Ezt a három dokumentumot a tagállamok képviselői 2001. február 26-án írták alá, és egy kivétellel zökkenőmentes tagállami ratifikációt követően 2003. január 1-jén hatályba lépett. Ezzel az akadályok túlnyomó többsége megszűnt a csatlakozó államok előtt. Az Unió 1998-ban 12 jelölttel kezdte meg a csatlakozási tárgyalásokat. A tárgyalásokkal párhuzamosan ezen országoknak biztosítani kellett eurokonform voltukat, amelybe beletartozott az addig keletkezett közösségi jog, a közösségi *acquis* átvétele, amely már akkor több, mint 80000 oldal joganyag nemzeti jogba való átültetését jelentette. Ezen követelményeket a Bizottság folyamatosan ellenőrizte, és a javaslata alapján a Laekenben 2001. december 14-15-én tartott Európai Tanács ülés 10 ország esetében azt állapította meg, hogy a folyamat olyan mértékben előrehaladt, hogy a csatlakozás megtörténhet, a maradék két ország vonatkozásában viszont még további teendők szükségesek.¹⁰⁶ A csatlakozási tárgyalásokat egyszerre, a Koppenhágában 2002. december 12-13-án tartott Európai Tanács ülés alkalmával zárták le.¹⁰⁷ A 10 ország¹⁰⁸ 2003. április 16-án Athénban írta alá a csatlakozási szerződést,¹⁰⁹ amely a teljesen gondmentes nemzeti ratifikációkat követően 2004. május 1-jén lépett hatályba. A kimaradt két országgal, Romániával és Bulgáriával még ugyanabban az évben, 2004. december 16-17-én tartott Európai Tanács alkalmával zárultak le a tanácskozások.¹¹⁰ Az országok a csatlakozási szerződést¹¹¹ Luxemburgban 2005. április 25-én írták alá, amely 2007. január 1-jén lépett hatályba.

---

¹⁰⁴ Nizzai szerződés HL C 80., 2001.3.10., 1–87. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:12001C/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)

¹⁰⁵ Az Európai Unió Alapjogi Chartája, HL C 303., 2007.12.14., 1—16. o. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:12007P/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)

¹⁰⁶ Presidency Conclusions European Council Meeting in Laeken 14 and 15 December 2001. (A továbbiakban: a Laekenben tartott Európai Tanács következtetései.) Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/media/20950/68827.pdf> (Letöltés ideje: 2023. 05. 24.) 8. pont

¹⁰⁷ Copenhagen European Council 12 and 13 December 2002 Presidency Conclusions. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/media/20906/73842.pdf> (Letöltés ideje: 2023. 05. 24.) I. fejezet

¹⁰⁸ Cseh Köztársaság, Észt Köztársaság, Ciprusi Köztársaság, Lett Köztársaság, Litván Köztársaság, Magyar Köztársaság, Máltai Köztársaság, Lengyel Köztársaság, Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság.

¹⁰⁹ OJ L 236, 23.9.2003. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2003:236:TOC> (Letöltés ideje: 2023. 05. 24.)

¹¹⁰ Brussels European Council 16/17 DECEMBER 2004 Presidency Conclusions. Elérhető: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/83201.pdf (Letöltés ideje: 2023. 05. 24.) 6-13. bekezdések

¹¹¹ OJ L 157, 21.6.2005, p. 11–27. Elérhető: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_2005.157.01.0011.01.HUN (Letöltés ideje: 2023. 05. 24.)

1.5 A Lisszaboni Szerződés és az előzményei a piac szempontjából

A Római Szerződéseket követően az európai integráció folyamatosan bővült, mind mélységében, mind szélességében. Azt ezeket lehetővé tévő megállapodások minden esetben az addigi szerződéseket módosították, így a később csatlakozó államoknak egyre komplexebb, és egyre nehezebben átlátható szervezeti struktúrához kellett kapcsolódniuk, és – a fentebb már említett mértékű – hatalmas mennyiségű közös joganyagot kellett magukévá tenniük. Ez a kezdetekben szigorúan gazdasági jellegű és célú együttműködés folyamatos bővüléséből – mind annak céljaiban, mind az általa elérhető eszközökben, a közösségek kompetenciáinak a kiszélesítéséből adódóan – eredt. Ám ez a fejlődés pont a folyamatosságból adódóan az egyes „mértékhelyeken” eltérő mértékben valósult meg. Ezekből adódóan egyre több helyen jelent meg a gondolat, hogy az integráció alapját és céljait is újra kell értelmezni, és azokat egyesíteni szükséges. Ezt sok esetben a közösségek egy magasabb, akár államok feletti alkotmány szintjén képzelték el.

A nemzetállami együttműködés szintje feletti integrációs folyamat és intézményesülése az idők során többször is felmerült. Már maga az Unió elnevezés is az erről való gondolkodás kompromisszumos eredményének tekinthető, mivel mind a föderáció, mind a konföderáció elnevezés ellenérzést váltott ki egyes tagállamokból. Ennek az „alkotmányozásnak” az elsődleges képviselője az Európai Parlament volt. Az intézmény az 1979-es első közvetlen választásán alapulva 1984-ben fogadott el olyan dokumentumot, amely már akkor létrehozta volna az Európai Uniót.¹¹² A tervezet jelentősen növelte mind a Parlament, mind a Bizottság szerepkörét. Sok szakpolitikai területet is áthelyezett a tagállamoktól az Unióhoz, valamint fokozatosan a külügyi és a védelmi feladatkörök is átkerültek volna. Azonban a tervezetet a tagállamok nem támogatták. Az integráció fejlődése, valamint az Európai Unió későbbi létrehozása a fentebb leírt állomásokkal valósult meg, amelyeknél azonban érződött az 1984-es dokumentumnak a hatása, ám az előrelépés egyes állomásain eredeti célkitűzéseinek, és a ténylegesen megvalósult eredményeknek diszparitása egyre nagyobb és nagyobb lett.

Az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés létrehozta az Európai Uniót, és annak a pilléres struktúráját, és azon belül az első pillért tekintve megfelelően működött, addig a második és a harmadik pillér hatékonysága és működése nem hozta azokat az eredményeket, amelyeket a tagállamok reméltek. Az Amszterdami Szerződés eredetileg az ebből származó problémákat volt hivatott megoldani, valamint a folyamatban lévő csatlakozási tárgyalások miatt az Unió csatlakozásokra való felkészítése is a célja volt. Ezeket csak korlátozott mértékben érte el, a további kérdések megválaszolását elhalasztották. Ennek a későbbi megoldásnak szánt Nizzai Szerződés a tagállamok közötti ellentétek nagy mértéke, valamint a bővítések egyre közeledő időpontja nem volt arra alkalmas, hogy a megmaradt kérdéseket teljes mértékben megválaszolja. Ezt az azzal együtt elfogadott Nyilatkozat is elismeri, és azoknak a megoldását egy kormányközi konferencia létrehozásában látja. Azonban a tagállamok tanultak a Nizzai Szerződést megelőző konferencia eredménytelenségéből. Így annak érdekében, hogy a jelentősen kibővült Unióban mindenki számára megfelelő megoldás születhessen, szükségesnek bizonyult egy tervezet megalkotása, amely a későbbi tárgyalások alapját jelenheti.

Annak érdekében, hogy a kormányközi konferencia már ez alapján a tervezet alapján dolgozhasson, a 2001-es Európai Tanács elfogadta a Laekeni Nyilatkozatot az Európai Unió

---

¹¹² Európai Parlament tervezet (1984) 9.

jövőjéről,¹¹³ amelyben létrehozott egy Európai Konventet ennek feladata volt a dokumentumnak a kidolgozására és a kormányközi konferencia előkészítésére.

A Konvent elnökének Valéry Giscard d'Estaing, volt francia elnököt nevezték ki. Maga a Konvent úgy lett összeállítva, hogy minél több vélemény és érdek jelenjen meg benne, annak érdekében, hogy a későbbi kormányközi konferencia eredményessége minél jobban biztosítva legyen. A 105 tag a tagállamok vezetőinek képviselőiből, a nemzeti kormányok és országgyűlések delegáltjaiból, valamint a Bizottság és az Európai Parlament képviselőiből állt. Annak érdekében, hogy a testület munkájának eredménye „jövőbiztos” legyen, az éppen csatlakozó 10 állam is ugyanolyan módon képviseltette magát, mint a már tag nemzetek, azzal a kivétellel, hogy amennyiben egy kérdésben létrejött megegyezés, azt nem blokkolhatták.¹¹⁴ A Konvent a plenáris üléseit Brüsszelben tartotta, az elsőt 2002. február 28-án. A részletesebb vizsgálatok a létrehozott 11 munkacsoportban történtek, amelyek munkáját a Konvent mellett létrejött szakértői fórumok segítették. A testület a munkájáról folyamatosan beszámolt az Európai Tanácsnak. A tervezet első verzióját a Szalonikiben 2003. június 19-20-án tartott ülésen adta át a Konvent elnöke.¹¹⁵ Azonban maradtak olyan részletek, amelyek nem kerültek teljesen kidolgozásra, így az Alkotmányos Szerződés tervezete 2002. július 18-án került átadásra a soros olasz elnökségnek, amely az alapján megnyitotta az azt tárgyaló nemzetközi konferenciát.

A kormányközi konferencia során az ellentétek két irányból jelentkeztek. Az egyik irányzat az éppen csatlakozó országok részéről alakult ki, amelyek a Konventben részt vettek, de akkor nem tagállam lévén nem kellett az egyetértésük az előrelépéshez. A másik irányzat azon országokat jelentette, akik a tervezetben a Nizzai Szerződésben foglaltakhoz képest előnytelenebb helyzetbe kerültek volna. Voltak olyan kérdések is, amelyeknél ezen két irányzatba tartozó országok egyaránt egymást támogatták. Így a kormányközi konferencia annak ellenére, hogy már alaposan előkészített dokumentum volt a tárgyalások alapja, nehézkesen haladt. Azonban a két tény, hogy az uniós állampolgárok – még az Egyesült Királyságban is – abszolút mértékben amellelt álltak, hogy szükséges az „Európai Alkotmány” elfogadása,¹¹⁶ valamint az európai parlamenti választások addigi legalacsonyabb részvételi aránya¹¹⁷ is, a megegyezés irányába terelte a tagállamokat. Ezekből adódóan a 25 tagállam képviselője Rómában 2004. október 24-én elfogadta az Alkotmányos Szerződés tervezetét.¹¹⁸

A szerződés az Unió minden alkotóelemére vonatkozóan az fundamentumokig visszamenő változásokat tartalmazott. Az Unió addigi pilléres felépítését eltörölte volna, és új „alkotmány” lévén hatályon kívül helyezte volna mind az Európai Közösséget létrehozó Római Szerződést – amelyet ugyanabban a teremben írtak alá, mint az Alkotmányos Szerződést – mind az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződést. Minden abból származó jog és kötelezettség átszállt

---

¹¹³ A Laekenben tartott Európai Tanács következtetései 19. oldal.

¹¹⁴ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/4/the-treaty-of-nice-and-the-convention-on-the-future-of-europe> (Letöltés ideje: 2023. 05. 25.) 21. bekezdés

¹¹⁵ Thessaloniki European Council 19 and 20 June 2003 Presidency Conclusions. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/media/20847/76279.pdf> (Letöltés ideje: 2023. 05. 25.) 2. bekezdés

¹¹⁶ Flash Eurobarometer 159 felmérés (A továbbiakban: Eurobarometer 159.) Elérhető: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/394> (Letöltés ideje: 2023. 05. 26.) 21.

¹¹⁷ <https://www.statista.com/statistics/300427/eu-parlament-turnout-for-the-european-elections/> (Letöltés ideje: 2023. 05. 26.)

¹¹⁸ OJ 2004/C 310/1. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=OJ:C:2004:310:TOC> (Letöltés ideje: 2023. 05. 26.)

volna az Unióra. Az addig a második és a harmadik pillérbe tartozó kérdéseket is, eltérésekkel, de az addigi „közösségi” módszerekkel kellett volna eldönteni. Tisztázta volna a Nizzában elfogadott Európai Alapjogi Charta szerepét olyan módon, hogy a dokumentumot beemeli a rendelkezési közé. Talán a legfontosabb változtatásként, az addigi folyamatot összefoglalandó módon, tisztázta volna az Unió és a tagállamok kompetenciáinak elkülönítését. Ebben három csoportot hozott volna létre, a kizárólagos, a megosztott és a támogató hatásköröket. Ezentúl intézményi változásokat is bevezetett volna, többek között intézményi rangra emelte volna az Európai Tanácsot, valamint létrehozta volna annak az állandó elnöki, illetve az Unió külügyminiszteri pozícióját.

De az Alkotmányos Szerződés az aláírás ellenére nem került bevezetésre. Ugyanis a tagállami ratifikációk során, ellentétes módon a korábbi felmérés eredményével,¹¹⁹ sem a holland, sem a francia népszavazások nem támogatták a szerződést, így annak a jóváhagyási folyamata elakadt. Ez válságot okozott az Unióban, hiszen így azok a problémák, amiknek a megoldására megalkották az Alkotmányos Szerződést, továbbra is fennálltak, méghozzá oly módon, hogy a tárgyalások és az elfogadás, illetve elutasítás között megtörtént az Unió bővítése 12 tagállammal. Ennek a helyzetnek a felszámolását, és a továbbra is fennálló problémák megoldását tűzte ki céljául a 2007-es német elnökség, amely a Római Szerződések 50. évfordulójára kiadott nyilatkozatban – a tagállamok állam- és kormányfőinek egyetértésével – kihirdette, hogy az alkotmány kérdését minél hamarabb meg kell oldani annak érdekében, hogy a 2009-es európai parlamenti szavazásokkor már hatályba léphessen.¹²⁰

Ennek érdekében elvégezték az előkészületeket, hogy a Brüsszelben 2007. június 22-23-án tartott Európa Tanács egy újabb kormányközi konferencia összehívását rendelje el.¹²¹ Ennek feladatául kifejezetten az lett meghatározva, hogy az Alkotmányos Szerződéssel szemben felmerült ellenvélemények alapján – mint például annak az elnevezése – még abban az évben egy kompromisszumos megoldást dolgozzon ki. Ennek a mandátumának a kormányközi konferencia sikeresen eleget is tett, amikor 2007. október 18-án bemutatta a szerződés tervezetét, amelyet az Európai Tanács el is fogadott. Ezek alapján a tagállamok képviselői 2007. december 13-án aláírták a Lisszaboni Szerződést.¹²² Ennek a ratifikációja ugyancsak nem volt gondmentes, így az eredeti elképzelés, mely szerint az uniós választásokra már hatályba lép, nem valósult meg. Ám az alapul szolgáló Alkotmányos Szerződéssel szemben, a Lisszaboni Szerződést végül minden tagállam ratifikálta, így az 2009. december 1-jén hatályba is lépett.

A Lisszaboni Szerződés, az Alkotmányos Szerződéshez hasonlóan, megszüntette az Európai Közösséget, amely helyébe lépett az Unió. Ennek megfelelően az Európai Közösségről szóló szerződés átalakult az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződéssé (a továbbiakban:

---

¹¹⁹ Eurobarometer 159. 21.

¹²⁰ Nyilatkozat a Római Szerződések aláírásának 50. évfordulója alkalmából. Elérhető: https://europa.eu/50/docs/berlin_declaration_hu.pdf (Letöltés ideje: 2023. 05. 30.) III. 2. bekezdés

¹²¹ Az Európai Tanács Brüsszeli Ülése 2007. június 21–22. Elnökségi Következtetések. Elérhető: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11177-2007-INIT/hu/pdf> (Letöltés ideje: 2023. 05. 30.) 10. pont

¹²² Az Európai Unió Hivatalos Lapja, C 306. Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról. (A továbbiakban: Lisszaboni Szerződés.) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=OJ:C:2007:306:TOC> (Letöltés ideje: 2023. 05. 30.)

EUMSZ). Alapszerződési szintre emelte¹²³ az Európai Unió Alapjogi Chartáját¹²⁴, tisztázva ezzel annak a jogi helyzetét. Megszüntetésre került az Unió addigi hárompilléres struktúrája, valamint elfogadásra került a tagállamok és az Unió hatásköreinek elkülönítésének három kategóriája. Az ilyen módon egyértelműsített hatásköröket tekintve az addigi együtdöntési eljárás lett az elsődleges rendes jogalkotási eljárás. Habár ezek ellenére a volt második pillérbe tartozó területek vonatkozásában továbbra is fennállnak sajátos jellegzetességek. Az Alkotmányos Szerződés elnevezéseit elvetették, így az unió másodlagos jogforrásainak az elnevezései – rendelet, irányelv, határozat – megmaradtak, nem bővültek, azonban a jellegük pontosabban meghatározásra került.

1.6 A piac- és technológiaszabályozás fókuszváltozása az integráció során

A fentebb leírtak azért kerültek bemutatásra, hogy illusztrálják, hogy az Európai Közösség, valamint az Európai Unió már sokszor került olyan döntési szituációkba, amelyek erősen próbára tették azt. Ezek a helyzetek valamilyen szinten elkerülhetetlenek, hiszen ahogy Jean Monnet, „Európa Atyja” mondta „mindig is azt gondoltam, hogy Európa kríziseken keresztül formálódik, és azoknak a válaszoknak az összegzése lesz, amelyeket ezekre a válságokra adnak”¹²⁵.

Szinte már közhelyes megállapítás, de míg egy politikai válság nem minden esetben jár gazdasági válsággal, addig egy gazdasági, vagy csak egy piaci válság szinte minden esetben magával hoz egy politikai válságot is. A piacok között pedig egyre inkább meghatározó szerepű a digitális gazdaság, amely 2017 és 2025 között, vagyis 8 év alatt globális szinten több, mint háromszorosára nöött GDP arányosan, 5%-ról¹²⁶ több, mint 15%-ra¹²⁷. A digitális gazdaságon belül is a legmodernebb technológiákat leginkább meghatározó cégek világszinten stabilan a legnagyobbak.¹²⁸ Az abszolút mértéket pedig kiválóan szemlélteti, hogy a három legnagyobb vállalat (Nvidia, Microsoft és az Apple) piaci kapitalizációs értéke egyenként több, mint a teljes afrikai kontinensé.¹²⁹

Ezekből adódóan a terület, vagyis a digitális gazdaság, azon belül is technológiák szabályozása egyre nagyobb figyelmet igényel. Ez jól megmutatkozik a fentebb bemutatott fejlődésben. Ugyanis míg az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződésben csak egy részterület van kiemelve, azt követően válik a szektor kiemeltté, míg a legújabb Bizottságoknál az egyik, ha nem a legfontosabb programok és fókuszok kapcsolódnak a területhez. De nem csak a pontosságban, illetve a mélységben tapasztalható egy fejlődés, hanem – ahogy az lentebb bemutatásra kerül – tulajdonképpen a mértékben is, ugyanis egy eltolódás figyelhető meg a

---

¹²³ Lisszaboni Szerződés 1. cikk 8. pont

¹²⁴ Az Európai Unió Alapjogi Chartája, HL C 303., 2007.12.14., 1–16. o. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:12007P/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 05. 30.)

¹²⁵ J. Nagy (2005) 1.

¹²⁶ Bukht, Rumana and Heeks, Richard: Defining, Conceptualising and Measuring the Digital Economy. Development Informatics Working Paper no. 68. 2017. Elérhető: <https://ssrn.com/abstract=3431732> (Letöltés ideje: 2025. 08. 18.)

¹²⁷ Global Digital Economy Report – 2025. Elérhető: <https://www.idc-a.org/insights/qUi9XgvyrzSkyDUy9Tqr> (Letöltés ideje: 2025. 08. 18.)

¹²⁸ <https://companiesmarketcap.com/> (Letöltés ideje: 2025. 08. 18.)

¹²⁹ <https://unctad.org/news/ai-market-projected-hit-48-trillion-2033-emerging-dominant-frontier-technology> (Letöltés ideje: 2025. 08. 18.)

kevesebb kötőerővel bíró jogszabályoktól a nagyobb kötőerővel bírók felé. Ennél felfedezhető annak a tapasztalata, amelyet az integráció a korábbi, akár nem gazdasági válsághelyzetek során levont. Ezek együttes célja, hogy az ilyen, és hasonló szituációkat az Unió megelőzze, elkerülje, illetve esetleges külső begyűrűzések esetén azokat emberközpontú, „európai” módon kezelje.

1.7 Történeti fejlődés - konklúzió

A történeti fejlődés áttekintése fontos alapot ad a vizsgálat tárgyát képező területek kontextusának megfelelő megértéséhez. Ugyanis a Közösség, illetve az Unió egyik legfontosabb, központi célja már a kezdetek óta a közös piac éppen abban a korban aktuális gondolatának a megvalósítása. Ez a fejlődés, ahogy a fentiek is mutatják, több irányban is lezajlott, sokszor párhuzamosan. Az egyik irány, hogy a potenciális tagállamoknak, amelyeknek a többsége a későbbiekben ténylegesen is tagállammá vált, a jogalkotásában igazodni kellett az uniós szabályokhoz, EU konformmá kellett válniuk. Ez egyes szabályozási folyamatokat igényelt, mivel sok esetben a már meglévő nemzeti szabályozásokon felül többletszabályozásokat kellett elfogadni, hogy a már hatályban lévő közösségi jogszabályok egységesen legyenek érvényesek és hatályosak a területen. Azonban ezzel ellentétesen sokszor deregulációs tevékenységnek is le kellett zajlania, ami vagy általános piaci korlátok lebontására irányult, ami a tagállamon belül is jelentett akadályokat, vagy protekcionista jellegű szabályok eltörlésére irányult, amik az adott állam Unióhoz való csatlakozásáig nem jelentettek problémát. A másik irány tulajdonképpen a potenciális tagállamok második szabályozási irányának a folytatása. Ugyanis a jelenleg tagállam országok, esetenként akár évszázados távlatban, az alapító Hatok a legújabb kori európai integráció keretén belül immáron hetvenöt éve, a többi tagállam pedig az integrációs folyamatának részeként folytatja azt a piacegyesítő folyamatot, amely az egységes piac alapja. Ennek ellenére az uniós termékek és szolgáltatások piacán mind a mai napig találni olyan rendelkezéseket és szabályozásokat, amelyek ezzel ellentétesek. Így ezeknek a megszüntetése az uniós szervek munkájaként folyamatos.

Az európai integráció folyamata során szerzett tapasztalat az is, hogy a szabályalkotás nem irányulhat minden esetben a piacok nyitása, azok liberalizációja irányába. Sőt ezt tágabb értelemben érdemes értelmezni, ugyanis a piacok megfelelő működése direkt módon kihat minden uniós polgár szociális, társadalmi, de akár politikai életére is. Ennek megfelelően az Uniónak minden esetben, ebbe beleértve az egységes piacra vonatkozó szabályozásokat, valamint a digitális technológiákra vonatkozó rendelkezéseket, olyan szabályozást szabad csak megalkotnia, amely egy valós jelenlegi vagy előre látható jövőbeli problémát old meg, megfelelően megalapozott, és a folyamat során nem csak az aktuális szabályozási tárgy egységes piacra vonatkozó gazdasági hatásait veszi figyelembe, hanem mind a gazdasági szabályozáson keresztül közvetetten, vagy akár a szabályozásba beépítve közvetlenül is más, társadalmi, kulturális rendelkezéseket is érint.

Ez a folyamat pedig egyre komplexebb annak ellenére, hogy mind az Unió, mind a tagállamok jogrendszerei külön-külön is, valamint egymással összekapcsolódva, egymással interakcióra lépve sok szituációra, azon belül is nagyon sok termékre és szolgáltatásra adnak adekvát választ. A komplexitásnak azonban csak az egyik oka a már meglévő szabályozási rendszer. Másik ok a szabályozás tárgyában keresendő. Míg korábban – amely időszak jelen bekezdés vonatkozásában legkésőbb 2000-ben, de inkább az 1990-es évek közepén lezárult – globális, európai, illetve tagállami szinten is az egyes újonnan megjelenő termékek és szolgáltatások, illetve azok piacaik esetén viszonylag egyszerűbben lehetett a jogalkotás és jogalkalmazás által gyakran használt analógiát alkalmazni. Az analógia alkalmazása – természetesen az adott termék vagy szolgáltatás megfelelő sajátosságára való specializálással – volt az egyik

biztosítéka annak, hogy a szabályozás egy egységes képet alkosson. Ez a fentebb leírt történeti fejlődés valamilyen mértékben minden alkalommal tapasztalható volt.

A legújabb digitális technológiák, és az azokból közvetlenül eredeztethető, illetve azokon alapuló piaci, illetve egyéb megoldások, mint a megosztáson alapuló gazdaság, vagy a platformok esetében is ez volt a legelső kiindulási pont. Ugyanis, ahogy az fentebb is említésre került, az Egységes Piacról szóló Fehér Könyv, még az 1980-as 1990-es évek fordulóján az általa „új technológiáknak és szolgáltatásoknak”¹³⁰ nevezett technológiák esetében elsődlegesen a már hatályban lévő rendelkezések megfelelő és feltétlenül szükséges változtatásokkal való alkalmazását látta előre, illetve amennyiben az nem lehetséges, akkor új szabályozás alkotását, amely vagy a már meglévő szabályozást alakítja olyan módon, hogy az analogikus értelmezés ne eredményezhessen az eredeti jogszabály céljával ütköző, vagy akár azzal teljesen szembemenő alkalmazást. Végső esetben gondolja csak azt, hogy teljesen új szabályozás megalkotása szükséges.

Ez teljesen egybefügg azzal a korábbi hozzáállással, amely fentebb, az internet vonatkozásában is említésre került. Az akkor legújabb technológiák egyikének számító internet, az azon keresztül megvalósuló tevékenységek, mint az elektronikus kereskedelemről adódó távollévők között kötött ügyletek számának robbanásszerű növekedése, vagy a kínált szolgáltatások „természetes” határokon átvéelő jellege is igényelte a speciális jogszabályalkotást, mint például az elektronikus kereskedelemről szóló irányelvben¹³¹, amely részben a technológiából adódott, részben pedig az unión belül alkalmazandó jog fragmentáltságának megelőzése, illetve csökkentése érdekében. Azonban a „még újabb” technológiák, leginkább a 2010-es évektől kezdve olyan alapvető változásokat indítottak meg mind a nyújtott szolgáltatások, mind azok piaci vonatkozásában, amelyre azt lehet mondani, hogy az uniós jog kevésbé volt felkészítve a korábbi technológiai újdonságokhoz képest. Ezt nagyon jól mutatja meg a megosztáson alapuló gazdaság 2010-es évek elején történő térhódítása, valamint ennek az elterjedésnek a hagyományos gazdasággal való interakciója, egy „új” versenyjognak a kialakulása, valamint az azzal párhuzamosan kialakuló platformjognak a létrejötte.

2 A megosztáson alapuló gazdaság, versenyjog, platformjog az Európai Unióban

A megosztás az emberi civilizáció kezdete óta létező társadalmi megoldás. Amikor könyvet adunk kölcsön, tárgyi erőforrást osztunk meg,¹³² amikor kisegítjük a szomszédainkat a kertjükben, munkaerőt. Az viszont, hogy a megosztás a piacgazdaság része, sokkal frissebb jelenség. A megosztáson alapuló gazdaság fogalma a 2008-as világválságot követően, annak hatására jelent meg 2009-ben az Egyesült Államokból kiindulva, majd 2013 végén az EU-ban

---

¹³⁰ Az Egységes Piacról szóló Fehér Könyv 113-123. bekezdés.

¹³¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól (A továbbiakban: Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv) HL L 178., 2000.7.17., 1—16. o. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32000L0031> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)

¹³² Dudás Gábor – Boros Lajos: A közösségi gazdaság (sharing economy) definiálásának dilemmái. Tér és Társadalom, 2019/1., 114.

is.¹³³ Nagyon hamar hívszóvá vált: már 2011-ben a világ tíz legjobb ötlete egyikének választotta a Times magazin,¹³⁴ és csak 2017-ig 23 milliárd dollárnyi befektetés áramlott az ilyen modellt alkalmazó vállalkozásokhoz.¹³⁵ A megosztáson alapuló gazdaság értéke egyes számítások szerint 2027-re meghaladhatja a 60 milliárd dollárt,¹³⁶ és ebből adódóan is igen széles körű társadalmi diskurzus folyik róla.¹³⁷

Ennek a növekedési pályának, és vele együtt a társadalmi vitának a kezdete akkorra vezethető vissza, amikor a hagyományos üzleti modellek és vele együtt az arra épülő vállalkozások a 2008-as világválsággal meginogtak. A korábbi, tradicionálisnak tekinthető modell, amelyekben az eladó kínálja a terméket vagy a szolgáltatást, amelyet a vevő az igényének kielégítése céljából megvesz, megváltozott, legfőképpen két ok miatt:

Az egyik ok, hogy a 2008-as válsággal járó bizalomvesztés a hagyományos vállalatokkal, üzleti szereplőkkel szemben oda vezetett, hogy a fogyasztók elkezdtek a piacon már felbukkanó alternatív megoldások felé nyitni igényeik kielégítése érdekében. Ehhez társult a válság miatti gazdasági visszaesés a fogyasztás szintjén, a munkanélküliség növekedése és a vásárlóerő csökkenése. Emiatt megnőtt az igény arra, hogy a már rendelkezésre álló eszközökkel pénzt lehessen keresni, valamint a napi igények minél kevesebb pénzből kielégíthetőek legyenek.

A másik ok, ami ennek az új gazdasági modellnek a kialakulását lehetővé tette, a technológiai fejlődés. Leginkább az okostelefonok, és azokon keresztül az emberek többsége számára állandóan elérhető kommunikációs technológia, az internet adta meg a lehetőséget a megosztáson alapuló gazdaságnak a növekedésre. Az eladó és a vevő közötti üzletkötést megelőző kapcsolatfelvétel a hagyományos piac esetén ez leginkább tradicionális módon, fizikai térben, például üzlethelyiségekben valósult meg. Ennek során az egyszerre jelenlévő felek megkötötték a szerződést, és gyakran azonnal teljesítették is, addig a technológiai fejlődés, leginkább a kapcsolatteremtés megkönnyítése, vagyis az internet széleskörű használata leegyszerűsítette a távollévők közötti ügyletek megkötését (virtuális piactér), egyszerre könnyítve a szerződő felek, de nehezítve a szabályozó feladatát. Azonban egyezik mindkét esetben az, hogy a feleknek fel kell vennie egymással a kapcsolatot, ami mindkét fél részéről

---

¹³³ Demary, Vera: Competition in the Sharing Economy. IW Policy Paper, 2015/19 [A továbbiakban: Demary (2015)]
Elérhető: https://www.iwkoeln.de/fileadmin/publikationen/2015/235445/Sharing_Economy_Policy_Paper.pdf
(Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 16.

¹³⁴ Walsh, Bryan: Today's Smart Choice: Don't Own. Share. Time, 2011. március 17. Elérhető: https://content.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,2059521_2059717,00.html (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)

¹³⁵ Wallenstein, Judith – Shelat, Urvesh: Hopping Aboard the Sharing Economy. BCG, 2017. augusztus 22. Elérhető: <https://www.bcg.com/publications/2017/strategy-accelerating-growth-consumer-products-hopping-aboard-sharing-economy> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 8. bekezdés

¹³⁶ Global Sharing Economy Industry Research Report, Competitive Landscape, Market Size, Regional Status and Prospect. Elérhető: <https://www.360marketupdates.com/global-sharing-economy-industry-research-report-competitive-landscape-market-21776202> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 1. bekezdés

¹³⁷ Lásd például Sharing Economy: a közösségi gazdaság mint lehetőség a háztartás bevételeinek növelésére. Pénzügyi Navigátor, 2022. március 31. Elérhető: <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/csaladi-zold-penzugyek/zold-penzugyi-megoldasok/zold-penzugyi-megoldasok-a-gyakorlatban/sharing-economy-kozossegi-gazdasag-mint-lehetoseg-a-haztartas-beveteleinek-novelesere> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.); Miller, Derek: The Sharing Economy and How It Is Changing Industries. *The Balance*, 2022. szeptember 19. Elérhető: <https://www.thebalancemoney.com/the-sharing-economy-and-how-it-changes-industries-4172234> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)

többféle költségekkel is jár. Ez a kapcsolatfelvétel a megosztáson alapuló gazdaságot megelőzően leginkább a közvetlen valós térbeli kapcsolatfelvétel volt, és emiatt viszonylag drága beruházást jelentett. Így azokban az esetekben, ahol ez a költség a potenciális üzlettel nem térült meg előre kalkulálható módon, a felek, túlnyomó esetben a beruházó, már meg sem próbálták a kapcsolatfelvételt. Ezzel szemben a megosztáson alapuló gazdaság szerint működő cégek, amelyek a legtöbb esetben egy internetes platformot jelentenek, amely a tranzakciós költségeket leszorítja, így a feleknek sokkal több és kölcsönösen előnyösebb lehetőségük van az üzletkötésre mindkét oldalon.

2.1 A megosztáson alapuló platformok működési modelljei

Annak érdekében, hogy magáról e gazdasági modellből fakadó problémákról beszélni lehessen, szükséges magának a fogalomnak a tisztázása. A megosztáson alapuló gazdaság egy definíciója szerint az „egy gazdasági modell, mely a kihasználatlan erőforrásokat hasznosítja, legyen szó helyről, képességről, tudásról vagy dologról, vagyoni vagy nem vagyoni előnyökért.”¹³⁸ Azonban a megosztáson alapuló gazdaság, hasonlóan a lentebb bemutatandó mesterséges intelligenciához, valójában a mai napig nincs pontosan definiálva, mivel a mögötte álló elképzelés sem egységes, mert abban – ahogy azt Görög Georgina írásában bemutatja¹³⁹ – legalább 27 fogalom kapcsolódik össze vagy fedi egymást valamilyen mértékben. Az egyes definíciók közötti különbségek abból adódnak, hogy máshol húzzák meg a modell határait. Az egyik például a digitális gazdaság felől közelít: az minden olyan üzleti modellt magában foglal, amely a „tárgyak internetét” (*internet of things*), a mobiltechnológiát vagy magát az internetet használja bizonyos mértékben, ami manapság szinte minden megoldásban megjelenik valamilyen szinten.¹⁴⁰ Ez a megközelítés szerint a modellt az abban részt vevők kapcsolata alapján *gig economy*nek vagy *freelance economy*nek is nevezik, arra utalva, hogy a cégek és a szolgáltatást ténylegesen nyújtó személyek közötti viszony eseti jellegű, a szolgáltatást ténylegesen nyújtók nem a vállalatokhoz tartoznak.

Gyakran használják a megosztáson alapuló gazdaság szinonimájaként a *collaborative consumption* kifejezést,¹⁴¹ amely a modell közösségi jellegére helyezi a hangsúlyt. A tágabb értelmezés szerint a megosztáson alapuló gazdaság – ahogyan korábban is idéztem - olyan „gazdasági modell, amely vagyoni vagy nem vagyoni előnyökért hasznosítja a kihasználatlan erőforrásokat, legyen szó helyről, képességről, tudásról vagy dologról”.¹⁴² Sokan viszont fontos elemnek tartanak két olyan feltételt, amelyet az előző meghatározás nem tartalmaz: a

---

¹³⁸ Botsman, Rachel: The sharing economy lacks a shared definition. Elérhető: <https://www.fastcompany.com/3022028/the-sharing-economy-lacks-a-shared-definition> (Letöltés ideje: 2025. 01. 13.) 6. dia

¹³⁹ Görög, Georgina: The Definitions of Sharing Economy: A Systematic Literature Review. 13 Management (2018) 178-180.

¹⁴⁰ What Is Digital Economy? Unicorns, Transformation and the Internet of Things. Deloitte. Elérhető: <https://www2.deloitte.com/mt/en/pages/technology/articles/mt-what-is-digital-economy.html> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 19-22. bekezdések

¹⁴¹ Görög, Georgina: The Definitions of Sharing Economy: A Systematic Literature Review. 13 Management (2018) 182.

¹⁴² Botsman, Rachel: The Sharing Economy Lacks a Shared Definition. Fast Company, 2013. november 21. Elérhető: <https://www.fastcompany.com/3022028/the-sharing-economy-lacks-a-shared-definition> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 6. dia

megosztásnak magánszemélyek között kell történnie,¹⁴³ és az összeköttetés megteremtéséhez nélkülözhetetlen a folyamatos internetkapcsolat. Emiatt különböznek az elképzelések arról, hogy meddig terjed a megosztáson alapuló gazdaság. A szakirodalmi források túlnyomó többsége megegyezik abban, hogy a *peer-to-peer* (P2P) megoldások jelentik a gazdasági modell magját, azonban a magánszemélyekkel kapcsolatos eltérő álláspont miatt egyes szerzők néhány *business-to-consumer* (B2C) megoldást is a megosztáson alapuló gazdaságba sorolnak.

2.1.1 Business-to-customer (B2C) - Asset hub modell

A business-to-customer, vagy asset hub megoldások során egy cég rendelkezik azzal a szolgáltatással vagy áruval¹⁴⁴, amire a fogyasztónak szüksége van, de ahelyett, hogy a fogyasztó megvásárolná a terméket vagy szolgáltatást, vagy csoportosan veszi meg, vagy csak bérlő hosszabb vagy rövidebb időre. Ez hasonlít a hagyományos gazdaságban megtalálható modellekre, mint például az egyszerű autóbérlés. A különbség a hagyományos gazdaságon alapuló modellek és az asset hubok között, hogy az utóbbiak, főleg a technológiai újítások kihasználása miatt sokkal dezintegráltabbak¹⁴⁵, ezáltal lehetővé teszik, hogy a szolgáltatásukat rövidebb időre is ki lehessen bérelni, vagy hogy olyan telephelyeket használjanak, ahol nem dolgozik alkalmazottjuk. Ez autóbérlés esetén azt jelenti, hogy a cégek a GPS-es autókövetéssel, a jármű telephelytől távoli lezárásával olyan lehetőségeket adnak a felhasználók kezébe, amik korábban lehetetlenek voltak. Mivel a technológia ilyen nagymértékben megnöveli a cég által nyújtott szolgáltatások számát és minőségét, egyre több hagyományos autóbérléssel foglalkozó cég alakul át asset hubbá¹⁴⁶.

2.1.2 Peer-to-peer (P2P) modell

A másik üzleti modell a peer-to-peer, amely során a shared economy cég nem rendelkezik semmilyen szolgáltatással vagy áruval¹⁴⁷, „csak” egy online platformot működtet. Az Európai Unió álláspontja szerint ez az üzleti megoldás a „valódi” megosztáson alapuló gazdaság, amit több helyen ki is nyilvánít. Az egyik ilyen forrás a központi dokumentumnak tekinthető, a területre vonatkozó európai menetrend a közösségi gazdaságnak a következő definícióját adja: „olyan üzleti modellre utal, amelynek keretében a tevékenységeket olyan együttműködési platformok könnyítik meg, amelyek nyitott hozzáférésű piacot hoznak létre a gyakran magánszemélyek által kínált áruk és szolgáltatások időleges használatához. A közösségi gazdaság résztvevői három kategóriába sorolhatók: I. eszközt, erőforrást, időt és/vagy készséget megosztó szolgáltatók, akik lehetnek szolgáltatást alkalmasszerűen kínáló magánszemélyek («magánszemélyek») vagy szakmai minőségben eljáró szolgáltatók («szakmai szolgáltatók»), II. mindezek felhasználói, valamint III. közvetítők, akik – online platform útján – kapcsolatot létesítenek a szolgáltatók és a felhasználók között, valamint megkönnyítik közöttük az ügyletet («együttműködési platformok»). A közösségi gazdaság keretében zajló ügyletek általában nem járnak tulajdonjog átruházásával, elvégzésük nyereségorientált vagy nonprofit formában is

---

¹⁴³ Sharing Economy: Model Defined, Criticisms, and How It's Evolving. Investopedia, 2020. október 3. Elérhető: <http://www.investopedia.com/terms/s/sharing-economy.asp> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 9. bekezdés

¹⁴⁴ Demary (2015) 7.

¹⁴⁵ Rauch, Daniel E. és Schleicher, David: Like Uber, but for Local Government Law: The Future of Local Regulation of the Sharing Economy, Ohio State Law Journal, Vol. 76.4, 913.

¹⁴⁶ Rauch, Daniel E. és Schleicher, David: Like Uber, but for Local Government Law: The Future of Local Regulation of the Sharing Economy, Ohio State Law Journal, Vol. 76.4, 914.

¹⁴⁷ Demary (2015) 5.

történhet.”¹⁴⁸ Egy másik forrásként használható az Európai Bizottság esettanulmánya a megosztáson alapuló gazdaságról, amely ugyancsak ezt az üzleti modellt elemzi megosztáson alapuló gazdaságként.

Ezek az együttműködési platformok elhelyezhetőek egy skálán, amelynek az egyik vége az egyszerű „üzenőfalakat” jelenti, ahol a platform rendelkezik azzal a joggal, hogy egyes listázott szolgáltatásokat eltávolítson, de nem rendelkezhet a szolgáltatás nyújtásának körülményeiről, áráról és egyéb feltételeiről. A skála másik végét a direkt szolgáltatók jelentik, akik teljes mértékben kontrollálják a szolgáltatások listázásának formáját, árát, körülményeit és egyéb feltételeit. A Bizottság meghatározott bizonyos objektív feltételeket, hogy a platform, mikor számít egyszerű közvetítő eszköznek, és mikortól számít a szolgáltatás nyújtójának. A megállapított feltételek a következők:

- „Árak: meghatároz-e az együttműködési platform, a felhasználó mint az alapul szolgáló szolgáltatás igénybe vevője által fizetendő végső árat. Amennyiben az együttműködési platform csak árjavaslatot tesz, vagy az alapul szolgáló szolgáltatás nyújtója különben szabadon kiigazíthatja az együttműködési platform által meghatározott árat, az annak a jele, hogy ez a feltétel valószínűleg nem teljesül.
- Egyéb alapvető szerződési feltételek: rögzít-e az együttműködési platform az áron kívül olyan feltételeket, amelyek meghatározzák az alapul szolgáló szolgáltatások nyújtója és a felhasználó közötti szerződéses kapcsolatot (például ad-e kötelező utasítást az alapul szolgáló szolgáltatás nyújtására vonatkozóan, beleértve a szolgáltatásnyújtásra vonatkozó kötelezettséget).
- Az alapvető eszközök tulajdonjoga: birtokában van-e az együttműködési platform az alapul szolgáló szolgáltatások nyújtásához felhasznált alapvető eszközöknek.”¹⁴⁹

Ezen túlmenően azonban egy hiátus tapasztalható az Unió irányából, főleg, ha az eddig használt fogalmakra koncentrálunk. Ugyanis ha a megosztáson alapuló gazdaság uniós megfelelőjét figyeljük, a „collaborative economy”-t, akkor azt tapasztalhatjuk, hogy abban a témában 2018 óta nincs semmilyen érdemi előrelépés.¹⁵⁰ Viszont a Digitális Egységes Stratégia szakterületei között ott található az online platformok mint téma. Vagyis a megosztáson alapuló gazdaság szabályozása „újjaszületett”, és új nevet kapott. És egyúttal szélesebb szabályozási kategóriába be is besorolták, ugyanis online platform kategóriájába nemcsak a fentebb már kifejtett peer-to-peer megoldások, hanem például az online keresőprogramokat is belesorolták¹⁵¹, így az a fogalom egy sokkal szélesebb tartalmi kört foglal magában.

---

¹⁴⁸ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, A Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának A közösségi gazdaságra vonatkozó európai menetrend (A Továbbiakban: A közösségi gazdaságra vonatkozó európai menetrend) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=COM:2016:356:FIN> (Letöltés ideje: 2025. 01. 15.) 1. fejezet.

¹⁴⁹ A közösségi gazdaságra vonatkozó európai menetrend 1. fejezet.

¹⁵⁰ https://ec.europa.eu/growth/single-market/services/collaborative-economy_en (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 7-9. bekezdések

¹⁵¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1150 Rendelete (2019. június 20.) az online közvetítő szolgáltatások üzleti felhasználói tekintetében alkalmazandó tisztességes és átlátható feltételek előmozdításáról (EGT-vonatkozású szöveg) (A továbbiakban P2B rendelet) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R1150> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 2. cikk 2. pont

Ugyanakkor az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1150 Rendelete az online közvetítő szolgáltatások üzleti felhasználói tekintetében alkalmazandó tisztességes és átlátható feltételek előmozdításáról kifejezetten kiemeli, hogy „(e)z a rendelet nem érinti az uniós jog, különösen (...) a verseny, (...) a fogyasztóvédelem, (...) területén hozott uniós jog alkalmazását.”¹⁵² Vagyis az egyik oldal problémáit igyekszik valójában megoldani, azaz a platform, és a rendelet szerint „üzleti felhasználóknak”¹⁵³ nevezett felek közötti viszonyból származó kihívásokat, amikből korábban keletkeztek megoldatlan kérdések¹⁵⁴.

Ahogy az fentebb, főleg Görög Georgina írására való utalás során, valamint lentebb, az MI definícióinak bemutatása során is látható, abból adódóan, hogy forró témákról van szó, nagy mennyiségű szakirodalom foglalkozik vele, és gyakori a fogalomalkotás is. Azonban ez fragmentációhoz vezet, így lehetséges olyan szituáció kialakulása, hogy annak ellenére, hogy megosztáson alapuló gazdaságról van szó két tanulmányban, mégis az eltérő fogalmakból adódóan nem is ugyan azon jelenséget mutatja be a két dokumentum. Így ennek elkerülése szerint véleményem szerint a legjobb döntés az uniós fentebb bemutatott fogalmát alkalmazni, mivel a fejezet fő vonulata pont az Unió ehhez a jelenséghez való hozzáállásának és annak változásának bemutatása. Így az a célszerű, hogy ugyan azokkal a fogalmakkal történjen az értelmezés, elkerülve így egy olyan szituációt, mint amely az előbb leírásra került.

Azok a kérdések, amelyek az uniós versenyjog és a megosztáson alapuló gazdaság interakciójából származnak, hosszú ideig megválaszolatlanok voltak. Ez különösen amiatt jelentett problémát, mert az uniós versenyjog egyik központi célja – magán a verseny- és a piac védelmén keresztül közvetetten megvalósulva¹⁵⁵ – a fogyasztói jólét és biztonságérzet elősegítése¹⁵⁶. Amíg ezen újonnan felvetődött kérdések megválaszolatlanok voltak, addig ennek a célnak megvalósulása veszélyben forgott. Ezeket a problémákat modellszerűen a személyszállítás és az uniós versenyjog kapcsolatán keresztül mutatom be, amihez pedig legelőször szükséges a peer-to-peer személyszállítás típusainak, csoportosításainak illetve működésének bemutatása.

2.1.3 Transportation Network Company-k

Az Egyesült Államokban, ahonnan az egész megosztáson alapuló gazdaság modern verziója kiindult, a normaalkotó szervek már megpróbálták az új típusú cégekre is alkalmazni, esetlegesen alakítani a jogszabályokat. Ennek megfelelően a legtöbb techcégnak otthont adó

---

¹⁵² P2B rendelet 1. cikk (5) bekezdés

¹⁵³ P2B rendelet 2. cikk 1. pont

¹⁵⁴ Például: <https://www.theguardian.com/technology/2018/dec/19/uber-loses-appeal-over-driver-employment-rights>, <https://economictimes.indiatimes.com/small-biz/startups/newsbuzz/uber-loses-french-case-driver-declared-employee/articleshow/74500469.cms?from=mdr> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)

¹⁵⁵ Szöllőssy András: A fogyasztói döntések szabadságának védelme és a versenyjog – a fogyasztóvédelmi politika és a versenypolitika kapcsolata. Elérhető: https://gvh.hu/preview/pfile/file?path=/gvh/versenykultura_fejlesztes/tanulmanyi_verseny/palyazati_eredmények/print_4450_h.pdf&inline=true (Letöltés ideje: 2025. 08. 11.)

¹⁵⁶ Prof. Ezrachi, Ariel: THE GOALS OF EU COMPETITION LAW AND THE DIGITAL ECONOMY, Oxford Legal Studies Research Paper No. 17/2018. Elérhető: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3191766 (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 11.

Szilícium-völgyet¹⁵⁷ magában foglaló Kalifornia tagállam szakigazgatási szerve, a California Public Utilities Commission 2013. szeptember 19-én fogadott el szabályozást, amelyben meghatározta a Transportation Network Company (TNC) fogalmát. Ezek személyszállítási hálózatot működtetnek, és olyan „cégek, függetlenül működési formájuktól, melyek előre egyeztetett személyszállítási szolgáltatást nyújtanak ellenszolgáltatásért egy interneten keresztül elérhető applikáció¹⁵⁸ vagy platform segítségével, hogy összekössék az utasokat a saját járműüket használó sofőrökkel.”¹⁵⁹

Itt egy, a téma szempontjából, fontos kitérőt szükséges tenni. A kocsimegosztásnak két formáját szokták elkülöníteni, ugyanis a megosztáson alapuló gazdaság alapvető „nyersanyaga” a kihasználatlan erőforrás¹⁶⁰, ennek a megállapításnak kiemelése azért szükséges, mert a későbbiekben ez fontos szereppel bír majd.

Az első a „carpooling”, magyarul a telekocsi, amely esetben a sofőr a járművével a gazdasági hasznosításra való tekintet nélkül megtenné az adott utat a saját érdekében, ezért a költségek csökkentése, azok elosztása érdekében valamely platformon megosztja a járművében meglévő üres helyeit. Ezek közül Magyarországon a legismertebbek az Oszkár és a Blablacar. Esetükben a sofőr az általa előre meghatározott útvonalon közlekedik, és az utazásba bekapcsolódó utasok csak minimális mértékben módosíthatják azt a saját érdekében. Arról, hogy az utazás lehet-e üzletszerű a sofőr részéről¹⁶¹, vagy sem¹⁶², platformként megosztanak a feltételek.

A második forma, ami a taxiszolgáltatás megújításaként értelmezhető, és amelynek legismertebb, leghíresebb-leghírhedtebb képviselője az Uber. Míg az előző verzió, vagyis a carpooling-telekocsi esetében a kihasználatlan erőforrás az üres ülés a kocsiban, így a sofőr a platformon keresztül azt bocsájtja a felhasználó rendelkezésére, az Uber-típusú modell esetében a sofőr szabadideje a kihasználatlan erőforrás, és a platform - mint az Uber vagy a Lyft - ennek az erőforrásnak a minél jobb, erőteljesebb kihasználását teszi lehetővé, a P2P személyszállítással. E forma esetében a platform fontos érdeke, hogy a szolgáltatás minél egységesebb legyen, hiszen az utas nem a sofőrnek a szolgáltatását választja, hanem a platformét. Vagyis nem „beül valakihez”, hanem „überezik”. Ez az Uber-típusú platform részéről szorosabb ellenőrzést és felügyeletet jelent minden tekintetben, ezért amíg a telekocsizást segítő platformok a fentebb említett „üzenőfalakhoz” lesznek közelebb, sokkal lazább és emiatt probléma mentesebb kapcsolatot létrehozva, addig az Uber-típusú kocsimegosztási forma a direkt szolgáltatókhoz lesz közelebb, több kérdést és több problémát felvetve.

---

¹⁵⁷ Lásd: <https://www.britannica.com/place/Silicon-Valley-region-California> (Letöltés ideje: 2025. 07. 29.)

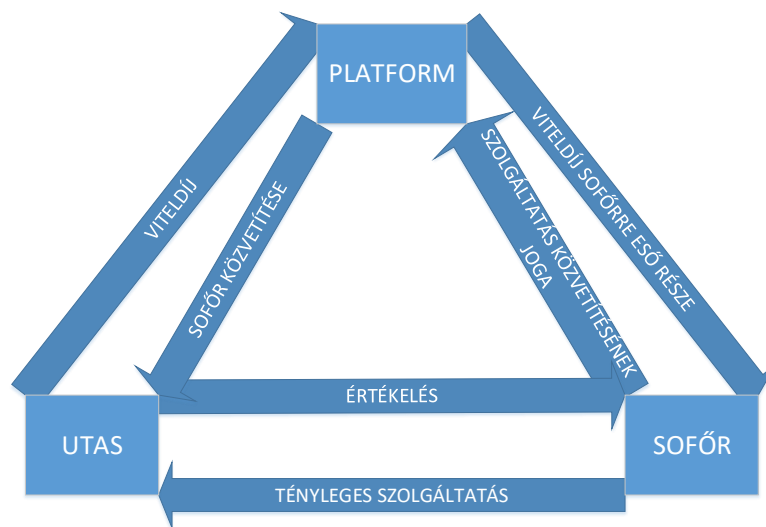
¹⁵⁸ Számítógépes program, a megosztáson alapuló platformok is ilyeneken keresztül érhetőek el az okostelefonokon keresztül, lásd: <https://www.britannica.com/technology/application-software> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)

¹⁵⁹ DECISION ADOPTING RULES AND REGULATIONS TO PROTECT PUBLIC SAFETY WHILE ALLOWING NEW ENTRANTS TO THE TRANSPORTATION INDUSTRY, PUBLIC UTILITIES COMMISSION OF THE STATE OF CALIFORNIA, 2013. 09. 23. Elérhető: <https://docs.cpuc.ca.gov/PublishedDocs/Published/G000/M077/K192/77192335.docx> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 2.

¹⁶⁰ Rauch, Daniel E. és Schleicher, David: Like Uber, but for Local Government Law: The Future of Local Regulation of the Sharing Economy, Ohio State Law Journal, Vol. 76.4. Elérhető: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2549919 (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 917. o.

¹⁶¹ <http://blog.oszkar.com/uzletszeru-szemelyszallitas-kisokos/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)

¹⁶² <https://www.blablacar.hu/rolunk/felhasznalasi-feltetelek> (Letöltés ideje: 2025. 01. 15.) 6. pont

Ábra: Uber-típusú platform működése, szerkezete¹⁶³

2.2 A megosztáson alapuló gazdaság és az európai versenyjog

A versenyjog, már az európai integráció kezdete óta, annak elsődlegesen gazdasági jellegéből, piacintegrációs céljából adódóan kiemelt jogterület. A közösség intézményei, jelenleg a Bizottság és a Bíróság is számtalan ügyet vittek már végig sokféle termék és szolgáltatás piacán, amiből adódóan a terület gyakorlata nagyon kiterjedt. Korábban az egyes ügyekben megállapított jogi következtetések, precedensek - valamint általánosságban a problémamegoldás - során szerzett tapasztalatok, a piacok hasonló felépítéséből adódóan, nem igényeltek túl radikális átalakítást, hogy az új ügyek esetén azokat alkalmazni lehessen. Ám a megosztáson alapuló gazdaság ezt a területet is új és érdekes kihívások elé állítja, kezdve az alapfogalmak alkalmazásától, egészen az uniós versenyjog alapját képező EUMSZ 101. és 102. cikkében megjelölt magatartások értelmezéséig.

Az alábbiakban a fentebb Uber-típusú vállalkozásokként azonosított gazdasági megoldást mintául használva vizsgálom azokat a fundamentális problémákat, amelyek ennek a hagyományos piaci struktúrától fundamentálisan eltérő piacnak a felépítéséből, működéséből és a több évtizedes gyakorlattal rendelkező hagyományosnak tekinthető versenyjogi értelmezéséből fakadnak. Fontos megjegyezni, hogy itt nem individuális, eseti problémákról van csupán szó, hanem sokkal inkább problémaláncolatról. Ugyanis, ha az egyik problémát megkíséreljük megoldani valamilyen, a hagyományos megoldásokra épített módon, akkor abból újabbak fakadnak. Ebből következően a lentebb bemutatandó „problémahalmaz” jelentős kihívások elé állította a jogalkotót és a jogalkalmazót is, amiből adódóan nagyon nehéz volt olyan megoldást találni, amely egyrészt figyelembe vette a résztvevők érdekeit, másrészt rábírta a résztvevőket a szabályok következetes és tisztességes betartására, annak a megtartásával, hogy a piaci innovációt és fejlesztéseket ne érje túl nagy hátrány.

¹⁶³ Saját ábra

2.2.1 A problémaláncolat kezdete – a piac meghatározása

A piac meghatározása a versenyjog szempontjából kiemelkedő jelentőségű, hiszen az EUMSZ 101. cikke is piaci magatartásokat szabályoz, valamint a piaci részesedés meghatározása annak pontos behatárolása nélkül lehetetlen. Többen amellett érvelnek, hogy a hagyományos és a megosztáson alapuló vállalkozások nem is egy piacot képeznek, azaz nem ugyanazon a piacon működnek. A megosztáson alapuló gazdaság innovációját gyakran „robbanásszerűnek” nevezik, ami nagyon kifejező. A gazdasági modell által használt fejlesztések nem a hagyományos piacon történő megjelenésüket és megerősödésüket szolgálják, hanem a teljes hagyományos piac szétbomlását, és egy új piac megalkotását, amiben sokkal nagyobb piaci részesedéssel bírnak az innovatív vállalatok.¹⁶⁴

E piac elhatárolását segíti az, hogy a megosztáson alapuló gazdaság piaci szerkezete különbözik a hagyományos piacszerkezettől. A hagyományos gazdasági modellben a vállalkozás és a fogyasztó kapcsolata egyértelmű, nincs közbeeső vagy kiegészítő szereplő, és a piac jól behatárolható mind földrajzilag, mind időben, illetve a termék vagy szolgáltatás szempontjából is. A piaci láncolat felépülése egyértelműen megfigyelhető, és az egyes szinteken lévő szereplők könnyen beazonosíthatóak. A megosztáson alapuló gazdaság esetén azonban a hagyományos piacszerkezet alkalmazása hibás és félrevezető eredményt adna. Ezen gazdasági modell ugyanis úgynevezett kétoldalú piacként¹⁶⁵ működik. Ez azt jelenti, hogy a megosztáson alapuló vállalkozásnak egyszerre legalább két piacon is jelen kell lenni ahhoz, hogy üzemelhesen, működhessen. A megosztáson alapuló gazdaságban ez a felesleges erőforrással rendelkezőket, és az azt felhasználni akarók piacát jelenti. Az Uber és a hozzá hasonló P2P személyszállítók esetében ez a sofőrök és az utasok piacát is magában foglalja. Ezek a szintjei, a hagyományos piaci struktúrával ellentétben nem egymás „fölött” és „alatt” helyezkednek el, hanem sokkal inkább mellérendelt helyzetben vannak, és a platform teremti meg közöttük a kapcsolatot.¹⁶⁶

Ez a piaci struktúra az, amire a jogalkalmazásnak legelőször megoldást kellett találnia. A kétoldalú piac értelmezése, szabályozása állította leginkább kihívások elé a jogalkalmazót.¹⁶⁷ Az EUMSZ 101. és a 102. cikkei, a Tanács 139/2004/EK rendelete a fúziókontrollról,¹⁶⁸ valamint az ezeken alapuló egyéb jogszabályok és ítéletek a hagyományos piaci struktúrához

---

¹⁶⁴ Stemler, Abbey: *Betwixt and between: Regulating the shared economy* (2016) VIII Fordham Urban Law Journal. Elérhető: <https://ir.lawnet.fordham.edu/ulj/vol43/iss1/2/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 4.

¹⁶⁵ Filistrucchi, Lapo, Geradin, Damien, van Damme, Eric, Affeldt, Pauline: *Market Definition in Two-sided Markets: Theory and Practice*, *Journal of Competition Law & Economics*, 10(2). Elérhető: https://www.researchgate.net/publication/256055184_Market_Definition_in_Two-Sided_Markets_Theory_and_Practice (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 2-9.

¹⁶⁶ Lásd: 1. ábra, valamint Eisenmann, Tom–Parker, Geoffrey G.–Alstynne, Marshall W. Van: *Strategies for Two-Sided Markets*. 84(10) *Harvard Business Review* (2006) Elérhető: https://www.researchgate.net/publication/294221616_Strategies_for_two-sided_markets (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.) 93.

¹⁶⁷ Busch, Christoph, Schulte-Nölke, Hans, Wiewiórowska-Domagalska, Aneta, Zoll, Fryderyk: *The Rise of the Platform Economy: A New Challenge for EU Consumer Law?*, *Journal of European Consumer and Market Law*, 1/2016. Elérhető: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2754100 (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 9.

¹⁶⁸ A Tanács 139/2004/EK rendelete (2004. január 20.) a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről (az EK összefonódás-ellenőrzési rendelete) (EGT vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004R0139> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)

készültek, arra alkalmazták.¹⁶⁹ Ebből adódóan a megosztáson alapuló gazdaság kétoldalú piacai – létezésükkel és működésükkel is – komplex, összefüggő problémákat vetettek fel.

A problémalánc kezdete a kétoldalú piacból adódóan a szolgáltatást nyújtók jogi helyzete. A platform és a személyszállítást fizikailag végző sofőrök között – a platformok értelmezése szerint – nem munkáltató–munkavállaló kapcsolat van, hanem a sofőrök független vállalkozóként csatlakoznak a platformhoz. Ennek a kapcsolatnak az elemzésével akár többféle eredményre lehet jutni. Az Asociación Profesional Elite Taxi ügyben¹⁷⁰ született főtanácsnoki indítvány ezt ki is emeli, ugyanis kitűnően összeszedi annak a bizonyítékait,¹⁷¹ hogy az Uber és a sofőrök, miért is tekintendők a versenyjog szempontjából egy gazdasági egységnek.¹⁷²

Ez az értelmezés a hagyományos piac esetében egyértelmű lenne, ám itt eleve más a piacstruktúra, így ez az értelmezés további rendszerszintű gondokat okozhat. Egybemossa a platformot, és az egyik piacát, a sofőrökét. Ez az értelmezés a sofőröket automatikusan a vállalkozások közé sorolja, Ezzel szemben az egy gazdasági egységként történő értelmezés ellen szól a Bizottság 2010/C 130/01 számú vertikális korlátozásokról szóló iránymutatása.¹⁷³ Ennek a közleménynek a 16. pontja példálózó felsorolással említ eseteket, amikor a vállalkozás és a másik személy szerződése nem minősül ügynöki szerződésnek, vagyis a vállalkozás és a másik személy elkülönült gazdasági egységet alkot. Ennek a pontnak az f. bekezdése¹⁷⁴ említi, hogy „nem hajt végre az adott piachoz kötődő eszközberuházásokat.” Az Uberrel kapcsolatban lévő sofőrök, ahogy a már említett főtanácsnoki indítvány is írja, „hogy valaki sofőrként használni tudja az Uber alkalmazást, mindenképpen rendelkeznie kell egy járművel.”¹⁷⁵ Egy személygépjármű mindenképpen eszközberuházásnak minősül, valamint az ilyen típusú platformok túlnyomó többsége előírja, hogy a kocsinak rendelkeznie kell a gépjármű kötelező biztosítására vonatkozó feltételekkel, vagyis a kocsira vonatkozó felelősséget nem a platform,

---

¹⁶⁹ Busch, Christoph, Schulte-Nölke, Hans, Wiewiórowska-Domagalska, Aneta, Zoll, Fryderyk: The Rise of the Platform Economy: A New Challenge for EU Consumer Law?, Journal of European Consumer and Market Law, 1/2016. Elérhető: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2754100 (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.) 4.

¹⁷⁰ Az ügyben az eljárás nevét adó barcelonai szakmai szervezet beperelte az Uber helyi leányvállalatát annak érdekében, hogy a helyi bíróság állapítsa meg, hogy az Uber hatályos szabályozást megsértő és megtévesztő magatartásnak minősülő tevékenységei tisztességtelen versenykezeléseket képeznek, mivel sem a tulajdonosok, sem a járművezetők nem rendelkeznek az előírt engedélyekkel és vezetői engedélyekkel. Ebből adódóan a bíróság marasztalja el és tiltja el ettől az Uber-t.

¹⁷¹ Szpunar, Maciej főtanácsnok indítványa, 2017. május 11. Asociación Profesional Elite Taxi kontra Uber Systems Spain, SL. A Juzgado Mercantil de Barcelona (Spanyolország) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem C-434/15. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62015CC0434> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) 43-56. bekezdések

¹⁷² A főtanácsnoki indítvány az előző lábjegyzetben jelzett bekezdésekben részletesen kifejti, de két helyen, az 51. és 56. bekezdésekben össze is foglalja: amiatt számítanak egy gazdasági egységnek, mert az Uber gyakorol tényleges kontrollt minden lényeges elem (ár, minimális biztonsági feltételek, a közlekedési kínálat elérhetősége, valamint a sofőrök magatartása) felett, annak ellenére, hogy ez nem a hagyományos (munkajogi, vagy piaci) alá-fölrendeltség alapján történik.

¹⁷³ Bizottsági közlemény Iránymutatás a vertikális korlátozásokról (2022/C 248/01) Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:52022XC0630\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:52022XC0630(01)) (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) 16. pont f. bekezdés

¹⁷⁴ Bizottsági közlemény Iránymutatás a vertikális korlátozásokról (2022/C 248/01) Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:52022XC0630\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:52022XC0630(01)) (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)

¹⁷⁵ Szpunar, Maciej főtanácsnok indítványa a C 434/15. sz. ügyben, 2017. május. 11. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62015CC0434> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) 45. bekezdés

hanem a sofőr viseli.¹⁷⁶ Mivel ezen gazdasági modell esetében a sofőr költséget és kockázatot is visel a szolgáltatás nyújtása során, külön gazdasági egységnek is tekinthető. Így ugyanazon tényekből kiindulva, egy jogi kérdésre két, egymásnak teljesen ellentmondó következtetésre lehet jutni.

Bármelyik lehetőség is kerül továbbvitelre, a versenyjog szempontjából egyre több és több problémát keletkeztet. Ebben az esetben azonban a hivatalos megoldás, a főtanácsnoki indítvány és a Bíróság ítélete¹⁷⁷ alapján, az lett, hogy az Uber és a sofőr egy gazdasági egység. Ez az értelmezés a megosztáson alapuló gazdaság sajátos piacszerkezetét „leegyszerűsítette”, és fennállt a veszélye, hogy a piac sajátos felépítésének figyelmen kívül hagyása miatt, lavina indulhat el a kétoldalú piacokon erősen érvényesülő hálózati hatásból adódóan. Ugyanis ezek a platformok a növekedésnek nem csak a hagyományos formáját követik. A hagyományos vállalkozások, amelyekre a fentebbi főtanácsnoki indítványban található értelmezés tökéletesen alkalmazható, minél több vásárlót képesek megnyerni, annál több bevételre tesznek szert, és annak a segítségével képesek növekedni, vagyis nagyobb piaci részesedést szerezni. Ám a sharing economy modellen alapuló ezen vállalkozások, éppen a megosztáson alapuló gazdaság két, illetve többoldalú piaca miatt, nem egy, hanem egyszerre több piacon vannak jelen. És ezen a piacon a hálózati hatás az, ami a növekedést leginkább meghatározza. Minél több felhasználó van a szolgáltatást igénylők piacán, annál inkább megéri belépni a szolgáltatást nyújtók piacára, és ez fordítva is igaz. A platform nem tesz mást, mint a két piac között kapcsolatot teremt, összeköti a leendő szolgáltatót a leendő fogyasztóval. Ez az automatikusnak nevezhető növekedés, ami akár a platformtól függetlenül is történhet a piacokon, robbanásszerű is lehet¹⁷⁸. Ez beindíthat egy úgynevezett „hógolyó hatást”¹⁷⁹, vagyis a pozitív visszajelzések miatt a nyertes még inkább nyertes lesz, és ennek köszönhetően egyre több és több vásárlót fog magához vonzani¹⁸⁰. A növekedési potenciál ezeknél a vállalkozásoknál ötvöződve azzal, hogy az egyik piac szereplőit automatikusan a vállalkozáshoz számítjuk, nagyon gyorsan odavezet,

---

¹⁷⁶ Lásd: a Lyft feltételei: <https://www.lyft.com/terms> 10. fejezet Driver Representations, Warranties and Agreements (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) vagy maga az Uber Terms of Use <https://www.uber.com/legal/hu/document/?name=general-terms-of-use&country=united-states&lang=en> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.); Az Uber jelenlegi magyarországi szolgáltatása, a lentebb kifejtett tagállami reakció miatt ma már nem minősíthető megosztáson alapuló gazdaságnak, mert az Uber „csak” a platformot szolgáltatja, lásd: <https://www.uber.com/legal/hu/document/?name=general-terms-of-use&country=hungary&lang=hu> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)

¹⁷⁷ A Bíróság ítélete (nagytanács), 2017. december 20. Asociación Profesional Elite Taxi kontra Uber Systems Spain, SL. A Juzgado Mercantil de Barcelona (Spanyolország) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem C-434/15. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62015CJ0434> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) Rendelkező rész

¹⁷⁸ Eredetileg: <http://www.pwc.co.uk/issues/megatrends/collisions/sharingeconomy/future-of-the-sharing-economy-in-europe-2016.html> jelenleg elérhető a következő linken: <https://web.archive.org/web/20170828143752/http://www.pwc.co.uk/issues/megatrends/collisions/sharingeconomy/future-of-the-sharing-economy-in-europe-2016.html> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) 4. bekezdés

¹⁷⁹ Vitkovic, Deni: The Sharing Economy: Regulation and the EU Competition Law. Global Antitrust Review, Issue 9, 2016. Elérhető: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2926852 (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) 105.

¹⁸⁰ Shapiro, Carl and Varian R., Hal: Information Rules: A Strategic Guide to the Network Economy, Harvard Business School Press, 1998. 13.

hogy piaci erőfölénnyel¹⁸¹ fognak rendelkezni. A piaci erőfölény önmagában nem sérti a versenyjogot, hiszen a gazdasági versenynek célja tulajdonképpen annak „megnyerése”.

Ez versenyjogi megközelítés a megosztáson alapuló vállalkozások számára egy időzített bomba, mert ezen értelmezés esetén az alapvető működésükbe van kódolva az EUMSZ 102. cikkének megsértése. E probléma gyökere a felhasználók profiljában keresendő. Ezek a platformok minden felhasználójuktól megkövetelik, hogy profilt hozzanak létre a platformon, mivel az a szolgáltatás igénybevételének egyik alapfeltétele. Ez a profil követi tevékenységüket, utazásaikat, és egyes szolgáltatók esetén a fizetés is ezen keresztül történik. Ebből adódóan minél többször használja a felhasználó a platformot, az annál többet fog róla tudni. Emiatt a tény miatt a felhasználóknak nagy költséget okozhat egy esetleges váltás, ugyanis, ha egy másik platformnak a szolgáltatását kívánják igénybe venni, akkor az messze nem rendelkezik annyi adattal és információval, például a szokásaikról és preferenciáikról, mint az a platform, amit korábban preferáltak. Ez a költség eltántorítja a felhasználókat a váltástól, nagy piacra lépési akadályt állítva ezzel az új platform elé, korlátozva ezzel a piacot.

A következő problémakör átmenetet és egyben kapcsolatot is jelent az egy gazdasági egységként történő értelmezés és a különálló gazdasági egységként történő értelmezés között. Ez a platform és a szolgáltatást ténylegesen nyújtó személy közötti szerződési feltételek között található, vagy éppen nem található meg. Ugyanis ez a használat kérdése. Az okostelefonok, amik – mint ahogy az már korábban említésre került – a megosztáson alapuló gazdaság létrejöttét lehetővé tették, triviálisnak tekinthető tulajdonsága, hogy egyszerre több applikáció telepíthető és futtatható rajtuk. Ez a tulajdonság azt jelenti, hogy az okostelefon használója kettő vagy több programot is futtathat egyszerre. Ez ebben az esetben amiatt kiemelendő, mert ebből adódóan a felhasználó egyszerre két platformnak a programját futtathatja. Ezt a jelenséget „multi-homingnak”¹⁸² nevezik. Az egy vagy több gazdasági egységként való értelmezés közötti átmeneti feltétel ugyanis ennek a tiltása vagy az engedélyezése. Ugyanis, ha a platform, ami a piaci erőfölénnyel rendelkezik, megtiltja a felhasználóknak, hogy más, hasonló szolgáltatást nyújtó applikációt is használjon a saját applikációja futtatásakor, akkor az egy kizárólagos forgalmazási kitételnek minősül, ami ezáltal sérti az EUMSZ 102. cikkét.¹⁸³ A másik lehetőség, hogy a platform nem tiltja a felhasználóknak másik alkalmazás futtatását, így a multi-homing megvalósulhat. Ha ez lehetséges, akkor a felhasználó szabadon választhatja a számára kedvezőbb feltételeket és nagyobb bevételt nyújtó platformot az éppen felkínált személyszállítási lehetőségek alapján. Itt a többségi tulajdon a platform részéről - ami a befolyás

---

¹⁸¹ A Bíróság 1978. február 14-i ítélete. United Brands Company és United Brands Continentaal BV kontra az Európai Közösségek Bizottsága. 27/76. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:61976CJ0027> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) 65. bekezdés

¹⁸² King, Stephen P.: Sharing Economy: What Challenges for Competition Law? (2015) 6(10) Journal of European Competition Law & Practice. Elérhető: https://www.researchgate.net/publication/282438366_Sharing_Economy_What_Challenges_for_Competition_Law (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) 306.

¹⁸³ Lásd: A Bíróság április 27.-i ítélete: 1994. Commune d'Almelo és társai kontra NV Energiebedrijf Ijsselmij. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem Gerechthof Arnhem - Hollandia C-393/92. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:61992CJ0393> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) 44. bekezdés; valamint A Bíróság 1979. február 13-i ítélete. Hoffmann-La Roche & Co. AG kontra az Európai Közösségek Bizottsága. 85/76. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:61976CJ0085> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) 89. bekezdés

elsődleges feltétele¹⁸⁴ - meg sem valósulhat, mert természetes személyekről van szó a személyszállítást ténylegesen végzők esetén. A másodlagos feltételt¹⁸⁵ pedig éppen ennek a szerződési kitételnek a hiánya jelenti, így ezek alapján a platformot és a felhasználót különálló gazdasági egységként kell kezelnünk.¹⁸⁶

A különálló gazdasági egységként történő kezelés esetén a problémák változnak, de nem tűnnek el. Ez az értelmezés a kétoldalú piac szerkezetét sokkal inkább figyelembe veszi, de versenyjog szempontjából önmagában nem oldja meg a helyzetet. Abban az esetben, ha a platform és a szolgáltatást nyújtó felhasználók külön gazdasági egységként vannak kezelve, de a platform mégis megszabja azt az árat, amiért az utast elszállítják, akkor az egyértelműen egy hard-core kartell. Az EUMSZ 101. cikkének (1) bekezdése sorolja fel azokat a magatartásokat, amik esetén maga a megállapodás tárgya az, ami sérti a versenyjogot, így azok automatikusan a versenyjog hatálya alá tartoznak anélkül, hogy a Bizottságnak a hatásaikon keresztül kellene bizonyítania a piaci torzulást. Ennek a bekezdésnek az a) pontja az árrögzítés. Az Uber-típusú platformok esetében az árakat algoritmus határozza meg automatikusan különböző paraméterek alapján. Ezek az árak nem fixek, és a személyszállító felhasználó eltérhet tőlük, de csak az alacsonyabb ár irányába. Ám ez a gyakorlat nem általános, mivel a platform viteldíjből számított járulékára nincs hatással, így az összeg csökkentése csak a sofőr bevételeit csökkenti.¹⁸⁷ Ezért kijelenthető, hogy a gyakorlatban a platform által megszabott ártól a sofőrök nem szoktak eltérni, így ők, mint különálló vállalkozások a versenyjog alapján, kartellnek minősülnek.¹⁸⁸

A fentebbi problémaláncolat, amit bemutattam, sok problémát felvet, amelyek közül több az uniós versenyjogban évtizedek során kialakult definíciókhoz kapcsolódik. A láncolatból adódik, hogy ha sikerül valahol „megbontani”, akkor megoldhatóak a későbbi kérdések. Így, ha a kezdeti fogalmakat – mint a piac vagy a gazdasági egységek – sikerül az ilyen típusú piacokhoz igazítani, illetve kiegészíteni, akkor nem is merülnek fel kritikusan a láncolat további elemei.

---

¹⁸⁴ A Bíróság (első tanács) 2011. január 20-i ítélete. General Química SA és társai kontra Európai Bizottság C-90/09 P. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62009CJ0090> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) 51. bekezdés

¹⁸⁵ A Bíróság (hatodik tanács) 2004. március 18-i ítélete. Siemens AG Österreich és ARGE Telekom & Partner kontra Hauptverband der österreichischen Sozialversicherungsträger C-314/01. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62001CJ0314> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) 126. bekezdés

¹⁸⁶ Az Elsőfokú Bíróság (első tanács) április 6-i ítélete: 1995. Tréfileurope Sales SARL kontra az Európai Közösségek Bizottsága. T-141/89. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:61989TJ0141> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) 129. bekezdés

¹⁸⁷ London Employment Tribunal (Londoni Munkaügyi Bíróság, Egyesült Királyság) 2016. október 28-i Aslam, Farrar and Others kontra Uber ítélete, [2018] EWCA Civ 2748. Elérhető: <https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2018/2748.html> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.) 18-19. bekezdés

¹⁸⁸ „Eturas” UAB és társai kontra Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba. A Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Litvánia) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem C-74/14. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62014CJ0074> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.) 28-29. bekezdések; A Bíróság ítélete (második tanács), 2015. október 22. AC-Treuhand AG kontra Európai Bizottság, C-194/14. P. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62014CJ0194> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.) 30-31. bekezdések

2.2.2 A megosztáson alapuló gazdaságtól az online platformok legújabb felfogásáig és szabályozásáig

Az eltérő piaci modell szerinti működés és a meglévő gazdasági és jogi szabályok el nem fogadása izgalmas feladat elé állította és állítja az uniós és a tagállami jogalkotókat és jogalkalmazókat. Ahhoz, hogy egyáltalán neki lehessen kezdeni a fentebb bemutatott problémaláncolat feloldásához, először meg kell határozniuk, hogy melyik már meglévő kategóriának feleltethető meg az adott közösségi gazdaság-alapú szereplő szolgáltatása.¹⁸⁹ Ennek az egyik oldalról megfelelően alaposnak kell lennie, hogy biztonságot adjon a hasonló tevékenységet végző vállalkozásoknak. A vizsgálat esetleges elhúzódása ugyanis „dermesztő hatásként” jelentkezhet ezeknél a vállalkozásoknál. Másik oldalról viszont az is fontos, hogy ennek viszonylag rövid idő kell megtörténnie, ugyanis, ha a vállalkozás eléri közben a felhasználói kritikus mennyiséget, akkor felmerül az a megfontolás, hogy a gazdaság szempontjából túl nagyra vált ahhoz, hogy elbukjon,¹⁹⁰ vagy ahhoz is, hogy akár csak akadályoztatva legyen. Habár ez a két restriktív nagyon szűk időbeli korlátot enged egy nagyon alapos vizsgálatra, véleményem szerint ez a megfelelő hozzáállás, ugyanis más megoldások – mint például a betiltás, amire lentebb több példa is bemutatok, vagy a teljes engedés – túlságosan az egyik oldalt preferálná, így annak a „dermesztő hatása” túlmutatna a hasonló tevékenységet végző vállalkozásokon, messzemenő negatív gazdasági következményeket létrehozva.

2.2.3 A Bizottság eredeti megoldási javaslata

A Bizottság a fentebb már említett közösségi gazdaságra vonatkozó európai menetrendben¹⁹¹ úgy ítélte meg, hogy a problémák megoldásához nem szükséges az akkor már meglévő uniós szabályok módosítása vagy új jogszabályok elfogadása.¹⁹² Csak ajánlásokat fogalmazott meg a tagállami hatóságoknak és bíróságoknak azzal kapcsolatban, hogy mire érdemes fókuszálni az egyes körülmények vizsgálatakor, bízva abban, hogy a menetrendben említett innovációt és gazdasági növekedést figyelembe vevő szempontok érvényesülni fognak,¹⁹³ a megoldást a tagállami jogalkotásra és az uniós és tagállami jogalkalmazásra bízta.

---

¹⁸⁹ Ez legtöbbször a szolgáltatást nyújtó szereplők erős ellenállása közepette történik, lásd Cohen, Noam: How Tech Firms Like Uber Hide Behind the „Platform Defense”. Wired, 2019. szeptember 13. Elérhető: <https://www.wired.com/story/how-tech-firms-like-uber-hide-behind-the-platform-defense> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)

¹⁹⁰ A „too big to fail” jelensége, lásd a BusinessDictionary szócikkét. Eredetileg: <https://www.businessdictionary.com/definition/too-big-to-fail.html> jelenleg elérhető a következő linken: <https://web.archive.org/web/20190320205308/http://www.businessdictionary.com/definition/too-big-to-fail.html> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)

¹⁹¹ A közösségi gazdaságra vonatkozó európai menetrend 1. fejezet.

¹⁹² Zódi Zsolt: Az Európai Unió digitális szolgáltatásokról és digitális piacokról szóló új rendelettervezetei. Gazdaság és Jog, 2021/1. Elérhető: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/8900638> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.) [A továbbiakban: Zódi (2021)] 12.

¹⁹³ Cauffman, Caroline: The Commission’s European Agenda for the Collaborative Economy – (Too) Platform And Service Provider Friendly? M-EPLI Working Paper, 2016/7. Elérhető: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2883845 (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.) 23.

2.2.4 A tagállamok és a Bíróság megoldásai

A legtöbb tagállam jogalkotása és jogalkalmazása szembe helyezkedett a Bizottság álláspontjával, mint például Belgiumé,¹⁹⁴ Dániáé,¹⁹⁵ Németországé¹⁹⁶ vagy Magyarországé.¹⁹⁷ Ezen tagállamok a már meglévő piacok és piaci szereplők érdekeit figyelembe véve kifejezetten defenzív módon értelmezték a már hatályos szabályozást, vagy úgy alkottak újat, hogy a területükön ne működhessenek megosztáson alapuló vállalkozások. Az Uber kapcsán az előbbire példa Németország, ahol magát a működést szabályosnak találták, de azt állapították meg, hogy csak annyi pénzt lehet érte kérni, amennyi magának az utazásnak a költségeit fedezi, így megszüntetve a modell profittermelési képességét. Az utóbbira Magyarország hozható fel példaként, mert törvénymódosítás¹⁹⁸ útján akadályozta meg a megosztáson alapuló modell szerint működő vállalkozások tevékenységét.¹⁹⁹

A Bíróság megoldásai a tagállamok és a Bizottság hozzáállása között félúton helyezkednek el.²⁰⁰ A Bíróság a közösségi gazdaságra vonatkozó értelmezéseit annak két szektora, a személyszállítás és a rövid távú szállásadás vonatkozásában elé kerülő ügyek megítélésén keresztül fejtette ki. A személyszállításnál az Asociación Profesional Elite Taxi ügyben hozott ítélet szerint „az olyan közvetítői szolgáltatás, amely lehetővé teszi egy okostelefonos alkalmazás segítségével a közlekedési szolgáltatás lefoglalásával kapcsolatos információknak az utas és a szállítást végző, saját gépjárművét használó, nem hivatásos sofőr közötti közvetítését, főszabályként megfelel azon feltételeknek, melyek alapján »az információk társadalommal összefüggő szolgáltatásnak« minősíthető.”²⁰¹

Azonban mivel az Uber határozza meg a díjat, szedi be azt az ügyféltől, annak a sofőrnek járó részét ő határozza meg és utalja tovább, valamint ellenőrzést gyakorol a sofőrök és

---

¹⁹⁴ Comte, Jean: Uber Still Divides Europe. EU Observer, 2017. május 9. Elérhető: <https://euobserver.com/business/137539> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)

¹⁹⁵ Denmark Seeks to Block Uber Taxi Service. SBS, 2014. november 20. Elérhető: <https://www.sbs.com.au/news/denmark-seeks-to-block-uber-taxi-service> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.); Uber in Denmark's Crosshairs after High Court Ruling. *The Local*, 2016. november 18. Elérhető: <https://www.thelocal.dk/20161118/danish-high-court-rules-that-uber-is-illegal-taxi-service> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)

¹⁹⁶ Kammergericht Berlin, 11. 12. 2015 – 5 U 31/1. Elérhető: <https://www.damm-uwg.de/kg-berlin-uber-black-ist-wettbewerbswidrig-wenn-die-fahrten-nicht-zum-selbstkostenpreis-angeboten-werden/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.) 1. pont

¹⁹⁷ Lásd például: Kivonul az Uber Magyarországról! Portfolio, 2016. július 13. Elérhető: <https://www.portfolio.hu/uzlet/20160713/kivonul-az-uber-magyarorszagrol-234675> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.); Kivonul az Uber Magyarországról. Világ gazdaság, 2016. május 13. Elérhető: <https://www.vg.hu/cegvilag/2016/07/kivonul-az-uber-magyarorszagrol> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)

¹⁹⁸ A személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. törvényt módosító, az engedély nélkül, személygépkocsival végzett személyszállító szolgáltatáshoz kapcsolódó jogkövetkezményekről szóló 2016. évi LXXV. törvény 12-13.§

¹⁹⁹ Habár a kitiltás óta az Uber visszatért Magyarországra, de nem az eredeti működési modelljének megfelelő módon.

²⁰⁰ Tóth András: Az online platformok európai szabályozása. In *Medias Res*, 2022/2. 78-102. Elérhető: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/1082455> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.) 82–84.

²⁰¹ A Bíróság ítélete (nagytanács), 2017. december 20. Asociación Profesional Elite Taxi kontra Uber Systems Spain, SL. A Juzgado Mercantil de Barcelona (Spanyolország) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem C-434/15. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62015CJ0434> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.) 35. bekezdés

gépjárművük felett, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a cég döntő befolyással rendelkezik a sofőrök fölött.²⁰² Emiatt a Bíróság a cég által nyújtott szolgáltatást végül nem az információs társadalommal összefüggőnek, hanem közlekedésének minősítette. Ezt a hozzáállását megerősítette az Uber France-ügyben hozott ítéletében is.²⁰³

A Star Taxi App ügyben²⁰⁴ hozott ítéletben tovább pontosította álláspontját a Bíróság.²⁰⁵ Ebben az ügyben a szolgáltató, a fenti ügyekhez hasonlóan, „egy okostelefonos alkalmazás segítségével, díjazás ellenében összekapcsolja a város egyik pontjáról a másikra eljutni kívánó személyeket az engedélyezett taxisofőrökkel”.²⁰⁶ Azonban mivel ez a platform nem küld megrendeléseket, nem határoz meg díjat és nem ellenőrzi sem a személyszállítást végző személyeket, sem a gépjárműveiket, ennek eredményeképp a Bíróság az információs társadalommal összefüggőnek minősítette a szolgáltatását.²⁰⁷

A rövid távú szállásadással kapcsolatos szolgáltatások vonatkozásában a Bíróság az Airbnb Ireland-ügyben²⁰⁸ megállapította, hogy az Airbnb „egy elektronikus platformon keresztül díjazás ellenében összekapcsolja a potenciális bérlőket a rövid távú elszállásolást kínáló hivatásos és magánszemély bérbeadókkal, annak érdekében, hogy az előbbieket szállást foglalhassanak le”.²⁰⁹ Habár ez a platformon keresztül történik,²¹⁰ a bíróság megítélése szerint annak nem ez a fő célja, hanem az, hogy „a rövid távú elszállásolást kereső személyek által

---

²⁰² C-434/15. sz. Asociación Profesional Elite Taxi-ügy 39. bekezdés

²⁰³ A Bíróság ítélete (nagytanács), 2018. április 10. Nabil Bensalem elleni büntetőeljárás. A Tribunal de grande instance de Lille (Franciaország) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem C-320/16. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62016CJ0320> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.) 19–21. és 29. bekezdések

²⁰⁴ Az ügyben az ügy nevét adó társaság egy alkalmazást üzemeltetett, amely a taxiszoállítás igénybevevőit közvetlenül összekapcsolta a taxisofőrökkel. Mivel a hagyományos taxiszoállítás forgalma lecsökkent, a bukaresti önkormányzat elfogadott egyrendeletet, amely alapján a Star Taxi társaságát megbüntették. A társaság ezt vitatta, és pont az Asociación Profesional Elite Taxi ügyben hozott ítéletre hivatkozva azzal érvelt, hogy a Star Taxi csak összeköti az engedéllyel rendelkező taxisokat az utasokkal, azon túl sem az árra, sem a gépjárműre, sem magatartásra nincs ráhatása. Ebből adódóan a társaság a határozat megsemmisítése iránt keresetet terjesztett elő.

²⁰⁵ A Bíróság ítélete (negyedik tanács), 2020. december 3. Star Taxi App SRL kontra Unitatea Administrativ Teritorială Municipiul București prin Primar General és Consiliul General al Municipiului București. A Tribunalul București (Románia) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem C-62/19. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62019CJ0062> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)

²⁰⁶ C-62/19. sz. Star Taxi App-ügy 79. bekezdés

²⁰⁷ C-62/19. sz. Star Taxi App-ügy 94. bekezdés

²⁰⁸ Az ügyben a francia AHTOP [egyesület a hivatásos szálláshely-szolgáltatásért és idegenforgalmi szolgáltatásokért] beperelte az AirBnB európai leányvállalatát, az Airbnb Ireland UC társaságot, mert véleménye szerint az nem korlátozza a tevékenységét arra, hogy két felet összekapcsol a névadó platformnak köszönhetően, hanem olyan kiegészítő szolgáltatásokat nyújt, amelyek az ingatlanközvetítői tevékenységre jellemzők, és emiatt megsérti a francia Hoguet-törvényt. Ezt az AirBnB vitatta, és a helyi jogot a releváns uniós joggal [elektronikus kereskedelemről szóló irányelv] összeegyeztethetetlennek, és emiatt alkalmazhatatlannak tartotta.

²⁰⁹ A Bíróság ítélete (nagytanács), 2019. december 19. X elleni büntetőeljárás. A Juge d'instruction du tribunal de grande instance de Paris (Franciaország) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem C-390/18. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62018CJ0390> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.) 45. bekezdés

²¹⁰ C-390/18. sz. Airbnb Ireland-ügy 47. bekezdés

megadott kritériumok szerint rendszerezett listája alapján olyan eszközt biztosítson, amely megkönnyíti a jövőbeli ügyletekkel kapcsolatos szerződések megkötését”.²¹¹ Azt is fontos kritériumnak tartotta a Bíróság, hogy a platform nem kikerülhetetlen ebben a viszonyrendszerben,²¹² ezért úgy döntött, hogy az Airbnb szálláshely-szolgáltató helyett az információs társadalommal összefüggő szolgáltatónak minősül.

2.3 Platformszabályozás

2.3.1 A közösségi gazdaságtól a platformokig

A változatos tagállami reakciók és megoldások, valamint a Bíróság precedensei akár azt is jelenthetnék, hogy a fentebb bemutatott kérdéseket már megválaszolták. Első ránézésre tűnhet úgy, hogy a közösségi gazdaság témájában az uniós jogalkotási folyamat jelentősen lelassult,²¹³ a fókusza erősen leszűkült, koncentrált – a Bíróság joggyakorlata alapján – a fentebb említett rövid távú szállásadás témájára. Emellett a Bizottság mintegy időt nyert a covid-járvány megjelenésével, ugyanis az éppen a megosztáson alapuló gazdaság két fő szektorára, a rövid távú szállásadásra²¹⁴ és a személyszállításra²¹⁵ gyakorolta a legerőteljesebb negatív, visszafogó hatást, hiszen a globális szinten meghozott karanténintézkedések és utazási korlátozások ezeket a piacokat érintették a legnagyobb mértékben.

A pandémia, az azzal járó korlátozások és a gazdasági visszaesés problémákat nem oldott meg, azonban időt adott azok mélyebb elemzésére. A Bizottság már 2016-ban felismerte,²¹⁶ hogy a megosztáson alapuló gazdaság a platformokkal kapcsolatos problémák részét képezi. Amíg egyes vállalkozásoknak egyértelműen kedvezőbb a hagyományos gazdaságon kívüli, információs szolgáltatást nyújtó vállalkozásnak lenni, addig a közösségi gazdaság problémái is fenn fognak állni. Ezért a Bíróság megkezdte a jogfejlesztést az online platformok és azokon keresztül a megosztáson alapuló gazdaság vonatkozásában is. A terület nem volt szabályozatlan, mivel már akkor is hatályban volt az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv²¹⁷, ám az a

---

²¹¹ C-390/18. sz. Airbnb Ireland-ügy 53. bekezdés

²¹² C-390/18. sz. Airbnb Ireland-ügy 55. bekezdés

²¹³ Lásd: Dumančić, Kosjenka–Avlona, Natalia-Rozalia: The Regulatory Context and Legal Evolution: The Cases of Airbnb and Uber. In: Česnuityté, Vida et al. (edit): The Sharing Economy in Europe. Cham, Palgrave Macmillan, 2022. Elérhető: https://www.researchgate.net/publication/358012812_The_Regulatory_Context_and_Legal_Evolution_The_Cases_of_Airbnb_and_Uber (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.) 78-79.

²¹⁴ Grind, Kirsten–Eaglesham, Jean–Rana, Preetika: Airbnb’s Coronavirus Crisis: Burning Cash, Angry Hosts and an Uncertain Future. Wall Street Journal, 2020. április 8. Elérhető: https://www.wsj.com/articles/airbnbs-coronavirus-crisis-burning-cash-angry-hosts-and-an-uncertain-future-11586365860?mod=lead_feature_below_a_pos1 (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²¹⁵ Du, Jianhe–Rakha, Hesham A.: COVID-19 Impact on Ride-Hailing: The Chicago Case Study. *Findings*, 2020. október 30. Elérhető: <https://doi.org/10.32866/001c.17838> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²¹⁶ A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – online platformok és a digitális egységes piac. Lehetőség és kihívás Európa számára [COM(2016) 288 final] (az online platformokról szóló menetrend) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52016DC0288> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.) 4. pont 5. bekezdés

²¹⁷ Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv

meghozatala óta eltelt közel húsz év alatt meghaladottá vált.²¹⁸ Ebből adódott az, hogy amelyik vállalkozás csak megtehetette, platform akart lenni, és információs szolgáltatást nyújtó vállalkozásnak akart minősülni. Ezt legjobban a technológiai cégek tudták kihasználni, aminek révén hatalmas növekedést értek el. Ennek a mértéke akkora volt, hogy egyes vélemények szerint már „platformtársadalomról”²¹⁹ lehet beszélni.

A változás a társadalom szabályozás iránti igényében is megjelent. A 2010-es évek elején, az akkori robbanásszerű elterjedésük miatt, az Uber és az Airbnb állt ennek középpontjában.²²⁰ A járvány, a tagállami reakciók és a Bíróság döntései azonban megváltoztatták ennek az igénynek a fókuszát: az otthonmaradási és a távolságtartási szabályok, valamint a nagy forgalmú helyek kerülése miatt is jelentősen megugrott a házhoz szállítások száma,²²¹ ami miatt a futárszolgálatok a mindennapi életben is jól látható, rohamos növekedést tudtak elérni, hiszen az emberek közötti kapcsolattartás nagyjából, sőt sok esetben kizárólag az interneten keresztül, a közösségi oldalakon és az üzenetküldő alkalmazásokon keresztül történt.

Erre a társadalmi igényre válaszul kezdetben átmeneti megoldásként a Bizottság előszeretettel alkalmazta az addig leghatékonyabbnak bizonyult eszközt: a versenyjogi szabályokat és az ahhoz kapcsolódó szankciókat.²²² Ezeket már, főleg a techóriások ellen hosszú ideje, méghozzá viszonylagos sikerrel alkalmazta.

Ebbe illeszkedik bele például a Microsoft elleni fellépés, melyben az volt az ügy tárgya, hogy a vállalat, kihasználva az operációs rendszerek piacán kialakult erőfölényét, megtagadta-e az interoperabilitásra vonatkozó információk nyújtását, valamint, hogy egy másik piacon, a médiajátésszók, illetve a „streaming media” szolgáltatások piacán visszaélt-e erőfölényével, és ha igen, milyen mértékben. A Bizottság 2004-es döntése²²³ szerint megvalósult a visszaélés. Ez

---

²¹⁸ Lásd: Strihó Krisztina: Az online kereskedelem fogyasztóvédelmi szempontból figyelemmel a (bírói) gyakorlatra. In: Gombos Katalin (szerk.): A fogyasztóvédelem aktuális kihívásai. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2024. https://doi.org/10.36250/01233_06 (Letöltés ideje: 2025.01.20.)

²¹⁹ van Dijck, José – Poell Thomas – de Waal, Martin: The Platform Society. Oxford, Oxford University Press, 2018. Elérhető: <https://doi.org/10.1093/oso/9780190889760.001.0001> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.) 7-30.

²²⁰ Hartmans Avery– Leskin, Paige: The History of the Ride-Hailing App, from Start to IPO. Business Insider, 2019. május 18. Elérhető: <https://www.businessinsider.com/ubers-history> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.); Sherwood, Harriet: How Airbnb Took Over the World. The Guardian, 2019. május 5. Elérhető <https://www.theguardian.com/technology/2019/may/05/airbnb-homelessness-renting-housing-accommodation-social-policy-cities-travel-leisure> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²²¹ Shveda, Krystina: How Coronavirus is Changing Grocery Shopping. BBC, 2020. június 12. Elérhető <https://www.bbc.com/future/bspoke/follow-the-food/how-covid-19-is-changing-food-shopping.html> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²²² Lásd például Antitrust: Commission Fines Google €2.42 Billion for Abusing Dominance as Search Engine by Giving Illegal Advantage to Own Comparison Shopping Service. Factsheet. Európai Bizottság, 2017. június 17. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/es/memo_17_1785 (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.); Mergers: Commission Fines Facebook €110 Million for Providing Misleading Information about WhatsApp Takeover. Európai Bizottság, 2017. május 18. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_17_1369 (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.); Antitrust: Commission Sends Statement of Objections to Apple Over Practices Regarding Apple Pay. Európai Bizottság, 2022. május 2. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/es/ip_22_2764 (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²²³ Commission Decision of 24 May 2004 relating to a proceeding pursuant to Article 82 of the EC Treaty and Article 54 of the EEA Agreement against Microsoft Corporation (Case COMP/C-3/37.792 — Microsoft) (notified under document number C(2004) 900) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32007D0053> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.) 2. bekezdés

ellen a vállalat fellebbezett, amely során a Bíróság a 2007-es ítéletében²²⁴ fenntartotta a döntést, emellett lépéseket is tett annak érdekében, hogy a jogsértés megszűnjön, egy speciális európai operációs rendszer verzióval.

Ugyancsak a versenyjog erőteljes használatába illeszkednek a Google, illetve az anyavállalata, az Alphabet ellen indított vizsgálatok. Az egyik ilyen a Google Shopping-ügy, melyben a Bizottság álláspontja szerint, a Google szisztematikusan kedvező elbánásban részesítette saját termékeit (a Google Termékkeresőt és a Google Shoppingot) a keresési eredmények között, méghozzá oly módon, hogy a találatok túlnyomórészt a fenti szolgáltatásokat jelenítik meg, függetlenül attól, hogy azok mennyire felelnek meg a keresési lekérdezésnek. Továbbá a Google nem alkalmazza szankciórendszerét – a vásárlási eredmények elhelyezésének csökkentésére szolgáló, előre meghatározott paraméterkészletet – saját Google Shopping-találataira ugyanúgy, mint más versenytársakra. A Google üzleti magatartása értelmezésében előzménynek tekinthető, hogy a Google már próbálkozott egy vásárlási termékkel, a Froogle-lal, de nem részesítette előnyben a szolgáltatást, és ennek következtében rosszul teljesített. Ezzel szemben a Google Shopping kedvező helyet kapott a Google keresési eredményében, lehetővé téve a szolgáltatás számára, hogy magasabb növekedési rátát érjen el. Ez az előnyben részesítés negatív hatással volt mind a fogyasztókra mind az innovációra.²²⁵ Ezt a Bizottság megállapította és el is marasztalta a vállalkozást,²²⁶ méghozzá az addigi legmagasabb összegű bírsággal²²⁷. Habár a Google megfellebbezte, a Bíróság mind első,²²⁸ mind másodfokon²²⁹ elutasította a fellebbezést.

A vállalkozáshoz jelenleg kapcsolható másik jelentős eset²³⁰ a Google Android-ügy. Az ügy 2014-ben indult, amikor az Android²³¹ vonatkozásában egy alternatív applikációs piactér szolgáltatója, az Aptoide azt állította, hogy a Google az operációs rendszeren keresztül megnehezíti alternatív applikációs piactereknek, hogy elérhetőek legyenek, ezáltal korlátozza a

---

²²⁴ Az Elsőfokú Bíróság (nagytanács) 2007. szeptember 17-i ítélete. Microsoft Corp. kontra az Európai Községek Bizottsága. T-201/04. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:62004TJ0201> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.) 1366-1367. bekezdések

²²⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/memo_15_4781 (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)

²²⁶ Summary of Commission decision of 27 June 2017 relating to a proceeding under Article 102 of the Treaty on the Functioning of the European Union and Article 54 of the EEA Agreement [Case AT.39740 — Google Search (Shopping)] (notified under document number C(2017) 4444) Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018XC0112\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018XC0112(01)) (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.) 1. bekezdés

²²⁷ Kelion, Leo: Google hit with record EU fine over Shopping service. BBC, 2017. június 27. Elérhető: <https://www.bbc.com/news/technology-40406542> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)

²²⁸ A Törvényszék ítélete (kibővített kilencedik tanács), 2021. november 10. Google LLC, korábban Google Inc. és Alphabet, Inc. kontra Európai Bizottság. T-612/17. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62017TJ0612> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.) Rendelkező rész 1-2. pontok

²²⁹ A Bíróság ítélete (nagytanács), 2024. szeptember 10. Google LLC és Alphabet Inc. kontra Európai Bizottság. C-48/22. P. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62022CJ0048> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.) Rendelkező rész 1. pont

²³⁰ A közelmúltig volt egy harmadik eset is, amit a kettő bemutatott esettel együtt gyakran emlegettek, a Google AdSense-ügy, azonban abban a Bíróság helyt adott a Google fellebbezésének, és hatályon kívül helyezte Bizottság döntését. Lásd: A Törvényszék ítélete (kibővített tizedik tanács), 2024. szeptember 18. Google LLC és Alphabet Inc. kontra Európai Bizottság. T-334/19. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62019TJ0334> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.) Rendelkező rész 1. pont

²³¹ A Google főleg telefonokra szánt operációs rendszere, lásd: <https://www.techtarget.com/searchmobilecomputing/definition/Android-OS> (Letöltés ideje: 2025. 07. 29.)

fogyasztói elérésüket, visszaélve az operációs rendszerek piacán lévő erőfölényével egy másik piacon. Ehhez később más szolgáltatók, mint a Yandex vagy a Disconnect is csatlakoztak. A bejelentések, valamint a saját vizsgálata alapján a Bizottság megindította a hivatalos eljárást 2015-ben. A Bizottság szerint a Google jogellenes intézkedéseket tehetett a saját erőfölényének fenntartása érdekében a mobilpiacon azáltal, ahogyan az androidos piacterét működtette.²³² A Bizottság a versenyeljárásban meg is állapította, hogy az erőfölénnyel való visszaélés megtörtént, és annak megfelelően bírságot is kiszabott.²³³ Az ügy megítélése komplexebb volt, mint a Google Shoppingé, hiszen több piac is érintett volt, mint a másik esetben, valamint a Google által tanúsított magatartások is sokkal összetettebbek voltak.²³⁴ Habár a Google megfellebbezte a Bizottság döntését, az elutasította a keresetet, és fenntartotta a Bizottság határozatát.²³⁵

Ezekben az ügyekben nem közvetlenül jelenik meg a megosztáson alapuló gazdaság, azonban az ügyek tárgyát képező diszruptív gazdasági gyakorlatok, főleg a két Google eset mögött könnyen megtalálható a megosztáson alapuló gazdaság. A fentebb bemutatott skálaszerű megközelítésből, valamint számos megnevezésből és definiálásból is adódóan ezek az esetek, ha nem is direkt módon, de ténylegesen a megosztáson alapuló gazdaság vonatkozásában is precedenseket jelentenek.

Habár ezek az eljárások látványosak és jól kommunikálhatók, ám eseti jellegűek, ezért nem alkalmasak arra, hogy a problémák tartós megoldását nyújtsák. Ezen problémák közül is az egyik legfontosabb, hogy ezeket a bírságokat, a versenyjog sajátosságaiból adódóan, csak a jogsértés bekövetkezése után lehetett kiszabni.²³⁶ Az Unió fel- és el is ismerte, hogy az ilyen eseti alapú hozzáállás nem megfelelő,²³⁷ és részben pont ezeken az eseteken okulva indította meg a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály csomagnak – amely a digitális szolgáltatásokról szóló rendeletet²³⁸ (Digital Services Act, a továbbiakban: DSA) és a digitális piacokról szóló rendeletet²³⁹ (Digital Markets Act, a továbbiakban: DMA) tartalmazza – az elfogadási folyamatát.

---

²³² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/memo_15_4782 (Letöltés ideje: 2025. 01. 23.)

²³³ Summary of Commission Decision of 18 July 2018 relating to a proceeding under Article 102 of the Treaty on the Functioning of the European Union and Article 54 of the EEA Agreement (Case AT.40099 — Google Android) (notified under document C(2018) 4761) C/2018/4761 Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52019XC1128\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52019XC1128(02)) (Letöltés ideje: 2025. 01. 23.) 1-4. bekezdések

²³⁴ Lásd: Persch, Johannes: Google Android: The General Court takes its position. Elérhető: <https://competitionlawblog.kluwercompetitionlaw.com/2022/09/20/google-android-the-general-court-takes-its-position/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 23.)

²³⁵ A Törvényszék ítélete (kibővített hatodik tanács), 2022. szeptember 14. Google LLC és Alphabet, Inc. kontra Európai Bizottság. T-604/18. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62018TJ0604> (Letöltés ideje: 2025. 01. 23.) Rendelkező rész 1-3. pontok

²³⁶ Cini, Michelle – Czulno, Patryk: Digital Single Market and the EU Competition Regime: An Explanation of Policy Change. *Journal of European Integration*, 44/1. [A továbbiakban: Cini, Michelle – Czulno, Patryk (2022)] Elérhető: <https://doi.org/10.1080/07036337.2021.2011260> (Letöltés ideje: 2025. 01. 20.) 42.

²³⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_977 (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)

²³⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet) (EGT-vonatkozású szöveg) (A továbbiakban: DSA) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj/hun> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)

²³⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828

2.3.2 A szabályozás „nulladik” lépcsőfoka, a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály csomag előképe

A platformok, illetve a digitális szolgáltatások szabályozásának közvetlen előzménye a technológiához jelenleg, és várhatóan a jövőben is kifejezetten szorosan kapcsolódó jogterületen található. Az adatvédelem korábban hatályos szabályozása ugyanis még az elektronikus kereskedelemről szóló irányelvnél is meghaladottabb volt, mivel a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló irányelvet 1995-ben fogadták el.²⁴⁰ Ez az irányelv még nem volt felkészítve a legmodernebb korunkban gyorsan keletkező, hatalmas adattömegek kezelésének szabályozására.²⁴¹ Így annak ellenére, hogy létezett szabályozás, azt nehézkesen, lassan vagy egyáltalán nem lehetett alkalmazni, ebből adódóan egy „vadnyugati” állapot alakult ki.²⁴² Ez ugyan a nagy vállalkozások, köztük a piacokon már jelen lévő, „bejáratott” platformok szempontjából előnyös volt, hiszen a méretükből adódóan sokkal jobban érvényesítették az érdekeiket. A felhasználók és a fogyasztók számára viszont hátrányos volt, mert a meghaladott szabályozás nem nyújtott nekik kellő védelmet, amely nem hogy erősítette, hanem rombolta a bizalmat mind a szabályozó, mind a vállalkozások irányába.

E bizalom helyreállítását tűzte ki céljává az uniós jogszabályalkotó, amikor egy hosszú folyamat végén elfogadta a jelenleg is hatályos általános adatvédelmi rendeletet²⁴³, hogy az legyen az „új idők”, és abban az új technológiák kihívásaira felkészített szabályozás. A korábbi, elavult szabályozási környezet és az eseti jellegű szankcionálás a vállalkozások számára nem jelentett működési nehézséget,²⁴⁴ így gyakorlatilag korlátok nélkül növekedhettek. A jelentős gazdasági

---

irányelv módosításáról (digitális piacokról szóló jogszabály) (EGT-vonatkozású szöveg) (A továbbiakban: DMA) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32022R1925> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)

²⁴⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:31995L0046> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁴¹ Lásd a GDPR eredeti indokolását: javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról (COM/2012/011 final) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:52012PC0011> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁴² Alex Woodie: GDPR: Say Goodbye to Big Data’s Wild West. Datanami, 2017. július 17. Elérhető: <https://www.datanami.com/2017/07/17/gdpr-say-goodbye-big-datas-wild-west> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.); Giurgiu, Andra– Larsen, Tine A.: Roles and Powers of National Data Protection Authorities Moving from Directive 95/46/EC to the GDPR: Stronger and More “European” DPAs as Guardians of Consistency? European Data Protection Law Review, 2016/3. Elérhető: https://www.researchgate.net/publication/308694643_Roles_and_Powers_of_National_Data_Protection_Authorities_-_Moving_from_Directive_9546EC_to_the_GDPR_Stronger_and_More_European_DPAs_as_Guardians_of_Consistency (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.) 342–352.

²⁴³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet) (A továbbiakban: GDPR) (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:32016R0679> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁴⁴ Tirole, Jean: Telecommunications and Competition. In: Buigues, Pierre A.– Rey, Patrick (szerk.): The Economics of Antitrust and Regulation in Telecommunications. Cheltenham, Edward Elgar, 2004. Elérhető: <https://www.elgaronline.com/display/9781843765103.00029.xml> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.) 2. fejezet

erővel és abból eredően nagy befolyással rendelkező platformokra vonatkozó szabályokkal kapcsolatban alappal volt várható, hogy azokkal szemben nagy lesz az ellenállás.²⁴⁵ Habár a hatálybalépését megelőzően vegyes volt a hozzáállás,²⁴⁶ azt követően még a korábbi állapot hasznélvezői is támogatták a GDPR-t,²⁴⁷ pedig az nem csupán az EU területén érinti az adatkezelést: az EU gazdasági súlyából és a nagy vállalkozások világszintű működéséből adódóan globális szinten is kihat rá,²⁴⁸ érvényesül a lentebb kifejtendő „Brüsszel-effektus”.

2.3.3 A platformszabályozás első lépcsőfoka

A modern európai platformszabályozás első lépcsőfoka egyértelműen a P2B rendelet,²⁴⁹ amellyel az EU a közösségi gazdaságról szóló²⁵⁰ és az online platformokról szóló²⁵¹ 2016-os közlemény alapján megkezdte a szolgáltatók és az üzleti felhasználók közötti viszony szabályozását. Ennek elemeként frissítette a két- és a többoldalú piac vonatkozásában az uniós fogalomrendszert. Habár a rendelet a preambulumban többször is nevesíti a platformokat, sőt azt is megfogalmazza, hogy az „onlineplatform-gazdaságban jelentkező [...] lehetséges konfliktusokkal foglalkozik”²⁵², nem határozza meg a platform fogalmát, hanem a viszonyrendszer egyik oldalára egy tágabb kört helyez, azokat a vállalkozásokat, amelyek „online közvetítő szolgáltatásokat”²⁵³ nyújtanak, a másik oldalán viszont létrehozza az üzleti felhasználó fogalmát, amelybe beletartozik „bármely, kereskedelmi vagy szakmai minőségben eljáró magánszemély, vagy bármely jogi személy, aki vagy amely online közvetítő szolgáltatáson keresztül kínál fogyasztóknak árut vagy szolgáltatást üzleti, ipari, kézműipari vagy szakmai tevékenységéhez kapcsolódó célokból”²⁵⁴. E meghatározással a Bizottság részben megoldotta a két- és a többoldalú piacok fentebb említett definíciós problémáját, emellett új követelményeket is meghatározott, például a belső panaszkezelési rendszer működtetését, az átlátható és tisztességes rangsorolás követelményét, valamint a megkülönböztetett bánásmód megindokolásának követelményét.²⁵⁵

---

²⁴⁵ Satariano, Adam– Stevis-Gridneff, Matina: Big Tech Turns Its Lobbyists Loose on Europe, Alarming Regulators. The New York Times, 2020. december 14. Elérhető: <https://www.nytimes.com/2020/12/14/technology/big-tech-lobbying-europe.html> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁴⁶ Ross, Wilbur: EU Data Privacy Laws Are Likely to Create Barriers to Trade. Financial Times, 2018. május 18. Elérhető: <https://www.ft.com/content/9d261f44-6255-11e8-bdd1-cc0534df682c> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁴⁷ Baraniuk, Chris: Tim Cook Blasts “Weaponisation” of Personal Data and Praises GDPR. BBC, 2018. október 14. Elérhető: <https://www.bbc.com/news/technology-45963935> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁴⁸ Does GDPR Apply to US Citizens? Here’s the Answer. SecuvyAI, 2021. október 12. Elérhető: <https://secuvy.ai/blog/does-gdpr-apply-to-us-citizens-heres-the-answer> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁴⁹ Zódi (2021) 13.

²⁵⁰ A közösségi gazdaságra vonatkozó európai menetrend.

²⁵¹ Az online platformokra vonatkozó menetrend.

²⁵² P2B Rendelet (2) preambulumban bekezdés

²⁵³ P2B Rendelet 2. cikk (2)–(3) bekezdés

²⁵⁴ P2B Rendelet 2. cikk (1) bekezdés

²⁵⁵ P2B Rendelet 11., 5. és 7. cikkek

2.3.4 A platformszabályozás legújabb lépcsőfoka(i): a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabálycsomag

A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabálycsomag elemeit egymással párhuzamosan, de nem egy eljárásban fogadták el, ami azok egymáshoz való viszonyával magyarázható. A DSA célja, hogy modern eljárási és átláthatósági követelményeket vezessen be, ezáltal biztosítva a digitális szolgáltatások biztonságát mind gazdasági, mind alapjogvédelmi szempontból. Ezt pedig az lentebb bemutatott módon, a veszélyekre koncentrálna kockázati alapon oldja meg. Ahogy arra Zódi Zsolt rávilágít,²⁵⁶ a DSA minden digitális szolgáltatást nyújtó vállalkozásra vonatkozik, így az egy „általános” rész, míg a „másik” oldal, a P2B rendelet az üzleti felhasználók, a DMA pedig a vállalkozások egy meghatározott csoportja, a „kapuőrök” kapcsán került elfogadásra, így e két utóbbi jogszabály tekinthető a „speciális résznek”. Ebből adódóan az, hogy a kettő együtt valósítja meg az egyik fő célt, mely szerint egyenlő versenyfeltételek alakuljanak ki, miközben az innováció, a növekedés és a versenyképesség nem sérül.²⁵⁷

2.3.5 A DSA

A DSA megalkotásának egyik fő célkitűzése, hogy az eredeti, 2000-ben megalkotott elektronikus kereskedelemről szóló irányelv óta bekövetkező társadalmi változásoknak és igényeknek megfelelően, az azóta hozott tagállami és bírósági tapasztalatok figyelembevételével és beépítésével új, korszerű szabályozást teremtsen a digitális szolgáltatások vonatkozásában. A Bizottság három probléma megoldását tűzte ki célul:

1. az időközben hozott tagállami szabályok miatt a területen kialakult fragmentáltság,
2. az uniós állampolgárok online biztonságát és alapvető állampolgári jogait veszélyeztető szituációk,
3. valamint a szolgáltatók és a felhasználók között kialakult jelentős információs aszimmetria megszüntetését.²⁵⁸

Ennek érdekében a DSA első lépésként három csoportra osztja a közvetítő szolgáltatókat: vannak egyszerű továbbítást, gyorsítótárazást és tárhelyszolgáltatást nyújtó közvetítő szolgáltatók.²⁵⁹ A rendelet elsőként határozza meg jogszabályi szinten az „online platform” kifejezés jelentését, mégpedig a tárhelyszolgáltatókon belül: „olyan tárhelyszolgáltatás, amely a szolgáltatás igénybe vevőjének kérésére információkat tárol és nyilvánosan terjeszt, kivéve, ha ez a tevékenység egy másik szolgáltatás kisebb vagy kizárólag kiegészítő eleme, vagy a fő szolgáltatás kisebb funkcionalitása, amely objektív és technikai okokból nem használható az említett másik szolgáltatás nélkül, és az ilyen elem vagy funkcionalitás másik szolgáltatásba való integrációja nem a rendelet alkalmazhatóságának elkerülésére szolgál”²⁶⁰.

---

²⁵⁶ Zódi (2021) 13.

²⁵⁷ Gombos Katalin: A Digital Services Act és a Digital Markets Act várható kihívásai a jogalkalmazásban. In Medias Res 2023/2. 92-119. Elérhető: <https://inmediasresfolyoirat.hu/imr/article/view/278/555> (Letöltés ideje: 2025. 07. 30.) 94.

²⁵⁸ Digital Services Act: deepening the Internal Market and clarifying responsibilities for digital services, Ares(2020)2877686 Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=pi_com:Ares\(2020\)2877686](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=pi_com:Ares(2020)2877686) (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁵⁹ DSA 3. cikk g) pont i)–iii) alpontjai

²⁶⁰ DSA 3. cikk i) pont

A rendelet emellett méret szerint is különböztet, ez alapján két előírással ugyancsak három kategóriát hoz létre: az első a főszabály, ez tulajdonképpen az átlagos méretű közvetítő szolgáltatókat jelenti; a második csoportot a mikro- vagy kisvállalkozások alkotják, amelyekre a rendeletben előírt kötelezettségeknek kevesebb mint a fele vonatkozik; a harmadik pedig a rendelet által újonnan bevezetett online óriásplatformok és nagyon népszerű online keresőprogramok csoportja. A szolgáltatók akkor tartoznak ide, ha havonta átlagosan legalább 45 millió aktív felhasználóval rendelkeznek az EU-ban.²⁶¹ E két csoportosítással a jogszabály differenciáltan képes kezelni két kategória, vagyis az állampolgári jogokat veszélyeztető szituációk és az információs aszimmetria miatt keletkező problémákat.

A kötelezettségek között szerepel, hogy minden közvetítő szolgáltatónak kapcsolattartó pontot kell kijelölnie mind a hatóságok, mind a szolgáltatást igénybe vevők számára.²⁶² Érthető és felhasználóbarát módon kell közölniük a szerződés kori feltételeket és azok esetleges változásait is.²⁶³ Az online platformot üzemeltető közvetítő szolgáltatóknak továbbá belső panaszkezelési rendszert is fenn kell tartaniuk.²⁶⁴ Ha e rendszer eljárása nem kielégítő a panaszos számára, akkor peren kívül kell megoldást keresniük, és abban a közvetítő szolgáltatónak kötelező részt vennie.²⁶⁵ Az online piacoknál (vagyis a távollévők közötti szerződéskötést lehetővé tevő platformoknál) már eleve magát a platformot úgy kell megtervezni, hogy a kereskedők helyett is biztosítani kell a jogszabályi megfelelést.²⁶⁶ Am ahogyan azt fentebb már említésre került, még e példaként bemutatott rendelkezéseknek is csak a fele vonatkozik a mikro- és a kisvállalkozásokra.²⁶⁷

A tárhelyszolgáltatóknak és az online platformoknak könnyen hozzáférhető és átlátható bejelentési rendszert kell kiépíteniük, kötelező tájékoztatást nyújtaniuk a szolgáltatásukban lévő korlátozásokról, valamint jelenteniük kell, ha bűncselekményre utaló információ jut a birtokukba.²⁶⁸ A legnagyobb szolgáltatóknak, vagyis az online óriásplatformoknak és a nagyon népszerű online keresőprogramoknak a fentiekben túl rendszeres kockázatelemzést is kell végezniük, a kockázatok csökkentésére érdemi intézkedéseket kell bevezetniük, az általuk gyűjtött adatok vonatkozásában pedig együtt kell működniük a hatóságokkal és a kutatókkal.²⁶⁹

A két csoportosítás együttes alkalmazásával és a fenti kötelezettségek differenciálásával a jogalkotó biztosítja, hogy a DSA rendelkezései a startupokra, a beinduló vagy a növekedési fázisban lévő vállalkozásokra csak korlátozott mértékben terjedjenek ki. Az EU piacán jelen lévő ilyen vállalkozások általában európai tulajdonban vannak, ezért az uniós jogalkotónak érdeke, hogy a DSA ezekre ne gyakoroljon dermesztő hatást. Azonban azt is meg kell jegyezni, hogy a nagyobb méretű közvetítő szolgáltatóknál e defenzív hozzáállás fókusza áttevődik az európai vállalkozásról az európai állampolgárra.

---

²⁶¹ DSA 33. cikk (1) és (4) bekezdései

²⁶² DSA 11. és 12. cikkek

²⁶³ DSA 14. cikk

²⁶⁴ DSA 20. cikk

²⁶⁵ DSA 21. cikk

²⁶⁶ DSA 31. cikk, valamint lásd a lentebb bemutatott „compliance by design” elvet

²⁶⁷ DSA 19. és 29. cikkek

²⁶⁸ DSA 16–18. cikkek

²⁶⁹ DSA 34., 35. és 40. cikkek

A nagy szolgáltatók többsége már a rendelet elfogadása előtt, a társadalmi nyomás és a tagállami jogszabályok hatására tett olyan lépéseket, amelyeket a DSA is kötelezővé is tett, ilyen például az átláthatósági jelentések készítése²⁷⁰ vagy független szerv megbízása a platform döntéseinek felülvizsgálatával.²⁷¹ Ezek beépítése az uniós szintű jogszabályba már alkalmazott jó példaként csökkenthetik a Bizottság eredetileg elsőként felmerült problémáját: a tagállami szabályozás fragmentáltságát.

A Bizottság a kötelezően közzétett adatok alapján 2023 áprilisában kijelölte,²⁷² hogy a következő három évben mely szolgáltatók számítanak online óriásplatformnak illetve nagyon népszerű keresőszolgáltatásnak.²⁷³ A listán szereplő vállalatokon a Bizottság már számon is kéri a DSA követelményeit: az Alphabettől és az Apple-től többletinformációt igényelt,²⁷⁴ több platformnak felszólító levelet küldött a dezinformáció visszaszorítására,²⁷⁵ valamint megindította az első formális eljárást is, mégpedig az X (korábban Twitter) ellen.²⁷⁶

2.3.6 A DMA

A DMA középpontjába a nagy szolgáltatók kerültek. A Bizottság megállapította, hogy a DMA közvetlen előzményének tekintett P2B rendelet segített csökkenteni a platformok és az azok szakmai felhasználói közötti egyenlőtlenségeket, de nem képes biztosítani, hogy a platformoknak versenytársai jelenhessenek meg a piacokon. Ez csökkenti az innovációs versenyt, ami negatív hatással van az európai gazdaságra és azon keresztül a fogyasztókra. Ezzel kapcsolatban a Bizottság három fő problémát azonosított:

Az első, hogy a nagy online platformok viszonylag könnyen beléphetnek a szomszédos piacokra, mivel a tevékenységük egy területéről gyűjtött adatok felhasználásával javíthatják vagy fejleszthetik új szolgáltatásaikat a szomszédos piacokon. Ezt a fogyasztók nagyobb rendelkezési jogával lehet orvosolni, így nem lenne lehetséges ugyanazon nagy online platform más szolgáltatásaiba automatikusan beléptetni a fogyasztót.

---

²⁷⁰ Lásd például: a Google átláthatósági jelentése. Elérhető: <https://transparencyreport.google.com/about> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁷¹ Tagállami jogszabályra példa a közösségi hálózatokon történő bűnüldözés javításáról szóló német törvény: Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken. Elérhető: <https://www.gesetze-im-internet.de/netzdg/BJNR335210017.html> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁷² DSA 24. cikk (2)–(3) bekezdései

²⁷³ A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály: a Bizottság nyilvántartásba veszi az online óriásplatformok és a nagyon népszerű keresőmotorok első csoportját. Európai Bizottság, 2023. április 25. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2413 (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁷⁴ A Bizottság a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály alapján információkérést intéz az Apple-hez és a Google-hoz. Európai Bizottság, 2023. december 14. Elérhető: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-sends-request-information-apple-and-google-under-digital-services-act> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁷⁵ Chee, Foo Y.– Kar-Gupta, Sudip: EU Industry Chief Warns Alphabet CEO on Tech Rules Compliance after Hamas Attack. Reuters, 2023. október 13. Elérhető: <https://www.reuters.com/technology/eu-industry-chief-warns-alphabet-ceo-tech-rules-compliance-after-hamas-attack-2023-10-13> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁷⁶ A Bizottság hivatalos eljárást indít az X ellen a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály alapján. Európai Bizottság, 2023. december 18. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_6709 (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

A második, hogy a nagy online platformok kialakítottak egy olyan gazdasági környezetet, amely szükségessé teszi az üzleti felhasználók számára, hogy aktívan jelen legyenek ezeken a piacereken. Mivel a környezet kényszerű megváltoztatása, esetleg visszaalakítása negatívan hatna az uniós gazdaságra, a már kialakult rendszert célszerű szabályozni oly módon, hogy az üzleti felhasználók és a platformok közötti viszonyban csökkenjen az egyenlőtlenség, ami az üzleti felhasználóknak adott szélesebb jogkörökkel oldható meg.

Végül, a nagy online platformok nemcsak az eredeti szolgáltatásuk piacán vannak jelen, hanem ahhoz kapcsolódóan teljes platform-ökoszisztémát alakítanak ki, nehezítve ezeken a piacokon az újonnan induló vállalkozások innovációját, aminek következtében csökken a fogyasztók és az üzleti felhasználók választási lehetősége. Ezt a már jelen lévő platformok és az új szolgáltatók egyértelmű szétválasztásával lehet kezelni oly módon, hogy az előbbiekre szigorúbb szabályok vonatkoznának.²⁷⁷ Itt érdemes megjegyezni, hogy a platformoknak a DSA-ban és a DMA-ban is központi szerepük van. Amíg a DSA tartalmazza az online platform fogalmának fentebb idézett meghatározását, addig a DMA – annak ellenére, hogy a javaslati anyaga még kifejezetten gyakran, csak a bizottsági előkészítő dokumentumban²⁷⁸ 67-szer említette – már nem használja a kifejezést, hanem a platformszolgáltatást nyújtó vállalkozásokat teszi a rendelet tárgyává, de azokat, a DSA-val ellentétben, nem nevezi platformnak. Ez részben alátámasztja a két jogszabály fentebb már említett általános-speciális jellegét, hiszen a DMA speciális jogszabályként nem adja meg újra a platform fogalmának az általános jogszabály jellegű DSA-ban rögzített meghatározását, még ha ezzel valamilyen mértékben disszonanciát teremt is, ugyanis a DSA platformfogalmát nem hivatkozta és nem is alkalmazza.

Azért, hogy a DMA elérje eredeti célját, szükséges volt, hogy csak az egyes piacokat uraló legnagyobb szolgáltatókra vonatkozzon, de úgy, hogy e meghatározásnak is rugalmasnak, szükség esetén bővíthetőnek kell lennie. Ennek érdekében a rendelet a „kapuőr” kifejezést használja – akkor számít kapuőrnek egy szolgáltató, ha a Bizottság annak minősíti – mert jelentős hatást gyakorol a belső piacra, az üzleti felhasználók számára a végfelhasználók eléréséhez fontos kapuként szolgáló alapvető platformszolgáltatást nyújt, továbbá vagy már megszilárdult a pozíciója a piacon, vagy a közeljövőben várhatóan meg fog szilárdulni.²⁷⁹ A DMA az így meghatározott kapuőröknek kötelezettségeket ír elő, és tiltásokat is meghatároz annak érdekében, hogy a fent említett három fő problémára megoldást adjon. Például a kapuőr szolgáltatásához képest a szomszédos piacok védelme érdekében a vállalkozás nem léptetheti be automatikusan a végfelhasználókat egy másik platformjára, nem kapcsolhatja össze a különböző platformokból vagy szolgáltatásokból származó személyes adatokat, és nem használhatja fel a platformon keletkezett adatokat sem, hogy egy másik szolgáltatását fejlessze, kivéve, ha abba a fogyasztó beleegyezik.²⁸⁰ Az üzleti felhasználók további, a P2B rendeletet meghaladó védelme érdekében a kapuőr nem írhatja elő, hogy a platformja használata esetén másik, például pénzforgalmi szolgáltatását is igénybe kelljen venni, vagy a szolgáltatás

---

²⁷⁷ Communication: Shaping Europe's digital future Elérhető: https://commission.europa.eu/publications/communication-shaping-europes-digital-future_en (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.) 4.

²⁷⁸ Digital Services Act package ex ante regulatory instrument for very large online platforms with significant network effects acting as gate-keepers in the European Union's internal market, Ares(2020)2836174 Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=pi_com:Ares\(2020\)2836174](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=pi_com:Ares(2020)2836174) (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁷⁹ DMA 3. cikk (1) bekezdés

²⁸⁰ DMA 5. cikk (2) bekezdés

platformon keresztül való nyújtásából adódóan a szerződés megkötése is kizárólag azon keresztül legyen lehetséges.²⁸¹

A Bizottság 2023 szeptemberében meg is nevezte az első kapuőröket, mégpedig hat vállalatot.²⁸² Azok vegyesen fogadták a megjelölést: míg a Microsoft és az Alphabet elfogadta,²⁸³ addig több nagyvállalat megtámadta azt,²⁸⁴ így a Bíróság döntéseit követően fog kialakulni a végleges lista. A jogszabály egyik célkitűzése a korábban előszeretettel használt versenyjogi szankciók eseti és utólagos jellegének megszüntetése. E szankciókat a már meglévő versenyjog kiegészítéseként fogják fel, de mivel a rendelet a tisztességes versenyszituációk kialakulását és a piacok megtámadhatóságát kívánja biztosítani, a jogalkalmazás során kialakulhat olyan szituáció, amelyben a DMA és a versenyjogi rendelkezések is alkalmazhatók lesznek, így azokat egyeztetni kell.²⁸⁵

2.4 Konklúziók

A megosztáson alapuló vagy közösségi gazdaság a 2008-as válságot követően központi szerephez került, mert a gazdasági fellendülés egyik motorját látták benne az alapjául szolgáló üzleti modellek robbanásszerű fejlődése miatt. Amint utólag kiderült, ez a növekedés nem csak ennek volt köszönhető. A megosztáson alapuló gazdaság szereplőinek működése – az egyértelmű és elismert gazdasági pozitívumok mellett – egyre több és több problémát vetett fel mind uniós, mind tagállami szinten. A Bizottság a megosztáson alapuló gazdasággal kapcsolatban egyfelől – annak ellenére, hogy azt egyértelműen pozitívnak tartotta – passzív hozzáállást tanúsított, és a már meglévő szabályozás vonatkozásában ajánlásokat fogalmazott meg, a kérdések megválaszolását pedig gyakorlatilag a tagállami jogalkalmazókra és Bíróságra hagyta.

Ezen szervek vagy a már meglévő szabályok analógiájával, vagy új szabályok alkotásával próbálták meg feloldani a fentebb bemutatott „problémaláncolatot”, olyan módon, hogy azt annak valamely eleménél „megtöbbszörítették”, azt a kérdést megoldva, míg a láncolat többi elemét

---

²⁸¹ DMA 3. cikk (4) és (7) bekezdései

²⁸² A digitális piacokról szóló jogszabály: a Bizottság döntése hat kapuóri minősítésről. Európai Bizottság, 2023. szeptember 6. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_4328 (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.) 1. bekezdés

²⁸³ Chee, Foo Y.– Mukherjee, Supantha: Microsoft, Google Will Not Challenge EU Gatekeeper Status. Reuters, 2023. november 14. Elérhető: <https://www.reuters.com/technology/microsoft-google-not-challenge-eu-gatekeeper-designation-2023-11-14> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁸⁴ Mukherjee, Supantha– Chee, Foo Y.: Meta Appeals Against EU Gatekeeper Status for Messenger, Marketplace. Reuters, 2023. november 15. Elérhető: <https://www.reuters.com/technology/meta-appeals-against-eu-gatekeeper-status-messenger-marketplace-2023-11-15> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.); Martínez, Alba Ribera: Apple Seeks to Challenge its Designation Under the DMA: Part and Parcel of its Closed Ecosystem. Kluwer Competition Law, 2023. november 14. Elérhető: <https://competitionlawblog.kluwercompetitionlaw.com/2023/11/14/apple-seeks-to-challenge-its-designation-under-the-dma-part-and-parcel-of-its-closed-ecosystem> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.) 1. bekezdés; Appealing our „Gatekeeper” Designation Under the Digital Markets Act. TikTok, 2023. november 26. Elérhető: <https://newsroom.tiktok.com/en-eu/appealing-our-gatekeeper-designation-under-the-digital-markets-act> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁸⁵ Fernández, Cani: A New Kid on the Block: How Will Competition Law Get along with the DMA? Journal of European Competition Law & Practice 12(4) (2021) Elérhető: <https://awards.concurrences.com/IMG/pdf/lpab020.pdf?72981/d495e5526be9cb1a898e78e6d2120a8aa44ea0f769a235a753def039802aefea> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.) 271.

irrelevánssá téve. Ez azonban véleményem szerint legfeljebb ad-hoc megoldásokként működhetek volna, ahogy az az Asociación Profesional Elite Taxi és Star Taxi ügyek kapcsán látható is. Ezek a társaságok pont az egyik oldalról innovatív, másik oldalról diszriptív hozzáállásukból adódóan mindig újranyitották volna a lezártak tekintett kérdéseket, folyamatos újragondolásra kényszerítve ezeket a szerveket, amelyre a megosztáson alapuló gazdaság dinamikus fejlődéséből²⁸⁶ adódóan mind a mai napig nagy az esély.

Így a Bizottság, helyesen, egy szinttel magasabban próbálta megoldani a problémákat, amikor a megosztáson alapuló gazdaságot magába foglaló platformok felé fordult. Azonban a kezdetekben, hasonlóan a megosztáson alapuló gazdasághoz, nem szabályozási, hanem tisztán piaci, azon belül is versenyjogi kérdésként kezelte a platformokkal kapcsolatos kérdéseket. Ez a kezdetekben egy hatékonyan alkalmazható eszközt jelentett, azonban ez a hozzáállás egyre inkább nehézkessé vált, több okból kifolyólag. A versenyjog, alapvető jellegéből adódóan csak ex post módon tudott beavatkozni, ami a platformok által elkövetett jogsértések nagyon komplex mivolta miatt hosszú évekig elhúzódtak, amely időszak alatt a jogsértés tovább folytatódott. Valamint a kezdetekben előnyt jelentő könnyű kommunikálhatóság egyre inkább hátrányt jelentett, mivel az eljárások többségei nem európai vállalkozások ellen indultak, amely felvetette az elfogultság vádját.

Az uniós jogalkotó intenzív szabályalkotási folyamatot indított meg, amely leginkább négy tényezőt alapul:

- az iparági, politikai és digitális fejlemények, valamint a belső piaci széttagoltság felszámolásának szándéka,
- a Bizottság nehézségei a hagyományos versenypolitikai eszközökkel (leginkább a fentebb bemutatott Google elleni ügyekből szerzett tapasztalat),
- az ezen a területen dolgozó szakértők és érintettek javaslatai, beleértve a Bizottság által felkért tanácsadókat,
- valamint nem elhanyagolható a vállalati lobbijereje, amely azonban megosztottnak bizonyult, és így nem tudta megakadályozni a szabályozás előrehaladását.

Fontos szerepet játszott az is, hogy egy versengő reformterv kudarcot vallott, miközben léteztek olyan precedensek, amelyek sikeres mintát nyújtottak az ex ante szabályozáshoz.²⁸⁷ Ezekre alapozott az uniós jogalkotó, hogy egy speciálisan a platformokra, azokon belül is a legnagyobb óriásplatformokra fókuszálva új szabályozást alkosson.

Ennek a területnek az eddigi legnagyobbak nevezhető mérföldkövei a DSA és a DMA elfogadása. E jogszabályokkal előreláthatólag itt is érvényesülni fog a „GDPR-hatás” egyik iránya, vagyis a vállalkozások, még ha a korábbi állapot nyertesének minősültek is, jobban járnak az átlátható szabályokkal, az azokból származó fogyasztói bizalomnövekedéssel és hatósági nyomás csökkenésével, mint a megelőző jogi környezet kevésbé szabályozott, „vadnyugati” voltával. De a DSA és a DMA nem a folyamat vége, hanem csak egy-egy állomása, hiszen például a platformmunka szabályozásáról szóló megállapodás,²⁸⁸ és az alapján a

---

²⁸⁶ Value of the sharing economy worldwide from 2021 to 2024 with a forecast for 2027 and 2030 Elérhető: <https://www.statista.com/statistics/830986/value-of-the-global-sharing-economy/> (Letöltés ideje: 2025. 08. 10.)

²⁸⁷ Cini, Michelle – Czulno, Patryk (2022) 42-43.

²⁸⁸ Platform-munkavállalók: a Tanács megerősítette a munkakörülményeik javítását célzó új szabályokról létrejött megállapodást. Európai Unió Tanácsa, 2024. március 11. Elérhető:

vonatkozó jogszabály²⁸⁹ is elfogadásra került 2024-ben, ami megmutatja, hogy az EU platformjoga folyamatosan fejlődő jogterület. Ezt jól mutatja az is, hogy a platformok vonatkozásában jelenleg a legaktívabb terület a jogalkalmazás. És ebben a Bizottság „egyedül van”, ugyanis a DMA-ban nem alkalmazza a „közös szabályozás” (co-regulation) módszerét, mivel a végrehajtási jogkör kizárólag a Bizottságnál van,²⁹⁰ amely főleg annak fényében érdekes, hogy a digitális platformokról szóló jogszabály csomag a fentebb említett négy tényezőt alapszik.

A terület az Unió egyik, ha nem leginkább aktív területei közé tartozik jelenleg, amit jól mutat, hogy a Bizottság rendszeresen információkat kér a kijelölt online óriásplatformokat és nagyon népszerű online keresőprogramokat üzemeltető vállalkozásoktól²⁹¹, valamint mind a DSA,²⁹² mind a DMA²⁹³ vonatkozásában is vannak mélyebb vizsgálatok is. De ahogy a megosztáson alapuló gazdaságnál, vagy valamilyen szinten az alapján, annak a mintájára, folyamatos a már lefektetett normák vizsgálata is, még hozzá több szemszögből. Ebbe beletartozik az egyik oldalon a jogon belüli szféra, mint a fenti vizsgálatok és azok végigvitele, vagy olyan alapszintű fogalmi kérdések körüli tisztázatlanságok, amelyek ahhoz foghatóak, mint a fentebb elemzett megosztáson alapuló gazdaság és a tradicionális gazdaság közötti működésbeli és definíciós kérdések. Ezek között vannak olyan szintűek, hogy maga a platform fogalma és használati köre is megkérdőjelezhető. Hiszen, ahogy arra Zanathy Anna rámutat, a jelenleg is aktív kérdés, hogy a platform fő és egyéb szolgáltatásai közötti viszony direktben kihathat, hogy az adott platform részét képezi-e, és ezáltal a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabályok kihatnak-e rá. Ennek vonatkozásában is tapasztalható, az a fent említett tény, hogy a Bizottság egyedüli végrehajtóként szerepel a rendeletekben, és hasonlóan az unió területbeli és hatásköri növekedéséhez, itt is inkább egy bővülő, kiterjesztő álláspontot vesz fel, kiterjesztve a rendeletek hatókörét²⁹⁴, erősítve az uniós szervek utóbbi évtizedekben tapasztalható közvetlen végrehajtási tevékenységét²⁹⁵.

A megosztáson alapuló gazdaság, valamint nagyobb egységként a platformjog vonatkozásában az uniós jogalkalmazó, valamint jogalkotó nem csupán egy hosszabb fejlődési folyamat, hanem egy hosszabb hozzáállásváltóási folyamat részeként jutott el oda, hogy a területre vonatkozóan

---

<https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/03/11/platform-workers-council-confirms-agreement-on-new-rules-to-improve-their-working-conditions> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

²⁸⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/2831 irányelve (2024. október 23.) a platformalapú munkavégzés munkafeltételeinek javításáról (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/2831/oj/hun> (Letöltés ideje: 2025. 01. 28.)

²⁹⁰ Cini, Michelle – Czulno, Patryk (2022) 54.

²⁹¹ Lásd: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/list-designated-vlops-and-vloses> (Letöltés ideje: 2025. 01. 31.)

²⁹² Lásd: a fentebb már említett X (korábban Twitter) elleni vizsgálat, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-addresses-additional-investigatory-measures-x-ongoing-proceedings-under-digital-services> (Letöltés ideje: 2025. 01. 31.)

²⁹³ Lásd: az Apple elleni vizsgálat, https://digital-markets-act.ec.europa.eu/commission-seeks-feedback-measures-apple-should-take-ensure-interoperability-under-digital-markets-2024-12-19_en (Letöltés ideje: 2025. 01. 31.)

²⁹⁴ Dr. Zanathy Anna: A közösségi média platformok jogi meghatározásának nehézségei a DSA előtt és alatt. Themis 2024. december <https://doi.org/10.55052/themis.2024.2.184> (Letöltés ideje: 2025. 01. 31.) 200-201.

²⁹⁵ Strihó Krisztina – Szegedi László: A Digitális Egységes Piac kezdeti lépései – egységes uniós szabályozás eltérő tagállami végrehajtása? Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás, 2023/4., 127–147. <https://doi.org/10.32575/ppb.2023.4.7> (Letöltés ideje: 2024.12.16.) 133.

speciális jogszabály, jogszabály csomag szükséges annak érdekében, hogy a felvetett problémák megoldása tartósan megindulhasson.

Ahogy az fentebb is bemutatásra került, a digitális technológiák többsége, kezdve magával az internettel, hasonlítanak egymásra abban a tekintetben, hogy a gazdasági hatásokon túl, a gazdasághoz szorosabban vagy távolabb eső területeken is erőteljes, az ott létező alapokat is megrengető hatásokkal bírnak. Azonban a legújabb technológiák közül van egy, ami jelenleg messze kimagaslik a többi közül: a mesterséges intelligencia. Az MI, amely bár hosszabb idő, sőt évtizedek óta jelen van a számítástechnika területén, a legutóbbi évtizedben szélesebb körben is elterjedt és elkezdte kifejteni a hatását. Ezzel a gyorsuló elterjedéssel egyidőben megindult a szabályozói reakció is, azonban a 2022. év végét követően, amikor egyáltalán nem túlozva berobbant a mind a mai napig legismertebb MI²⁹⁶ modell, a gazdasági és társadalmi reakció már szinte kikényszerítette, hogy a szabályozás a korábbiakhoz hasonlóan pontosan és alaposan ugyan, azonban ahhoz képest sokkal gyorsabban reagáljon

Az MI vonatkozásában, a fentebb említett berobbanás előtt is, nagyon mélyre ható gazdasági hatásokat ismertek fel és azonosítottak a gazdaság majdnem minden területén. Azonban a berobbanást követően bebizonyosodott, hogy az előrejelzések nem voltak pontosak, mert alábecsülték az MI hatását. Alappal jelenthető ki, hogy nem volt még egy ilyen technológia korábban, amely mind a gazdaság, mind a társadalom más szektorai, mint például a kultúra, művészet, vagy akár a politika ilyen széles körét, vagy akár mindegyikét ekkora mélységben érintette volna.

---

²⁹⁶ Az OpenAI által kifejlesztett ChatGPT, és az akkor mögötte álló GPT-3 motor 5 nap alatt érte el az 1.000.000 felhasználós határt. Elérhető: <https://www.statista.com/chart/29174/time-to-one-million-users/> (Letöltés ideje: 2024.12.16.)

3 Az MI szabályozás kezdetei az Unióban és Magyarországon: a Fehér Könyv és a magyar Stratégia

Annak megértéséhez, hogy ehhez a felforgató technológiának a szabályozásához hogyan viszonyult és viszonyul az Európai Unió, – az alapozó vizsgálódások tapasztalatait használva – a legfontosabb releváns dokumentumokon keresztül vizsgálom. Ezek: először is a Fehér Könyv a mesterséges intelligenciáról: a kiválóság és a bizalom európai megközelítése (a továbbiakban: Mesterséges intelligenciáról szóló Fehér Könyv vagy Fehér Könyv) elnevezésű dokumentum, továbbá a globálisan is első és mind a mai napig legismertebb jogszabály, az Európai Parlament és a Tanács 2024. június 13-i (EU) 2024/1689 Rendelete a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról, valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet, továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet) (a továbbiakban: MI Rendelet) dokumentum. És ahhoz, hogy mindezekhez tagállami hozzáállás nézőpontja is társuljon, az adott rendelkezésekhez párhuzamosan bemutatom és elemzem egy releváns tagállami – a magyar – megfelelő dokumentumát, vagyis Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiájának (a továbbiakban: magyar Stratégia, vagy Stratégia) 2020-ban elfogadott és jelenleg is hatályos, illetve tervezett verzióját is.

Ezek közül a legfrissebben elfogadott az MI Rendelet. Azonban annak önmagában való vizsgálata nem adna megfelelően mély képet arról, hogy mikor-hogyan alakult és alakul a technológiához való hozzáállás a szabályozó szintjén, valamint a szabályozóra közvetlenül ható társadalmi szinteken. Annak érdekében, hogy ez mélységében és folyamatában vizsgálható legyen, szükséges az MI Rendeletnek a fentebb már bemutatott együttdöntési eljárás során kialakult verzióit, tervezeteit is figyelembe venni. Ezeken túl a teljes folyamatnak alapot adó dokumentum, pontosabban dokumentumok, vagyis a fentebb említett Fehér Könyv, és az azt kísérő jelentés is mindenképp igénylik a vizsgálatot, hogy teljes képet lehessen alkotni. Ezekhez kapcsolódóan pedig, ugyancsak annak érdekében, hogy a vizsgálat az uniós jogalkotó szempontrendszerén túl egy másik, tagállami nézőpontot is megjelenítsen, a jelenleg is érvényes és hatályos magyar Stratégia vonatkozó részeit is hozzá szükséges emelni a megfelelő részekhez. Valamint – mivel a magyar Stratégia kötelezettségként előírja a stratégia megfelelő időközönkénti felülvizsgálatát,²⁹⁷ amely jelenleg is zajlik – ahol lehetséges, a jelenleg szakmai vita tárgyát képező dokumentum releváns részeit is figyelembe veszem.

Az Unió részéről általam választott dokumentumokkal kapcsolatban viszont felmerül a kérdés – főleg, mivel tagállami oldalról a magyar Stratégia kerül bemutatásra, mint viszonyítási pont – hogy miért éppen a Fehér Könyv került kiválasztásra, ami a probléma-megoldási folyamat már egy előrehaladottabb terméke²⁹⁸. Hiszen az Unió ezt megelőzően már megalkotta az EU MI Stratégiáját²⁹⁹. Az egyik ok a dokumentumok publikálásának, illetve elfogadásának időbeli közelsége: a Fehér Könyv 2020 februárjában került publikálásra, míg a magyar Stratégia 2020

---

²⁹⁷ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 7.

²⁹⁸ Lásd: a Fehér Könyv szócikke. Elérhető: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/white_paper.html?locale=hu (Letöltés ideje: 2020. 12. 28.)

²⁹⁹ COM(2018) 237 final A Bizottság közleménye A közös európai adattér kialakítása adattér felé (A továbbiakban: EU MI Stratégia) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0237> (Letöltés ideje: 2020. 12. 28.)

szeptemberében jelent meg, és 2020 decemberében kormányrendeletként elfogadásra és kihirdetésre került³⁰⁰. A másik ok a dokumentumok tartalmi kapcsolata, ugyanis a Fehér Könyv hatása érződik a Magyar Stratégián, így az tartalmilag közelebb áll a Fehér Könyvhöz, mint az említett uniós MI stratégiához. A tagállami szempontrendszer oldaláról pedig, mivel egy magyarországi tanulmányról van szó, természetes módon a magyar Stratégia jelenti a legközelebbi szempontrendszert. A hazai dokumentumok oldaláról pedig jelenleg, egyszerűsíti a helyzetet az a tény is, hogy Magyarországról ebben a témában ez a legjelentősebb olyan dokumentum, amely hivatalosan elfogadásra, illetve kihirdetésre is került, ezáltal egyértelműen a magyar jogalkotó álláspontjának tekinthető. Valamint ez a dokumentum az, amely megfelelő komplexitással tekinti át az akkor aktuális helyzetet és javasol megoldásokat és szabályozási javaslatokat.

A fentiekből adódóan annak érdekében, hogy a vizsgálat a hozzáállás-, stratégia- illetve jogváltozást annak folyamatában mutathassa be, először a Fehér Könyv és a magyar Stratégia kerül bemutatásra és vizsgálatra. Mivel ez a két dokumentum egy-egy rendelkezésalkotási állomást jelent, így a vizsgálat ezt a tényezőt is figyelembe veszi. Az uniós Fehér Könyv, ahogy az fentebb már említésre került, a szabályalkotási folyamat egy előrehaladottabb terméke, azonban semmiképp sem egy végső produktum. Ezt már megalkotásakor, és azt követően is, tervezetten követte a kötelező erővel is bíró, „tényleges” jogalkotás. A magyar Stratégia pedig több szempontból is egy állomást jelentő dokumentum. Egyrészt azt jogszabályalkotó egy aktív, élő dokumentumnak szánta. A Stratégia a tárgyát képező technológia gyors változásából is adódóan előre látja a társadalmi igények és abból adódóan a szabályozói reakció változásának szükségességét. Ezen alapul az a fentebb említett tény, hogy a stratégia konstans felülvizsgálatot ír elő, ezt eszközül használva ahhoz, hogy mindenkor egy aktuális dokumentum lehessen.³⁰¹ Másik szempontból viszont a szokásostól eltérő dokumentum több okból. Az általános ügymenet szerint, egy téma vagy szakterület kapcsán először megalkotásra kerül egy stratégia, majd az abban foglaltak megvalósítása érdekében készül egy, vagy több akcióterv. Ez az Unió kapcsán tapasztalható is, mivel ott előbb került megalkotásra az uniós MI stratégia, és azt követte a Fehér Könyv. Azonban Magyarországon ez fordítva történt, és előbb került elfogadásra a Mesterséges Intelligencia Akcióterv³⁰², amit követett a magyar Stratégia, aminek kifejezetten célja volt, hogy akciótervi módon jogszabályalkotási alapot is adjon.³⁰³ Ebből adódóan nem csak időben, hanem céljaiban is közelebb áll a Fehér Könyvhöz, mint az uniós MI stratégiához.

3.1 Az uniós Fehér Könyv a mesterséges intelligenciáról és a Magyar Mesterséges Intelligencia Stratégia összehasonlítása

3.1.1 A dokumentumok tárgya

Ahhoz, hogy a dokumentumok leglényegesebb tartalmi vonatkozásait elemezni lehessen, szükséges a szabályozás tárgyának a tisztázása. Habár a kettő – pontosabban három – dokumentum címe tartalmazza, hogy az MI-ről szól, ennek ellenére a helyzet korántsem

---

³⁰⁰ 1573/2020. (IX. 9.) Korm. határozat Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiájáról, valamint a végrehajtásához szükséges egyes intézkedésekről. Elérhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2020-1573-30-22> (Letöltés ideje: 2025. 02. 01.) 2. pont

³⁰¹ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 7.

³⁰² <https://gyartastrend.hu/cikk/elkeszult-az-mi-akcioterv> (Letöltés ideje: 2025. 08. 13.)

³⁰³ Lásd: előző lábjegyzet.

egyszerű. A helyzet, ahogy azt fentebb is említettem, hasonlít a megosztáson alapuló gazdasághoz, vagy tulajdonképpen bármely legújabb technológiához (mint például a blokklánc³⁰⁴) abban a tekintetben, hogy ugyan olyan nagy mértékű változatosságot lehet felfedezni az MI fogalmakban, amelyek valamilyen szinten mind jók, azonban minden esetben tükrözik az adott téma, vagy akár az adott szerző véleményét, vagy akár részrehajlását. Azonban ahhoz, hogy megalapozottan lehessen kiválasztani, vagy akár újat alkotni, meg kell vizsgálni a már létező fogalmakat.

3.1.1.1 Az MI a Fehér Könyvben

Mivel az uniós dokumentum hamarabb jelent meg, illetve az Unió nagyobb közösséget jelent, valamint az uniós jog elsőbbségének már-már „klasszikus” elvét³⁰⁵ is beleértve, a továbbiakban az egyes összehasonlítási szempontokon belül is az uniós álláspont kerül először kifejtésre és elemzésre.

A Fehér Könyv a főszövegben nem tartalmazza az MI definícióját, visszautal az EU MI Stratégiájára, amely először alkotta meg az MI uniós fogalmát, mely szerint „(a) mesterséges intelligencia intelligens viselkedésre utaló rendszereket takar, amelyek konkrét célok eléréséhez elemzik a környezetüket és – bizonyos mértékű autonómiával – intézkedéseket hajtanak végre.”³⁰⁶ Ez a későbbiekben további pontosításra került a Bizottság által felállított magas szintű szakértői csapat által a „Megbízható mesterséges intelligenciára vonatkozó etikai iránymutatása”³⁰⁷ című dokumentumban, valamint az azzal együtt publikált MI definícióról szóló szövegben³⁰⁸.

Ezen anyagok együttes értelmezése szerint „(a) mesterséges intelligencián alapuló rendszerek olyan, emberek által megtervezett szoftverrendszerek (és lehetőség szerint hardverrendszerek), amelyek összetett céljukra tekintettel a fizikai vagy a digitális dimenzióban úgy működnek, hogy a környezetüket adatszerzés révén észlelik, értelmezik a gyűjtött strukturált és nem strukturált adatokat, ismereteik alapján érvelnek vagy ezekből az adatokból származó információkat dolgoznak fel, valamint eldöntik, hogy az adott cél eléréséhez melyek a leghatékonyabb cselekvések. Az AI-rendszerek használhatnak szimbolikus szabályokat vagy numerikus modellt is betanulhatnak, és a magatartásukat is megváltoztathatják annak elemzése révén, hogy a korábbi cselekvések hogyan hatottak a környezetre.”³⁰⁹

---

³⁰⁴ Lásd: Adere, Endale Mitiku: Toward a Definition of Blockchain: Analyzing Definitions to Propose a Definition. Knowledge Organization 2024/6, 380-413. Elérhető: <https://www.nomos-elibrary.de/10.5771/0943-7444-2024-6-380.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 08. 12.)

³⁰⁵ Lásd például: az uniós jog elsőbbségének szócikke. Elérhető: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/primacy_of_eu_law.html (Letöltés ideje: 2021. 02. 06.)

³⁰⁶ EU MI Stratégia 1. oldal

³⁰⁷ Az Európai Bizottság által létrehozott Magas Szintű Független Szakértői Csoport: Megbízható Mesterséges Intelligenciára vonatkozó etikai iránymutatásai. [A továbbiakban: EU MI Etikai Kódex (2019)] Elérhető: https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=60429 (Letöltés ideje: 2020. 10. 07.)

³⁰⁸ Az Európai Bizottság által létrehozott magas szintű független szakértői csoport: Az Ai meghatározása: Főbb képességek és tudományterületek. Elérhető: https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=60652 (Letöltés ideje: 2020. 10. 07.)

³⁰⁹ EU MI Stratégia 143. bekezdés, valamint Az Európai Bizottság által létrehozott magas szintű független szakértői csoport: Az Ai meghatározása: Főbb képességek és tudományterületek 4. fejezet

3.1.1.2 *A mesterséges intelligencia a magyar MI stratégiában*

A magyar MI stratégia nem csak egy, hanem egyből kettő, egymástól tartalmában némileg eltérő fogalmat is tartalmaz. Az MI legelőször „mint a betáplált adatok alapján önmagukat tanítani és javítani képes algoritmikus rendszerek összessége”³¹⁰ jelenik meg. És ugyancsak az MI fogalmaként jelenik meg az is, hogy „(a) mesterséges intelligencia az emberi intelligencia valamely részének leképezésére alkalmas szoftver, amely képes támogatni vagy autonóm módon ellátni észlelési, értelmezési, döntési vagy cselekvési folyamatokat.”³¹¹ Ehhez fűzi megjegyzésként a dokumentum, hogy a magyar MI Stratégia csak a „szűk” MI-kkel foglalkozik.

Ahhoz, hogy a Fehér Könyvben és a stratégiában szereplő fogalmakat össze lehessen hasonlítani, a releváns szakirodalmat kell segítségül hívni, különös tekintettel az előző bekezdésben megjelent „szűk” mesterséges intelligenciára való hivatkozás miatt.

3.1.1.3 *Mesterséges Intelligencia definíciók a szakirodalomban*

A dokumentumok tárgyának, vagyis az MI-nek mint technológiának, jelenségnek a meghatározásai, illetve az egyes definíciók közötti különbségeket amiatt érdemes kiemelni, mert már maga a definícióválasztás is utal arra, hogy a szerző vagy éppen a szabályalkotó a cikkében vagy dokumentumában hogyan viszonyul a technológiához.

Jelenleg ugyanis nincsen egységes MI fogalom a szakirodalomban. Egységes alatt az értendő, hogy míg más, hamarabb keletkezett, illetve jobban „bejáratott” kifejezéseknél nem szükséges a definíció (újra)alkotás, mivel magától értetődő, hogy mindenki ugyanazt érti alatta. A MI-nél tapasztalható fogalombőség abból alakult ki, hogy mindenki mást és mást tart fontosnak a definiálás során. Ebből adódóan szerzőnként, de akár cikkenként is különböző fogalmakat találhat az ezt kutató, definiáltan vagy éppen úgy, hogy hiányzik az explicit meghatározás. Ez legtöbb esetben akkor történik, amikor maga a technológia pontos körülhatárolása nem fontos az adott téma szempontjából, hanem a technológia mint jelenség szerepel. Annak ellenére, hogy sok és sokféle jelentéstartalmú fogalom használatáról van szó, a megközelítések elvei mentén két koncepcionális csoport alakítható ki.

Az első csoport az intelligenciából mint jelenségből indul ki. Azokat a programokat tartják MI-nek, amelyek a céljuk elérése érdekében intelligens döntéseket és lépéseket hoznak, tesznek. Azt tartják intelligens döntésnek, lépésnek, amit azonos helyzetben egy ember lépne. Ezeket a fogalmakat nevezzük emberközpontú definícióknak.³¹²

A második csoport célja ennek az antropomorf „függésnek” a megszüntetése, amellyel olyan fogalom kialakítása lehetséges, ami „objektívebb”. Ezen olvasat szerint, az intelligencia a racionális döntések összességét jelenti, így egy program akkor intelligens, ha racionális döntéseket hoz a célja elérése érdekében. Ezen fogalmak csoportja alkotja a racionális definíciókat.³¹³

---

³¹⁰ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 6.

³¹¹ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 9.

³¹² Turner, Jacob: Robot Rules Regulating Artificial Intelligence, Palgrave Macmillan, Cham, 2019. 9.

³¹³ Turner, Jacob: Robot Rules Regulating Artificial Intelligence, Palgrave Macmillan, Cham, 2019. 13.

További figyelmet igénylő körülmény a fogalom meghatározása során tehát, hogy több olyan tanulmányt³¹⁴ is találhat az ember, ami az MI-ről szól, mégsem használ explicit definíciót. Vagy amiatt, mert nem tartja szükségesnek, mivel az adott területre gyakorolt hatásaival foglalkozik, vagy amiatt akár, mert nem tartja lehetségesnek a fogalomalkotást.

Ezen a csoportosításon kívül szükséges még, főleg a magyar Stratégia miatt, elkülöníteni az általános és a szűk MI-ket. Ez a csoportosítás az ágensek fejlettsége alapján tesz különbséget, és alternatív megnevezésük – az előző kategóriáknak sorrendjében – az erős és a gyenge MI.

Szabályozás tárgyaként az általános MI-k jelenleg csak elméletben, illetve a tudomány-fantasztikum világában léteznek. Ezek azok az ágensek, amelyek több, vagy akár minden területen képesen működni, problémákat megoldani, önállóan tanulva önmagukat fejlesztik, illetve az egyik területen megszerzett tapasztalatot képesek egy másik problémakörben felmerült kérdés megoldása során használni. Azonban az ilyen MI-vel kapcsolatos ismert kutatások és fejlesztések még mind a Fehér Könyv, mind a magyar Stratégia kidolgozásakor nagyon kezdetlegesek voltak, így a hatásuk a vizsgált szabályozási kérdésekre elhanyagolhatókként voltak kezelve. Ezzel szemben a szűk MI csak egy célzott, jól körülhatárolt területen – például képfelismerés, predikációs adatok készítése stb. – már akkor is képes volt feladatokat megoldani. Habár ez az általános MI-vel összehasonlítva szűkösnek tűnhet, hatalmas előnye, hogy ez az MI típus már létezett. Minden olyan rendszer, szolgáltatás, ami akkor ténylegesen MI-t használt, eszerint a megközelítés szerint szűk MI. Azonban a később, ahogy azt lentebb bemutatásra kerül, az általános MI-vel kapcsolatos kutatások és fejlesztések nagy mértékben előrehaladtak.

A fentebbi csoportosítások alapján az első csoportosítás szerint a Fehér Könyv által használt fogalom a racionális MI fogalmak csoportjába tartozik, ugyanis az intelligencia szót nem is használja, viszont központi elemként jelenik meg a célorientáltság, a cél elérésének minél hatékonyabb, minél racionálisabb elérése.

Ehhez képest a magyar dokumentum konkrétan nem nevez meg egy definíciót, hanem két helyen is ír részletesebben arról, hogy mit tekint a stratégia MI-nek. Az első alkalommal egy igen általános módon megfogalmazott definíciót ad, ami nem rendelkezik elég konkrétummal ahhoz, hogy az emberközpontú vagy racionális kategóriák bármelyikébe be lehessen sorolni. A második definíció már részletesebb, és egyértelműen besorolható az emberközpontú fogalmak csoportjába. Habár ehhez a lábjegyzetben a dokumentum azt jegyzi meg, hogy az általános MI-k fejletlensége miatt³¹⁵ szűkíti le a definíciót a szűk MI-kre, erősen valószínűsíthető, hogy amiatt is, mert a Stratégiába foglalt célok eléréséhez sem az erőforrás felhasználás, sem a hatékonyság miatt sem lett volna effektív az általános MI-kkel való gondolkodás.

Ezek alapján megállapítható, hogy a Fehér Könyv által használt fogalom részletesebb, és az mind a szűk, mind az általános MI-kre is alkalmazható, így célszerűen időtállóbb definíciót jelent, ami a későbbiekben stabil, kevésbé állandóan módosításra szoruló alapja lehetett mind a jogalkotás, mind a témával foglalkozó szakirodalom számára.

---

³¹⁴ Turner, Jacob: Robot Rules Regulating Artificial Intelligence, Palgrave Macmillan, Cham, 2019. 8.

³¹⁵ A Magyar MI Stratégia nem fejt ki, hogy ez a kifejezés mit is takar, miközben ez nem tekinthető triviális tudásnak. Ez arra enged következtetni, hogy a dokumentum célközönségének mindenképp rendelkeznie kell előzetes ismeretekkel az MI típusok elméleti hátteréről. Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 10.

A hazai stratégia fogalma koncepcionálisan talán nem eléggé átfogó és perspektivikus, kevésbé koherens definíció, így később sok értelmezési kérdést felvethet az alkalmazás során. Ez már a stratégiában is megjelenik, ugyanis felsorolásszerűen – nem tudni, hogy taxatív vagy példálózó jelleggel – ír a stratégia felhasználási módokról is, ami olyan szituációkhoz vezethet, amelyekben egyértelműen MI-nek számító programok nem fognak majd a definíció kereti közé beférni.

Az általános MI-k fejlődésével előbb vagy utóbb a hazai Stratégiában használt fogalom meghaladottá válhat, így mind a definíciót, mind a definíción alapuló jogszabályokat és egyéb dokumentumokat, cikkeket is felül kell majd vizsgálni.

3.1.2 A Fehér Könyv és a magyar Stratégia tagolása

Egy elemzés során nem mindig szükséges az elemzés tárgyát, vagy tárgyait képező szövegek szerkezeti felépítésének elemzése. Ám bizonyos esetekben, főleg olyan erősen koncepcionális dokumentumok esetében, mint az uniós Fehér Könyv vagy a magyar Stratégia, jelentős támpontokat adhat a szerkezet abból a szempontból, hogy milyen célkitűzések, irányok alapján tagolódik az anyag, milyen fejezeteket hogyan kapcsol egymáshoz, vagy egyáltalán elég fontosnak tartja-e ahhoz, hogy az adott témakör önállóan megjelenjen, hogy a későbbiekben arra építeni lehessen.

3.1.2.1 A Fehér Könyv „ökoszisztémái”

A Fehér Könyv két részre tagolódik: a „kiválósági ökoszisztémára” és a „bizalmi ökoszisztémára”.

A „kiválósági ökoszisztéma” csoport az MI fejlesztésének koordinálását, ismeretének elősegítését, használatának erősítését tartalmazza. Ezeknek több különböző szintje is megjelenik, hiszen ugyanúgy ide sorolja a magáncégek, főleg a kis- és középvállalkozások MI használatának támogatását, a lakosság, azon belül kiemelten a munkavállalók MI ismereteinek bővítését, de a magán és állami MI kutatásfejlesztés összehangolását tagállami és uniós szinten. Mindezeket azért sorolta a „kiválósági ökoszisztémába”, mert ahhoz, hogy az MI jobban elterjedjen – és így jobban kifejthesse pozitív hatásait – szükséges, hogy megfelelő ismeretekkel rendelkező szereplők legyenek jelen.

Ám ugyanilyen fontosnak tartja, hogy a megfelelő ismeretekkel rendelkező szereplők ne csak tudják, hanem merjék is használni az MI-t, így természetes módon vezet át a „bizalmi ökoszisztémába”. Ennek az alapját az a tény jelenti, hogy az MI hatalmas lehetőségeket rejt, de nem csak pozitív szempontból³¹⁶. Így a káros felhasználást megelőzendő szükséges, hogy minden szereplő – akár mint szolgáltató nyújtja az MI alapú szolgáltatást, akár felhasználóként használ MI alapú szolgáltatást vagy terméket, de más olyan szereplők is, akik az MI-k vonatkozásában szereppel bírnak, ám a fenti kategóriákba nem illeszthetők be – azzal a tudattal szolgáltatthassa, importálhassa, forgalmazhassa vagy akár használhassa a technológiát, hogy egy robusztus szabályozási rendszer – a lehetőségekhez mérten – garantálja a biztonságot. Vagyis biztosítja azt, hogy a szereplők feladatai, kötelezettségei és jogai megfelelően és pontosan vannak behatárolva, megakadályozva ezzel az abból származó visszaéléseket,

---

³¹⁶ Jones, Mark: How hackers are weaponizing artificial intelligence. Elérhető: <https://techhq.com/2020/09/how-hackers-are-weaponizing-artificial-intelligence/> (Letöltés ideje: 2020. 11. 25.) 9. bekezdés

valamint az MI vonatkozásában olyan követelményeket határoz meg, amely sem a fejlesztő, szolgáltató oldalán nem lehetetleníti el az MI szolgáltatás nyújtását, de a felhasználót sem szolgáltatja ki.

Ebből adódóan a Fehér Könyv a problémák meghatározását³¹⁷ olyan alapvető – emberi és állampolgári – jogoktól kezdi, mint az adatvédelem, vagy a megkülönböztetésmentesség, és onnan halad tovább speciálisabb jogági kérdésekhez, mint például a fogyasztóvédelmi jog. A MI jelentette új kihívásokat pedig abból a szempontból is elemzi, hogy mennyire hatékonyan tudják a jelenleg hatályos jogszabályok a céljaikat elérni az MI használatából származó biztos és előre látható valamint lehetséges, potenciális veszélyek, problémák mellett.

Mind a kidolgozottság, és ebből egyenesen adódóan a mennyiség alapján a Fehér Könyv fókuszában egyértelműen a „bizalmi ökoszisztéma” áll. Ezt tovább erősíti az, hogy a Fehér Könyvet kísérő jelentés tulajdonképpen ennek a résznek a környezet- és hatástanulmányát jelenti, egyben részletesebben kifejtve a korábban már említett kihívásokat. Végül pedig alternatívákat is bemutatva megoldási javaslatokat fogalmaz meg.

3.1.2.2 *Fejezetek a magyar Stratégiában*

A magyar MI Stratégia négy fejezetből áll. Ezek közül az első³¹⁸ egyértelműen egy bevezető jellegű résznek tekinthető, amely az MI már létező, illetve esetleges hatásait mutatja be változó részletességgel, mint a munkaerőpiaci folyamatok, vagy az MI magyar GDP-re gyakorolt hatása. Az elemzés teljessége érdekében több kijelentés kiemelendő ebből a fejezetből. A stratégia egyértelműen vezető szerepet szán a szabályozásnak az alapján, hogy alapozó pilléreként tekint az egyértelmű és innovációt támogató jogszabályi környezetre.³¹⁹ Ezentúl hangsúlyosan jelenik az a tény, hogy az Unió nagyobb támogatást ad, ha az adott országnak van elfogadott MI stratégiája.³²⁰ Valamint a már létező, és potenciális hatásoknál jelenik meg a „nudge”³²¹ jelensége – amit az MI használata még tovább erősít – méghozzá oly módon, mint „az állampolgárokat közvetlenül célzó, befolyásoláson alapuló összetett művelet”³²².

A második és a harmadik fejezet effektíven együtt kezelendő, ugyanis egy párost alkot. Ez úgy történik meg, hogy a második fejezet a jelenlegi helyzetet vázolja fel, míg a harmadik határidőkkel is ellátva objektíven ellenőrizhető elérendő célokat, indikátorokat mutat be. A jelenleg meglévő felhasználási módokat szektorális csoportosítással, felsorolásszinten mutatja be a stratégia. A célindikátorok közül hármat emel ki a dokumentum – 15%-os MI okozta GDP növekedés, 26%-os termelékenység-növekedés, 1 millió munkavállaló MI támogatott munkakörben –, amelyek mind a gazdasághoz, azon belül a munkaerőpiachoz tartoznak.

---

³¹⁷ Mesterséges intelligenciáról szóló Fehér Könyv 13.

³¹⁸ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 9-13.

³¹⁹ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 7.

³²⁰ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 12.

³²¹ A döntési helyzetben lévő személy terelésének, befolyásolásának a jelensége. Ez történhet nyíltan vagy akár rejtett eszközökkel és módon. A Stratégia, habár nem emeli ki, a jelentéstartalmak közül egyértelműen a rejtett befolyásolás szinonimájaként alkalmazza a szót. Bővebben lásd: Szántó Richárd – Dudás Levente: A döntési helyzetek tudatos tervezésének háttere. *Vezetéstudomány / Budapest Management Review*, XLVIII. évf. 2017. 10. szám, 48-57.

³²² Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 13.

A negyedik fejezet tartalmazza az előző fejezetekben megjelent célok eléréséhez szükséges részletesebb terveket. Ebben a fejezetben ismételtelen megjelennek az alapozó pillérek, amiket a stratégia 4.1. fejezete ábraként³²³ is megjelenít, és amelyen a tanulmány szempontjából kiemelt „szabályozási keretek” a rajz legszélén, mint a legkülső „héj” jelenik meg.

Ezt követően e fejezet a szabályozással több helyen is foglalkozik, olyan mértékben, hogy az éppen taglalt terület, és az ott megvalósítani kívánt célok érdekében szükséges megfelelő szabályozást alkotni.³²⁴ Ezentúl, mintegy összefoglaló jelleggel összegezi a korábban – és a dokumentum későbbi részeiben is – említett szabályozási elemekkel kapcsolatos koncepciók elvárásait.

A stratégia a főszövegen túl, de a dokumentum részeként tartalmaz mellékleteket, amelyek többek között magukba foglalnak a szabályozás szempontjából is releváns elemeket. A legfontosabb ezek közül az, amelyik a szabályozással foglalkozó dokumentumrészben megnevezett és röviden kifejtett célokat konkretizálja oly módon, hogy felelőst nevez meg a kidolgozásért, és dátumot is megjelöl, mikorra kell azt teljesíteni.

3.1.2.3 A szerkezetek összehasonlítása

A Fehér Könyv és a magyar Stratégia világos és követhető logikán alapuló tagolást használ. Egy-egy jogszabály, vagy éppen jogszabály alapját képező dokumentum belső rendszere gyakran az adott szöveg elemzésének fontos elemét jelentheti, mert az, hogy a dokumentum alkotója miket emel ki, milyen elemeket sorol egy csoportba, vagy éppen az adott témára mekkora helyet ad, egyértelműen kifejezi a prioritásokat.

A dokumentumok felépítése alapján mind a kettőről megállapítható, hogy szakmailag alaposan előkészítettek, de egyértelműen eltérő prioritással rendelkező anyagokról van szó. A Fehér Könyv fő irányvonalát a szabályozási kérdések jelentik, amit tovább erősít a kísérő jelentés a specializáltabb, részletekbe menő elemzésével, illetve a szabályozási javaslataival. Ehhez képest a magyar Stratégia egy piaci, gazdaságfejlesztési megközelítésből és szempontrendszerrel közelíti meg a kérdéskört, fő hangsúlyai az MI technológia termelésre és munkaerőpiacra gyakorolt hatásai, amik a dokumentum szerkezeti arányaiból egyértelműen kitűnnek.

De a szövegezésbeli különbség nem jelenti feltétlenül azt, hogy az adott témakör – jelen esetben a szabályozás – elhanyagolt lenne a Stratégiában. Így a szerkezet után a tartalmat is meg kell vizsgálni, hogy a két dokumentumot azok teljes egészében lehessen összehasonlítani.

---

³²³ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 23.

³²⁴ Lásd például: Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 24., 28., 33.

3.2 A Fehér Könyv és magyar Stratégia tartalma

3.2.1 A technológia körüli helyzet bemutatása

3.2.1.1 A Fehér Könyv „kiválósági ökoszisztémája”

A Fehér Könyv, mint fentebb bemutatásra került, két részből épül fel. Ezen belül a „kiválósági ökoszisztéma” az a fejezet, amely azzal foglalkozik, hogy milyen módon, milyen nem szabályozási eszközökkel kell a biztonságos MI elterjedését elősegíteni Európában. Ezt négy fő szárra fűzi fel a dokumentum. Az első az MI elméleti és gyakorlati alapjait megalkotó tudományos kutatások összehangolása.³²⁵ Ezt amiatt tartja szükségesnek, mert habár az Unió területén sok olyan kutatóintézet, egyetem, illetve kutatásfejlesztéssel foglalkozó cég működik, amelyek a világ élvonalába tartoznak, gyakran azonos irányú kutatásokat végeznek párhuzamosan. Ennek megelőzése érdekében a Fehér Könyv egy központi, valamint tagállami kutatási koordinációs központok felállítását tervezi, amik a tagországokban, és az Unióban folyó kutatások összehangolását végeznék, ami célszerűen gyorsítaná a folyamatokat a párhuzamos kutatások egyesítésével, valamint a kutatók összekapcsolásával az innovációt is erősítené.

A második szál az MI használatához szükséges készségek megszerzésének az elősegítése. Ezek elsősorban – a technológia összetettségéből adódóan – a felsőoktatásban jelennek meg ugyan, de az MI-k kiterjedt használati köre miatt, célszerűen minden szinten megjelenéne az oktatásban, hogy „felkészítse a polgárokat a megalapozott döntéshozatalra”³²⁶. A harmadik és a negyedik elhatározási irány összekapcsolható, ugyanis az MI használatának elősegítését jelentik: a harmadik a magánszektorban, míg a negyedik a közszférában. Az első és második szárra építve a kialakított elméleti és gyakorlati alapokon, a megfelelő szaktudás rendelkezésre állásával segíteni kell a magánszektor az MI alapú szolgáltatások használatában és nyújtásában, mind irányított projektekkkel, mind a közszférában kialakított jó gyakorlatok mintáival.

3.2.1.2 A magyar Stratégia

A magyar Stratégia nem alkalmaz szektorális elkülönítéseket, így ebből adódóan több fejezeten keresztül több területet érint. Ám ezeket lehetséges, sőt a tanulmány szempontjából érdemes, más szemszögből is csoportosítani. Ez alapján az első csoport a jelenlegi helyzetet mutatja be. Ez a bemutatás két részre oszlik. Az első – mintegy bevezetesképp – az MI már meglévő, illetve potenciális hatásait elemzi. A dokumentum kiemeli és hosszan mutatja be a technológia gazdaságra, munkaerőpiacra gyakorolt hatásait. A munkaerőpiaci hatások elemzésénél az MI általános fejlődési irányaként jelöli meg, az egyébként csak a foglalkoztatásnál alkalmazni szokott 3 hullám elméletét³²⁷, szemben az MI szakirodalomban megjelenő elterjedtebb felfogással, az általános MI irányába történő fejlődéssel, fejlesztéssel. A gazdaság MI következtében történő változásának vizsgálatánál a teljes gazdaságra vonatkozó potenciális hatásokból mutat be egyes elemeket, főleg a magyar GDP-re gyakorolt pozitív következményeket.

---

³²⁵ Mesterséges intelligenciáról szóló Fehér Könyv 6.

³²⁶ Mesterséges intelligenciáról szóló Fehér Könyv 7.

³²⁷ Hawksworth, John és társai: Will robots really steal our jobs? Elérhető: https://www.pwc.com/hu/hu/kiadvanyok/assets/pdf/impact_of_automation_on_jobs.pdf (Letöltés ideje: 2021. 01. 05.) 3.4 fejezet

Érdekes, és ebből adódóan kiemelendő része az első csoportnak, hogy a magyar Stratégia már foglalkozik az MI-vel, mint nemzeti szuverenitási kérdéssel. A technológiával kapcsolatban a nemzetköziség szinte mindig megfogalmazásra kerül a hasonló jellegű dokumentumokban³²⁸, de a potenciális negatív hatások ilyen módon történő csoportosítása és értelmezése egyedivé teszi a dokumentumot. A fejezet lentebb megjelenő elemzése során még fontos lesz, így meg kell említeni, hogy ennél a résznél jelenik meg az MI fentebb már megemlített egyik felhasználási lehetősége, a „nudge”, illetve a befolyásolás jelensége, mint a technológia olyan funkciója, amivel lehetséges az állampolgárok véleményének közvetlen manipulálása.

Az első csoport második része a jelenidejű helyzetet mutatja be, mégpedig abból a szempontból, hogy a Stratégia megjelenésekor már hol volt aktív, más területekhez képest nagyobb számban jelen MI alapú szolgáltatás. Egy nem taxatív felsorolás mutatja be a fontosnak ítélt területeket, amelyek a következők:

- távközlés,
- bank és biztosítás,
- kiskereskedelem,
- közlekedés, logisztika,
- gyártás,
- agrárium,
- energetika,
- egészségügy és
- államigazgatás.³²⁹

Az egyes területeken belül megjelöl 4-5 konkrét felhasználási módot is – mint „marketing üzenetek MI támogatott testre szabása”, „dinamikus árazási rendszer” vagy a chatbotos kiszolgálás –, de külön jelöli, hogy ezek mind csak kiragadott, „szigetszerű”³³⁰ példák. Tartja az első részben kialakított sorrendet, így itt a végén jelzi az egyes kapcsolódó problémákat, kihívásokat. A Stratégia megemlíti, hogy a készítéskor az MI alapú szolgáltatások sem az állami, sem a magánszférában nem voltak elterjedtek. Ennek okaként az állami oldalról a közigazgatási adatvagyon rendezetlenségét és elérhetetlenségét emeli ki a Stratégia. A magánszférával foglalkozó szövegrészeknél a problémát abban találja meg, hogy sem az akarat nincs meg a vállalkozások oldaláról – azok méretétől függetlenül –, hogy MI alapú szolgáltatásokat építsenek be akár a belső folyamataikba, akár a nyújtott termékeikbe és szolgáltatásaikba, sem a készség nincs jelen, hogy az esetleges mégis megjelenő igényt meg tudják valósítani. Egyedi problémaként jelenik meg az ország gazdasági kiszolgáltatottsága, amit a dokumentum a „saját platform technológia”³³¹ hiányával magyaráz, valamint a dokumentum szerint a magyar nyelv egyedisége is kihívást jelent, mind nyelvtani szempontból, mind a nyelvet beszélők globálisan szűk köre miatt.

---

³²⁸ Lásd például a német MI stratégiát (Elérhető: https://www.ki-strategie-deutschland.de/?file=files/downloads/Nationale_KI-Strategie.pdf&cid=728) (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.), vagy a francia Villani-jelentést (Elérhető: https://www.jaist.ac.jp/~bao/AI/OtherAIstrategies/MissionVillani_Report_ENG-VF.pdf) (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.)

³²⁹ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 14-15.

³³⁰ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 15.

³³¹ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 16.

3.2.1.3 A Fehér Könyv és a magyar Stratégia helyzetelemzése közötti hasonlóságok és különbségek

A fentebbiek alapján megállapítható, hogy mindkét dokumentum, és azok alapján mind az Unió, mind Magyarország számára az MI mint technológia hasonló, a legtöbb esetben pedig azonos okok miatt fontos. A technológia alkalmazásával járó potenciális előnyöket az Unió az állampolgárok – a közszféra tekintetében – illetve a fogyasztók és a vállalkozások érdekei alapján – a magánszféra oldaláról – közelíti meg. Így a felhasználási módok, és a projekciók is ezek körül összpontosulnak, hogy az MI alapú szolgáltatások milyen módon teszik jobbá, könnyebbé a fentebbi csoportok életét. Ezzel szemben a magyar Stratégia egy erősen szolgáltatói, vállalkozásközpontú szemléletet tükröz. A technológia hatásainak bemutatása során is a vállalkozások versenyképességi lehetőségeinek javulására fókuszál, illetve a foglalkoztatással kapcsolatos változásoknál is inkább a munkáltatók oldaláról közelíti meg a kérdést.

A társadalom, illetve a gazdaság felkészültségének elemzésekor a Fehér Könyv és a magyar Stratégia a technológia fontosságához hasonló módon közelíti meg az MI használatából, bevezetéséből eredő kihívásokat. Ebből adódóan sok hasonlóság, de több eltérés is található a dokumentumok között.

Az eltérések szinte „természetesnek” tekinthetők. Ide tartoznak a dokumentumok által elemzett területek – a teljes Unió és Magyarország – a technológia szempontjából fontos eltérései, például a társadalmak digitális felkészültségének az aránya vagy az innovatív technológiákat már alkalmazó, illetve alkalmazni akaró vállalkozások aránya. A hasonlóságok viszont akár meglepőnek is ítéelhetők, főleg a fentebb már többször említett okokból adódóan. A Fehér Könyv a probléma-megoldási folyamat egy előrehaladottabb terméke, míg a magyar Stratégia az első ilyen típusú és mélységű dokumentum a magyar kormányzat részéről. Ezen különbségek ellenére a társadalmi és gazdasági helyzetelemzés során mindkét anyag azonos mélységben elemez, konkrét programokat, szervezeteket megnevezve. A Fehér Könyv részéről ilyen például a Mesterséges Intelligenciáról szóló összehangolt terv³³² vagy a Digitális Európa program³³³, míg a magyar Stratégia oldaláról a Zalazone tesztpálya és az ahhoz kapcsolódó programok.

A magyar Stratégia mind a két résznél – az MI mint technológia bemutatásánál, valamint a magyar társadalom és gazdaság helyzeti elemzésekor – bemutat gyengeségeket és kihívásokat az adott rész végén. Ezek absztrakt módon jelennek meg, amelyek csak lehetségesek, és általános módon vannak leírva. Ilyen a fentebb már kiemelt állampolgári befolyásolás, vagy az MI miatt az adatvédelem terén jelentkező kihívások. Ezzel szemben a Fehér Könyv az MI kérdéses, illetve potenciálisan káros következményeivel kapcsolatban konkrét problémákat vázol fel, esetenként – mint az MI veszélyességi osztályozásánál – pedig mélyebben elemez. Ám ezeket a szabályozási részt magába foglaló „bizalmi ökoszisztéma” részben teszi a dokumentum, legtöbb esetben azok jogi-szabályozási megoldásaival egyetemben.

---

³³² COM(2018) 795 final a Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának A mesterséges intelligenciáról szóló összehangolt terv Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52018DC0795> (Letöltés ideje: 2021. 01. 07.)

³³³ Unió költségvetés: 9,2 milliárd eurós költségvetéssel indítaná útjára a Bizottság Európa első digitális programját. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_18_4043 (Letöltés ideje: 2021. 02. 06.)

3.2.2 Célkitűzések a dokumentumokban

Mind a Fehér Könyv, mind a magyar Stratégia tartalmaz célokat, de eltérő okból, felépítéssel és távlatban. Ennek az egyik oka a dokumentumok fentebb kifejtett szerkezeti különbségeiből adódik, a másik ok pedig a már többször megemlített különbség a dokumentumok szabályozási folyamatban betöltött helye között. Ebből adódóan az összehasonlítás a célok tekintetében is csak az ebből fakadó korlátok között, limitáltan értelmezhető, azonban mindenképp szükséges.

3.2.2.1 A Fehér Könyv céljai

A Fehér Könyv építhet a már meglévő más uniós az MI-vel kapcsolatos szövegekre és dokumentumokra, amely tény megengedi, hogy bizonyos területekre kisebb figyelmet fordítson, így fókuszáltabb lehessen. Ez a probléma-orientált megközelítésében és a célkitűzésekben is megjelenik. Mivel az egyes kihívásokat, és azok megoldásait jeleníti meg a szöveg – illetve az azt kíséző jelentés – így a célkitűzések is ezekhez a megoldásokhoz kapcsolódnak. Ilyen a relatíve alacsony európai MI befektetések³³⁴ miatti költségvetési támogatások emelése, vagy a készségek gyarapítása érdekében több MI-vel kapcsolatos felsőoktatási kurzus indítása.

3.2.2.2 A magyar Stratégia által kitűzött indikátorok

A magyar stratégia a Fehér Könyvvel szemben kifejezetten és konkrétan célorientált. Az elérendő értékek, arányok, indikátorok alkotják a dokumentum túlnyomó többségét. Ezek az egészen általánostól, mint „adatgazdaság fejlesztési (...) programot indítunk”³³⁵, vagy „közel kell hoznunk a technológiát mind oktatással, képzésekkel”³³⁶, a konkrét, objektíven mérhetőig terjed, amik közül kiemelkedik három fő célindikátor, a 15%-os GDP növekedés, a 26%-os termelékenység növekedés, illetve az 1 millió MI-vel kapcsolatos munkahely.

3.2.2.3 Különbségek a célokban

Az egyik, és talán legfontosabb szembevetendő különbség a két dokumentum felépítéséből ered, ami a tartalomban is megjelenik. A céloknál ezt amiatt szükséges külön kiemelni, mert a Fehér Könyv probléma-orientált megközelítéséből adódóan egy 3 osztatú rendszert követ, amely

- a jelenlegi helyzet leírását, a kihívás elemzését
- a probléma felvázolt megoldását
- a probléma megoldása esetén megvalósuló célt jelenti.

Ehhez képest a magyar Stratégiából hiányoznak a pontos problémamegoldások³³⁷, ami egy átlagos stratégia³³⁸ esetén nem is jelentenének gondot, de az előző fejezetben már kifejtett

---

³³⁴ Share of global artificial intelligence (AI) investment and financing by country from 2013 to 1Q'18. Elérhető: <https://www.statista.com/statistics/941446/ai-investment-and-funding-share-by-country/> (Letöltés ideje: 2021. 02. 06.)

³³⁵ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 17.

³³⁶ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 17.

³³⁷ Lásd például: <https://www.szabadeuropa.hu/a/tilesch-gyorgy-mesterseges-intelligencia-fidesz-orban-viktor-koronavirus/31025903.html> (Letöltés ideje: 2021. 01. 09.)

³³⁸ Mint például a német MI stratégia vagy a francia Villani-jelentés (Letöltés ideje: 2025. 01. 02.)

definíciós kérdések és a fejlesztési területekkel kapcsolatos pontos leírások miatt a magyar Stratégiánál már diszkrepanciát okozhatnak.

3.2.3 A mesterséges intelligencia és a jog a dokumentumokban

Az MI és a jog kapcsolatáról már dokumentumok publikálásakor is számtalan tanulmány született, annak ellenére, hogy a rendelkezésre álló dokumentumok akkor még igen csak alacsony számban álltak rendelkezésre. Ennek ellenére a jog és az MI interakciójának az elemzése már előrehaladott állapotban volt³³⁹. Ezekből adódóan egy-egy új, a téma szabályozásáról szóló hivatalos dokumentum mindig jelentős támaszt adott a további diskurzushoz, akár valamely már létező vélemény megerősítésével, vagy valamilyen teljesen új megoldás bemutatásával.

3.2.3.1 A szabályozás dilemmái a szakirodalomban

A szabályozás központi kérdésköre a jogi diskurzusnak, amibe egy-egy új és érdekes eset mindig hoz valami változást, vagy éppen ellenkezőleg, megerősíti azt a véleményt, hogy az esettel érintett szabályok megfelelőek. De az ilyen szituációknál mindig rendelkezésre állnak precedensek – akár a hasonló tényállásokból adódóan, akár analógia útján –, amik segítenek az adott eset értelmezésében.

De olyan szituációk esetén, ahol egy teljesen új területet kell értelmezni, ott a diskurzus kevésbé támaszkodhat tapasztalatra. Az ilyen időszakok során a tudományos vita nagyon kitágul, és próbál minél inkább „visszamenni” időben, minél nagyobb területet átfogni, hogy „kapaszkodót” találjon.

Az MI akkor is, de valamilyen szinten jelenleg is technológiai újdonság, és a körülötte, illetve a technológiáról szóló diskurzus is hasonlít, megegyezik a korábbiakkal, például a vasút megjelenése kori tudományos diskurzussal. A szakirodalomban a kifejezetten általános, szinte, vagy ténylegesen filozófiai mélységig visszamenő cikkektől³⁴⁰ a konkrét javaslatokat, megoldásokat tartalmazó szövegekig³⁴¹ minden megtalálható.

Ezek a tanulmányok, habár rendkívül széles skálán mozognak, néhány kérdéskört mindig érintenek. Ezek közül az első, hogy az MI valójában mennyire új technológia és szükséges-e, „megérdemel-e” új szabályozást. Ebben megoszlanak a vélemények, még hozzá két irányban. Az első szerint az MI, habár új és felforgató technológia, nem jelent akkora változást a jog számára, hogy új szabályokat kelljen hozni. A hatályos jogszabályi rendelkezésekben van annyi rugalmasság, valamint a jogalkalmazás során, jogértelmezés útján van annyi mozgáster, hogy a hatályos jogrendszer megfelelő értelmezésével már most is bevezethetők, illetve nyújthatók az MI alapú termékek, illetve szolgáltatások.

---

³³⁹ Például: az Ebscohost kutatói adatbázis már 2021. február 6-án több mint 20 ezer találatot adott az MI és a jog együttes keresésére.

³⁴⁰ Lásd például: McCarthy, John: What has AI in Common with Philosophy? 2006. április 25. Elérhető: <http://jmc.stanford.edu/articles/aiphil/aiphil.pdf> (Letöltés ideje: 2021. 02. 06.)

³⁴¹ Brattberg, Erik – Csernaton, Raluca – Rugova, Venesa: Europe and AI: Leading, Lagging Behind, or Carving Its Own Way? Carnegie Endowment for International Peace Publications Department, 2020. Elérhető: <https://carnegieendowment.org/research/2020/07/europe-and-ai-leading-lagging-behind-or-carving-its-own-way?lang=en> (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.)

A másik véleménycsoport ezzel ellentétesen helyezkedik el, ugyanis az ebbe tartozó vélekedések szerint az MI újdonsága meghaladja azt a mértéket, amit a jogrendszer rugalmassága még tolerál, így ha új, legalább kiegészítő szabályozás nélkül alkalmaznak ágenseket és modelleket, akkor a jogszabályokat nem lehet megfelelően alkalmazni, ami akár abszurd szituációkhoz³⁴² is vezethet. A második véleményt vallókon belül is lehet különbséget tenni, hogy miként kellene megoldani az MI szabályozását. Az első, akkor még kisebbségben lévő vélemények szerint, az MI van olyan jelentőségű, hogy egy egységes és elkülönült szabályozást kell hozzá alkotni – hasonlóan a polgári vagy büntetőjogi kódexekhez –, amit aztán minden MI alapú terméknél vagy szolgáltatásnál alkalmazni kell. Ezzel szemben a többségi vélemény, hogy az MI ilyen szintű „kivezetése” az egyes jogágakból elhatárolási kérdésekhez vezetne, ezáltal csökkentené a jogbiztonságot. Szemléltető példaként hozta ez a véleménycsoport a „lójogot”³⁴³. Erre alapozva volt az a vélekedés, hogy az MI szabályozása sokkal jobban megvalósítható az egyes területek szabályozásában, mivel oda sokkal természetesebben illeszkedik, valamint az ilyen beillesztés lehetőséget ad arra, hogy az adott területen már alkalmazott elveket, joggyakorlatot az MI-re is alkalmazni lehessen. Valamint a technológia összetett alkotási folyamata miatt felmerül kérdésként, hogy ki, illetve mi is a szabályozás tényleges címzettje és tárgya. Ugyanis a szakirodalomban, és az addig publikált jogalkotói dokumentumokban is van erről eltérés. Az egyik megközelítés hagyományosabb megközelítéssel fordul a technológiához, sokkal inkább egy produktumként tekint az ágensekre, így az MI szabályozását is úgy képzelel el, hogy nem az MI-re, hanem annak a készítőire, szolgáltatóira kell szabályt alkotni, amelyek biztosítják, hogy az általuk készített ágens biztonságos lesz. A másik megközelítés az MI komplexitásából indul ki, és az MI-re alkotna szabályokat, amelyek betartását ellenőrizni kellene mind annak elkészültekor, mind a működése során rendszeres időközönként.

Ezek a csoportosítások és megközelítések nem kizárólagosak, így a szabályozói dokumentumokban többször élnek vegyes megoldásokkal, mint azt az Unió vagy Magyarország példája is bemutatja.

3.2.3.2 Szabályozási kérdések a Fehér Könyvben

Mivel a Fehér Könyv, mint fentebb már kifejtésre került, a probléma-megoldási folyamat egy előrehaladottabb terméke, és abból is adódóan, hogy az Európai Unió már akkor is rendelkezett MI stratégiával³⁴⁴, de etikai kódexszel³⁴⁵ is, így a Fehér Könyv, és főleg az azt kísérő jelentés fókuszában a szabályozás áll. Ez már a felépítés során is látszik, hiszen a „bizalmi ökoszisztéma” – ami a Könyv többségét jelenti – kialakítása során a legfontosabb szerepet a szabályozásnak szánja.

A szabályozási fókuszról adódik, hogy a dokumentum igyekszik minél több olyan jogterületet átfogni, ahol az Uniónak bármilyen szerepköre, befolyása van a kizárólagos, vagy megosztott

---

³⁴² Ilyenek lehetnek az MI alapú személyi asszisztensek vagy automatikus brókerek által végzett vásárlások, ahol akár a szolgáltatás használója olyan termékeket és szolgáltatásokat rendelhet meg, amiket nem akart, de az MI következtetése alapján megvásárolta. Ebben a szituációban, kiegészítő szabályok nélkül, az MI alapú személyi asszisztens vagy bróker készítőjének a felelősségének az értékelése már-már a lehetetlenhez közelít.

³⁴³ Turner, Jacob: *Robot Rules Regulating Artificial Intelligence*, Palgrave Macmillan, Cham, 2019. 40.

³⁴⁴ EU MI Stratégia

³⁴⁵ EU MI Etikai Kódex (2019)

hatáskörökből adódóan.³⁴⁶ Ezekon belül legelőször és legfontosabbként említi az alapjogi kihívásokat. Itt az MI használata során esetlegesen felmerülő adatvédelmi, illetve diszkriminációval kapcsolatos aggályok a leginkább nyilvánvalóak. Az MI használata során már akkor megjelennek mind a kettő területet érintő esetek³⁴⁷.

Az alapvető jogokat érintő kihívásokat követően a dokumentum a technológia a fogyasztóvédelemre és termékbiztonságra koncentrálna. A Fehér Könyv egyértelműen azon az állásponton van, hogy az MI szabályozása mindenképp igényel új szabályozást, ugyanis a hatályos jogi keret vizsgálata – amit a Bizottság magas szintű szakértői csoportja végzett el – arra az eredményre jutott, hogy a technológia működése és használata olyan szituációkat eredményezhet, ami szétfeszíti a jogi kereteket és ezáltal megszüntetné a jogbiztonságot. Így a Bizottság amellyel foglalkozik állást, hogy egyrészt a meglévő szabályozás megfelelő alapelveiből és működéséből adódóan az MI-re új, de csupán kiegészítő szabályokat kell alkotni. Másrészt a technológia működéséből adódóan – a Fehér Könyv itt az MI technológia algoritmus és adat alapján történő elkülönítésére hivatkozik³⁴⁸ – a szabályozást nem lehet egy nagy MI kódexbe foglalni, így mindenképp az egyes ágazati szabályozáson belül kell kiegészítő, egyes esetekben értelmező szabályozást hozni.

Központi problémaként vázolja fel az MI fejlődéséből, öntanulásából, illetve a jelenlegi rendszer interakciójából származó problémákat. A Fehér Könyv idején hatályos fogyasztóvédelmi, főleg termékbiztonsági szabályozás ugyanis az egyes termék forgalomba-hozatali állapotát vizsgálta és szabályozta, míg az MI mint technológia alapvető tulajdonsága, hogy életciklusa során folyamatosan fejlesztik, illetve fejlődik, így az eredeti, forgalomba-hozatali állapot és egy esetleges kárral járó szituáció során létező ágens teljesen eltérő lehet. Valamint az MI sokrétű használatából adódóan már sok területen felhasználgják, amelyek közül egyes területek, mint a katonai vagy az egészségügyi alkalmazás, eltérő veszélyességi fokkal rendelkeznek, mint más jelenleg ártalmatlanabbnak vélt felhasználási módok.

Ezekből adódóan a Fehér Könyv egy progresszív és differenciált szabálykiegészítést vázol fel. Progresszív, mert nemcsak az adott MI alapú termék vagy szolgáltatás forgalomba-hozatali állapotát kerülne megvizsgálásra, hanem az adott modell későbbi ágenseit az életciklusa során folyamatosan vizsgálnák. Ezzel biztosítanák azt, hogy az öntanulási folyamat során bekövetkező hatalmas változások³⁴⁹ is kontroll alatt maradjanak. A differenciáltság pedig a dokumentum szabályozási részének kiemelt sajátossága, ugyanis az MI veszélyességi besorolásának uniós fokozatait vetíti előre. A „magas kockázatú” és „nem magas kockázatú” MI-k kategóriáját alakítja ki, amelyeknél – az MI potenciális hasznossága, illetve a már akkor is jelentős uniós hátrány³⁵⁰ miatt – a nem magas kockázatú lenne a főszabály, és csak bizonyos

---

³⁴⁶ Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés 3. 4. és 6. cikkei

³⁴⁷ Adatvédelemhez lásd: Zódi Zsolt: Platformok, robotok és a jog; Gondolat Kiadó, Budapest, 2018. Megkülönböztetés-mentességhez lásd: Hacker, Philipp: Teaching Fairness to Artificial Intelligence: Existing and Novel Strategies Against Algorithmic Discrimination Under EU Law, Common Market Law Review, 55. évfolyam, 2018, 1143-1186.

³⁴⁸ Mesterséges intelligenciáról szóló Fehér Könyv 20.

³⁴⁹ Lásd például: Wakefield, Jane: Microsoft chatbot is taught to swear on Twitter. 2016. március 27. Elérhető: <https://www.bbc.com/news/technology-35890188> (Letöltés ideje: 2021. 01. 18.)

³⁵⁰ Bughin, Jacques – Seong, Jeongmin – Manyika, James – Hämäläinen, Lari – Windhagen, Eckart – Hazan, Eric: Tackling Europe's gap in digital and AI. Elérhető: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/artificial-intelligence/tackling-europes-gap-in-digital-and-ai> (Letöltés ideje: 2021. 01. 18.)

feltételek teljesülése esetén³⁵¹ lenne az ágens magas kockázatú, amire plusz szabályok vonatkoznának, akár a stabilitás, akár az emberi felügyelet garantálása szempontjából.

3.2.3.3 Szabályozási kérdések a magyar Stratégiában

Egy átlagos stratégia a szabályozási kérdésekben nem szokott részletekbe menő lenni. De a magyar Stratégia – a fentebb már említett okokból³⁵² – több helyen is, akár már konkrét projektekbe menően részletez, valamint többször említi a nemzetközi környezetet, mint a szabályozás alapját. Így a publikálásának idején a dokumentum készülte kiváló lehetőséget jelenthetett volna a magyar szabályozási koncepciókról szóló vita beindítására.

Ehhez képest a dokumentumok tagolása során bemutatásra került a magyar Stratégia kifejezetten a szabályozásról mindössze egy oldalon keresztül ír. Ebből adódóan a magyar szabályozási koncepciókat olyan mértékben, mélységben nem lehet elemezni, mint a Fehér Könyv esetében, ennek ellenére több olyan rész található, vagy éppen nem található, ami az elemzés szempontjából kiemelkedő fontosságú.

A magyar Stratégia is kiemelt helyen kezeli az MI-t, már létrehozásából adódóan is, de mind „az általános szabályozási környezet megváltoztatására, illetve a szektorspecifikus szabályozási környezet javítására”³⁵³ is utal, így csupán ez alapján nem lehet eldönteni, hogy a magyar jogalkotó az általános, kódex alapú, esetleg a speciális, szektoronkénti szabályozás, vagy a kettő valamilyen ötvözetét tervezte az MI mint technológia kapcsán. De a kódex alapú megközelítést támogatja az a tény, hogy a szabályozási keretek között szerepel egy magyar MI etikai kódex elfogadásának terve. Azonban mindenképp szükséges megjegyezni, hogy egy ilyen általános, kódexszerű megoldással együtt jár, hogy egy ilyen megoldás esetén az egyes szektorokra való hatást is valamilyen mértékben kezelni kell, hogy a kívánt célok szektorspecifikusan is elérhetők legyenek. Ez pedig megegyezne a magyar Stratégia fentebb idézett mondatával is.

A jogi kihívásokról rövid szöveg nagyon szűkszavúan szól arról, hogy léteznek alapjogi kihívások a technológiából alkalmazása esetén, azonban annak ellenére, hogy a dokumentum korábbi részeiben ír a Stratégia idején is már használt felhasználási módokról, itt ezt nem teszi meg. A kihívásokkal kapcsolatban más területeket nem említ, csak a potenciális pozitívumokat, így ebből következően például a fogyasztó védelme semmilyen módon nem jelenik meg a dokumentumban.

Szabályozási koncepcióként jelenik meg nyilvántartás létrehozása a kiemelt területeken alkalmazott MI-k számára, de sem a nyilvántartás mikéntjeire – például ki jelenti be, vagy éppen ki vezeti –, sem a kiemelt területekre konkrét utalás nincs. Az utóbbiak, amik közé a dokumentum 4.2 fejezetében bemutatott szektorokat lehetne sorolni – ám ebben a részben nincsenek megnevezve.

Mindezek együttesen szinte több kérdést vetnek fel mind megválaszolnak. Ahogy az fentebb említésre került, a magyar Stratégia abból a szempontból is különleges dokumentum, hogy az akcióterve után került elfogadásra, és kifejezett célja volt, hogy szabályozás alapjául szolgáló

---

³⁵¹ Mesterséges intelligenciáról szóló Fehér Könyv 21-22.

³⁵² Valamint lásd (hallgasd) az Adatépítész című podcast 2020. szeptember 10-i adását, amely kifejti a magyar Stratégia általánosrészletekbe menő kettősségét.

³⁵³ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 34.

dokumentum legyen.³⁵⁴ Azonban ez a cél mind az elfogadott szöveg mennyiségéből, mind annak mélységéből adódóan csak korlátozottan, ha egyáltalán meg tud valósulni. Ez célmeghiúsulás pedig egy negatív előképet teremt a lentebb bemutatott felülvizsgálat számára.

3.2.3.4 A Fehér Könyv és a magyar Stratégia szabályozási koncepciói egymás szemszögéből

A két szöveg összehasonlítása során vannak olyan szempontok, amelyeket folyamatosan a figyelem fókuszában kell tartani. Ilyen például az uniós jog elsőbbségének az elve, amelyből eredően a Fehér Könyvben megjelenő szabályjavaslatok Magyarországra is vonatkoznak. Vagy a fentebb már bemutatott szabályozásra vonatkozó mennyiségbeli – uniós országok egésze, egy tagállam –különbség a Fehér Könyv és a magyar Stratégia között.

A bevezetőben már bemutatott okból – a publikálások egymáshoz viszonyított ideje – a magyar Stratégia használhatta volna alapul a Fehér Könyvben jelen lévő alapokat különösen a problémák bemutatása esetén, illetve reflektálhatna a kihívások javasolt megoldási módjaira³⁵⁵, de ez kimaradt, mind a Stratégiából, mind pedig egy – a Fehér Könyvet kísérő jelentéshez hasonlóan – egy Stratégiát kísérő jelentésből.

A két dokumentum fókuszában álló csoport is más. Ez alatt az értendő, a Fehér Könyv központi elemként az emberközpontú MI-t jeleníti meg, így a szabályozási részében is az emberből, az állampolgárból indul ki – kivéve a fogalmát³⁵⁶ – és a problémák megjelenítése is az ember szempontjából történik, vagy mint alapjogokkal rendelkező személyt, vagy mint fogyasztót tekintve. Ehhez képest a magyar Stratégia kifejezetten vállalkozásközpontú. Az MI potenciális hasznát a vállalkozások és az állam részéről vizsgálja, az állampolgárok, mint az MI-vel kapcsolatos képzések hallgatói, illetve mint adatgazdák, a saját adataik vállalkozások által történő hasznosításának engedélyezői jelennek meg. Annak ellenére, hogy a stratégia több olyan konkrét felhasználási területet is bemutat, ahol már megjelenésekor használnak ágenseket, ám az ember, mint fogyasztó, vagy mint a fogyasztóvédelmi jog által védett személy, nem jelenik meg a szövegben. Ehhez hozzá kell venni azt, hogy a magyar Stratégia az érdekképviseletet állam és állampolgári viszonyban vázolja fel, ami a szövegben „nem csak fogyasztói”³⁵⁷ szavakkal jelenik meg.

A Fehér Könyv, és a magyar stratégia közeli megjelenési ideje, valamint az a tény, hogy mindkét dokumentum rendelkezik valamilyen szabályozási résszel, javaslatokkal, egy olyan publikáláskori álláspontot sugallt, hogy mind az Unióban, mind Magyarországon egyszerre fog megjelenni az MI szabályozására vonatkozó jogszabály, vagy jogszabály gyűjtemény. Azonban ez történetileg másképpen alakult, ugyanis míg az uniós jogalkotási eljárás 2021 áprilisában megindult a Bizottság javaslatával,³⁵⁸ addig a tagállami oldalon nem indult meg olyan jogalkotási folyamat, amelynek a tárgya specifikusan az MI, vagy a technológia használatából

---

³⁵⁴ Lásd: 302. és 303. lábjegyzetek.

³⁵⁵ Mint például Németország a „Stellungnahme der Bundesregierung der Bundesrepublik Deutschland zum Weißbuch zur Künstlichen Intelligenz – ein europäisches Konzept für Exzellenz und Vertrauen COM (2020) 65 final” című dokumentummal

³⁵⁶ Lásd a 4.1.1 A Dokumentumok tárgya fejezetet.

³⁵⁷ Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 18.

³⁵⁸ COM(2021) 206 final 2021/0106(COD) Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete a Mesterséges Intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok (a Mesterséges Intelligenciáról szóló jogszabály) megállapításáról és egye uniós aktusok módosításáról

eredő kérdések, társadalmi problémák lettek volna. A magyar oldalon a Stratégia megvalósítása volt a fő célkitűzés, valamint a technológiával kapcsolatos változások, a fentebb már említett legismertebb generatív modell „berobbanása” kapcsán alakult a szándék a Stratégiának a frissítése, felülvizsgálata irányába. A magyar Stratégia érvényesülése kapcsán ugyancsak fontos szempont az uniós jog primátusa, amely általánosan elfogadott, de mind a mai napig vannak olyan vélemények, amelyek ezt vitatják, illetve megkérdőjelezzik.

Így, a fenti vizsgálattal feltárt szándékkal ellentétben, az MI Rendelethez nem kapcsolható a mai napig olyan magyar tagállami jogszabály, vagy jogszabálytervezet, amely nem azon alapul. A magyar Stratégia rendszeres időközönként felülvizsgálatot ír elő. Ez a dokumentum szerint 2 évenként lett volna kötelező, erre azonban több okból adódóan, amelyek közül az egyik pont az uniós MI Rendelet előzetes elfogadása, csak megkésve került sor, nem 2022-ben, hanem 2023-ban valósult meg. Az akkori felülvizsgálat alapján elkészült egy vitairat, amely a jelenlegi tervek szerint a magyar stratégia megújításának, a „Magyar Mesterséges Intelligencia Stratégia 2.0”-nak (a továbbiakban: MIS 2.0) az alapja lehet. Mivel az MI Rendelet több helyen is hangsúlyozza, hogy van lehetőség tagállami variációkra, például a tagállami tesztkörnyezetek, vagy a hatóságok kijelölése, illetve létrehozása vonatkozásában. Ez alapján a további vizsgálatom fókuszában – a fenti elemzési rendszert követve – az MI Rendelet lesz, kiegészülve az elemzett dokumentumokban megállapítottakkal, a vonatkozó szakirodalommal, valamint a rendelet elemzését követően a MIS 2.0 jelenlegi, vitairat verziójú anyagának releváns részeivel.

4 Az MI Rendelet

A fentiekben bemutatam, hogy az Európai Unió az MI-vel kapcsolatos dokumentumaiban amellet foglalt állást, hogy az MI mint technológia újdonsága és felforgató természete igényli, hogy arra vonatkozóan megfelelő új szabályozás legyen elfogadva. Ezt a Fehér Könyv szektorális, ágazati szinten perfektuálja, egyúttal egy komplex, mindenre kiterjedő szabályozás elfogadását elveti. Ennek ellenére az MI Rendelet, már benyújtásakor is olyan sokrétű, több területen és jogágban is megjelenő problémákra választ adó jogszabályként került benyújtásra, amely akár MI Kódexnek is nevezhető.³⁵⁹ Azonban a rendelet eredeti célja egy termék-, illetve szolgáltatásbiztonsági jogszabály³⁶⁰ megalkotása volt annak érdekében, hogy az Európai Unióban mind a fejlesztők, mind a felhasználók elegendő bizalommal bírjanak az MI felé, elősegítve annak elterjedését, használatának fokozását.

4.1 A mesterséges intelligencia, illetve MI-rendszer az MI Rendeletben

A szektorális megközelítésből adódóan, az MI Rendelet, habár egyértelműen abból indul ki, és azt veszi alapul, a magas szintű szakértői csoporthoz, illetve a Fehér Könyvhöz képest más MI fogalmat használ. Így a Fehér Könyvhöz, valamint a magyar Stratégiához hasonlóan, ahhoz, hogy az MI Rendelet érdemi, tartalmi részéről bármilyen szintű elemzést lehessen végezni, szükségesnek tartom a rendelet fő tárgyának, vagyis annak a definíciónak a vizsgálatát, hogy a jogszabály mit tart MI-nek.

---

³⁵⁹ Zódi Zsolt: Az Európai Bizottság Mesterséges Intelligencia Kódexének tervezete, *Gazdaság és Jog*, 2021/5. 1-3. Elérhető: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/6489200> (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.) 1.

³⁶⁰ Tóth András: Az Európai Unió Mesterséges Intelligencia Törvényéről, *Gazdaság és Jog*, 2024/5-6. 3-11. Elérhető: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/1695773> (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.) [A továbbiakban Tóth András (2024a)] 4.

Az MI Rendelet a fő tárgyának az MI-rendszert teszi meg, aminek a következő definíciót adja: „gépi alapú rendszer, amelyet különböző autonómiaszinteken történő működésre terveztek, és amely a bevezetését követően alkalmazkodóképességet tanúsíthat, és amely a kapott bemenetből – explicit vagy implicit célok érdekében – kikövetkezteti, miként generáljon olyan kimeneteket, mint például előrejelzéseket, tartalmakat, ajánlásokat vagy döntéseket, amelyek befolyásolhatják a fizikai vagy a virtuális környezetet”³⁶¹.

Ez a Fehér Könyvben használt definícióhoz hasonlóan a racionális MI fogalmakhoz tartozik, mivel nem az emberi intelligenciából indul ki. Viszont a korábbi definícióhoz képest jobban lehatárolt, sokkal letisztultabb. Ez visszavezethető a két dokumentum jellegére is, mivel a Fehér Könyv egy stratégiai jellegű dokumentum, amely a szabályalkotási folyamat egy állomása, míg az MI Rendelet egy jogszabály, aminek egyértelműbbnek és alkalmazhatónak kell lennie, így a követelmények mások.

Azonban ahogyan a Fehér Könyv és a Stratégia elemzése során is szükséges volt, itt is szükséges, illetve célszerű egy kitérő. Ugyanis a rendelet első verziójának benyújtását követően történt a ChatGPT „berobbanása”, ami már fentebb többször említésre került. A berobbanással járó hatalmas ismertség, valamint a ChatGPT-hez hasonló generatív modellek viszonylag könnyű használatából eredeztethető pozitív és negatív hatások miatt erőteljesen megjelent az a társadalmi igény, hogy ezek a modellek, és az általuk okozott, felerősödő problémák külön nevesítve is helyet kapjanak a rendeletben.

A generatív MI definiálása kapcsán, sajnos a Fehér Könyv és a Stratégia MI definíciójánál kifejtett problematikából adódóan, ugyanazzal a problémával lehet szembesülni: nincsen általánosan elfogadott fogalom. Mivel jelenleg ez a leginkább „felkapott” MI típus, a definiálás során az is a probléma része, hogy az egyes modellek szolgáltatói, annak érdekében, hogy minél több felhasználót nyerjenek, a saját modelljüket a többihez képest többet tudónak állítják be. A legnagyobb szótárak, valamint a témával foglalkozó cikkek alapján azonban alkalmazható egy olyan definíció, mely szerint a generatív mesterséges intelligencia olyan speciális, leginkább gépi tanuláson (machine learning) alapuló MI-technológia, amely első lépésként a tanulási szakaszban elemzi és osztályozza a rendelkezésére bocsátott mintákat, majd azt követően, azokon alapulva, az ember által meghatározott bemenetnek megfelelően (prompt) képes új tartalmak előállítására, például szöveg, kép vagy zene létrehozására.³⁶²

A generatív MI a fent leírt meghatározása szerint más, „átlagos” MI-rendszerekhez képest alkalmas arra, hogy új, vagy legalábbis annak látszó tartalmat hozzon létre. Míg ez a funkciója hatalmas potenciálokat is magában hordoz, például az egészségügy, marketing vagy az oktatás

---

³⁶¹ MI Rendelet 3. cikk 1. pont.

³⁶² Például: Sejnowski T.J.: The unreasonable effectiveness of deep learning in artificial intelligence; Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America; 2020. december 01. 117. évfolyam 48. szám, 30033-30038. 30037.; Fui-Hoon Nah, F., Zheng, R., Cai, J., Siau, K., & Chen, L. (2023). Generative AI and ChatGPT: Applications, challenges, and AI-human collaboration. Journal of Information Technology Case and Application Research, 25(3), 277–304. 285.; Hacker, Philipp, Engel, Andreas, and Mauer, Marco: Regulating ChatGPT and other Large Generative AI Models. In Proceedings of the 2023 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency (FAccT '23). Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, 1112–1123. <https://doi.org/10.1145/3593013.3594067> 1113.; valamint <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/generative-ai>; <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-generative-ai>; <https://news.mit.edu/2023/explained-generative-ai-1109> (Letöltés ideje: 2024.12.22.)

területén, addig legalább ugyanekkora veszélyekkel is jár. Ugyanis az ilyen generatív MI-vel létrehozott tartalmak kiválóan alkalmasak, hogy – a magyar Stratégia vonatkozásában már hivatkozott – „nudge” jelenségét megvalósítsák, méghozzá az elérhetőségükből és viszonylagos egyszerűségükből adódóan a korábbiakhoz képest sokkal nagyobb mértékben és mennyiségben.

Továbbá pontosan az ilyen modellek sokoldalú felhasználása miatt sokan, főleg az adott generatív MI szolgáltatók, azt remélik, hogy az ilyen modellek fogják jelenteni a fentebb már említett általános MI-k alapját. Míg korábban nem került rá sor, addig itt, és leginkább az MI Rendelet fogalmából adódóan, szükséges az általános MI definíciójának részletesebb bemutatása. Itt ugyancsak jelentkezik az a problematika, hogy nincs egységesen elfogadott definíció. De, annak általános elfogadottsága miatt alkalmazható a specializáltan az általános intelligencia mérésére alkalmazott ARC-AGI teszt³⁶³ alapjául szolgáló cikknek a leírása, mely szerint: az általános mesterséges intelligencia rendszer intelligenciájának alkalmasnak kell arra lennie arra, hogy készségeket hatékonyan megszerezzen, alapozva a modell priori tudására, a tapasztalatára és az általánosítási képességére.³⁶⁴ Míg maga a teszt és annak létrehozója, valamint a nagyközönség is erre fejleményre jövőbeni technológiaként tekint, már van olyan szolgáltató, amely szerint erről már jelen időben szükséges beszélni. Hiszen a leginkább ismertebb MI-modell készítőjének a tájékoztatása alapján a legújabb modelljük már elérte azt a szintet, hogy az az ARC-AGI teszten meghaladja a referenciaértékként meghatározott általános emberi intelligencia szintet.³⁶⁵

A generatív MI sokoldalú, és potenciálisan veszélyt hordozó mivoltából, valamint az MI Rendelet elfogadása során is egyre közelebb kerülő általános MI-ből adódóan is, az MI Rendelet, hogy válaszoljon a társadalmi igényre – ami leginkább az Európai Parlament által benyújtott hatalmas mennyiségű módosítási indítványból látható – beépítette az általános célú MI-modell definícióját a következőként: *„olyan MI-modell – ideértve azt is, amikor az ilyen MI-modell tanítása nagy adatmennyiséggel, nagy léptékű önfelügyelet mellett történik –, amely jelentős általánosságot mutat, és forgalomba hozatalának módjától függetlenül, különféle feladatok széles körének elvégzésére képes, valamint többféle downstream rendszerbe vagy alkalmazásba integrálható, azon MI-modellek kivételével, amelyeket a forgalomba hozatalukat megelőzően kutatási, fejlesztési vagy prototípus-alkotási tevékenységekre használnak.”*³⁶⁶

4.1.1 Definíció, illetve definíciók az MI Rendeletben – összegzés

A fentiek alapján megállapítható, hogy az MI Rendelet következetesen tovább viszi az Unió azon hozzáállását, hogy a szabályozási, vagy ahhoz kapcsolódó stratégiai jellegű dokumentumokban ragaszkodik a racionális MI fogalmakhoz. Mivel azt a gondolatot is tovább viszi, mely szerint az európai MI-nek emberközpontúnak kell lennie³⁶⁷, így elkerüli azt a

---

³⁶³ <https://arcprize.org/arc> (Letöltés ideje: 2024. 12. 22.)

³⁶⁴ Francois, Chollet: On the Measure of Intelligence, 2019. november 05. Elérhető: <https://arxiv.org/pdf/1911.01547> (Letöltés ideje: 2024. 12. 22.) 46.

³⁶⁵ Edwards, Benj: OpenAI announces o3 and o3-mini, its next simulated reasoning models. Elérhető: <https://arstechnica.com/information-technology/2024/12/openai-announces-o3-and-o3-mini-its-next-simulated-reasoning-models/> (Letöltés ideje: 2024. 12. 22.) 4. bekezdés

³⁶⁶ MI Rendelet 3. cikk 63. pont.

³⁶⁷ MI Rendelet preambulum 176. pont

későbbiekben potenciálisan az értelmezést nehezítő, bonyolító helyzetet, amely egy emberközpontú MI fogalom használatával járna.

Valamint az MI fogalmak problematikájaként többször említett szituációnak – mely szerint az az egyes jelenségeknek, megoldásoknak, mint az általános vagy a generatív MI – a feloldásához nagy mértékben hozzájárul, ugyanis az első javaslatához képest,³⁶⁸ egy szűkebb fogalmat határozott meg, azonban ez az OECD-vel is együttműködésben lett meghatározva,³⁶⁹ így kialakítva, illetve megerősítve azt, hogy az MI Rendelet fogalma sokkal univerzálisabb és elfogadottabb legyen. Ez a szűkebb MI fogalom ahhoz is hozzájárult, hogy az pontosabb legyen, így kizárva olyan esetleges szituációkat, ahol olyan szoftverek is beleeshettek volna a definíciós kategóriába, amelyek nem MI-rendszerek.³⁷⁰

Ugyancsak következetes és jövőálló megoldásnak fogható fel, hogy az általános MI-t leválasztotta az alapdefinícióról. Ennek az egyik alapja az, hogy míg a kiindulásnak tekinthető Chollet-féle definíció emberközpontú, addig az MI Rendelet az általános célú MI-modell vonatkozásában elfogadott egy ugyancsak racionális alapú fogalmat. Igaz, ennél nem próbálkozott meg azzal, mint az alapfogalomnál, hogy megpróbáljon olyan definíciót adni, ami akár a szabályozáson túl is alkalmazható lesz, ugyanis ezt leválasztotta az általában használt általános MI-ről, elindítva egy különálló fogalmi irányt.

Mind a két fogalommal azt volt az egyik elsődleges cél, hogy technológiásemleges és jövőálló fogalmak szerepeljenek a rendeletben, elkerülve ezzel azt, hogy esetleges hirtelen technológiai ugrás esetén a jogszabálymódosítás hosszadalmas – az MI Rendelet vonatkozásában 3,5 éves – eljárását újra kelljen indítani, hogy a rendelet alkalmazható lehessen. Ezzel viszont megjelent az a probléma, hogy társadalmi szabályozási igény elsődleges célpontja, a generatív MI, nem kapott definíciót a rendeletben. Egy generatív MI fogalom uniós megalkotása és beépítése véleményem szerint egy fölösleges elemét képezte volna a jogszabálynak, ami csak az éppen akkor legerősebb „buzzword” körüli véleményhullámnak tett volna eleget.

Ezt a problémát az uniós jogalkotó egy differenciáltabb és hosszabb távon oldotta meg, mivel a generatív MI fenti definíciója mind elemeiben, mind hatásaiban beépítésre került. Mivel a definíció legfontosabb elemei az OECD-vel közös MI-rendszer fogalom részévé is vált. A generatív MI által felvetett kérdések, problémák pedig kapcsolódóan az MI Rendelet lentebbi részeibe kerültek feldolgozásra, mint például a generált tartalom megjelölése, ugyanis amennyiben az emberrel való interakcióban bármilyen módon felhasználásra kerülnek, akkor azt megfelelően meg kell jelölni.³⁷¹

---

³⁶⁸ COM(2021) 206 final 2021/0106(COD) Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete a Mesterséges Intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok (a Mesterséges Intelligenciáról szóló jogszabály) megállapításáról és egyes uniós aktusok módosításáról 3. cikk 1. pont: „*mesterségesintelligencia-rendszer (MI-rendszer): olyan szoftver, amelyet az I. mellékletben felsorolt technikák és megközelítések közül egy vagy több alkalmazásával fejlesztettek, és amely az ember által meghatározott célkitűzések adott csoportja tekintetében olyan kimeneteket, például tartalmat, előrejelzéseket, ajánlásokat vagy döntéseket képes generálni, amelyek befolyásolják azt a környezetet, amellyel kölcsönhatásba lépnek.*”

³⁶⁹ OECD (2024), „Explanatory memorandum on the updated OECD definition of an AI system”, *OECD Artificial Intelligence Papers*, No. 8, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/623da898-en> 6.

³⁷⁰ Mezei Kitti: A mesterséges intelligencia jogi szabályozásának aktuális kérdései az Európai Unióban, In *Medias Res* 2023/1. 53-70. Elérhető: <https://inmediasresfolyoirat.hu/imr/article/view/261/528> (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.) 58.

³⁷¹ MI Rendelet 50. cikk.

4.2 Az MI körüli legfontosabb személyek, szervezetek meghatározása

Az MI, illetve az MI-rendszereken meghatározását követően a második legfontosabb kérdés, hogy kikre is vonatkozik ténylegesen a jogszabály. Mivel az MI Rendelet nem hozta létre az Európai Parlament korábbi dokumentumaiban szereplő „robo sapienst”,³⁷² így az MI-rendszerek kapcsán szereplő, jogokkal és kötelezettségekkel rendelkező személyek és szervezetek meghatározása során nem került forradalmi újdonság megalkotásra.

4.2.1 A szolgáltató

Az MI-rendszerek esetében az első, mind a rendeletben, mind az MI-rendszer létrehozatala során, az értékláncban az azt készítő, illetve szolgáltatást nyújtó személy. Ezt az MI Rendelet úgy határozza meg, hogy *„olyan természetes vagy jogi személy, hatóság, ügynökség vagy egyéb szerv, aki vagy amely MI-rendszert vagy általános célú MI-modellt fejleszt vagy fejlesztet, és a saját neve vagy védjegye alatt – akár fizetés ellenében, akár ingyenesen – az MI-rendszert vagy az általános célú MI-modellt forgalomba hozza, vagy az MI-rendszert üzembe helyezi”*³⁷³.

A definíció a jogszabály alkalmazhatósága érdekében egyszerűsít, ugyanis nem választja ketté az adott MI készítőjét és az MI, vagy az MI tartalmú, alapú szolgáltatást nyújtó személyt. Ez a belső működésen kívül eső személyek számára mint a felhasználó, vagy éppen a hatóság számára egyszerűbb értelmezést tesz lehetővé. Az a tény, hogy azt terhelik a szolgáltatói felelőségek, akinek a neve tulajdonképpen az adott MI-n szerepel, egy nagyobb tudatossági igényt is terhel a szolgáltatóra, ugyanis elvész az a kiskapu, hogy az MI-rendszerek betanítása és folyamatos fejlődése során a kötelezettségek, felelősségi kérdések elsorvadjanak egy olyan esetleges vitában, ahol a fejlesztő és a szolgáltatás nyújtója elkülönül. Érdekes tény azonban az, hogy a rendelet nem tesz különbséget fogalmi szinten a különböző méretű szolgáltatók között. Ez egyfelől megindokolható azzal, hogy bárki is fejleszt és szolgáltat egy MI-t, ugyanazok a szabályok vonatkoznak rá. Azonban, ahogy a lentiekben szerepel, nem idegen az uniós jogalkotástól az, hogy a különböző, leginkább a nagy méretű piaci szereplőkre elkülönült plusz szabályokat alkosson, ilyen módon támogatva az MI-t fejlesztő, készítő uniós startupokat.

4.2.2 Az alkalmazó

Az MI-rendszerek vonatkozásában az Unió eltért a korábbi, általános gyakorlattól. Annak ellenére, hogy az MI Rendelet az eredeti elképzelés szerint egy termékbiztonsági jogszabálynak volt szánva,³⁷⁴ a rendelet nem a fogyasztót nevezi meg a definíciókat tartalmazó szakaszban. És az információs technológia (IT) területen általában alkalmazott felhasználó fogalma sem került bele, hanem egy harmadik megoldás, az alkalmazó, amely az MI Rendelet szerint *„olyan természetes vagy jogi személy, hatóság, ügynökség vagy egyéb szerv, aki vagy amely a felügyelete alá tartozó MI-rendszert használja, kivéve, ha az MI-rendszert személyes, nem szakmai jellegű tevékenység során használják”*³⁷⁵.

---

³⁷² Lásd: Dr. Zara Orsolya: Robo sapiens, avagy személy lesz-e a robot? Európai Jog 2016/2., 1-4., valamint Dr. Zara Orsolya LL.M.: Robo sapiens, második felvonás - Aktuális jogi és szabályozási kérdések az Európai Parlamentben, Európai Jog, 2018/2., 21-23.

³⁷³ MI Rendelet 3. cikk 3. pont

³⁷⁴ Tóth András (2024a) 9.

³⁷⁵ MI Rendelet 3. cikk 4. pont

Az alkalmazó definíciója, a szolgáltató definíciójához hasonlóan kevésbé megszorító, annak érdekében, hogy az előre láthatóan a jövőben nagyon gyakran alkalmazott jogszabály értelmezését elősegítse. Maga a rendelet nem ad számottevő értelmezési segítséget³⁷⁶, így ennek a pontos körülhatárolása a joggyakorlatra marad, a rendelet egyes elemeinek alkalmazhatóságától kezdve. Azonban azt már előre lehet látni, hogy az alkalmazó, a fentebb említett fogyasztó–felhasználó pároshoz hasonlóan inkább jogokkal rendelkezik. Azonban az, hogy az MI-rendszer a felügyelete alá tartozik, hiszen az MI-k már a kezdetektől fogva igénylik az emberi inputot, és a nem MI alapú gépi rendszerektől, szoftverektől eltérően minden használatnál fejlesztik magukat, kombinálva a kitételrel, hogy az csak „személyes, nem szakmai jellegű tevékenység” során használható fel. Így merül fel a „szolgáltatói fikció” jelensége, miszerint egy autógyártó MI-t használ az autóiban.³⁷⁷ Ezen eseteknél a jogalkalmazás fogja elvégezni azt a pontosítást, amely kialakítja, hogy az alkalmazó használata meddig terjedhet, és hogy mi is számít az MI szolgáltató pontos megjelenítésének, így elkülönítve az alkalmazót és a termékgyártót.

4.2.3 Egyéb szereplők a rendeletben

Az MI értékláncához, valamint az ahhoz kapcsolódó felelősségi rendszerhez kapcsolódóan még három szereplőt, és a hozzájuk tartozó definíciókat szükséges kiemelni. Az első a megbízott képviselő, amely a definíció szerint „*az Unióban tartózkodó vagy ott letelepedett természetes vagy jogi személy, aki vagy amely egy MI-rendszer vagy egy általános célú MI-modell szolgáltatójától írásbeli meghatalmazást kapott és fogadott el az e rendeletben meghatározott kötelezettségeknek, illetve eljárásoknak a szolgáltató nevében történő teljesítésére, illetve lefolytatására*”³⁷⁸. A második az importőr, amely a fogalom alapján „*az Unióban tartózkodó vagy ott letelepedett természetes vagy jogi személy, aki vagy amely egy harmadik országban letelepedett természetes vagy jogi személy nevével vagy védjeggyel ellátott MI-rendszert hoz forgalomba*”³⁷⁹. A harmadik pedig a forgalmazó, amely leginkább kiegészítő szerepet tölt be, ugyanis a rendelet szerint „*az a szolgáltatótól vagy az importőrtől eltérő természetes vagy jogi személy az ellátási láncban, aki vagy amely az uniós piacon MI-rendszert forgalmaz*”³⁸⁰.

Ezen három szereplőnek a meghatározása, és jogszabályba emelése biztosítja, hogy minden MI-rendszerre alkalmazható legyen a jogszabály, függetlenül attól, hogy annak a fejlesztője, illetve szolgáltatója hol helyezkedik el, vagy honnan történik a szolgáltatás, hol is helyezkednek el azok a szerverek vagy szuperszámítógépek, amikről a szolgáltatást nyújtják. Ugyanis az MI, annak ellenére, hogy csak bizonyos technológiai fejlesztésekkel – mint maga az internet – mérhető össze a hatása, bizonyos tekintetekben pedig párhuzamot mutat más modern technológiákkal. Kiemelendő az a sajnálatos tény, hogy Európa csak harmadik az MI fejlesztések terén az Egyesült Államok és Kína után.³⁸¹ Így annak érdekében, hogy a rendelet

---

³⁷⁶ MI Rendelet preambulum 13. pont

³⁷⁷ Dr. Petrányi Dóra (CMS), Dr. Horváth Katalin (CMS): Az AI Act gyakorlati kérdései. Előadás 2024. 10. 22.

³⁷⁸ MI Rendelet 3. cikk 5. pont

³⁷⁹ MI Rendelet 3. cikk 6. pont

³⁸⁰ MI Rendelet 3. cikk 7. pont

³⁸¹ Lásd: Guerini, Raffaele: In AI funding and research, China and US outperform Europe. Elérhető: <https://sciencebusiness.net/news/ai-funding-and-research-china-and-us-outperform-europe> vagy <https://www.eca.europa.eu/en/news/NEWS-SR-2024-08> (Letöltés ideje: 2024. 12. 23.)

ne induljon eleve egy olyan helyzetből, hogy a legfejlettebb és leginkább használt MI-rendszerekre ne lehessen alkalmazni, a rendelet visszanyúlt az általános adatvédelmi rendelet során szerzett tapasztalatokhoz.

A fentebb már említett GDPR volt az első olyan nagy nyilvánosságot kapott, és azon keresztül nagy vitákat generáló jogszabály, amely elfogadási folyamata során az uniós jogalkotónak azzal a jelenséggel kellett megküzdenie, hogy az európai fogyasztók–felhasználók adatai a korábbiakhoz képest szinte mérhetetlen mennyiségben kerültek gyűjtésre és feldolgozásra, még hozzá az MI-hez hasonló módon, javarészt unión kívüli szervezetek által. Így a GDPR piaci alapon határozta meg a hatályát, ilyen módon biztosítva azt, hogy minden uniós polgárnak biztosítsa az abban foglalt jogokat, azonban így valamilyen mértékben túlerjeszkedve az Unió határain, létrehozta a „Brüsszel-effektust” (Brussels effect).

A „Brüsszel-effektus” olyan jelenség, amelynek lényege, hogy az Európai Unió szabályozási normái – például a fogyasztói, adatvédelmi vagy környezetvédelmi előírásai – de facto globális sztenderddé válnak. Az uniós piac mérete és gazdasági befolyása miatt a multinacionális vállalatoknak meg kell felelniük az itt érvényes szabályoknak, mert csak így biztosíthatják az uniós piachoz való hozzáférésüket. Az Unió által bevezetett, általában szigorúbb követelmények előírása azt eredményezi, hogy a világ többi részén is – akár a jól működő uniós jogszabály miatt kialakuló helyi társadalmi igény, vagy a piaci nyomás révén – megjelennek ezek a rendelkezések.

A szabályozás területén ez azt jelenti, hogy az EU jogalkotási folyamatai olyan „szabályozási exportot” indítanak el, amelynek során más országok, illetve régiók jogszabályalkotói is átveszik, legalább részben, az európai elveket. A vállalatok számára is egy egyszerűbb és költséghatékonyabb szituációt eredményez, ha saját működésüket egyetlen magas szintű jogi kerethez igazítják, semmint, hogy több, eltérő szabályozást kezeljenek párhuzamosan. A „Brüsszel-effektus” ezért fontos szerepet játszik abban is, hogy az EU saját gazdasági-kulturális értékeit közvetetten érvényesíti a globális piacon.

Az MI Rendelet a technológia és hatásainak globális mivoltából adódóan egyféle versenyben volt más országokkal és régiókkal, amit a jogszabály 2024 tavaszán történő elfogadásával valamilyen szinten „megnyert”³⁸², így alapozva a „Brüsszel-effektusra”. Az MI Rendeletnél is kifejezett cél volt, hogy az unió globális sztenderdek alakítson ki. Ennek megfelelően a rendelet főszabálya a piaci alapú meghatározás, azonban elkülöníthető a szabályozásban négy csoport:

1. „Az MI-t az Unióban forgalmazó vállalatok, függetlenül attól, hogy hol találhatóak.
2. Nem uniós szolgáltatók és alkalmazók, ha az MI-jük uniós lakosokat érint.
3. Az EU-ban székhellyel rendelkező alkalmazók és importőrök, illetve az MI-rendszerek forgalmazói.
4. Valamint az EU-ban márkanévük alatt forgalmazott, MI-t tartalmazó termékek gyártói.”³⁸³

---

³⁸² Lásd: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/05/21/artificial-intelligence-ai-act-council-gives-final-green-light-to-the-first-worldwide-rules-on-ai/>, valamint <https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/mesterseges-intelligencia-europa-vilagelso-a-szabalyozasban/> (Letöltés ideje: 2024. 12. 23.)

³⁸³ Dr. Petrányi Dóra (CMS), Dr. Horváth Katalin (CMS): Az AI Act gyakorlati kérdései. Előadás 2024. 10. 22.

A fentiek alapján amennyire csak lehet, megvizsgáltuk, hogy kikre vonatkoznak a szabályok, azonban az egyes szereplőkre vonatkozó jogok és kötelezettségek még nem kerültek elemzésre. Ezeket ugyanis a rendelet alapvetően két irányban alkotta meg. Az egyik a fentebb bemutatott értékláncban való elhelyezkedés, a másik pedig az adott MI-rendszer „veszélyessége”, vagyis a kockázati rendszerben való elhelyezkedése.

4.3 Az MI Rendelet „veszélyességi” besorolása, vagyis a kockázat alapú megközelítés

Habár az MI mint technológiát alapjaiban már több, mint 70 éve megalkották, az elmúlt 1-2 évtizedben való rohamos fejlődésének kockázatai tették indokolttá, hogy a jogalkotás rendelkezéseket alkosson rá. Azonban, ha maga a technológia, vagy az egyes modellek kerültek volna a fókuszba, az egy nagyon gyorsan avuló, nem időtálló jogszabályt eredményezett volna. Így az MI Rendelet, továbbörökítette a Fehér Könyvben is felvázolt emberközpontú veszélyességi rendszert. Az ilyen kockázat alapján történő besorolás több irányból is jó megoldásnak bizonyul.

Mivel az eredeti szabályozási igényt nem maga a technológia igényli, hanem annak a társadalmi hatásai, így a szabályozásnak is arra kell irányulnia, azt kell kezelnie. A társadalmi kockázat alapú megközelítés a jogszabályt technológia semlegessé teszi, így az egyes új modellek vagy algoritmusok megjelenése nem igényli a jogszabály gyors megváltoztatását.³⁸⁴ Ez alól természetesen kivétel, ha valami olyan forradalmi változás történne az MI-k fejlesztése során, aminek az eredménye meghaladja magának az MI-rendszernek a rendeletben használt definícióját.

Ennek megfelelően az MI Rendelet a potenciális, vagy már aktuális társadalmi veszélyessége alapján több kategóriát állít fel. Az első, és az általános célú MI-rendszereket megelőzően a leginkább a társadalmi igény középpontjában lévő, a tiltott MI gyakorlatok köre. Ezeket az MI Rendelet a szerkezeti felépítésével is kiemeli, ugyanis az elfogadhatatlannak minősített gyakorlatok közvetlenül a rendeletben kerültek felsorolásra, nem egy melléklet szintjén, mint például a magas kockázatúak.

Nyolc helyzet, illetve felhasználás került be ebbe a körbe:

1. Szubliminális, vagy célzottan manipulatív MI
2. Sebezhetőséget kihasználó MI
3. „Social scoring”³⁸⁵
4. „Pre crime” MI
5. Arcfelismerő adatbázisok
6. Érzelemfelismerő MI munkahelyen vagy oktatási intézményben
7. Biometrikus kategorizálási rendszerek
8. Valós idejű, távoli biometrikus azonosító rendszerek nyilvános helyen.

---

³⁸⁴ Elkerülve így a „vörös zászlós” törvények esetét. Lásd: G. Karácsony Gergely (2023): Okos eszközök – Okos jog? A mesterséges intelligencia szabályozási kérdései. [Digitális kiadás.] Budapest, Akadémiai Kiadó – Ludovika Egyetemi Kiadó, <https://doi.org/10.1556/9789634549529> (Letöltés ideje: 2024.12.23.) 3.3.3. fejezet

³⁸⁵ Neuwirth, Rostam J.: Prohibited artificial intelligence practices in the proposed EU artificial intelligence act (AIA), *Computer Law & Security Review*, Volume 48, 2023. 9.

Az első kategóriába olyan MI-rendszerek tartoznak, amik technológiát az adott személy tudatán kívül alkalmazza, vagy tudatosan és célzottan megtévesztő, manipulatív módon használják a technológiát. Ezek amiatt kerültek bele, még hozzá első helyen a tiltott kategóriába, mert ezek alkalmasak arra, hogy egy személy vagy csoport magatartását, vagy akár teljes hozzáállását módosítsák, torzítsák bármilyen termékkel, szolgáltatással kapcsolatban. Sőt, ahogy attól a magyar Stratégia is tartott, ez az állampolgári, politikai manipuláció jelenségét is magában foglalja, ugyanis ez jelenti a szabályozói reagálást a „nudge” jelenségre. A rendelet ezzel foglalkozó része³⁸⁶ nem említ kifejezett megoldásokat – még példálózó jelleggel sem – így ebbe mind a jelenleg is már létező tartalmi megoldások, mind kép, videó, hang, mind a potenciális megoldások mint egy jövőbeni ember-gép interfész is beletartozik.³⁸⁷

A második kategória tulajdonképpen az első felhasználási kör egy másik oldala, ahol azonos a cél, azonban a veszélyesség oka nem a rejtett, manipulatív technikák használata, hanem a „megcélzott” személyekből adódik, mivel „egy személy vagy csoport életkor, fogyatékoság, illetve egyedi szociális vagy gazdasági helyzet miatt fennálló valamilyen sebezhetőségét”³⁸⁸ használná ki. Ez nem csak abból a klasszikus védelmi helyzetből adódik, hogy ezeket a személyeket, illetve társadalmi csoportokat, éppen a könnyebb sebezhetőségükből adódóan jobban kell védeni, hanem abból is, hogy pont az MI Rendelet eredeti, termékbiztonsági jogszabályi jellegéből³⁸⁹ adódóan az uniós piacon a fogyasztók szintjén érvényesüljön az egyenlőség.

A harmadik kategória talán a leginkább hírhedtebb mind a mai napig. Ez a Kínában már használt „social credit” jelenségét előzi meg,³⁹⁰ mind a magán, mind az állami oldalról. A rendelet azonban, a második kategóriához hasonlóan, csak akkor tiltja meg a tulajdonság vagy személyiségjegyek alapján való osztályozást, ha az az adott személyre nézve hátrányos. Ugyanis csak akkor alkalmazandó, ha a kialakított társadalmi pontszámból hátrányos vagy kedvezőtlen bánásmód következik olyan szociális kontextusokban, amelyek nem függenek össze azokkal a helyzetekkel, amelyek között az adatokat eredetileg létrehozták vagy gyűjtötték, illetve, ha annak az eredménye olyan hátrányos vagy kedvezőtlen bánásmód, amely indokolatlan vagy aránytalan közösségi magatartásukhoz vagy annak súlyosságához képest.³⁹¹ Vagyis magát a „social scoring” vagy „social credit” jelenséget egészében nem tiltja be. Mivel még a kínai változatnak is lehetnek esetlegesen pozitív hatásai,³⁹² az MI Rendelet nem zárja le annak az útját, hogy a „social scoring” rendeletben nem tiltott, csakis pozitív verziója megvalósulhasson.

A negyedik, a fenti felsorolásban „pre crime” MI-nek nevezett jelenség a természetes személyek kockázatértékelését jelenti annak érdekében, hogy előzetesen megállapításra kerüljön annak a

---

³⁸⁶ MI Rendelet 5. cikk (1) bekezdés a) pont

³⁸⁷ Dr. Petrányi Dóra (CMS), Dr. Horváth Katalin (CMS): Az AI Act gyakorlati kérdései. Előadás 2024. 10. 22.

³⁸⁸ MI Rendelet 5. cikk (1) bekezdés b) pont

³⁸⁹ Tóth András (2024a) 9.

³⁹⁰ Lásd például: https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/aam/Asia-Book_A_03_China_Social_Credit_System.pdf (Letöltés ideje: 2024. 12. 24.)

³⁹¹ MI Rendelet 5. cikk (1) bekezdés c) pont, i és ii. alpontok

³⁹² Yang, Zeyi: China just announced a new social credit law. Here’s what it means. Elérhető: <https://www.technologyreview.com/2022/11/22/1063605/china-announced-a-new-social-credit-law-what-does-it-mean/> (Letöltés ideje: 2024. 12. 24.)

kockázata, hogy az elemzett személy potenciálisan fog-e bűncselekményt elkövetni.³⁹³ Ez két szempontból is kapcsolódik a „social scoring” pontjához. Az egyik, hogy effektíve ugyanazt a tevékenységet tiltja, csak egy másik céllal kapcsolatban. A másik kapcsolódási pont, pedig az a tény, hogy míg a „social scoring” tiltás indirekt módon, addig a „pre crime” MI használat vonatkozásában az MI Rendelet direkt módon enged kivételt. Ez is azt mutatja, hogy a rendelet felsorolása egyértelműen egy differenciálást, egy súlyossági sorrendet is jelent a jogalkotó részéről.

Az *ötödik* szituáció egy szinten ugyancsak a „social scoring” tiltásához kapcsolódik. Ugyanis ez a szakasz az arcképek internetről vagy zártláncú kamera felvételekből való, nem célzott lekérdezésével történő arcfelismerő adatbázisok létrehozatalát vagy bővítését tiltja meg.³⁹⁴ Ha ez nem lenne tiltott MI-rendszer felhasználás, akkor lehetőséget engedne arra, hogy az ilyen adatbázisok segítségével az egyének nyomonkövethetők legyenek anélkül, hogy ehhez a hozzájárulásukat kérnék, amely esetén az ilyen módon követett személy tevékenysége alapján már sokkal könnyebben fel lehet állítani egy azt osztályozó rendszert.

A *hatodik* tiltott felhasználási kör azon MI-rendszereket foglalja magában, amelyek az érzelmekből vonnak le következtetést munkahelyeken és oktatási intézményekben.³⁹⁵ Ez az erre alkalmas MI-ket viszonylag szűk területen korlátozza, hiszen a gazdasági hasznosítást nem sorolja a tiltott kategóriába, mivel ott épít arra a tényre, hogy az MI-k alapvetően adatalapon működnek. Hiszen mind a betanításhoz, mind az interakcióhoz az elengedhetetlen, így a gazdasági hasznosításnál az MI Rendelet mindenképpen más jogszabályokkal – mint a GDPR³⁹⁶ – együtt lesz alkalmazva az első jogeseteknél.

Az utolsó előtti, *hetedik* tiltott felhasználási kör a biometrikus kategorizálási rendszerek köre. Ezek természetes személyeket biometrikus adataik alapján egyénileg kategorizálnak, hogy ezáltal levezessék vagy kikövetkeztessék faji hovatartozásukat, politikai véleményüket, szakszervezeti tagságukat, vallási vagy világnézeti meggyőződésüket, szexuális életüket vagy szexuális irányultságukat.³⁹⁷ A rendelet, azt a sort, mely szerint minél később jelenik meg a felsorolásban egy szituáció, annál inkább engedélyez kivételt, itt is folytatja, ugyanis ez a tilalom nem terjed ki a jogszerűen megszerzett biometrikus adatkészletek – például képek –, biometrikus adatok szerint történő jogszerű címkézésére vagy szűrésére, illetve a biometrikus adatoknak a bűnüldözés területén való kategorizálására. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy amennyiben azok önként kerültek feltöltésre, akkor egy online platform algoritmusai felhasználhatják az egyes felhasználók arcképeit vagy akár hangfelvételeit arra, hogy politikai véleményüket, vallási meggyőződésüket vagy más személyes jellemzőiket kategorizálják és beazonosítsák. Mivel a rendelet taxatív felsorolást használ, így a gazdasági jellegű felhasználásra, feldolgozásra és profilalkotásra nem vonatkozik. Így ez utóbbi esetekben, hasonlóan az érzelmi elemzésre szolgáló MI-rendszereknél, a jogalkalmazás fog keretet adni az értelmezésnek.

---

³⁹³ MI Rendelet 5. cikk (1) bekezdés d) pont

³⁹⁴ MI Rendelet 5. cikk (1) bekezdés e) pont

³⁹⁵ MI Rendelet 5. cikk (1) bekezdés f) pont

³⁹⁶ Lásd például az MI és adat vonatkozásában: <https://forbes.hu/penz/bank-mesterseges-intelligencia-buntetes/> (Letöltés ideje: 2024. 12. 24.)

³⁹⁷ MI Rendelet 5. cikk (1) bekezdés g) pont

A *nyolcadik* tiltott mód a távoli biometrikus azonosító rendszerek használata a nyilvánosság számára hozzáférhető helyeken, bűnüldözési célokból. Ez a szituáció nagy vita tárgyát képezte a jogalkotási folyamat során. Míg a tagállamok ennek a tiltásnak a minél erőteljesebb szűkítését szerették volna, hogy szélesebb körben lehessen ilyeneket kiépíteni és használni, addig az Európai Parlament, valamint rajta keresztül becsatlakozó emberi jogi szervezetek, a tiltás minél szélesebb körre való kiterjesztését szerették volna elérni. Ennek a kompromisszumos eredménye az lett, hogy a tiltott felhasználások között ez a leginkább szabályozott kategória. A tagállamok által képviselt érdekeknek megfelelően ez az egyetlen olyan felhasználási mód, amely külön nevesíti, hogy az engedélyezéshez szükséges tagállami szabályozásnak is rendelkeznie, amely kivétel, illetve kivétel más tilalmaknál nem szerepel.

Míg a fentebb kifejtett tiltott felhasználási módok, több szempontból is vizsgálva – mint a rendelet felépítésében első helyen való megjelenítésük, vagy a tiltások több helyen a termékbiztonságon túlmutató okokból való szerepeltetése vagy indokolása – abba az irányba hat, melyből akár arra is lehetne következtetni, hogy az MI Rendelet a Fehér Könyvnek a hozzáállását – vagyis a „bizalmi ökoszisztéma” kiépítését – nagyon széles, ahogy lentebb bemutatásra kerül akár alapjogi szinten vitte tovább. Ami akár az eredeti szándékkal szemben létrehozott volna egyfajta MI Kódexet. Azonban a rendeletnek az elfogadhatatlannak minősített gyakorlatok hangsúlyos része, nem ez jelenti a jogszabály központi témakörét. Az előbbi értelmezési lehetőséggel szemben a jogszabály nem vált MI Kódexszé megmaradt termékbiztonsági szabályozásnak, ugyanis a leginkább részletesen tárgyalt témaköre a nagy kockázatú MI-rendszerek, illetve az ahhoz kapcsolódó, a fentebb kifejtett személyekre vonatkozó jogok és kötelezettségek.

Az ebbe a körbe tartozó felhasználási köröket a rendelet, a tiltott felhasználásokkal szemben, csak közvetve határozza meg, de azt kétféle módon is. Mind a két körülhatárolás effektíve a mellékletek szintjén jelenik meg. Az első meghatározás az első mellékletben³⁹⁸ megjelölt jogszabályok tárgyát képező termékekre vonatkozik abban az esetben, ha az MI-rendszer önállóan, vagy azok biztonsági alkatrészeként kerül forgalomba vagy kerül üzembe helyezésre, vagy ugyanazon a jogszabályok szerint a harmadik félnek az adott terméket megfelelőség értékelésnek kell alávetni.³⁹⁹ A nagy kockázatú MI-rendszerek másik köre tovább viszi a tiltott MI-rendszerek felhasználás szerinti meghatározását, ugyanis a 3. melléklet⁴⁰⁰ a következő területeken használt MI-eket nevesíti nagy kockázatúként:

- Biometria
- Kritikus infrastruktúra
- Oktatás és szakképzés
- Foglalkoztatás, a munkavállalók irányítása és az önfoglalkoztatáshoz való hozzáférés
- Alapvető magán- és közszolgáltatásokhoz és ellátásokhoz való hozzáférés és ezek igénybevétele
- Bűnüldözés
- Migráció, menekültügy és határigazgatás
- Igazságszolgáltatás és demokratikus folyamatok.

---

³⁹⁸ MI Rendelet I. melléklet

³⁹⁹ MI Rendelet 6. cikk (1) bekezdés a) és b) pontok

⁴⁰⁰ MI Rendelet III. melléklet

Ezekben belül azonban nem minden MI-rendszer számít nagy kockázatúnak. Egyrészt, mivel ezeken a területeken belül is meghatároz alterületeket, amelyek – egyes esetekben – nagyon közel állnak a tiltott MI felhasználásokhoz. Ilyenek például a biometrián belül az érzelmfelismeréshez való használatra szánt MI-rendszerek,⁴⁰¹ az oktatásban a tanulási eredmények értékelésére szánt MI-rendszerek⁴⁰² vagy a magánszolgáltatások vonatkozásában a hitelképesség kiértékelésére szolgáló MI-rendszerek⁴⁰³.

Ha az MI-rendszer ezeken a területeken belül is működik, azonban az nem jelent jelentős kockázatot, akkor sem minősül nagy kockázatúnak. Mivel mind a jelentős kockázat, mind a 3. melléklet megfogalmazásai hagynak teret a jogértelmezésnek, így ehhez a részhez a rendelet külön nevesít négy feltételt, amelyek során nem nagy kockázatú az adott MI:

1. ha annak jól körülhatárolt feladatát kell ellátnia,
2. ha korábban elvégzett emberi tevékenység eredményét kell javítania,
3. ha mintákat kell észlelnie,
4. vagy ha értékeléshez kapcsolódó előkészítő feladatot kell elvégeznie.⁴⁰⁴

De a rendelet tartalmában tulajdonképpen visszacsatlakozik a tiltott felhasználásokhoz, ugyanis továbbviszi azt az elvet, hogy a profilalkotás magas kockázatú, mivel az a harmadik tiltott kategória, a „social scoring” potenciális előszobája is lehet.

Habár a tiltott MI-rendszerek vonatkozásában is lehetséges változás, annak ellenére, hogy azok a rendelet főszövegében kerültek meghatározásra,⁴⁰⁵ a nagy kockázatú MI-rendszerek esetében ez evidenciának tekinthető, mind a szerkezetéből adódóan – mert egy mellékletben helyezték el az esetköröket⁴⁰⁶, mind a rendelet konkrét előírása szerint is, melynek megfelelően a gyakorlat alapján módosítani kell⁴⁰⁷. Ugyancsak ezt támasztja alá az a tény, hogy készülni fog egy bizottsági iránymutatás a gyakorlati végrehajtásról, aminek a részét fogja képezni egy lista a nagy kockázatú és a nem nagy kockázatú MI-rendszerek felhasználási eseteiről.⁴⁰⁸

4.3.1 A nagy kockázatú MI-rendszerek szabályozása – a rendszer, és az értéklánc szereplői

Egy adott jogszabály tárgyának pontos meghatározása egyetlen jogszabály esetében sem engedhető el. Ez kiemelten igaz a technológiai témák esetén, hiszen az adott terület fejlődéséből is, valamint a legújabb technológiákra irányuló kiemelt társadalmi, és azáltal jogalkotói figyelemből következően olyan meghatározások szükségesek, amelyek egyrésztől megfelelően pontosak ahhoz, hogy csak és kizárólag az adott technológiára vonatkozzanak, így ne terjeszkedjenek túl az eredeti tárgyakon. De megfelelően keretjellegűek is legyenek annak érdekében, hogy az adott szabályozás jövőállóságát biztosítsák azáltal, hogy az adott

---

⁴⁰¹ MI Rendelet III. melléklet 1. bekezdés c) pont

⁴⁰² MI Rendelet III. melléklet 3. bekezdés b) pont

⁴⁰³ MI Rendelet III. melléklet 5. bekezdés b) pont

⁴⁰⁴ MI Rendelet 6. cikk (3) bekezdés a)-d) pontok

⁴⁰⁵ Lásd: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-launches-consultation-ai-act-prohibitions-and-ai-system-definition> (Letöltés ideje: 2024. 12. 25.)

⁴⁰⁶ Valamint az MI Rendelet 7. cikkéből is adódóan.

⁴⁰⁷ MI Rendelet 6. cikk (6) bekezdés

⁴⁰⁸ Dr. Petrányi Dóra (CMS), Dr. Horváth Katalin (CMS): Az AI Act gyakorlati kérdései. Előadás 2024. 10. 22.

technológia feltételezhető jövőbeni szabályozási irányait is belefoglalják. Ez az MI Rendeletben még ezen felüli jelentőséggel is bír.

Az MI Rendelet nem csak a hagyományos szabályozási tárgygyal bíró jogszabályok klasszikus szabályozási felépítését, vagyis az egyes felekre vonatkozó tartalmat foglalja magába, hanem – mind a jogszabály termékbiztonsági jogszabályi jellegéből⁴⁰⁹, mind az Unió korábbi, a témában publikált dokumentumaiból⁴¹⁰ is adódóan – magára a termékre, jelen esetben az MI-re vonatkozóan is tartalmaz szabályozást. Ezt, a fentebb hivatkozott dokumentum alapján is „compliance by design” vagy „regulation by design”⁴¹¹ módon is lehet nevezni.

A magára a termékre, vagyis jelen esetben az MI-rendszerre vonatkozó beépített jogszabálynak való megfelelés esszenciális jellegű. Az MI-k folyamatos öntanulásából, fejlődéséből adódóan, ha csak az értéklánc egyes szintjein szereplő személyekre vonatkoznának kötelezettségek, akkor hiába lenne egy forgalomba hozatali ellenőrzés, az csak egy pillanatképet ad az adott MI működéséről. Ha a megjelenést követően egy esetleges nem akaratlagos eltérés vagy szándékos eltérítés⁴¹² miatti meg nem felelés pedig túlságosan nagy terhet róna a szolgáltatóra, amely tény pedig azzal fenyegetne, hogy az Unióban vagy nagyon korlátozottan, vagy egyáltalán nem is lennének elérhetőek a legújabb MI-rendszerek.

Hogy ez a versenyképességet, sőt, a teljes gazdaságot⁴¹³ erősen hátrányosan érintő helyzet ne következhesse be, a „compliance by design” keretében magának a nagy kockázatú MI-rendszereknek 11 rendelkezési kategóriának kell megfelelniük:

- A követelményeknek való megfelelés
- Kockázatkezelési rendszer
- Adatok és adatkormányzás
- Műszaki dokumentáció
- Naplózás
- Átláthatóság és az alkalmazóknak nyújtott tájékoztatás
- Emberi felügyelet
- Pontosság, stabilitás és kiberbiztonság
- Minőségirányítási rendszer

---

⁴⁰⁹ Tóth András (2024a) 9.

⁴¹⁰ Például: European Commission: Ethics By Design and Ethics of Use Approaches for Artificial Intelligence, 2021. november 25. Elérhető: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/guidance/ethics-by-design-and-ethics-of-use-approaches-for-artificial-intelligence_he_en.pdf (Letöltés ideje: 2024. 12. 26.)

⁴¹¹ Mezei Kitti – Träger Anikó: Kockázatok és reziliencia az online platformok és a mesterséges intelligencia európai uniós szabályozásában, MTA Law Working Papers, 2024/1. [A továbbiakban: Mezei-Träger (2024)] Elérhető: <https://jog.tk.hu/mtalwp/kockazatok-es-reziliencia-az-online-platformok-es-a-mesterseges-intelligencia-europai-unios-szabalyozasaban> (Letöltés ideje: 2024. 12. 26.) 12.

⁴¹² Lásd: a Microsoft Tay nevű chatbotjának a szándékos manipulálását: 349. lábjegyzet.

⁴¹³ Lásd: <https://www.statista.com/forecasts/1462404/ai-market-growth-europe>, <https://www.statista.com/forecasts/1449849/europe-ai-tool-user-numbers> (Letöltés ideje: 2024. 12. 26.) valamint Deloitte Magyarország: Magyar MI Körkép 2023. Eredetileg: <https://www2.deloitte.com/hu/hu/pages/kockazatok/articles/ai-study.html>, jelenleg elérhető: <https://www.scribd.com/document/831103486/Deloitte-Magyar-MI-Korkep-2023> (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.) 25.

- Dokumentáció vezetése
- Korrekciós intézkedések és tájékoztatási kötelezettség.

4.3.2 A rendszerek szabályozása

A követelményeknek való megfelelés, nemcsak a többi tíz kategóriának való megfelelést jelenti, hanem azokon túl, amennyiben az adott MI-rendszer az első melléklet alapján számít nagy kockázatúnak, akkor nemcsak az MI Rendeletben, az adott termékköre vonatkozó nevesített jogszabályban foglalt követelményeknek is meg kell felelni.⁴¹⁴ Ez erősíti azt a jogalkotók által követni kívánt gyakorlatot, mely szerint egy esetleges jogsértés esetén a vonatkozó jogszabályok ne vagylagosan kerüljenek alkalmazásra, hanem a technológiák összetettségéből is adódóan, a jogszabályok is komplexen, egyszerre kerüljenek alkalmazásra, a hozzájuk kapcsolódó szankciókkal egyetemben.

A kockázatkezelési rendszer egy hármasszertű szabályrendszer fenntartását jelenti az MI-rendszer kapcsán:

1. rendelkeznie kell egy kockázatértékelési rendszerrel, aminek képesnek kell lennie arra, hogy azonosítsa az észszerűen előre látható kockázatokat, amiket a rendszer rendeltetésszerű használata az egészségre, a biztonságra és az alapvető jogokra jelenthet.
2. Ezentúl szükséges, hogy az MI-rendszer rendeltetésszerű használata, valamint észszerűen előre látható rendellenes használata esetén felmerülő kockázatok becsülésére és értékelésére is alkalmas legyen,
3. valamint a kiépített nyomonkövetési rendszer alapján a fentiekén túli, előre nem látott kockázatokat is felismerje és azonosítsa.

Ezen rendszer alapján, a megállapított kockázatok miatt rendelkeznie kell kockázatkezelési intézkedésekkel, amelyek alkalmasak arra, hogy az azonosított kockázatot, a „compliance by design” elvének megfelelően, már a rendszer műszaki megvalósításával megszüntesse, illetve csökkentse. Vagy amennyiben ez nem lehetséges, olyan egyéb intézkedéseket hozzon, amelyek ezeket a kockázatokat csökkentik, illetve ezen kockázatok vonatkozásában megfelelő átláthatóságot, illetve tájékoztatást biztosítanak. Ezen kitétel vonatkozásában, hogy az mindenképpen hatékonyan érvényesüljön, és ne csak egy viszonylag egyszerűen tovább kattintható elem legyen az alkalmazó felé, szükséges, hogy akár képzés is legyen biztosítva az alkalmazó részére.⁴¹⁵ Ezen követelmény effektíve azt jelenti, hogy ez mindenképp együttműködést, interakciót kíván a szolgáltató és az alkalmazó között, ami mind a két fél szempontjából kötelezettséget jelent a kockázatok csökkentése érdekében. A követelmény harmadik része a tesztelés, annak érdekében, hogy a legmegfelelőbb és célzott kockázatkezelési intézkedéseket azonosítani lehessen. Ezen teszteléseket rendeltetése szempontjából megfelelő, előzetesen meghatározott mérőszámok és valószínűségi küszöbértékek alapján kell elvégezni, és esetlegesen, az alkalmazóval való együttműködésen alapulva valós körülmények között is történhet.

Az adatok és adatkezelés, hasonlóan a kockázatkezelési rendszerhez, ugyancsak hármasszertű tagolást követ, ugyanis a tanuló-, a validálási- és a tesztadatokra határoz meg követelményeket. Mind a három típusnál egységesen határozza meg, hogy az adatoknak magas minőségi

---

⁴¹⁴ MI Rendelet 8. cikk

⁴¹⁵ MI Rendelet 9. cikk

követelménynek kell megfelelniük, vagyis megbízható, reprezentatív, kiegyensúlyozott és változatos adatkészleteknek kell lenniük, amelyek a gyakorlaton alapulnak. Ezen felül az ilyen minőségi adatoknak meg kell felelni a hatályos adatvédelmi előírásoknak, valamint etikai szempontoknak is. Külön-külön kiemelendő a validálási adatok definíciójából⁴¹⁶ az alul-, és túlillesztésre vonatkozó részek. Ezek tulajdonképpen a felhasználó-alkalmazó érdekében szereplő, egymáshoz illeszkedő minőségbiztosítási rendelkezéspár. Ugyanis míg az alulillesztés esetén a modell nem képes megtanulni, illetve kialakítani a tanítóadatok alapján komplex összefüggéseket vagy mintákat, addig a túlillesztés esetén a modell túl jól alkalmazkodik a tanítóadatokhoz, ám nem képes „általánosítani”, vagyis a felhasználó-alkalmazó által betáplált adatoknak megfelelő eredményt produkálni.

Összességében minden esetben a tanító-, validálási illetve a tesztadatkészleteket a nagy kockázatú MI-rendszer rendeltetésének megfelelő adatkormányzási és adatgazdálkodási gyakorlatoknak kell alávetni, melyekbe bele kell építeni a tervezési döntéseket, az adatok eredetét, személyes adatok esetében gyűjtésük eredeti célját, az adatelőkészítési műveleteket, azokat a feltételezéseket, hogy az adatoknak a fejlesztő szerint mit kell mérniük és mit kell megjeleníteniük, az adatkészletek rendelkezésre állásának, mennyiségének és alkalmasságának értékelését, az esetleges torzítások vizsgálatát, valamint az ahhoz kapcsolódó, azt enyhítő vagy megelőző intézkedéseket, továbbá a rendeletnek való megfelelést akadályozó adathiányok vagy hiányosságok azonosítását és kezelését. Ezek a megfelelési előírások az adatkészlet megfelelően releváns és kellően reprezentatív mivoltára, a megfelelő statisztikai tulajdonságaira, és azokhoz kapcsolódóan, az esetleges speciális felhasználási esetek során, a sajátos földrajzi, kontextuális és magatartási elemekre vonatkoznak.⁴¹⁷

A műszaki dokumentáció, a naplózás, valamint az átláthatóság és az alkalmazóknak nyújtott tájékoztatás, nagyon szorosan összekapcsolódnak. A műszaki dokumentációnak minden esetben a rendszer forgalomba hozatala vagy üzembe helyezése előtt kell elkészülni, és folyamatosan naprakészen kell tartani. A jogszabály a 4. mellékletben írja elő ennek a dokumentációnak a minimum követelményeit, aminek a részét képezi részben a fentebb már említett kockázatkezelési rendszer, annak is leginkább a nyomkövetési eleme. Ahhoz, hogy mindez jól dokumentált módon történhessen meg, az MI Rendelet a naplózási kötelezettséget ír elő. Ennél esetleg érdekességnek tekinthető, hogy annak ellenére, hogy az Unió mind a korábbi dokumentumaiban, mind ahogy lentebb kifejtésre kerül, konkrétan a rendeletben is, az emberközpontúságot, az emberi felügyeletet alapvető feltevésnek tekinti, automatikus eseményrögzítést ír elő. Azonban ez nem jelent tényleges eltérést az emberközpontúságtól. Ugyanis a rendelkezések között ebből, valamint a fentebb már többször említett termékbiztonsági jellegből is, a fogyasztó-alkalmazó jogainak védelme, ezáltal az ő bizalmának kialakítása és megtartása az MI Rendelet központi értéke. Ennek a része az is, hogy a fogyasztó-alkalmazó megfelelő tájékoztatása többször is megjelenik, mint a kockázatkezelési rendszer része, vagy a műszaki dokumentáció egyes részei, mint a rendszer rendeltetése, továbbá a nem az MI-rendszer részét képező szoftverekkel való interakció vagy a felhasználói felület pontos leírása.⁴¹⁸ A nagy kockázatú MI-rendszereknél pedig külön is megjelenik, hogy a rendszereket úgy kell megtervezni és fejleszteni, hogy működésük kellően átlátható legyen, vagyis az alkalmazók értelmezhetőek a rendszer kimenetét és megfelelően használhassák, valamint megfelelő digitális formátumú, vagy egyéb használati utasítást kell mellékelni, amely tömör,

---

⁴¹⁶ MI Rendelet 3. cikk 30. pont

⁴¹⁷ MI Rendelet 10. cikk (3)-(4) bekezdés

⁴¹⁸ MI Rendelet IV. melléklet 1. pont a), b) és g) pontok

teljes körű, pontos és egyértelmű, az alkalmazók számára releváns, hozzáférhető és érthető információkat tartalmaznak.⁴¹⁹

Ugyancsak az Unió emberközpontú hozzáállását támasztja alá az emberi felügyelet központi követelményként való megjelenése. Habár nem követi a jogszabály eddigi megközelítését, mint a tiltott MI gyakorlatoknál jelen lévő súlyossági sorrendet, magára a nagy kockázatú MI-rendszerekre vonatkozó követelmények közül ez tekinthető a leghangsúlyosabbnak több okból is. Az egyik ilyen ok az Unió azon koncepciójának továbbvitele, mely szerint az európai MI-nek az emberekért kell működnie és az embernek mindig fölülte kell lennie az MI-nek. Ezt az MI Rendelet akként teszi kötelezővé a szolgáltatók számára, hogy megad egy skálát, amit a szolgáltatónak, a „regulation by design” elvét követve, már a fejlesztés, valamint a továbbfejlesztés során is be kell építenie az egyes MI-rendszerekbe. Ez a nyomonkövetéstől kezdve, az automatikus torzításon, értelmezésen át terjed a felülíráson keresztül a fentebb említett központosság másik fundamentális okáig. Ugyanis ennél a szakasznál jelenik meg először az, hogy az MI-rendszert erővel le kell állítani. E rendelkezés „kill-switchnek”⁴²⁰ csak azért nem nevezhető, mert a rendelet figyelembe veszi, hogy biztonságos módon álljon le a rendszer, de minden körülmények között megfelelően képzett, valamint a rendszer működését átlátó emberi felügyelő kezébe kell adni annak a lehetőségét, hogy az egészséget, a biztonságot vagy az alapvető jogokat sértő szituációban a teljes rendszert minden alkalmazó számára le lehessen állítani, így egyszerre megvalósítva az emberközpontúság fentebb említett két központi célját, hogy az MI mindig az emberekért működjön, és mindig legyen fölülte emberi kontroll.

Hogy az emberi felügyelet megvalósulása effektív legyen, és azt a szolgáltatók ne üresíthessék ki, valamint ugyancsak a fogyasztók–alkalmazók biztonsága és bizalma érdekében ad előírásokat az MI-rendszer pontosságával, stabilitásával és annak a kiberbiztonságával kapcsolatban. Ezen előírások nagyrészt a korábbi kötelezettségek továbberosítása illetve kifejtése. Ebben az alkalmazó számára biztosított használati utasítással kapcsolatban írja elő a pontosság érdekében, hogy azt objektív mérőszámok segítségével kell elérni, a reziliencia vonatkozásában pedig a hibákkal, meghibásodásokkal, illetve következtelenségekkel szemben, a „compliance by design”, valamint a kockázatkezelési rendszer kiterjesztéseként, technikai és szervezeti intézkedéseket kell hozni. Ezekon túl a rendelet azon MI-rendszerek esetében, amelyek a forgalomba hozatalt követően is tanulnak, előírja, hogy azokat „úgy kell fejleszteni, hogy kiküszöböljék vagy a lehető legnagyobb mértékben csökkentsék annak kockázatát, hogy az esetlegesen torzított kimenetek befolyásolják a jövőbeli műveletek bemenetét”⁴²¹. Továbbá felsorol olyan specifikus esetköröket, amelyekre az MI-rendszereket minden esetben fel kell készíteni. Ezek:

1. Tanulóadat-készlet manipulálását megkísérlő támadások („adatmérgezés”)
2. A tanítás során használt előtanított összetevők manipulálását megkísérlő támadások („modellmérgezés”)
3. A modell hibájának előidézésére szolgáló bemenetek („adverzális példák” vagy „modellkijátszás”)

---

⁴¹⁹ MI Rendelet 13. cikk (1)-(2) bekezdések

⁴²⁰ Szoftveres, IT kifejezés, egy adott programnak, munkafolyamatnak annak a biztonságára, leállítási protokolljaira való figyelem nélkül történő leállítását jelenti, effektíve a „megölését”, ami az angol eredetiben is szerepel.

⁴²¹ MI Rendelet 15. cikk (4) bekezdés

4. A bizalmasság elleni támadások vagy modellhibák.

Itt mindenképp szükséges egy megjegyzést tenni. Ugyanis a rendelet, a preambulum kivételével, csak és kizárólag itt nevesíti külön azon MI-rendszereket, amelyek „a forgalomba hozatalt vagy az üzembe helyezést követően is tanulnak”⁴²². Véleményem szerint az Unió korábbi, Fehér Könyvet megelőző dokumentumaival, valamint magával a Fehér Könyvvel is az lett volna konzisztens hozzáállás, ha ez a kitétel több okból nem kerül bele. Az egyik, mert e technológia azon újdonságát, amely alapvetően megkülönbözteti a korábbi, akár hasonló technológiáktól éppen az adja, hogy ezek a programok képesek arra, hogy fejlődésük nem feltétlenül fejlesztői hozzájáruláshoz kötött. Még a gépi tanulás (machine learning) leginkább embert igénylő módja, a megerősítéses tanulás (reinforced learning)⁴²³ esetén is a modell önmaga alakítja ki a belső logikáját, amit a fejlesztő csak jóváhagy. Az MI-nek pont ez az önfejlesztő tulajdonsága az egyik legfontosabb ismérve, ami a „hagyományos” szoftverektől megkülönbözteti, és ezt az uniós jogalkotó is elismerte, mivel ez volt az egyik alapja annak, a fentebb már említett OECD-vel való nemzetközi egységesítésen túl, hogy a szoftver szó kikerült a fogalomból. Ez a definíciós feltételezés szembemegy azzal a hozzáállással, hogy az MI folyamatosan fejlődik. Ez amiatt jelenthet gondot, mert így könnyen előállhat olyan szituáció, hogy a gépi rendszer megfelel az MI fogalmának, azonban a majdnem a modell önfejlődésének, önfejlesztésének a ténye nem áll fenn, ami álláspontom szerint alapvetően bizalmatlanságot kelthet a fogyasztó–alkalmazóban, szembemelve az Unió bizalom kiépítésére irányuló alapelveivel.

A másik ok pedig abból adódik, hogy ezáltal az uniós jogalkotó szembemegy azzal a szándékával, hogy időtálló fogalmat alkosson és azon keresztül konzisztens alkalmazást hozzon létre. Ugyanis ezzel időlegessé teszi a fentebb bemutatott, az MI Rendeletben elfogadott definícióját azzal, hogy az ilyen külön kiemeléssel feltételezést ad arra, hogy az öntanulás az alapfogalomnak nem része. Habár az öntanuló modellek a rendelet megalkotása alatt és még most sincsenek többségben az MI piacán belül, azonban a közeljövőben már a legnagyobb arányú rész fogják képezni.⁴²⁴ Ezek miatt az öntanulás vonatkozásában véleményem szerint a legjobb megoldás az lett volna, hogy a jogszabályban sehol sem kellett volna külön kiemelni, hanem a rendelet alkalmazása során a jogalkalmazóra bízni, hogy azt folyamatosan beépíthesse a fogalomba, ilyen módon biztosítva a fogalom, és azáltal a rendelet adaptív voltát.

4.3.3 Az értéklánc szereplőinek jogai és kötelezettségei

Magára a rendszerre vonatkozó kötelezettségek túlnyomó többsége, a fentebb már többször említett „regulation by design” elvének megfelelően, a szolgáltatót terheli. Azonban a szolgáltatónak még ezen felül további 10 kötelezettségnek is meg kell felelnie a nagy kockázatú MI-rendszerek esetén:

- Név pontos megjelenítése, ami effektíve azt jelenti, hogy fel kell tüntetni a nagy kockázatú MI-rendszeren, a csomagolásán vagy a kísérő dokumentációján a szolgáltató nevét, a kereskedelmi nevét vagy védjegyét, valamint a címét.
- Minőségirányítási rendszerrel kell rendelkezniük, ami magában foglalja az írásbeli szabályzatokat, eljárásokat és utasításokat.
- Dokumentációt kell vezetniük tíz évig.

---

⁴²² MI Rendelet 15. cikk (4) bekezdés

⁴²³ <https://www.ibm.com/think/topics/machine-learning-types> (Letöltés ideje: 2025. 08. 17.)

⁴²⁴ Lásd: <https://www.statista.com/outlook/tmo/artificial-intelligence/worldwide> (Letöltés ideje: 2025. 08. 17.)

- Meg kell őrizni az automatikusan generált naplókat legalább hat évig, vagy ha a helyi szabályok hosszabb időt írnak elő, addig.
- Forgalomba hozatal, illetve üzembe helyezés előtt megfelelésértékelési eljárásban kell részt venniük.
- EU-megfelelési nyilatkozatot kell készíteniük.
- CE-jelölést meg kell szerezniük és fel kell tüntetniük az MI-rendszeren, annak a csomagolásán vagy a kísérő dokumentációban.
- Regisztrációs kötelezettség a nagy kockázatú MI-rendszerek uniós adatbázisában.
- Korrekciós intézkedések és tájékoztatási kötelezettség.
- Az illetékes nemzeti hatóság indokolással ellátott kérésére mindezt igazolni kell.
- Akadálymentesítési követelmények (az (EU) 2016/2102 és az (EU) 2019/882 irányelveknek megfelelően).

Ezen kötelezettségek többsége a rendelet más részeiben – mint a 17., 18., 43. vagy a 48. cikk – további kifejtésre kerülnek. Ami ezen intézkedések közül kiemelendő, az a korrekciós és tájékoztatási kötelezettség. Ez egy skálát határoz meg a szolgáltató számára, arra az esetre vonatkozóan, ha úgy ítélik meg, vagy okkal feltételezhető, hogy az MI-rendszer nem felel meg a fentiekben bemutatott, vonatkozó követelményrendszernek. Ez a skála a megfelelésbiztosításán keresztül a forgalomból való kivonáson és üzemén kívül helyezéssel át a visszahívásig terjed.⁴²⁵ Ez a skála nagyon szoros kapcsolatot mutat az emberi felügyelettel, mint kötelezettségi kategóriával, ugyanis ugyanúgy egy követendő skálát rajzol fel a szolgáltató számára, amelynek a végén tulajdonképpen a „kill switch” gazdasági-kereskedelmi megfelelése, a visszahívás található. Ezen pont másik eleme, vagyis a tájékoztatási kötelezettség, pedig ugyancsak az emberközpontúságot erősíti, méghozzá a rendelet bizalomépítő jellegét erősítve amiatt, mert a tudomásszerzést követően a szolgáltatónak haladéktalanul ki kell vizsgálnia az okokat, méghozzá a bejelentést tevő alkalmazóval együttműködve.

Ahogy az fentebb, az MI Rendelet legfontosabb szereplőinek a taglalásánál említettem, sajnos jelenleg az legfontosabb MI fejlesztők, és ezáltal szolgáltatók többsége nem uniós szereplő. Így mind annak a kifejezett célnak az érdekében, hogy a rendelet fogyasztót–alkalmazót védő, illetve bizalomépítő rendelkezései, mind pedig az a nem kimondott cél, hogy a „Brüsszel-effektus” megvalósuljon, szükséges volt elérni, hogy a rendszerre vonatkozó, valamint a szolgáltatót terhelő kötelezettségek – adott esetben – az értéklánc további szereplőin is számonkérhetőek legyenek.

Ebből adódóan az MI Rendelet az importőrnek is előírja a névvel, a CE-jelöléssel vagy az ellenőrzéssel kapcsolatos kötelezettségeket. Az ellenőrzés pedig nem csupán egy relatív ellenőrzést jelent, mely szerint a szolgáltató rendelkezik-e uniós meghatalmazott képviselővel, illetve megvan-e a műszaki dokumentáció és az a megfelelő hatóság részére rendelkezésre van-e bocsátva, hanem egyfajta abszolút ellenőrzést is magában foglal. Ugyanis amennyiben az importőr és a szolgáltató elkülönül, abban az esetben az importőrnek a terméken, vagyis az MI-rendszeren keresztül a szolgáltatót is ellenőriznie kell, hogy az nem jelent-e kockázatot, illetve az MI-rendszer vagy a dokumentációja nincs-e meghamisítva. Így az importőrnek effektíve első körben egy kvázi hatósági szerepkört kell felvennie, a modern digitális technológiák körében megfigyelhető társszabályozó attitűdöt tovább erősítve.⁴²⁶

---

⁴²⁵ MI Rendelet 20. cikk

⁴²⁶ Mezei-Träger (2024) 12.

A forgalmazó jogai és kötelezettségei ugyancsak a szolgáltatóiból indulnak ki, hiszen ugyanúgy terheli a kötelezettség, miszerint fel van-e tüntetve a CE-jelölés, mellékeltek-e az EU-megfelelési nyilatkozatot és a használati utasítást, valamint a szolgáltató és az importőr teljesítette-e a névfeltüntetéssel és a minőségirányítási rendszerrel kapcsolatos kötelezettségeit. Hasonlóan az importőrhöz el kell látnia egy szolgáltató-ellenőrzői funkciót is, ugyanis meg kell tagadnia a forgalmazást, ha úgy ítéli meg, vagy okkal feltételezi, hogy a rendszer nem felel meg a szolgáltató számára irányadó követelményeknek, illetve, ha kockázatot jelent, akkor tájékoztatnia kell a rendszer szolgáltatóját, illetve importőrét, és azon tagállamok illetékes nemzeti hatóságait, amelyekben a terméket rendelkezésre bocsátotta.⁴²⁷ Ezeken túl, az importőrrel ellentétben, a forgalmazónak a rendelet az MI-rendszer meg nem felelősége esetén előírja a szolgáltatónál már említett skálát, amelynél viszont ebben az esetben annak a kiindulása bír nagyobb jelentőséggel, ugyanis a forgalmazó kötelezettségeként jelentkezik, hogy az MI-t összhangba kell hoznia a követelményekkel, vagy biztosítania kell, hogy ezt az értéklánc más szereplője megtehesse.

Az importőrre, valamint a forgalmazóra vonatkozó előírásokból egyértelműen látszik, hogy ezeknek a szereplőknek nem elég felületesen ismerniük a terméket, vagyis az MI-rendszert. Annak vonatkozásában nemcsak komplex és mélyreható tudással kell rendelkezniük, hanem meghatározott esetekben szakértői, fejlesztői beavatkozást is végre kell hajtaniuk, leginkább a jogszabályi megfelelés érdekében. Ez a fentebbi rendelkezésekből származó tény jelenti az alapját annak, hogy a rendelet az esetről-esetre való meghatározáson túl, mind a technológia, mind az egyes modellek folyamatos fejlődésének megfelelően, egy időbeli elkülönítést is alkalmazni kell az egyes szereplők között. Ugyanis bármely szereplőt a nagy kockázatú MI-rendszer szolgáltatójának kell tekinteni, ha az a nevét vagy védjegyét egy már forgalomba hozott vagy üzembe helyezett, nagy kockázatú MI-rendszeren helyezi el, illetve, ha jelentős módosítást hajt végre a nagy kockázatú MI-rendszeren vagy olyan jelentős mértékben módosít egy MI-rendszeren, hogy az nagy kockázatúvá válik. Amennyiben ez a változás megtörténik, abban az esetben az addig alkalmazható szolgáltató–importőr–forgalmazó szerepköri megosztás megszűnik, ugyanis onnantól kezdve az eredeti szolgáltató nem számít szolgáltatónak, aminek a rendeletből származó kötelezettségei – egy minimálisnak tekinthető együttműködési és rendelkezésre bocsájtási rendelkezéseken túl – megszűnnek.⁴²⁸ Habár az a tény, hogy a rendelet a szolgáltatókra terheli az MI-rendszerre vonatkozó – főleg annak biztonságával kapcsolatos –, valamint az MI-vel szembeni bizalmat építő rendelkezések túlnyomó többségét, ám a szolgáltató személye kvázi bármikor megváltozhat, adhat olyan értelmezést, hogy ez csökkenti ezt a bizalmat. Azonban ez ezzel pont ellentétes, ugyanis a bizalomnak nemcsak a fogyasztó–alkalmazó szempontjából kell meglennie, hanem a fejlesztő–szolgáltató szempontjából is, ami ezzel a lépéssel megerősítésre kerül.

Ezt erősíti tovább az a tény, hogy a rendelet az alkalmazót, bár az értéklánc végén helyezkedik el, nem tekinti felelősség nélkülinek a technológia vonatkozásában, így kötelezettségeket ír elő a részére.⁴²⁹ Ezek közé tartozik, hogy az általa használt MI-rendszereket a használati utasításoknak megfelelően kell használnia, a használatról szóló naplót meg kell őriznie, valamint a konkrét használat során a bemeneti adatoknak relevánsnak és kellően reprezentatívnak kell lenniük. Külön kiemelendő, hogy a rendelet emberközpontúsága itt is

---

⁴²⁷ MI Rendelet 24. cikk

⁴²⁸ MI Rendelet 25. cikk

⁴²⁹ MI Rendelet 26. cikk

jelentkezik, ugyanis előírja az emberi felügyelet szükségességét, ugyanis az alkalmazónak rendelkeznie kell a szükséges szakértelemmel, esetlegesen külön képzéssel, valamint az alkalmazón belül a hatáskörrel, hogy használhassa az MI-rendszert. Ezentúl előírja, hogyha az alkalmazó okkal feltételezi, hogy az MI-rendszer használati utasításnak megfelelő használata kockázatot jelenthet, akkor erről indokolatlan késedelem nélkül tájékoztatnia kell a szolgáltatót vagy a forgalmazót, továbbá a piacfelügyeleti hatóságot, valamint fel kell függesztenie az adott rendszer használatát, és ugyanígy kell eljárnia, ha súlyos váratlan eseményt tapasztalt⁴³⁰. Ezek a rendelkezések egyértelműen megmutatják, hogy az uniós jogalkotó az alkalmazó–felhasználótól, hasonlóan az importőr–forgalmazó pároshoz, nem csak egy relatív használói ismeretet vár el, hanem azon felül egy abszolút ismeretet is mind a technológia általános működéséről, mind az MI Rendeletéről.

Az nagy kockázatú MI-rendszerekre vonatkozó alapvető jogi hatásvizsgálat az egyik, ha nem a legérdekesebb, a jogalkotási folyamat közben hozzáadott szakasz.⁴³¹ Ez a vizsgálat, sőt maga a fogalom sem szerepelt a Bizottság által benyújtott verzióban, az teljes egészében a Parlament által javasolt módosításokon alapszik az MI Rendelet végleges szövegében. Ez a tény egy érdekes kettősségre világít rá: az alapjogi hatásvizsgálat Parlament általi javaslata, és beépítése egyértelműen azon a társadalmi igényen nyugszik, amely a generatív, főleg LLM („large language model” – nagy nyelvi modell) alapú MI-k megjelenését követően alakult ki. Azonban ennek a vizsgálatnak a kötelezettjei azon alkalmazók, azon közjogi szervek vagy közszolgáltatásokat nyújtó magánszervezetek, amelyek a 3. mellékletben szereplő MI-rendszereket használnak, kivéve a kritikus infrastruktúra vonatkozásában. Valamint minden olyan alkalmazó, amely hitelképesség értékeléséhez, hitelpontszám megállapításához, illetve egészség- és életbiztosítás esetén kockázatértékeléshez és árképzéshez használ MI-t. Ez egyrészt ad választ a fentebb említett társadalmi igényre, azonban annak céljával nem a leginkább előtérben lévő MI-rendszereket teszi meg. Az, hogy ennek a folyamatnak a felelősül az alkalmazót teszi meg, megerősíti azt a fentebb már említett jelenséget, hogy az alkalmazónak mind a technológiáról, mind annak hatásairól mélyreható ismeretekkel kell rendelkeznie, és azt rendszeresen, napi szinten is alkalmaznia kell. Valamint az, hogy ebben a szakaszban leszűkíti az alkalmazók körét a fentebb megnevezett szervezetekre, tulajdonképpen azt jelenti, hogy a rendelet olyan szervekre is alapjogi vizsgálati kötelezettségeket ró MI használat esetén, amelyeknek az hagyományosan nem feladatköre, így az ahhoz szükséges kompetenciákkal nem feltétlenül rendelkeznek. Ennek ellensúlyozásaként, az ilyen szervezetek segítése érdekében az uniós jogalkotó a rendeletben meghatározta, hogy mik azok az értékelési minimumkövetelmények, amelyeket ezen szervezeteknek el kell végezniük.⁴³²

4.3.4 Az MI Rendelet kockázatalapú hozzáállásának értékelése

Az MI Rendelet kockázat alapú megközelítése véleményem szerint több szempontból is a legideálisabb választás az uniós jogalkotó részéről. Először is csak ilyen módon volt konzisztensen továbbvihető a korábbi vonatkozó dokumentumokban képviselt hozzáállás, hogy a technológia szabályozásának emberközpontúnak kell lennie. Habár az Unió folytathatta volna,

---

⁴³⁰ MI Rendelet 3. cikk 49. pont

⁴³¹ MI Rendelet 27. cikk

⁴³² MI Rendelet 27. cikk a)-f) pontok

sőt egyes vélemények szerint folytatnia is kellett volna a GDPR (alap)jogközpontú megközelítését,⁴³³ az több ok miatt nem lett volna sem célravezető, sem lehetséges.

Az egyik, és talán legfontosabb, hogy az MI Rendelet, még a jelentős átalakításai ellenére is egy termékbiztonsági rendelet, nem pedig egy alapjogokat biztosító jogszabály. Annak ellenére, hogy megjelenik benne alapjogi hatásvizsgálat, azt amennyire lehet, a fentebb bemutatott módon „áthárítja” más szervezetekre. Ezentúl amiatt sem lenne lehetséges, mert az Unió, habár folyamatosan az „egyre szorosabb unió” irányában fejlődik, az alapjogok, illetve alkotmányos jogok kapcsán mind a mai napig nem rendelkezik harmonizációs jogkörrel.⁴³⁴

Ez a hozzáállás véleményem szerint a kockázat alapú megközelítés adaptívabb, főleg a nagy kockázatú MI-rendszerek esetében, mint amilyen egy (alap)jog központú megközelítés lehetne, ugyanis például a rendszerek meghatározásának módja jobban lehetővé teszi az esetleges későbbi, gyakorlat alapján történő módosítást.

Ugyancsak a gyakorlat, illetve a statisztikák alapján pedig az tapasztalható, hogy az Unióban sajnos sem a vállalkozások⁴³⁵, sem az átlag állampolgárok⁴³⁶ nem rendelkeznek megfelelő képességekkel és tudással ahhoz, hogy az MI-t mint technológiát megfelelően alkalmazzák, illetve, hogy az esetlegesen ahhoz kapcsolódó jogaikat érvényesítsék. Ebből adódóan az (alap)jogi megközelítés nem érvényesülne megfelelően, mert sem a vállalkozások, sem az emberek nem tudnák, hogy valójában mi és hogyan érvényesíthető. Így egy (alap)jogi megközelítés egy „chilling effect”-et váltana ki, lassítva a technológia uniós elterjedését.

Az előbbi statisztikákból kiolvasható hiányosságok elkerülése, mind a javítása érdekében kettős megközelítés szükséges:

- a központi, illetve ahogy az lentebb kifejtésre kerül, komplexen központosított szakértelmi rendszerével az Unió biztosítja, hogy a piacára csak olyan MI kerüljön, ami megfelel a legmagasabb szintű követelményeknek.
- A javítás érdekében pedig szükséges mind a vállalkozások, mind az egyének képességeit javítani, akár általánosan, akár speciális, célzott képzésekkel és programokkal.⁴³⁷

---

⁴³³ Leufer, Daniel – Hidvegi, Fanny – Zornetta, Alessia: The Pitfalls of the European Union’s Risk-Based Approach to Digital Rulemaking. *UCLA Law Review*, Rev. Disc. 156 (2024). Elérhető: <https://www.uclalawreview.org/the-pitfalls-of-the-european-unions-risk-based-approach-to-digital-rulemaking/> (Letöltés ideje: 2025. 08. 17.) 162-164.

⁴³⁴ Ebers, Martin: Truly Risk-Based Regulation of Artificial Intelligence. How to Implement the EU’s AI Act. Stanford-Vienna European Union Law Working Paper No. 101. 2024. Elérhető: <https://law.stanford.edu/wp-content/uploads/2024/10/EU-Law-WP-101-Ebers.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 08. 17.) 58.

⁴³⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Use_of_artificial_intelligence_in_enterprises (Letöltés ideje: 2025. 08. 17.) valamint a szerző saját (projekt)tapasztalatai.

⁴³⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=627685> (Letöltés ideje: 2025. 08. 17.) Mivel az MI használat még a digitális ismereteken belül is speciális tudást igényel, így megfelelő MI használathoz szükséges tudással rendelkezők még a

⁴³⁷ Lásd például az EDIH (European Digital Innovation Hubs) programot (<https://european-digital-innovation-hubs.ec.europa.eu/hu/home>) (Letöltés ideje: 2025.)

4.4 Bizonyos MI-rendszerekre vonatkozó rendelkezések

A társadalmi szabályozási igény ezzel csak részben került megoldásra a szabályozó oldaláról. Így annak érdekében, hogy a még nem kezelt veszélyekre is adjon választ a jogalkotó, a fentebb bemutatott veszélyességi osztályozáson kívül alkotott rendelkezéseket, amelyeket maga az MI Rendelet szerint is példászerűen tartalmaz, bizonyos MI-rendszerek vonatkozásában határoz meg rendelkezéseket. Ez a szakasz, a rendeletben való elhelyezkedéséből és felépítéséből adódóan, bármikor viszonylag könnyen bővíthető a technológiai fejlesztéseknek, valamint módosítható a később kialakuló vagy megerősödő társadalmi igényeknek megfelelően. A példászerűséget támasztja alá az is, hogy ezen MI-rendszerek vonatkozásában nem követi a korábbi, fentebb bemutatott felépítést, mely szerint külön határoz meg a rendszerre, valamint az értéklánc egyes szereplőire vonatkozóan kötelezettségeket, hanem az egyes felhasználási módoknál vegyesen vannak a rendelkezések mind a szolgáltatókra, mind az alkalmazókra.

Ezek esetében a rendelet a kötelezettségeket az átláthatóság és a megfelelő tájékoztatás láthatóság körében határozza meg. A természetes személyekkel való közvetlen interakcióra szánt MI-rendszereknél már a szolgáltatóknak úgy kell megterveznie és kialakítania az MI-rendszert, hogy egyértelmű legyen a végső felhasználó számára, hogy nem egy emberi személlyel, hanem egy géppel vannak kapcsolatban. A szintetikus hang-, kép-, video- vagy szöveges tartalmat létrehozó MI-rendszereknél – amik tulajdonképpen a fentebb bemutatott generatív MI-knek felelnek meg, legyenek azok egy általános célú MI-rendszer részei vagy sem – a kimeneten jelölni kell, hogy azok MI generálta tartalmak. Ez különösen fontosnak tartja, és emiatt külön bekezdésben ki is emeli a „deepfake”, vagyis az eredetinek vagy valóságosnak tűnő tartalmak esetében. A nyilvánosság közérdekű ügyekről való tájékoztatása céljából közzétett tartalmak vonatkozásában is hasonló tájékoztatási kötelezettség áll fenn, és mind a „sima” szintetikus tartalmak, mind a „deepfake” tartalmak esetében az alkalmazó oldalán áll a kötelezettség teljesítése. Azonban mindegyik tájékoztatási kötelezettség során megjelenik, hogy a bűncselekmények felderítése során való alkalmazás kivételt képez, valamint az alapvető jogok védelmének egy aspektusaként, továbbgördítve a már a szerzői jogi irányelvben⁴³⁸ is megjelent rendelkezést, mely szerint a „mémek”-re – a rendelet megfogalmazása szerint a nyilvánvalóan művészeti, kreatív, szatirikus vagy fikciós vagy hasonló tartalmakra – más tájékoztatási, az „MI generáltság” jelzésről szóló szabályok vonatkoznak.

Ezen rendelkezésekből jól kiolvasható a fentebb már említett uniós hozzáállás megerősítése és következetes továbbvitele. Ezek közül az egyik, hogy a jogalkotó az értéklánc minden szintjén hozzáértő személyt feltételez az MI-rendszerek működése során. Azonban ez a szakasz tovább erősíti, hogy nemcsak az alkalmazók, hanem a fogalmilag azon kívül eső, a professzionalitást nélkülöző felhasználóknak is rendelkezniük kell ismeretekkel az MI-ről. Akár saját oldalról – egyéb okokból adódóan – kell jól tájékozottnak lenni a felhasználónak, akár amiatt, mert az adott rendszer vonatkozásában a szolgáltató vagy az alkalmazó részéről kell jól tájékoztatottnak lennie.

---

⁴³⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/ALL/?uri=CELEX:32019L0790> (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.) 17. cikk (7) bekezdés b) pont

4.4.1 Általános célú MI-modellekre vonatkozó követelmények

A fentebb már többször említett társadalmi igény szabályozó részéről történő megoldásának a másik oldala az, hogy az általános célú MI-modellek külön fejezetet kaptak a rendeletben. Ennek a fejezetnek, a bizonyos MI-rendszerekre vonatkozó rendelkezésekhez hasonlóan, a leglényegesebb elemei az átláthatóságra vonatkozó szabályok. Ezt a rendelet két irányból közelíti meg: az egyik az általános célú MI-modell általános leírása, beleértve a modell rendeltetése szerint ellátandó feladatokat. Valamint azon MI-rendszerek típusa és jellege, amelyekbe integrálható az elfogadható felhasználásra vonatkozóan alkalmazandó irányelvek, az architektúra és a paraméterek száma, vagy a bemeneti és kimeneti modalitás (kép, hang, szöveg stb.), illetve formátum. A másik irány a modell részletes leírása, és a fejlesztési folyamatra vonatkozó releváns információk: mint a technikai megoldások, hogy miképp lehet az adott modellt integrálni egy MI-rendszerbe, a modell tanítási folyamatáról információk, hogy mik voltak a tervezési előírások, a legfontosabb tervezési döntések, indokok, valamint feltételezések, az adatok vonatkozásában, azok típusa, eredete, az azokkal foglalkozó adatgondozási módszerek (mint a tisztítás, szűrés stb.), az adatpontok száma, azok köre és fő jellemzői, illetve a modellhez szükséges számítási erőforrások valamint az ismert vagy becsült energiafogyasztás. Erről a rendelet, mintegy segítségképp, hasonlóan az alapvető jogi hatásvizsgálatnál, egy részletes listát is ad a 12. mellékletben, hogy melyek részletesen azok az információk, amiket közölni szükséges.⁴³⁹

Ezen fejezet keretében, ugyancsak ennek a társadalmi igénynek a kielégítése érdekében, létrehozta a rendszerszintű kockázatot jelentő általános célú MI-modell kifejezést. Ennek közvetlenül nem adott definíciót a többi mellett, azonban áttételesen meghatározta, mely szerint ez az MI-modell megfelelő technikai eszközök és módszertanok alapján értékelt nagy hatású képességekkel rendelkezik, vagy elterjedtsége miatt jelentős hatással van a belső piacra, valamint eléri vagy meghaladják a legfejlettebb általános célú MI-modellek képességeit oly módon, hogy meghaladnak egy, a rendeletben rögzített számítási mennyiséget.⁴⁴⁰ Ezt a számítási küszöbértéket a rendelet 10^{25} számú lebegőpontos műveletben (Floating Point Operations Per Second – FLOPS⁴⁴¹) állapítja meg, és ezentúl tulajdonképpen nyitva hagyja a kategóriát, ugyanis bármelyik MI, ami nagy hatású képességekkel rendelkezik, vagyis a fenti értéket meghaladja vagy a Bizottság szerint rendelkezik ezekkel a képességekkel, az ide besorolandó. Ez főleg annak fényében érdekes, hogy egyes vélemények szerint a jelenlegi modellek „alultanítottak”, így a lebegőpontos műveletek számához való kötés nem feltétlenül a legmegfelelőbb mértékegység arra vonatkozóan, hogy a rendszerszintű kockázat megállapítására alapot adjon.⁴⁴²

Ez a meghatározás szembemegy mind az MI Rendelet, mind a korábbi uniós dokumentumok logikájával. Azok, valamint azokon keresztül az Európai Unió amellelt kötelezte el magát, hogy az MI szabályozásnak technológia semlegesnek kell lennie, annak érdekében, minél kevesebb alkalommal kelljen – főleg egy ilyen gyorsan fejlődő technológiánál – a jogszabályt módosítani,

---

⁴³⁹ MI Rendelet 53. cikk, valamint XI-XII. mellékletek

⁴⁴⁰ MI Rendelet preambulum 111. pont

⁴⁴¹ Walker, Stephen M. II: FLOPS (Floating Point Operations Per Second). Elérhető: <https://klu.ai/glossary/flops> (Letöltés ideje: 2025. 01. 05.) 1. fejezet

⁴⁴² Lásd: Stevens, Ingrid: Regulating AI: The Limits of FLOPs as a Metric. Elérhető: <https://medium.com/@ingridwickstevens/regulating-ai-the-limits-of-flops-as-a-metric-41e3b12d5d0c> (Letöltés ideje: 2025. 01. 05.) 4-5. bekezdések

frissíteni, valamint amiatt, hogy fel se merülhessen annak a gyanúja, hogy egy adott cégre vagy modellre vonatkozóan kerül elfogadásra egy szabályozás. Ez a szakasz azonban nem követi a fentebbi, a tiltott és nagy kockázatú MI-rendszereknél bemutatott felhasználási köröket, szituációkat követő szabályozási megoldást. Ennek az alapja leginkább abban található meg, hogy a rendelet által szabályozott MI-k közül – mivel az általános MI-k nem kerültek bele – erről van a legkevesebb információ, ez a leginkább hipotetikus, de valójában már nem futurisztikus terület. Amiatt nem futurisztikus, mert már a rendelet elfogadásakor voltak ilyen modellek, de összesen kettő⁴⁴³, amelyek a mennyisége folyamatosan növekszik.

4.5 Az „európai MI” támogatása – az innovációt támogató intézkedések

Európa, mint régió sajnos – ahogy az fentebb már említésre került – az MI területén lemaradásban van az Egyesült Államokhoz és Kínához képest. Ennek ellensúlyozása érdekében, valamint azért, hogy az emberközpontú európai MI-k minél több területen és minél nagyobb mennyiségben legyenek jelen, szükséges, hogy ezek fejlesztése és piaci jelenléte valamilyen módon támogatásra kerüljön. Ezt az MI Rendelet, jogszabály révén, a támogatást szabályozási oldalról közelíti meg, méghozzá olyan módon, mely a fentebb már említett „Brüsszel-effektusra” épít, több alapon. Az egyik alap az a tény, hogy a szolgáltatóknak az esetek túlnyomó többségében nem éri meg üzleti alapon az, hogy egy-egy adott régióra vonatkozóan külön MI-modellt fejlesszenek, mivel mind az algoritmikus részének a módosítása, mind a tanulóadat ilyen módon való limitáltsága azt eredményezi, hogy az adott MI-rendszer nem érheti el a maximális potenciálját. Ebből adódóan, hasonlóan az adatvédelmi szabályoknál a GDPR bevezetésekor, általában érdemes a globális szinten legszigorúbb szabályozáshoz igazítani, amely esetben az adott MI minden nemzeti, vagy regionális szabályozásnak meg fog felelni. Erre építve azon modellek, amelyek már a kezdetektől fogva – a fentebb már bemutatott „compliance by design” fejlesztési elvéből adódóan – megfelelnek a szigorúságban világelső uniós szabályozásnak,⁴⁴⁴ előnyben lesznek a versenytársakkal szemben. Ezekből következik, hogy az MI Rendelet főként az önnön maga által előírt rendelkezéseknek való megfelelés támogatásával nyújt segítséget.⁴⁴⁵

Az MI Rendelet VI. fejezete egységes keretbe foglalja azt a szabályozói mechanizmust, amelynek elsődleges célja, hogy előmozdítsa és biztonságos keretek között segítse az MI-k innovációját az Európai Unió területén. Ennek fő eszközei az MI szabályozói tesztkörnyezetek (sandbox), ahol a szolgáltatók, illetve a leendő szolgáltatók ellenőrzött körülmények között fejleszthetik és tesztelhetik az MI-rendszereiket.⁴⁴⁶ Minden tagállamnak 2026. augusztus 2-ig kötelező létrehoznia legalább egy ilyen tesztkörnyezetet a megfelelő erőforrások biztosításával és a nemzeti hatóságok együttműködésével. A tesztkörnyezetek megnyitják az utat a kkv-k, induló innovatív vállalkozások és más érintett szereplők előtt, ugyanakkor biztosítják, hogy az egészségügyi, biztonsági és alapjogi követelmények ne sérüljenek.

A rendelet részletesen szabályozza, hogy a tagállamoknak milyen felelősségük és kötelezettségeik vannak a tesztkörnyezetek kialakításával és felügyeletével kapcsolatban. Egyrészt a jogbiztonság és az innováció ösztönzése érdekében biztosítaniuk kell, hogy a

---

⁴⁴³ Az OpenAI GPT-4, valamint az Alphabet Gemini modelljei.

⁴⁴⁴ <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20230601STO93804/eu-ai-act-first-regulation-on-artificial-intelligence> (Letöltés ideje: 2025. 01. 06.)

⁴⁴⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/qanda_21_1683 (Letöltés ideje: 2025. 01. 06.)

⁴⁴⁶ MI Rendelet 57. cikk

fejlesztők és szolgáltatók kísérleti alapon tesztelhesék megoldásaikat valós körülmények között, korlátozott ideig. Másrészt a nemzeti hatóságoknak ellenőrzött feltételeket kell teremteniük, amelyek keretében a kísérleti MI-rendszerek használatából fakadó kockázatok (különösen az alapvető jogok, az egészség és a közbiztonság veszélyeztetése) megelőzhetők, csökkenthetők vagy – végső esetben – teljesen kizárhatók. A rendszer kiépítése során a hatóságoknak kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a személyes adatok védelmére, a szakpolitikai és piaci szereplők összehangolt bevonására, valamint az átlátható eljárásokra (mint a részvételi feltételek közzétételére, a kkv-k és startupok támogatására). A szabályozói tesztkörnyezetek egyik fontos funkciója, hogy a nemzeti hatóságok írásbeli bizonyítékot bizonyítványt és kilépési jelentést adnak a sikeresen teljesített kísérleti tevékenységekről, amelyet a szolgáltatók később felhasználhatnak a megfelelésértékelés során.

A Bizottság felhatalmazásán keresztül részletes kereteket határoz meg annak biztosítására, hogy az Unióban egységes és méltányos szabályrendszer vonatkozzon a tesztkörnyezetek létrehozására, a részvételi jogosultságra, a kiválasztási eljárásokra és a belépési-felügyeleti folyamatokra. Külön kitér arra, hogy a kkv-k, köztük a kezdő vállalkozások, kedvezményes hozzáférést kapjanak ezekhez a tesztkörnyezetekhez. A szakasz azt is meghatározza, miként kezelhetők a személyes adatok a tesztkörnyezeteken belül – köztük a jogszerű adatgyűjtés, a kockázatértékelés, a dedikált és elszigetelt adattárolás, valamint a résztvevők jogainak védelme (például a tesztkörnyezetből való bármikori kilépés lehetősége).

A nagy kockázatú MI-rendszerek speciális eljárásrendjére vonatkozóan a rendelet külön, szigorú szabályok mellett lehetővé teszi a valós helyzetben történő kipróbálást, de csak előre jóváhagyott biztonsági, adatvédelmi és etikai feltételek mellett. A szereplőknek (a leendő, illetve már szolgáltatóknak, illetve már, illetve potenciális alkalmazók) a piacfelügyeleti hatóságokkal együtt kell meghatározniuk a teszt paramétereit és a szükséges kockázatsökkentő intézkedéseket. A tájékoztatáson alapuló hozzájárulás kulcsszerepet tölt be ennél a szituációnál, ugyanis minden egyes alanyt, aki az MI-rendszer működése során érintett, részletesen tájékoztatni kell a tesztelés céljáról, a kockázatokról, a várható előnyökről, és visszalépésre való lehetőségről. A rendelet a nemzeti piacfelügyeleti hatóságoknak lehetőséget ad arra, hogy a tesztet bármikor leállítsák, ha jelentős kockázatok merülnek fel.⁴⁴⁷

Valamint, kiemelten az európai MI fejlesztése érdekében a tesztkörnyezet vonatkozásában, külön támogatást kapnak a kis- és középvállalkozások, valamint a startupok a megfelelési és minőségbiztosítási követelmények teljesítéséhez. Ez többek között azt jelenti, hogy a megfelelésértékelés díjai arányosan csökkenthetők, figyelembe véve a vállalkozások méretét és erőforrásait.⁴⁴⁸

Ezt jól mutatja, hogy az MI Rendelet alapján, valamint ahhoz kapcsolódva kap támogatást az európai MI fejlesztés, akár a Horizon Europe program részeként, ahol 50 millió euró van a generatív MI modellek fejlesztésére, 15 millió euró az MI rendszerek megbízhatóságának továbbfejlesztésére, de kifejezetten fontos, hogy 1,5 millió euró a „digitális humanizmus” keretében pedig az európai jogi normák és alapvető jogok digitális térben való érvényesülésére és érvényesítésére van fordítva.⁴⁴⁹ Habár az eredeti kommunikációja alapján csak kiegészítő

---

⁴⁴⁷ MI Rendelet 60. cikk

⁴⁴⁸ MI Rendelet 62. cikk

⁴⁴⁹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/new-horizon-europe-funding-boosts-european-research-ai-and-quantum-technologies> (Letöltés ideje: 2025. 03. 31.)

jelleggel⁴⁵⁰, de összességében jelentősen nagyobb mértékben, 1,3 milliárd euróval⁴⁵¹ a Digital Europe Program is ezen európai MI támogatások közé tartozik.

4.6 Szervezetek és intézmények az MI Rendeletben

Az MI Rendelet a fentiekben bemutatott rendelkezések ellenőrzése és betartatása érdekében, tekintettel a technológia gyors fejlődésére, valamint a már jelentkező társadalmi igények és hatások egyedi jellegére, egy új, többszörösen is többszintű szervezeti struktúrát hoz létre. A többszintűség két helyen is jelentkezik: az egyik az Unió felépítéséből adódóan hagyományosnak tekinthető, ugyanis a rendelet az uniós szerveken túl kötelező jelleggel előírja egy nemzeti hatóság kijelölését, illetve létrehozását. A másik pedig az uniós szinten is többszintű, illetve több ágú szervezetrendszer létrehozatala.

A rendelet uniós szinten központi szervezete az MI Hivatal. Ez a szervezet, 2024. május 29. napján történt létrehozásától⁴⁵² kezdve támogatja a Bizottságot, és biztosítja a rendelet következetes végrehajtását a tagállamok irányító testületeinek nyújtott támogatással, együttműködéssel. A hivatal közvetlenül érvényesíti az általános célú MI-modellekre vonatkozó szabályokat is. A technológia fejlesztőivel, a tudományos közösséggel, valamint minden más érdekelt féllel együttműködve az MI Hivatal koordinálja a legkorszerűbb gyakorlati kódexek kidolgozását, elvégzi az általános célú MI-modellek tesztelését és értékelését, szükséges esetben tájékoztatást kér, vagy szankciókat alkalmaz. Ezekén túl, amikor az MI Rendelet frissítése, pontosítása vagy kiegészítése válik szükségessé, az MI Hivatal fogja elvégezni a Bizottság részéről a jogszabály módosításhoz szükséges előkészítő munkákat. Ezt a Hivatal struktúrája is jól mutatja, ugyanis az 5 osztályból – kiválóság az MI és a robotika területén osztály, a rendelettel és megfeleléssel foglalkozó osztály, az MI-biztonsággal foglalkozó osztály, a szakpolitikai koordinációval foglalkozó egység, valamint az AI for Societal Good (MI a társadalmi javakért) elnevezésű osztály –, valamint a tudományos és nemzetközi kapcsolatok 2 tanácsadójából áll.⁴⁵³

Az MI Hivatalon túl az MI Rendelet 3 további szervezetet hoz létre, a Mesterséges Intelligenciával Foglalkozó Európai Testületet (MI Testület), a Tanácsadó Fórumot, valamint a Független Szakértők Tudományos Testületét. Az MI Testületben minden tagállamnak egy-egy képviselője vesz részt, emellett az európai adatvédelmi biztos megfigyelői minőségben csatlakozik. Kiemelt feladata a Bizottság és a tagállamok segítése, különösen a rendelet következetes alkalmazása érdekében. A Testület a piacfelügyeleti hatóságok számára koordinációs fórumot biztosít, és szükség szerint ajánlásokat, véleményeket vagy állásfoglalásokat bocsáthat ki. Az MI Testület tevékenységének és döntéshozatalának kulcseleme a tagállamok közötti információcsere, a harmonizáció előmozdítása, valamint a meglévő szabályozói és technikai szakértelem megosztása.⁴⁵⁴ A Tanácsadó Fórum fő célja, hogy független, szakértői szintű technikai tanácsot nyújtson az MI Testületnek és a Bizottságnak. Tagjai közé tartoznak a piaci szereplők – köztük induló innovatív vállalkozások,

---

⁴⁵⁰ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme> (Letöltés ideje: 2025. 03. 31.)

⁴⁵¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_907 (Letöltés ideje: 2025. 03. 31.)

⁴⁵² Lásd: A Bizottság sajtóközleménye 2024. május 29. napján. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_2982 (Letöltés ideje: 2025. 01. 07.)

⁴⁵³ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-office#ecl-inpage-the-structure-of-the-ai-office> (Letöltés ideje: 2025. 01. 07.)

⁴⁵⁴ MI Rendelet 65-66. cikkek

kkv-k és nagyvállalatok –, továbbá tudományos és civil szervezetek képviselői. A Fórum évente legalább kétszer ülésezik, véleményeket, ajánlásokat dolgozhat ki, és saját belső alcsoportokat hozhat létre speciális kérdések megvitatására. A Független Szakértők Tudományos Testülete biztosítja a többi szerv számára a műszaki és tudományos háttérrel azáltal, hogy a rendelet előírja, hogy a tagjainak különleges szakértelemmel és alkalmassággal, valamint tudományos vagy műszaki szakértelemmel kell rendelkeznie, valamint függetlennek kell lennie az MI-modellek és rendszerek szolgáltatóitól.⁴⁵⁵ A fő feladatuk az általános célú MI-modellek értékelése, azoknak a rendszerszintű kockázatainak felmérése.

A nemzeti hatóságoknak a rendelet szerint a legalább egy bejelentő hatóságot és egy piacfelügyeleti hatóságot kell kijelölni. A nemzeti hatóságoknak függetlenül és pártatlanul kell eljárniuk, biztosítva a szabályozás tárgyát képező MI-rendszerek folyamatos ellenőrzését. A tagállamok kötelesek a Bizottságnak bejelenteni a hatóságaik nevét és feladatait, valamint nyilvánosan elérhetővé tenni az elektronikus kapcsolattartás módját. Emellett minden tagállamnak egy „egyedüli kapcsolattartó pontot” is ki kell jelölnie, amely a nemzetközi és uniós egyeztetéseket megkönnyíti.

A szöveg – mind a preambulumban,⁴⁵⁶ mind a nemzeti hatóságokról szóló konkrét szakaszban⁴⁵⁷ – egyenrangú módon határozza meg a két lehetőséget, hogy létrehozni, vagy kijelölni szükséges ezeket a szervezeteket. Ez a tény, hogy nem határoz meg olyan limitációt, mely szerint ez hatóság nem lehet egy és ugyanaz, ezentúl az egyedüli kapcsolattartó pont kötelezettsége, valamint a nemzeti hatóságra vonatkozó kifejezetten extenzív követelmények a megfelelő erőforrásellátás műszaki, pénzügyi és humán kapacitás tekintetében, továbbá arról rendszeres jelentéstételi kötelezettség a Bizottság irányába, valamint a hangsúlyos kibebiztonsági követelményeknek való megfelelés azt a jogalkotói szándékot mutatja, hogy ezek a kötelezettségek és kompetenciák egy szervezeten belül összpontosuljanak.

4.7 A MI-re vonatkozó jelenlegi magyar tervek és jogszabályok

Az MI Rendelet elemzése során többször említésre került, a jogszabály rendeleti formája ellenére épít arra, hogy bár korlátozott mértékben, de az kiegészítésre kerül további tagállami szabályozással, leginkább a tesztkörnyezet, valamint a tagállami bejelentő és piacfelügyeleti hatóságok esetében. Mivel a rendeletet megelőző stratégiai jellegű dokumentumok vonatkozásában is a magyar Stratégiát vettem alapul mint az elemzést segítő, kiegészítő tagállami dokumentum, az MI Rendelet vonatkozásában is ezt viszem tovább. Másik oka ennek a döntésnek, hogy a fentebb már említett MIS 2.0 ugyan számomra – korlátozottan felhasználható módon – elérhetővé vált, azonban mivel az egy belső vitairat, amely kifejezetten sok okból adódóan még változhat, szakmai felelősséggel annak csak az általános irányai, illetve jelenlegi állapota vehető alapul az elemzésben.

A dokumentum jövőbeni, erősen feltételezhető változásának az egyik oka maga az MI Rendelet. Ennek a végleges, elfogadott és jelenleg is hatályos verziója 2024. július 12. napján került publikálásra az Európai Unió Hivatalos Lapjában⁴⁵⁸, amely a magyar Stratégia

---

⁴⁵⁵ MI Rendelet 68. cikk (2) bekezdés

⁴⁵⁶ MI Rendelet preambulumban 153-154. bekezdés

⁴⁵⁷ MI Rendelet 70. cikk

⁴⁵⁸ Lásd: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401689 (Letöltés ideje: 2025. 01. 08.)

felülvizsgálatának már a végső szakaszára esett. Valamint ezt egészíti ki, hogy az uniós jogalkotó az MI Rendelettel kapcsolódóan is fog további, leginkább a jogalkalmazás egyértelműsítése érdekében, értelmezést segítő dokumentumokat kiadni – mint a lista a nagy kockázatú és a nem nagy kockázatú MI-rendszerek felhasználási eseteiről⁴⁵⁹, vagy az általános célú MI-modellekről szóló gyakorlati kézikönyv⁴⁶⁰ – továbbá a rendeleten túl is, folyamatosan kerülnek elfogadásra kifejezetten az MI-vel, vagy annak a hatásaival foglalkozó jogszabályok, mint például az új, hibás termékek miatti felelősségről szóló irányelv⁴⁶¹. Így a MIS 2.0-nak hogy végleges formába kerüljön nemcsak a technológia erőteljes és folyamatos fejlődése jelent nehézséget, hanem a jelenleg gyorsan változó jogszabályi és értelmezési környezet is.

Ennek a jogszabályi környezetnek a része az MI Rendelet magyarországi „implementálása”. Mivel egy rendeletről van szó, az irányelvekkel szemben, átlagos esetben, nem lenne szüksége tagállami jogalkotásra. A rendelkezések túlnyomó többségénél nincs is erre szükség, azonban a jogszabály néhány rendelkezéséhez elengedhetetlen. Ezt hazánkban a mesterséges intelligenciáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásához szükséges intézkedésekről szóló 1301/2024. (IX. 30.) Korm. határozat⁴⁶² készíti elő. A határozatból megállapítható, hogy Magyarországon nemcsak a fentebb már említett – uniós jogalkotó által is preferált – megoldás lesz megvalósítva, mely szerint a bejelentő hatósági és piacfelügyeleti hatósági feladatokat ellátó szervezet lesz egy hivatalban⁴⁶³, hanem a rendeletben előírt tagállami tesztkörnyezet működtetése és felügyelete is ennek a hatóságnak a feladata lesz.⁴⁶⁴ Ezentúl a kormányhatározat előírja egy teljesen új szervezet, a Magyar Mesterséges Intelligencia Tanács létrehozását. Ez a technológia esetében leginkább érintett állami szervek – mint a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság vagy a Gazdasági Versenyhivatal – delegáltjaiból állna. Ennek az eszmei alapja az MI Rendelet MI Tanácsában fedezhető fel, ugyanis a feladata az MI Rendelet végrehajtásával összefüggő iránymutatások, állásfoglalások kiadása lesz⁴⁶⁵.

Felmerül a kérdés, hogy a magyar jogalkotó a három uniós intézmény közül miért ezt emelte ki, és hozta létre a megfelelőjét nemzeti szinten, míg a másik kettőt nem. Erre a választ a 2020-as magyar Stratégia, a körülötte kialakult, illetve kialakított ökoszisztéma adja meg, amit a MIS 2.0 meg is erősít. Ugyanis a másik kettő uniós szervezet, vagyis a Tanácsadó Fórum és a Független Szakértők Tudományos Testületének az MI Rendeletben rögzített funkcióinak már van megfelelője Magyarországon, a Mesterséges Intelligencia Koalíció formájában.⁴⁶⁶ A Koalíció felépítése lehetővé teszi, hogy a tagként jelen lévő cégek – kezdve a legkisebb

---

⁴⁵⁹ Dr. Petrányi Dóra (CMS), Dr. Horváth Katalin (CMS): Az AI Act gyakorlati kérdései. Előadás 2024. 10. 22.

⁴⁶⁰ Lásd: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-code-practice> (Letöltés ideje: 2025. 01. 08.)

⁴⁶¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/2853 Irányelve (2024. október 23.) a hibás termékekért való felelősségről és a 85/374/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg) (Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32024L2853>) (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.) preambulum (13) (40) (48) bekezdések

⁴⁶² Elérhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2024-1301-30-22> (Letöltés ideje: 2025. 01. 08.)

⁴⁶³ 1301/2024. (IX. 30.) Korm. határozat a mesterséges intelligenciáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásához szükséges intézkedésekről 2. pont a) bekezdés

⁴⁶⁴ 1301/2024. (IX. 30.) Korm. határozat a mesterséges intelligenciáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásához szükséges intézkedésekről 2. pont c) bekezdés

⁴⁶⁵ 1301/2024. (IX. 30.) Korm. határozat a mesterséges intelligenciáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásához szükséges intézkedésekről 2. pont d) bekezdés

⁴⁶⁶ 242/2023. (VI. 20.) Korm. rendelet a Neumann János Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság által ellátott közfeladatokról 2. § a) ab) pont

startupoktól a legnagyobb hazai cégeken át, a technológiában globálisan is vezető vállalatok magyarországi leányvállalataiig – valamint civil szervezetek és közigazgatási szervek, a szakértő munkatársaikon keresztül, részt tudjanak venni a hazai diskurzusban a technológia műszaki, jogi kérdései és társadalmi hatásai vonatkozásában, ezáltal egyszerre képviselve az adott szervezet által tapasztaltakat, valamint a szakértői álláspontot.⁴⁶⁷ Ezzel a Koalíció egyben tudja ellátni azt, amire az MI Rendelet két különálló szervezetet hoz létre.

Ezt a MIS 2.0 tervezet is megerősíti, hiszen külön foglalkozik a Koalíció további erősítésével. Ugyanis – a dokumentum jelenlegi állapota szerint – a Koalíció egy módszertani központi szerepkört is kapna az eddigieken túl, annak érdekében, hogy a hazai MI fejlesztésekkel kapcsolatos tudásbázis egyetlen helyen hozzáférhetővé váljon. Illetve, hogy az érdeklődő vállalkozások felkészült szakmai (technológiai, üzleti, jogi stb.) segítséget kapjanak, valamint azzal, hogy folytatódna a rendszeres felmérések készítése és a szakmai rendezvények tartása, mélységi ismeretek állnának rendelkezésre a mindenkor hazai állapotokról, amelyeket a szervezet egységesen és hatékonyan tudna képviselni a jogalkotó, illetve a jogalkalmazó felé. Ugyancsak fontos szerepköre lenne Koalíciónak a MIS 2.0 akciótervi kibontása, monitoring rendszerének kidolgozása és működtetése tekintetében. Ebből a legfontosabb az elemzés szempontjából egyértelműen a rugalmas szabályozási környezetről szóló rész.

A szabályozási rész jelenleg hat intézkedést foglal magában, méghozzá:

1. az uniós keretszabályozás implementációját,
2. az innovációbarát szabályozási környezetet,
3. a Szabályozási tesztkörnyezet létrehozását,
4. a nemzetközi szabványosítási testületekkel való együttműködést,
5. a szellemi tulajdonjoggal kapcsolatos szabályozás felülvizsgálatát,
6. valamint az etikai irányelvek kidolgozását.

Ezek közül az első három egyértelműen egy csoportot alkot, ugyanis az MI Rendelet implementálására csak limitáltan van szükség, amely az innovációbarát szabályozási környezet és a szabályozási tesztkörnyezet létrehozásában effektíve meg is valósul. Ebből adódóan érdekes az implementációra vonatkozó indokolás, amely szerint azért van erre szükség, hogy a piaci verseny biztosítva legyen, és ne alakuljanak ki monopóliumok a technológia vonatkozásában. Ez amiatt érdekes, mert az MI Rendelet egy termékbiztonsági jogszabályként indult, és annak ellenére, hogy tartalmaz hagyományosan ilyen típusú jogszabályokban található elemeken valamilyen szinten túlmutató jegyeket, mint az alapvetőjogi hatásvizsgálat, vagy a tiltott használati esetek egyes részei, versenyjogi elemeket nem tartalmaz, és sehol sem jelenik meg az a szándék vagy akarat, hogy versenyjogi jogszabály legyen. Az uniós versenyjog már korábban is alkalmas volt arra, hogy a digitális piacokon hatékony legyen⁴⁶⁸, ahol pedig szükséges volt, ott a beavatkozás nem az MI Rendelet keretében történt⁴⁶⁹. Ebből adódóan erősen feltételezhető, hogy ez a három pont a későbbiekben megváltoztatásra, feltehetően egyesítésre kerül, hogy a tagállami reakció, legyen az a rendeletből kötelezően adódó, vagy azon túlmutató, egységessé váljon. További érdekes pont az etikai irányelvek kidolgozása. Ezt a már a 2020-as Stratégia is tartalmazta, alapozva az Európa Tanács ad-hoc bizottságára⁴⁷⁰,

---

⁴⁶⁷ Lásd: <https://mik.neum.hu/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 09.)

⁴⁶⁸ Lásd: C-3/37.792 számú ügy a Microsoft ellen vagy az AT.39740 és AT.40099 számú ügyek a Google ellen

⁴⁶⁹ Lásd a fentebb bemutatott és kifejtett digitális platformok legújabb szabályozásáról (DSA és DMA) szóló részt.

⁴⁷⁰ Lásd: <https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/cahai> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)

valamint a fentebb már hivatkozott uniós etikai iránymutatásokra⁴⁷¹. Ennek a pontnak majdnem az egy az egyben történő továbbvitele, főleg annak a fényében, hogy a két magyar dokumentum között az uniós etikai iránymutatások alapján abban az időben kijött és elfogadásra is került az MI Rendelet, felveti a kérdést, hogy szükséges-e továbbra is ilyen általános dokumentum kidolgozása. Egyik oldalon egy ilyen kódex kiegészítené az Unió kezdetek óta fennálló, több helyen is hangoztatott bizalomnövelő hozzáállását, azonban az abban foglalt vállalások tulajdonképpen az MI Rendeletben már elfogadottakon felüli kötelezettségeket jelentenének a hazai szolgáltatóknak és alkalmazóknak, amely viszont ezen szereplők versenyképességére fékező hatást gyakorolhatna.

4.8 Az MI Rendelet, és a MIS 2.0 releváns részeinek értékelése és konklúzió

Az MI Rendelet több szempontból is kiemelkedő dokumentum. Az Unió szintjén az MI-vel mint technológiával foglalkozó jogalkotói folyamat egyik, és eddig legjelentősebb kicsúcsosodása. Globális szinten is kiemelkedik, hiszen komplexitásában világszinten is az első ilyen jogszabály. De mindkét viszonylatban hangsúlyozni szükséges, hogy az MI Rendelet nem végállomás. A világ minden táján folyamatban vannak jogalkotási eljárások, amelyek a technológiára, illetve annak egyes társadalmi hatására vonatkoznak. Ilyenek az Egyesült Államokban a Tervezet az „AI Bill of Rights”-hoz, a Fehér Ház kötelezettségvállalásai és végrehajtási rendelete, Kanadában a javasolt AI- és adattörvény, Brazíliában az AI Bill, Indiában a Digitális India Törvény, vagy Kínában a generatív mesterséges intelligenciára vonatkozó ideiglenes intézkedések, vagy a mélyszintézis szabályozás.⁴⁷² De az Unión belül is az MI Rendelet kihirdetését követően került elfogadásra például a hibás termékek miatti felelősségről szóló új irányelv⁴⁷³, vagy az általános célú MI-modellekről szóló gyakorlati kódex készítése⁴⁷⁴. De ezek folyamatosan egymásra is hatnak, amely az MI termékfelelősségi irányelv vonatkozásában nagyon jól tapasztalható, hiszen az MI Rendelettel, mint termékbiztonsági jogszabállyal egyidőben készült annak a termékfelelősségi párja, főleg a Parlament állásfoglalására alapozva⁴⁷⁵, azonban az új általános termékfelelősségi irányelv miatt ennek az elfogadása⁴⁷⁶ bizonytalan időre felfüggesztésre került. Ennek az elsődleges oka az, hogy az arra való felkészülés ne jelentsen plusz terhet a vállalkozásoknak.⁴⁷⁷

A rendelet fokozatos hatályba lépéséből adódóan az először alkalmazandó rendelkezések, a rendelet által is először tárgyalt, és ebből adódóan legsúlyosabb rendelkezései, vagyis a tiltott gyakorlatokról szóló szakaszok 2025 februárjában lépnek hatályba. Ezeket követik a vonatkozó követelményeknek a 2025 júniusa után forgalomba hozott általános célú MI-modellekre történő

---

⁴⁷¹ EU MI Etikai Kódex (2019)

⁴⁷² Dr. Petrányi Dóra (CMS), Dr. Horváth Katalin (CMS): Az AI Act gyakorlati kérdései. Előadás 2024. 10. 22.

⁴⁷³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/2853 Irányelve (2024. október 23.) a hibás termékekért való felelősségről és a 85/374/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32024L2853> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)

⁴⁷⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-code-practice> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)

⁴⁷⁵ P9_TA(2020)0276 A mesterséges intelligencia polgári jogi felelősségi rendszere Az Európai Parlament 2020. október 20-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a mesterséges intelligenciára vonatkozó polgári jogi felelősségi rendszerrel kapcsolatban (2020/2014(INL)) (2021/C 404/05) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:52020IP0276> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)

⁴⁷⁶ Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=celex:52022PC0496> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)

⁴⁷⁷ <https://www.digitaleurope.org/news/snap-reaction-to-the-ai-liability-directive/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)

alkalmazása, majd a kihirdetést követő 24 hónap után a rendelet majdnem teljes egészében történő alkalmazása, beleértve a 3. mellékletben felsorolt felhasználási esetekre vonatkozó nagy kockázati követelményeket is. Két kör kapott ez alól kivételt: a 2025 június előtt forgalomba hozott általános célú MI-modellek, valamint a nagy kockázatot jelentő követelmények alkalmazása a meglévő uniós termékbiztonsági jogszabályok hatálya alá tartozó termékekre.

Ebből adódóan jelenleg két irányban történik a rendelet értelmezése: az egyik a jogtudomány, amely annak a hagyományos értelmezési metódusait használva, a másik pedig a joggyakorlat, a szövegszerű illetve a „compliance”⁴⁷⁸ megfelelés, amely a vállalatok konkrét modelljei, illetve rendszerei vonatkozásában próbálja értelmezni a jogszabályt. Ahogy az fentebb többször említésre került, az MI Rendelet mind közvetlen, mind közvetett módon fel van készítve és készítve arra, hogy a legújabb tudományos eredmények, illetve a gyakorlati visszajelzések alapján módosítva, illetve frissítve legyen. Ennek a legfontosabb oka még a Fehér Könyvben található. Az uniós jogalkotó legfontosabb célja a rendelettel a technológiával kapcsolatos bizalom kialakítása, megerősítése volt három irányba:

- a fogyasztó–alkalmazó felé, hogy az bizalommal fordulhasson az MI-t tartalmazó termékek és szolgáltatások felé, ha azok megfelelnek a rendeletnek és ezáltal elérhetőek az Unióban;
- a szolgáltató felé, hogy az a technológiai vállalkozását ne egy elavult szabályrendszerben kelljen működtetnie, ezáltal kitéve azt annak a veszélynek, hogy azok, egy esetleges jogvita alkalmával, nem a szituációnak megfelelően vannak értelmezve, vagy nem is értelmezhetőek abban;
- a jogalkotó–jogalkalmazó felé, hogy az uniós jogalkotó, valamint az uniós és tagállami alkalmazó hatóságok, képesek arra, hogy egy ilyen forradalmi technológia esetében a társadalmi hatásokra megfelelően reagáló szabályozást alkossanak, és azt a legmagasabb szakmai színvonalon be is tartassák.

Ahogy azt Vitkovics Bálint is nagyon jól összefoglalja, az MI Rendelet ezt a bizalmat három pillérré építve kívánja kialakítani:

1. Biztonság: A Bizottság szabályozási koncepciójának központi eleme a biztonság, melyet a megbízható MI használatának előmozdítása szolgál. A biztonság alapvető célkitűzése, amelyből következnek a fogyasztói ismeretterjesztés, a megmagyarázhatóság és az átláthatóság iránti igények, ezáltal növelve a felhasználói bizalmat.
2. Kockázatalapú megközelítés: Az MI-alkalmazások szabályozása nem egységes, hanem kockázatalapú besoroláson nyugszik. Az erőteljes kockázatelemzés lehetővé teszi a differenciált beavatkozásokat, különösen a magas kockázatú rendszerek esetében, ahol szigorúbb szabályozási intézkedések szükségesek.
3. Felelősség és jogi integritás: A szabályozási keret célja, hogy az MI technológiák fejlődését oly módon támogassa, hogy közben megmaradnak az alapvető jogi normák (ilyenek az adatvédelem, a fogyasztóvédelem, vagy a termékbiztonság). A Bizottság álláspontja szerint a meglévő jogszabályok finomhangolása elegendő, és nem igényel

---

⁴⁷⁸ Lásd: dr. Ambrus István: A compliance jelentése és alapkérdései. Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/cegvilag/a-compliance-jelentese-es-alapkerdesei/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 12.) 5-6. bekezdések

teljeskörű újragondolást, így a technológiai változásra adott válaszként a jogrendszer inkább adaptív, semmint radikális reformként reagál.⁴⁷⁹

Vitkoviccsal egyetértek abban, hogy az MI Rendeletnek, valamint az azt várhatóan követő további európai MI-szabályozásnak egyensúlyt kell teremtenie a technológiai innováció, a gazdasági versenyképesség és az alapvető értékek – azaz az emberi jogok és a biztonság – védelme között. A jogi, etikai és technikai szempontok integrált megközelítése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az EU egyaránt legyen vezető a globális MI-fejlesztésben, miközben megőrzi a társadalmi normák és jogi garanciák szilárd alapjait.⁴⁸⁰ Az egyensúlyra való törekvéssel valamilyen szinten egyet is értek, azonban a közöttük lévő viszony – főleg a legújabb kori, leginkább a „jogon kívüli” történésekből adódóan – szerintem nem csupán egyenrangú, hanem annál differenciáltabb. A fentebb, a megosztáson alapuló gazdaságnál, valamint a platformoknál kifejtett két- illetve többoldalú piacokat példaként használva, ha néha egymással mellérendelő viszonyban is vannak, azonban – ahogy azt lentebb, kontextusában elhelyezve kifejtem – a gazdasági versenyképesség, valamint tágabban a gazdasági szempontok „kapuóri” szerepet töltenek be a másik kettő, vagyis a biztonság és a bizalom viszonylatában.

---

⁴⁷⁹ Dr. Vitkovics Bálint: Az európai unió mesterséges intelligencia szabályozásának koncepciója. Themis 2024. december <https://doi.org/10.55052/themis.2024.2.163> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.) [A továbbiakban: Vitkovics (2024)] 181-182.

⁴⁸⁰ Vitkovics (2024) 181-182.

5 Összegző megállapítások, konklúziók

A technológiai fejlesztések és változások, az eredeti céljaiknak megfelelően, minden esetben hatással voltak az emberekre. Ha pedig a fejlesztés elért egy bizonyos fokot, akkor emberek teljes csoportjára, vagy akár a teljes társadalomra. És bizonyos időközönként felbukkantak, felbukkannak olyan technológiai újítások, amelyek teljes mértékben megreformálják a társadalmat, annak az alapjait, és abból következően a teljes működését. Míg egyes esetekben ez akár a kezdetektől látszik, mint az első ipari forradalmat elindító gőzgép esetében, addig más esetekben ez szkeptikusabban indul, amit a fentebb már említett, internethez való hozzáállás jól példáz.

A legújabb korrallal együtt jár az is, hogy ezeknek a technológiai fejlesztéseknek – az összetettebbé váló társadalomból és társadalmi viszonyokból adódóan – egyre komplexebb problémákra kell megoldást nyújtaniuk. Ez csak, és kizárólag akkor lehetséges, ha maga a technológia is egyre komplexebbé válik. Ha a megoldás túl egyszerű, akkor az valójában nem képes az adott problémára megfelelő választ nyújtani, hiszen elvesznek annak olyan elemei, oldalai, amik nélkül kiüresedik a megoldás. Azonban a komplex megoldást nyújtó technológiáknak, az összetettségükből adódóan nem csak a pozitív, hanem a negatív hatása is sokkal súlyosabbá válhat. A fentebbi példákat továbbvezetve: a gőzgéppel korábban elképzelhetetlen mennyiségű áru vált mozgathatóvá nagyon rövid idő alatt, azonban a vele járó beruházások és balesetek, társadalomlélektani sokk is sokkal súlyosabbak voltak, mint azelőtt. Ennek a jelenlegi verziója, ami talán az MI-n keresztül mutatható meg legjobban, pedig az, hogy míg a technológia olyan lehetőségeket tár az emberiség elé, amellyel még olyan problémák is leküzdhetővé válnak, mint a globális felmelegedés vagy a rák, addig a másik oldalon ugyanilyen súlyosságú potenciális következményekkel fenyeget a negatív oldala is, mint a második világháború óta tartó, többségében békés világrend megszűnése, de a jelenleg sci-fi kategóriába tartozónak vélt teljes emberiség-pusztulás is egyre inkább, egyre több megbízható vélemény szerint is olyan opció, amit számításba kell venni.⁴⁸¹

Habár ez helyzet, amelyben megtörténhet, potenciálisan közeledik, megítélésem szerint egyelőre nem ennek célszerű a középpontban lennie. A fentebb több ponton is említett AGI, vagyis általános mesterséges intelligencia – habár egyes vélemények szerint már jelen van⁴⁸² – is ehhez tartozik ugyan, a technológia legfrissebb újításai, és főleg a technológiában érintett vállalkozások jelenlegi változásai sokkal hamarabb és sokkal jobban kihatnak az emberekre és a társadalomra ma és a közeljövőben, így továbbra is erre célszerű koncentrálni. Mivel a korábbi gyakorlat,⁴⁸³ mely szerint a legnagyobb techcégek felvásárolták, vagy nagy arányú tulajdonrészt szereztek⁴⁸⁴ a leginnovatívabb startupokban – akár egyetlen termékükért vagy

---

⁴⁸¹ Lásd például: Milmo, Dan: ‘Godfather of AI’ shortens odds of the technology wiping out humanity over next 30 years. Elérhető: <https://www.theguardian.com/technology/2024/dec/27/godfather-of-ai-raises-odds-of-the-technology-wiping-out-humanity-over-next-30-years> (Letöltés ideje: 2025. 02. 01.)

⁴⁸² Lásd: 365. lábjegyzet, valamint: Perrier, Elija – Bennett, Michael Timothy: An AI system has reached human level on a test for ‘general intelligence’. Here’s what that means. Elérhető: <https://theconversation.com/an-ai-system-has-reached-human-level-on-a-test-for-general-intelligence-heres-what-that-means-246529> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.)

⁴⁸³ Például lásd az Instagram felvásárlását a Facebook (Meta) által. <https://dealmakers.co.uk/the-story-of-instagram-1-billion-acquisition/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.)

⁴⁸⁴ Lásd: a Microsoft korábbi befektetése és 49%-os tulajdoni arány szerzése a ChatGPT mögött álló OpenAI-ban. Sadiq, Hammad: Microsoft’s Strategic Stake in OpenAI Unlocks Unique Investment Avenues. Elérhető:

ötletükért – továbbra folytatódik. De ezen változások nemcsak ebben az óriáscég-startup viszonylatban léteznek, hanem a legnagyobb cégek között is tapasztalható ilyen magatartás.⁴⁸⁵ Ezen technológiák vonatkozásában a gyors változás és a diszruptivitás magától értetődő, így a techóriás-startup viszonylat nagyon könnyen a visszájára is fordulhat. Ennek a legújabb, hatalmas nyilvánosságot kapott példája a kínai fejlesztésű DeepMind megjelenése, és a mögötte álló modell tudományos kifejtése, amely szinte minden szempontból (például igényelt infrastruktúra, az MI gyorsasága, modellek betanításának ár-érték aránya) meghaladja⁴⁸⁶ a már többször említett, eddig általánosan legfejlettebbként említett „nyugati” MI-t, amiből adódóan nemcsak a technológia, hanem a technológiai vállalkozások kapcsán is „földcsuszamlást” idézett elő.⁴⁸⁷

Mind a technológia, mind az azt fejlesztő és alkalmazó vállalkozások diszruptív jellegéből adódóan már rég óta megjelentek azok az igények, hogy ezeket valamilyen központi módon kezeljék, leginkább a szabályozás útján. Amiatt többszám, mert az Unió hosszú évtizedek során kialakult, változatos területi, és abból adódóan gazdasági és társadalmi összetételéből adódóan nagyon vegyes igények állnak fenn ezen vonatkozásban, amelyek sok ponton ellentétes hatásokat kívánnának meg a jogalkotótól.

- A diszruptivitásból adódóan a piacokon már jelen lévő vállalkozások, valamint a kialakuló új piacokon megjelenni kívánó új startupoknak az áll érdekében, ha a szabályozó, valamilyen szinten protekcionista módon, megvédi a piacokat, és azáltal közvetve a piaci szereplőket, amelynek a legjobb módja a piacra lépési korlátok emelése, az új vállalkozások terheinek növelése. Azonban ez kétélű fegyver, mivel azok a rendelkezéseknek ugyanúgy kell, hogy vonatkozzanak a már meglévő piaci szereplőkre, növelve azok terheit, ellentétes esetben az ilyen rendelkezések – mivel nem egyenlő feltételeket biztosítanak –, könnyen megtámadhatóak lennének mind jogi úton, mind azon kívül.
- A fogyasztó–felhasználók hozzáállása vegyesebb az előző csoportnál, hiszen a diszruptív technológiák és vállalkozások, ezen jellegükből adódóan olyan élénkítő hatással járnak, amin keresztül ők olcsóbban kapják a sokszor számukra jobb terméket vagy szolgáltatást. Azonban az ilyen új vállalkozások sokszor, pont az újdonságuk miatt a már hatályos szabályok fölöttinek vagy mellettinek vallják magukat,⁴⁸⁸ amiből adódóan viszont elvesz az a biztonság, amely ezen rendelkezésekből adódik. Ez érvényes mind a szűken vehető biztonsági és felelősségi kérdésekre vagy a

---

<https://finance.yahoo.com/news/microsofts-strategic-stake-openai-unlocks-130001230.html> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.)

⁴⁸⁵ Lásd: a TikTok rövidvideós platform potenciális megvásárlása a Microsoft által. <https://www.reuters.com/technology/trump-says-microsoft-is-talks-acquire-tiktok-2025-01-28/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.)

⁴⁸⁶ Janakiram MSV: All About DeepSeek — The Chinese AI Startup Challenging US Big Tech. Forbes, 2025. 01. 26. Elérhető: <https://www.forbes.com/sites/janakirammsv/2025/01/26/all-about-deepseekthe-chinese-ai-startup-challenging-the-us-big-tech/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.)

⁴⁸⁷ Hoskins, Peter – Rahman-Johnes, Imran: Nvidia shares sink as Chinese AI app spooks markets. BBC, 2025. január 28. Elérhető: <https://www.bbc.com/news/articles/c0qw7z2v1pgo> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.)

⁴⁸⁸ Lásd például a 189. lábjegyzetet.

munkaviszonyhoz kapcsolatos aspektusokra,⁴⁸⁹ de a legújabb technológiák – főleg az MI – mélyreható jellegéből kiindulva még alapjogvédelmi kérdések is felmerülnek.

- A technológiai vállalkozások vonatkozásában pedig az tapasztalható, hogy vagy abban érdekeltek, hogy ne legyen új szabályozás – amiből adódóan építhetnek az ahhoz kapcsolódó sok éves, akár évtizedes gyakorlatra – ilyen módon érvényesítve a diszrupcióból származó előnyüket, valamilyen mértékben „kihasználva” a már hatályos szabályozás nem „up-to-date” jellegét. Valamint emellett, főleg, ha a technológia által már nyújtott, valamint potenciális gazdasági előnyök elérnek egy szintet, annak a jobb kihasználása érdekében megjelennek a deregulációs törekvések. Azonban itt is érvényesül az a fentebb említett hatás, hogy a szabályozás „meghaladott” jellege miatt a fogyasztói és a befektetői bizalom is gyengébb, ezáltal csökkentve a potenciális növekedést.

Ezekből adódóan arra az álláspontra jutottam, hogy a szabályozó és a jogalkalmazó előtt olyan feladat állt és áll folyamatosan, amely során közel összeegyeztethetetlen érdekeket kell kompromisszumos formában összhangba hoznia.

És ezen feladat kapcsán a releváns szervek – vagyis jelenleg leginkább a Bizottság és a Parlament – az Unió, illetve jogelődjeinek a több évtizedes tapasztalatból adódóan, egy eddig jól bevált gyakorlattal rendelkeznek. A Közösségek, valamint az Unió alapjait jelentő Szerződések módosításaiból adódó szakterületi hatásköri bővítések, vagy a tagállami csatlakozások során a jogharmonizációs törekvések, valamint a technológiai okokból korábban már bekövetkező, és emiatt a legújabb technológiáknál is előre látott és várt kérdések⁴⁹⁰ vonatkozásában mind az elmélet, mind a gyakorlat az óvatos, hagyományosnak tekinthető problémamegoldási útvonalat preferálja.

Ezen feladat során legelőször a jogalkalmazó rendelkezik szereppel, ugyanis, ha egy új gazdasági megoldás vagy technológia megjelenésével és használatával megjelenő kérdések megítélése során nem okoz nehézséget az egységes piac szabályainak alkalmazása, akkor az ténylegesen nem is jelent problémát. Vagyis az első lépésben a gyakorlat a már hatályos szabályokat – legyenek azok termékbiztonság, -felelősség vagy akár versenyjog – alkalmazza, és minimális analógiával megoldásra is kerülnek a kérdések. Mintegy „másfeledik” lépésnek tekinthető az, amely fentebb, a megosztáson alapuló gazdaságnál kifejtésre került. Vagyis a gyakorlat során a már bevett értelmezéseket és intézményeket olyan mértékben szükséges kitéríteni, hogy megfeleljenek az adott ügynek, amely során több kérdés keletkezik, mint amelyet megold az értelmezés, vagy akár ellenétes eredményre jut, mint aminek azt a megoldást eredetileg szánták.

Ez a lépés adja az alapját a második lépcsőfoknak, amely során már jogalkotói beavatkozás szükséges, hogy mind az így kialakuló gyakorlatot egységesítsék, mind a fentebb kifejtett többirányú társadalmi igényeket beépítsék, így kialakítva egy új szabályozást. Azonban itt is

---

⁴⁸⁹ Lásd a 288. és 288. lábjegyzeteket, valamint Kiss Gergely Árpád: „Platformizáció” Magyarországon és az Európai Unióban – evidenciák, kérdések és válaszok a platformmunka munkajogi megítélése köréből. PhD értekezés, 2024 Debrecen. Elérhető: <https://hdl.handle.net/2437/382828> (Letöltés ideje: 2025. 02. 08.), valamint Nadas György- Zaccaria Márton Leó: Munkaviszony-e a platformmunkavégzés? Jogtudományi Közlöny 2024/6. <https://doi.org/10.59851/jk.79.06.2> (Letöltés ideje: 2025. 02. 08.) 283-294.

⁴⁹⁰ Lásd az Egységes Piacról szóló Fehér Könyv fentebb bemutatott részeit.

először nem a teljesen új szabályozás alkotása indul meg, hanem a már meglévő szabályozás „frissítése”. Ahogy az az MI Rendeletnél is történt, mert habár az új szabályokat is alkotott – amely az MI, mint technológia újdonságából adódóan elkerülhetetlen volt –, de központi elem, hogy az a már meglévő rendelkezéseket kiegészíti.⁴⁹¹ Azonban itt egy jogalkotási folyamat érzékelhető, és mivel a szabályozás tárgyát képező technológiák és vállalkozások alapvető eleme a folyamatos és gyors változás, alappal feltételezhető, hogy a jogalkotói reakció következő lépcsőfoka, vagyis a teljesen új szabályozás alkotása is szélesedni fog, amire már példát is lehet hozni, pont az MI vonatkozásában.⁴⁹²

Ez a folyamat is azt mutatja, hogy az Unió, építve a több évtizedes szabályozási előzményeire, és az abból fakadó gyakorlatra, dolgozott azon, hogy a legújabb technológiák megjelenésével egyidőben minél kevesebb beavatkozás legyen. Azonban mind a jogalkalmazói, mind a szabályalkotói tapasztalatokból adódóan elkerülhetetlen volt, hogy a technológiák összetettsége megjelenjen a jog világában is. És ez a komplexitás két irányból is megjelenik. Az egyik, ahogy az fentebb a platformok és az MI vonatkozásában bemutatásra került, hogy mind az ebben érintett vállalkozások, mind a technológia hatásainak összetettsége miatt az egyes jogszabályoknak, illetve az abban foglalt rendelkezéseknek is komplexebbé kell válniuk, annak érdekében, hogy a technológia miatt bekövetkező változásokat, illetve problémákat – legyenek azok a korábbi gyakorlat alapján tapasztaltak, vagy előre láthatóak – megfelelően lefedjék és szabályozzák. A másik irány pedig a legújabb technológiák együttműködéséből, illetve egymásra utaltságából adódik. Ezen fejlesztések, mint a blokklánc⁴⁹³, illetve ahhoz kapcsolódóan a kriptovaluták,⁴⁹⁴ amelyek technológiai, műszaki okokból gyakran építenek az MI-re. Ilyenek még a telekommunikációs hálózatok, jelenleg leginkább az 5G,⁴⁹⁵ illetve az 5GB⁴⁹⁶ és 6G⁴⁹⁷ hálózatok, amelyeknek az egyik nagy előnye, hogy lehetővé teszik a nagy adatátvitelt és alacsony késleltetést igénylő technológiai újítások nem helyhez kötött elérhetőségét, mint az MI alapú önvezető autók,⁴⁹⁸ vagy az IoT⁴⁹⁹ és cloud computing⁵⁰⁰ megoldások. A legújabb technológiák egymásra épülése és összefonódása pedig természetes

---

⁴⁹¹ MI Rendelet I. melléklet, valamint Vitkovics (2024) 182.

⁴⁹² Lásd: az MI Rendelet termékfelelősségi „párját”, amely fentebb említésre került, valamint a 473. lábjegyzetet.

⁴⁹³ Lásd: <https://www.ibm.com/think/topics/blockchain> vagy <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-blockchain> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)

⁴⁹⁴ Lásd: <https://www.pwc.com/us/en/industries/financial-services/fintech/bitcoin-blockchain-cryptocurrency.html> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)

⁴⁹⁵ Lásd: <https://www.ibm.com/think/topics/5g> vagy <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-5g> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)

⁴⁹⁶ Lásd: <https://www.nist.gov/programs-projects/5g-beyond> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)

⁴⁹⁷ Lásd: <https://www.techtarget.com/searchnetworking/definition/6G> vagy <https://www.ericsson.com/en/6g> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)

⁴⁹⁸ Lásd: Garsten, Ed: What Are Self-Driving Cars? The Technology Explained. Forbes, 2024. január 23. Elérhető: <https://www.forbes.com/sites/technology/article/self-driving-cars/> vagy <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/self-driving-car> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)

⁴⁹⁹ Lásd: <https://www.ibm.com/think/topics/internet-of-things> vagy <https://www.sap.com/products/artificial-intelligence/what-is-iot.html> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)

⁵⁰⁰ Lásd: <https://www.ibm.com/think/topics/cloud-computing> vagy <https://azure.microsoft.com/en-us/resources/cloud-computing-dictionary/what-is-cloud-computing> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)

módon magával hordozza az azokat szabályozó jogszabályok, mint a MiCA⁵⁰¹, a DORA⁵⁰², a NIS 2⁵⁰³, a geoblocking rendelet⁵⁰⁴, valamint a DSA-DMA komplex összefonódását is.

Ezekből együttesen adódik, hogy az ezen technológiákat, illetve vállalkozásokat szabályozó rendelkezések kapcsán nagyon sokszor található „közös metszet”. Ahogy azt a Mezei Kitti–Träger Anikó szerzőpáros meg is állapította, a digitális ökoszisztémát szabályozó jogszabályokban foglalt rendelkezések sok esetben egy vállalkozás ugyanazon tevékenységére vonatkoznak, csak más és más szemszögből. Ebből adódóan a jó gyakorlat kialakítása kulcskérdés, ugyanis, pont a technológiák szinergiájából, egybekapcsolódásából kifolyólag a vállalkozás a tevékenysége során egyszerre több technológiai megoldást is használ. Így, ha a gyakorlat nem megfelelő, akkor egyszerre több, az adott technológiákat vagy piacot szabályozó jogszabályok rendelkezéseit is megsérti. Az ilyen szituációkat a jogszabályok nem, vagy csak minimális mértékben oldják fel, így a megoldás a tudomány,⁵⁰⁵ de inkább a gyakorlat, vagyis a jogalkalmazó feladatául marad. Az ilyen, illetve ehhez hasonló helyzetek értékelése során pedig olyan „triviálisnak” tekinthető jogelveket is figyelembe kell venni, mint akár a kétszeres értékelés tilalma, amely ezekben a helyzetekben, a kiszabható bírságok óriási mértékéből adódóan, üzletileg, gazdaságilag is jelentős következményekkel járhatnak.⁵⁰⁶

Ezek a jogszabályok, annak ellenére, hogy az alapvető céljaikban és rendelkezéseik túlnyomó többségében gazdasági jellegűek, technológia- és piacsabályozási rendelkezéseket tartalmaznak, egyre nagyobb mértékben foglalnak magukba ezekre építve olyan rendelkezéseket, amelyek alapjogvédelmet látnak el. Ilyenek például a DSA a vonatkozásában a szólásszabadsággal, vagy a dezinformációval kapcsolatos rendelkezések, vagy az MI Rendelet alapvető jogi védelmi szakaszai. Ezeknek a betartatása hagyományosan állami feladat⁵⁰⁷, így az ilyen rendelkezések megjelenése mindenképpen kiterjesztés, kiterjeszkedés.

---

⁵⁰¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1114 rendelete (2023. május 31.) a kriptoeszközök piacairól, valamint az 1093/2010/EU és az 1095/2010/EU rendelet, továbbá a 2013/36/EU és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg) (MiCA rendelet) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32023R1114> (Letöltés ideje: 2025. 02. 11.)

⁵⁰² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2554 rendelete (2022. december 14.) a pénzügyi ágazat digitális működési rezilienciájáról, valamint az 1060/2009/EK, a 648/2012/EU, a 600/2014/EU, a 909/2014/EU és az (EU) 2016/1011 rendelet módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg) (A továbbiakban: DORA rendelet) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32022R2554> (Letöltés ideje: 2025. 02. 11.)

⁵⁰³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2555 irányelve (2022. december 14.) az Unió egész területén egységesen magas szintű kiberbiztonságot biztosító intézkedésekről, valamint a 910/2014/EU rendelet és az (EU) 2018/1972 irányelv módosításáról és az (EU) 2016/1148 irányelv hatályon kívül helyezéséről (NIS 2 irányelv) (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32022L2555> (Letöltés ideje: 2025. 02. 11.)

⁵⁰⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/302 rendelete (2018. február 28.) a belső piacon belül a vevő állampolgársága, lakóhelye vagy letelepedési helye alapján történő indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozással és a megkülönböztetés egyéb formáival szembeni fellépésről, valamint a 2006/2004/EK és az (EU) 2017/2394 rendelet, továbbá a 2009/22/EK irányelv módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32018R0302> (Letöltés ideje: 2025. 02. 11.)

⁵⁰⁵ Lásd például: Tóth András: A digitális átalakulás szabályozása Európában. ORAC Kiadó Kft. 2024. [A továbbiakban: Tóth András (2024b)]

⁵⁰⁶ Mezei-Träger (2024) 13-14.

⁵⁰⁷ Menyhárd Attila: A technológiai fejlődés hatása az alapjogok érvényesülésére. Közjegyzői Közlöny, 2022/3. Elérhető: <https://szakcikkkadatbazis.hu/doc/7228324?ts=2022-05-01> (Letöltés ideje: 2025. 02. 12.) 21.

Kiterjesztés amiatt, mert olyan alanyokat von be az alapjogok védelmébe, amelyek erre tradicionálisan legfeljebb „csak” közvetett módon kötelesek, mint a platformok üzemeltetői vagy az MI rendszer alkalmazók. És kiterjeszkedés amiatt, mert az alapjogok védelme alapvetően mindig az adott állam, vagy államalakulat legmagasabb szintű jogszabályában történik meg, vagyis alkotmányokban, alaptörvényekben, illetve az Unió esetében az Európai Unió Alapjogi Chartájában. Ez egyrésztől egyfajta válaszreakcióként is felfogható, ugyanis jelenleg is ez az egyik legvizsgáltabb⁵⁰⁸ és legláthatóbb aspektusa ezeknek a jogszabályoknak, de például – ahogy az fentebb bemutatásra került – az MI Rendelet vonatkozásában, az nem képezte részét az eredeti javaslatnak, az csak később, a Parlament javaslatára került beépítésre és elfogadásra.

Ennek a válaszreakciós jellegnek azonban ellentmond, hogy a digitális ökoszisztémát szabályozó jogszabályokban a gazdasági jelleg ellenére, már a jogalkotási folyamatokat megelőzően, valamint azok alatt is, minden esetben stratégiai jelentőségű szerepet kapnak a gazdasági jellegén kívüli szempontok, mint a digitális szuverenitás, az alapvető jogok, a jogállamiság és a demokrácia tiszteletben tartása vagy pedig a polgárok jogainak és törekvéseinek tiszteletben tartása.⁵⁰⁹ Jó példa erre az MI, ahol már az európai MI Stratégia is megjeleníti, hogy a technológiának emberközpontúnak kell lennie, amely hozzáállás a későbbi dokumentumokban csak tovább erősödött.

De a leglátványosabb mutatója ennek a fentebb bemutatott technológiai és jogi alapokon nyugvó természetes összekapcsolódás, amelynek eredményeképp tulajdonképpen létrejön egy kvázi történeti alkotmány a legújabb technológiákkal összefüggésben. Ezen megközelítés nemcsak a jogszabályok alapjogvédelemi aspektusa miatt alkalmazható, hanem az uniós jogrendszerben való elhelyezkedésükkel is. Ezt kiválóan illusztrálja, hogy a legfontosabb ide tartozó jogszabályok, mint például a fentebb bemutatott DSA-DMA, az MI Rendelet, a fentebb említett DORA, vagy a kiberezzilienciáról szóló rendelet⁵¹⁰, nemcsak „regulation”, hanem „act”.⁵¹¹ Ezzel is kiemelésre kerülnek az „átlagos” rendeletek sorából, mintegy létrehozva egy új kategóriát, amelyek a tartalmuk és jelentőségük miatt kiemelkednek az uniós besorolás szerint másodlagos jognak⁵¹² minősülő rendeletek közül, azonban nem érik el az elsődleges jogot⁵¹³ – vagyis a Szerződéseket és a Chartát – így mintegy kialakítva az uniós jog „másfeledek”

---

⁵⁰⁸ De La Feld, Simone: The EU has already launched investigations into all major social platforms. The real challenge is concluding them. Elérhető: <https://www.eunews.it/en/2025/01/09/the-eu-has-already-launched-investigations-into-all-major-social-platforms-the-real-challenge-is-concluding-them/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 12.)

⁵⁰⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2481 határozata (2022. december 14.) a Digitális évtized 2030 szakpolitikai program létrehozásáról (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2022/2481/oj> (Letöltés ideje: 2025. 02. 13.) 3. cikk (1) a) pont

⁵¹⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/2847 rendelete (2024. október 23.) a digitális elemeket tartalmazó termékekre vonatkozó horizontális kiberezzilienségi követelményekről, valamint a 168/2013/EU és az (EU) 2019/1020 rendelet, és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (a kiberezzilienciáról szóló rendelet) (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32024R2847> (Letöltés ideje: 2025. 02. 13.)

⁵¹¹ Mezei, Kitti – Träger, Anikó: Risks and Resilience in the European Union’s Regulation of Online Platforms and Artificial Intelligence: Hungary in Digital Europe; In: Gárdos-Orosz, Fruzsina (edit): The Resilience of the Hungarian Legal System since 2010 A Failed Resilience? Cham, Switzerland, Springer International Publishing AG, 2025. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-70451-2> (Letöltés ideje: 2025. 02. 12.) 155.

⁵¹² Lásd: Papp Mónika–Várnay Ernő (2017) 3.2 fejezet

⁵¹³ Lásd: Papp Mónika–Várnay Ernő (2017) 3.1 fejezet

szintjét, amelyek jelentőségükben és hatásukban, illetve valamilyen szinten komplexitásukban az elsődleges jog felé tendálnak, mintegy kvázi létrehozva a Letta-jelentésben⁵¹⁴ is szereplő „ötödik szabadságot”⁵¹⁵, amely a későbbiekben akár a Szerződések rendelkezései közé is emelkedhet.⁵¹⁶ Azonban a másodlagos jognak megfelelően az Unió intézményei alkották meg őket a standard együttdöntési eljárás szabályainak megfelelően.

Felmerül a kérdés, hogy ténylegesen szükség van-e erre a már most is hatalmas, és egyre inkább növekvő mennyiségű⁵¹⁷ és abból adódóan a vállalkozásokra és a gazdaságra is nagyobb terheket jelentő⁵¹⁸ szabályozásra?

Egyik oldalról a válasz egyértelműen igen. Ugyanis annak érdekében, hogy a legújabb gazdasági megoldások vagy technológiák – amelyek túlnyomó többségükben, mind a már meglévő piacok, mind az azon jelenlévő vállalkozások, de még a fogyasztók–felhasználók szempontjából is diszruptívak – ne egy „légüres térben” működjenek. Az ilyen szituációk a szolgáltató vállalkozások számára mindenképp, de a többi szereplő számára is rövid távon hasznosnak tűnhetnek. A fogyasztók például hamarabb és sokkal szélesebb módon érhetik el a legújabb szolgáltatásokat. Az államok, illetve az Unió gazdasága szempontjából ezek a vállalkozások gyors és nagy mértékű növekedést hoznak. De még a többi, a kihívást pozitívan fogadó vállalkozás számára is inspirációt jelent ezen vállalkozások diszruptív jellege.

Ezzel szemben mélyebben, illetve hosszabb távon tekintve egyre inkább nőnek a negatív oldal elemei minden fél számára. A fogyasztók-felhasználók számára a tudatosság ellenére is, nem lehet kikerülni olyan alapproblémákat, mint a „sötét minta”,⁵¹⁹ vagy az ingyenesség-kérdéskör.⁵²⁰ A piacok és a gazdaság számára pedig ezek a vállalkozások nagyon gyorsan megkerülhetetlenné, a DMA megfogalmazását továbbgondolva, kapuőrökké válnak, ezáltal erősen redukálva a piacot, amely korlátozó módon hat ki az innovációra, limitálva a piacot az ilyen módon erőfölénybe kerülő vállalkozásokra. Ezzel pedig kényszerhelyzetbe kerül a jogalkotót, melynek ezen szituációban olyan szabályozást kell hoznia, amelynek úgy kell semlegesnek lennie, hogy az ilyen vállalkozásokkal szemben mégis célzott módon hatékony legyen. Eddig a digitális ökoszisztéma szabályozása során – ha a jogalkotási eljárások során volt is ellenállás az érintett felek részéről, és abból adódóan történt módosítás „enyhítés” az adott jogszabályban, de a végeredményként – elfogadott rendelkezésekkel az érintettek is egyetértettek, sőt egy bizonyos idő elteltével támogatták is.⁵²¹

---

⁵¹⁴ Letta, Enrico: Much more than a market. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 02. 18.) (A továbbiakban Letta-jelentés)

⁵¹⁵ A Letta-jelentés szerint az innováció szabad áramlása lenne a belső piac ötödik szabadsága. Lásd: Kutasi Gábor: Szabályozási paradigmában ragadva. Elkészült a Letta-jelentés az egységes piac jövőjéről. Elérhető: <https://www.ludovika.hu/blogok/ludeconblog/2024/05/10/szabalyozasi-paradigmaban-ragadva/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 18.)

⁵¹⁶ Letta-jelentés 19.

⁵¹⁷ Lásd: https://www.bruegel.org/sites/default/files/private/2023-07/Tables_Scott_Kai.pdf (Letöltés ideje: 2025. 02. 13.)

⁵¹⁸ BusinessEurope: Reducing Regulatory Burden to Restore the EU's Competitive Edge. Elérhető: <https://www.businesseurope.eu/publications/reducing-regulatory-burden-restore-eus-competitive-edge> (Letöltés ideje: 2025. 02. 18.)

⁵¹⁹ Tóth András (2024b) 221-223.

⁵²⁰ Tóth András (2024b) 224-225.

⁵²¹ Lásd: például fentebb a GDPR vonatkozásában történt hozzáállás változást, 3.3.2 fejezet.

A másik oldalról azonban nem szabad annak megtörténnie, hogy ezen szabályozások eredeti célja elvessen. Ugyanis ezen jogszabályoknak elsősorban meg kell maradnia olyan rendelkezéseknek, amelyek az Unió, valamint a tagállamok gazdaságát segítik. Ez pedig nem egy olyan cél, amely alulértékelhető. Ugyanis míg az Unió gazdasági mérete 2008-ban – érdekes módon a fent bemutatott megosztáson alapuló gazdaság megjelenésekor – még meghaladta az Egyesült Államokét (Unió: 16,2 billió USD, Egyesült Államok: 14,7 billió USD), addig kevesebb mint 15 év alatt, vagyis 2022-re, az USA megelőzte az Uniót, még hozzá akkor is, ha az időközben kilépő Egyesült Királyságot is hozzászámoljuk (Egyesült Államok 25 billió USD, Unió és Egyesült Királyság együtt 19,8 billió USD). Ha elhagyjuk az Egyesült Királyságot – amit ennél az összevetésnél érdemes is, hiszen megtörtént a Brexit, valamint legújabban nem az uniós állásponttal szokott egyezni az Egyesült Királyság hozzáállása⁵²² – akkor pedig még látványosabb a különbség, ugyanis az Egyesült Államok gazdasága az Unióénak több mint 150%-a.⁵²³ És akkor még nem lett belevonva az összehasonlításba a fentebb már több esetben is említett Kína, amely mostanra sem a gazdaságának méretéből alapján, sem a legújabb technológiák vonatkozásában betöltött újító, sőt vezető szerepéből fakadóan nem hagyható figyelmen kívül. Kína megfelelő adatait is hozzátéve az Unió jelenleg a második helyen van, de csak ebben a pár évben a 21. század elején, ugyanis a projekciók szerint pár éven belül már meg fog történni a váltás, és Kína átveszi a globális második helyet a gazdaság mérete szempontjából.⁵²⁴ Ezek az erőssorrendbeli váltások nemcsak egybeesnek a legújabb gazdasági megoldások és technológiai újítások megjelenésével és az azokra vonatkozó szabályok elfogadásával, hanem összefüggés is kimutatható a kettő között.⁵²⁵

Ezekre tekintettel úgy ítélem, szükségesnek látszik, hogy az Unió a legújabb technológiák szabályozásához való hozzáállását valamilyen irányba megreformálja. Van olyan véleménycsoport mind a szakirodalomban⁵²⁶, mind a jogalkotásban⁵²⁷, amely szerint sokkal jobban meg kéne jelennie a szabályozásokban a fentebb említett alapjogvédelmi szempontokként azonosítható szemléletnek. Főként amiatt, mert az az „előfeltevés”, hogy a technológiai fejlődés minden esetben társadalmilag hasznos, nem helytálló. Valamint amiatt, mert a gazdasági szemléletű hozzáállás következményeképp olyan rendelkezések kerülnek elfogadásra, amelyek akkor sem tudják biztosítani ezeket a jogvédelmi célokat, ha azokat teljesen betartják, illetve betartatják.⁵²⁸

---

⁵²² Lásd: például az MI fejlesztése vonatkozásában: Kleinmann, Zoe – McMahon, Liv: UK and US refuse to sign international AI declaration. BBC, 2025. 02. 11. Elérhető: <https://www.bbc.com/news/articles/c8edn0n58gwo> (Letöltés ideje: 2025. 02. 15.)

⁵²³ <https://www.ft.com/content/80ace07f-3acb-40cb-9960-8bb4a44fd8d9> (Letöltés ideje: 2025. 02. 15.)

⁵²⁴ Lásd: <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/EU/CHN/USA> vagy Darvas, Zsolt: The European Union’s remarkable growth performance relative to the United States. Elérhető: <https://www.bruegel.org/analysis/european-unions-remarkable-growth-performance-relative-united-states> (Letöltés ideje: 2025. 02. 15.)

⁵²⁵ Lásd: <https://www.politicaexterior.com/articulo/una-europa-vasalla-de-eeuu/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 15.)

⁵²⁶ Lásd: Sharon, Tamar – Gellert, Raphaël: Regulating Big Tech expansionism? Sphere transgressions and the limits of Europe’s digital regulatory strategy. *Information, Communication & Society* 27/15. 2651-2668. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2023.2246526> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.) 2662-2663.

⁵²⁷ Lásd: az MI Rendelethez a Parlament által benyújtott módosító indítványokat: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0236_HU.html (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.)

⁵²⁸ Sharon, Tamar – Gellert, Raphaël: Regulating Big Tech expansionism? Sphere transgressions and the limits of Europe’s digital regulatory strategy. *Information, Communication & Society* 27/15. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2023.2246526> Elérhető:

Ez a hozzáállás véleményem szerint nem megfelelő. Ez abból adódik, hogy az Unió mind a mai napig gazdasági jellegű közösség, annak ellenére, hogy az eddigi, „természetes” fejlődési iránya abba hat, hogy egyre szorosabb legyen, és a hatékonyság és egységesség érdekében minél több terület és kompetencia kerüljön át a tagállamoktól az Unióhoz, legyen az alapjogvédelem vagy akár külpolitika. Emiatt a gazdasági kompetenciái meghatározóbbak, mint más területen tapasztalható hatáskörei, így a technológia szabályozásnak, annak érdekében, hogy hatékony lehessen, meg kell maradnia eredeti céljainál, legyen az például piacsabályozás, termékfelelősség, vagy termékbiztonság. Ez a gazdaságra való koncentráció jelentette az alapját annak, hogy a szabályozás hatékony tudott lenni, és így a gazdasági érdekek mellett volt lehetőség más értékek érvényesítésére is.

Azonban ez csak akkor lehetséges, ha az Unió megfelelő gazdasági erővel bír. Ugyanis ahhoz, hogy egy állam – vagy az Unió esetében államalakulat – érvényesülni tudjon szükséges, hogy valamilyen módon „erős”⁵²⁹ legyen. Az Unió – habár már az integrációs folyamat kezdete óta folyamatosan felmerül, de – pont a gazdasági jellegéből adódóan – nem rendelkezik közös hadsereggel, és a közeljövőben várhatóan ez nem is fog megváltozni.⁵³⁰ Így az Unió ebből a szempontból csak a gazdasági erejére támaszkodhat,⁵³¹ ami azonban – ahogy az fentebb többször említésre került – arányaiban gyengül a világ többi részéhez képest, veszítve így az erejéből. Ennek a folyamatnak a megállításához, illetve visszafordításához pedig az szükséges, hogy az európai versenyképesség szabályozása helyett az európai szabályozás versenyképességére kell koncentrálni.

Ebben a témában jelenleg az egyik legfontosabb dokumentum Mario Draghi jelentése az európai versenyképesség jövőjéről.⁵³² Kiemeli és kifejti azt a fentebb is bemutatott tényt, hogy Európa a két fő riválishoz (USA és Kína) képest lemaradt, és ez kiemelten érzékelhető a digitális technológiák,⁵³³ illetve ahhoz kapcsolódóan a termelékenység vonatkozásában.⁵³⁴ Ennek több okát is felsorolja, mint a befektetések nem elegendő mennyiségét, amelyből adódóan az Unió egy „középtechológiai csapdába” (mid-tech trap) került,⁵³⁵ az egyetemi kiválóság innovációs,

---

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1369118X.2023.2246526> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.) 2662-2663.

⁵²⁹ Lásd: Blanqué, Pascal – Ithurbide, Philippe (edit): Who Will Lead the World Economy? Discussion Paper. Elérhető: <https://research-center.amundi.com/files/nuxeo/dl/48eb8ec3-f795-44c6-9bfc-ee553dc8ae9b?inline=> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.) 12.

⁵³⁰ Lásd: <https://www.reuters.com/world/europe/european-countries-will-not-create-one-united-army-says-polands-sikorski-2025-02-16/> vagy Brigazzi, Jacopo: EU top diplomat: We don't need a European army. Politico, 2025. 01. 22. Elérhető: <https://www.politico.eu/article/eu-top-diplomat-we-dont-need-a-european-army/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.)

⁵³¹ Moskalenko, Oleksandr: Europe — Too Soft, Not Enough Power. Elérhető: <https://cepa.org/article/europe-too-soft-not-enough-power/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.)

⁵³² Draghi, Mario: The future of European competitiveness – Part A | A competitiveness strategy for Europe. Elérhető: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.) (A továbbiakban: Draghi-jelentés)

⁵³³ Draghi-jelentés 24-25.

⁵³⁴ Draghi-jelentés 24 és 27.

⁵³⁵ Draghi-jelentés 28., valamint lásd: Dantuma, Edse – Stadig, Diederig – Colijin, Bert: Stuck in the mid-tech trap: Why Europe needs more disruptive digital innovations. Elérhető: <https://think.ing.com/articles/stuck-in-the-mid-tech-trap-why-europe-needs-more-disruptive-digital-innovations/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 18.)

üzleti eredménnyé való átalakulás nehézségét,⁵³⁶ de ezen dolgozat szempontjából a legfontosabbak az egységes piac töredezettsége mind finanszírozási,⁵³⁷ mind szabályozási szempontból,⁵³⁸ valamint a digitális ökoszisztémára vonatkozó szabályozás hatalmas mennyisége.⁵³⁹ Ezeket megállapítva a jelentés fő javaslata, hogy az Unió hozzáállásának olyan módon szükséges változnia, hogy – az unió eredeti, gazdasági célkitűzéseinek és jellegének jobban megfelelő – szűkebb és fókuszáltabb szabályozást kell alkotnia. Ezeknek mennyiségében sokkal kevesebbnek kell lennie, mint a korábbi évek, évtizedek gyakorlatában volt, valamint sokkal jobban koncentrálnia kell az Uniónak a szubszidiaritás elvére.⁵⁴⁰ Annak érdekében, hogy ez effektíven megvalósulhasson szükséges, hogy egy deregularizációs folyamat megvalósuljon, amely keretében a már meglévő szabályozás csökkentésének, valamint egyszerűsítésének is meg kell történnie⁵⁴¹ mind uniós,⁵⁴² mind tagállami szinten.⁵⁴³

A Draghi-jelentés B része által tartalmazott javaslatok megfogadása esetén olyan képet vetít előre, amellyel megállítható, sőt, visszafordítható a leginkább a 2000-es évek eleje óta tartó, fentebb leírt folyamat, amely során az Unió egyre inkább lemarad gazdaságilag. De eredményképp megnövekedne a kis- és középvállalkozások száma, így nagyobb bázist biztosítva ahhoz, hogy méretben hasonló európai versenytársai legyenek a jelenleg leginkább egyesült államokbeli techcégeknek, amelyek így már alapításuktól kezdve betartanak és magukban hordoznak az európai értékeket.

A jelenlegi állapot szerint pedig az Unió is ezt az álláspontot részesíti előnyben, ugyanis 2025 január végén a Bizottság kihirdette a versenyképességi iránytűjét⁵⁴⁴, amely túlnyomó részben a Draghi-jelentésen, valamint kisebb részben a Letta-jelentésen alapul. Ez a Draghi-jelentésben szereplő egyszerűsítési hozzáállás mellett áll, és legfőbb eszközeként jelöli meg azt,⁵⁴⁵ azonban

---

⁵³⁶ Draghi-jelentés 28-29.

⁵³⁷ Draghi-jelentés 29.

⁵³⁸ Draghi-jelentés 30.

⁵³⁹ Draghi-jelentés 30.

⁵⁴⁰ Draghi-jelentés 68.

⁵⁴¹ Draghi-jelentés 68-69.

⁵⁴² Draghi, Mario: The future of European competitiveness – Part B | In-depth analysis and recommendations. Elérhető: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en (Letöltés ideje: 2025. 02. 19.) (A továbbiakban: Draghi-jelentés B rész) 317.

⁵⁴³ Draghi-jelentés B rész 319.

⁵⁴⁴ Sajtóközlemény: Uniós iránytű a versenyképesség helyreállításáért és a fenntartható jóléért. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_25_339 (Letöltés ideje: 2025. 02. 19.)

⁵⁴⁵ https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness_hu valamint https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/880337/Factsheet%20-%20Competitiveness%20Compass_HU.pdf (Letöltés ideje: 2025. 02. 19.) (A továbbiakban: Versenyképességi iránytű az EU számára)

nem szakad el a szabályalkotás európai tradíciójától⁵⁴⁶, és továbbra is egy erős szabályalkotói magatartás fenntartását kommunikálják mind a Bizottság jelenlegi⁵⁴⁷, mind a volt tagjai.⁵⁴⁸

Az Unió ezen törekvései és hozzáállása, vagyis az európai szabályozás versenyképessége vonatkozásában pedig mindenképp szükséges kitekintés mind a „legnagyobb riválisok”, mind a digitális ökoszisztéma képviselői felé.

Kína, ugyancsak a történelmi hagyományaiból, valamint az ország berendezkedése alapján is egy erősen szabályozói hozzáállással áll a legújabb technológiákhoz.⁵⁴⁹ Azonban támogató hozzáállás tapasztalható a kormányzat részéről, főleg azon vállalkozások esetében, amelyek akár az innováció szempontjából, mint a fentebb említett DeepSeek,⁵⁵⁰ vagy más szempontból,⁵⁵¹ de zászlóshajóként tudnak viselkedni a két másik legnagyobb piacon, vagyis Európában és az Egyesült Államokban.

De az Egyesült Államok szabályozói hozzáállása vonatkozásában is változás tapasztalható 2025 elejétől. A 2020–24 közötti kormányzat klasszikus módon, egy bizonyos távolságot tartva állt hozzá a technológiákhoz, azon belül főleg az MI szabályozásához, így az egyes területek vonatkozásában – mint a politikai reklámok vagy a deepfake⁵⁵² – elfogadásra is kerültek szövetségi szintű szabályokban. A jelenlegi (2025) kormányzat részéről ennek a folyamatnak az ellentétes lefolyása tapasztalható.⁵⁵³ Habár a 2020-24 közötti kormányzat is hozott – a kínai kormányzati hozzáálláshoz hasonlóan – támogató intézkedéseket,⁵⁵⁴ azonban ebben változás

---

⁵⁴⁶ Komaitis, Konstantinos – Sherman, Justin: US and EU tech strategy aren't as aligned as you think. Elérhető: <https://www.brookings.edu/articles/us-and-eu-tech-strategy-arent-as-aligned-as-you-think/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 19.)

⁵⁴⁷ A versenyképességi iránytű az EU számára dokumentumban szerepelnek például a felhőszolgáltatásokról és a mesterséges intelligencia fejlesztéséről szóló uniós jogszabály, a digitális hálózatokról szóló jogszabály, vagy a kvantumjogszabály, valamint lásd Gyévai Zoltán: Uniós techfőnök: Az EU a maga útját járja a mesterséges intelligencia fejlesztésében. Elérhető: <https://www.szabadeuropa.hu/a/unios-techfonok-az-eu-a-maga-utjan-jar-a-mesterseges-intelligencia-fejleszteseben-/33313864.html> (Letöltés ideje: 2025. 02. 19.)

⁵⁴⁸ https://hvg.hu/gazdasag/20250208_paolo-gentiloni-europai-unio-europai-bizottsag-donald-trump-cbx (Letöltés ideje: 2025. 02. 19.)

⁵⁴⁹ Például a generatív mesterséges intelligenciára vonatkozó ideiglenes intézkedések vagy a platformokra vonatkozó „erős szabályozások” (strong regulations), lásd: Huang, Yiping: The platform economy in China: Innovation and regulation. <https://doi.org/10.2307/jj.399501.11> In: Song, Ligang – Zhou, Yixiao: China's Transition to a New Phase of Development. Canberra, Australia, ANU Press, 2022. 73-88.

⁵⁵⁰ Lásd: <https://www.ft.com/content/27f062b4-cf1f-4353-8d7f-8690d972f2cf> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

⁵⁵¹ Például a TikTok rövidvideós platform. Lásd: Finkelstein, Joel – Kussim, Lee et. al.: The CCP's Digital Charm Offensive: How TikTok's Search Algorithm and Pro-China Influence Networks Indoctrinate GenZ Users in the United States. Elérhető: https://networkcontagion.us/wp-content/uploads/NCRI-Report_-_The-CCPs-Digital-Charm-Offensive.pdf (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.) 22.

⁵⁵² Lásd: <https://www.whitecase.com/insight-our-thinking/ai-watch-global-regulatory-tracker-united-states> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

⁵⁵³ Lásd: a „Safe, Secure, and Trustworthy Development and Use of Artificial Intelligence” (a mesterséges intelligencia biztonságos, biztonságos és megbízható fejlesztése és használata) (Elérhető: <https://www.federalregister.gov/documents/2023/11/01/2023-24283/safe-secure-and-trustworthy-development-and-use-of-artificial-intelligence>) vonatkozásában hozott elnöki rendelet visszavonása: <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/removing-barriers-to-american-leadership-in-artificial-intelligence/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

⁵⁵⁴ Mint a CHIPS Act a félvezetőgyártás egyesült államokbeli támogatásáról (Elérhető: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-117publ167/pdf/PLAW-117publ167.pdf>), vagy a félvezetők

tapasztalható, főleg az Unióra vonatkozóan. Ugyanis nem csak támogatási, protekcionista hozzáállás figyelhető meg, hanem egy konfrontatív, már-már „támadó” jellegű hozzáállás, külön és kifejezetten az uniós szabályozások vonatkozásában.⁵⁵⁵ Ennek a változásnak az egyik forrása az ezzel párhuzamosan történő hozzáállás változás a platformszolgáltatók, valamint a legújabb technológiát fejlesztő vállalkozások részéről. Ezek a vállalkozások korábban is abban voltak érdekeltek, hogy az egyes jogszabályok minél inkább enyhébb formában kerüljenek elfogadásra, illetve végrehajtásra. Azonban az ezzel kapcsolatos tevékenységük megmaradt bizonyos csatornákon belül mint a jogalkotási eljárás során való lobbizás, vagy az esetleges hátrányos döntések megtámadása. Azonban a legutóbbi időkben ezen vállalkozások részéről is sokkal konfrontatívabb magatartás tapasztalható, mint a szabályozások egyfajta „vámként” való kezelése⁵⁵⁶, vagy az eddigi viszonylag együttműködői hozzáállás megfordítása, vagyis a rendelkezések közvetlen megszegésének kockázatának direkt felvállalása, remélt kormányzati háttértámogatással.⁵⁵⁷

Mindezekből adódóan kiemelten fontosnak, sőt, meghatározónak tartom, hogy az Unió képes lesz-e tartani, és ha igen milyen mértékben a legújabbban meghatározott irányvonalat, és az ilyen módon meg- illetve visszaerősödő uniós gazdaság – potenciálisan kiegészülve az Unió katonai erejével⁵⁵⁸ – megfelelő háttérrel tud-e nyújtani ahhoz, hogy az Unió és az Egységes Piac alapértékei megfelelő módon legyenek érvényesítve a digitális ökoszisztéma kapcsán is.

---

kínai elérésének korlátozása, lásd: Tedford, Owen: Biden Lays The Groundwork For Trump To Target Chinese Semiconductors. Forbes, 2025.01.15. Elérhető: <https://www.forbes.com/sites/owentedford/2025/01/15/biden-lays-the-groundwork-for-trump-to-target-chinese-semiconductors/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

⁵⁵⁵ Lásd: Doan, Lynn – Stolton, Samuel: Trump Blasts EU Regulators for Targeting Apple, Google, Meta. Bloomberg, 2025. 01. 23. Elérhető: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-01-23/trump-blasts-eu-regulators-for-targeting-apple-google-meta> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

⁵⁵⁶ Lásd: Haeck, Pieter: Meta chief lobbyist slams EU tech laws and fines. Politico, 2025. 02. 04. Elérhető: <https://www.politico.eu/article/meta-chief-lobby-eu-tech-artificial-intelligence-fines-marketplace-joel-kaplan/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

⁵⁵⁷ Lásd: Zódi Zsolt: Mi történik a Facebooknál? A január 7-i Zuckerberg-bejelentés elemzése. Elérhető: <https://www.ludovika.hu/blogok/itkiblog/2025/01/10/mi-tortenik-a-facebooknal/>; vagy https://hvg.hu/tudomany/20250304_dsa-fcc-brendan-carr-biralat-szolasszabadsag (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

⁵⁵⁸ Lásd: Tidey, Alice: Von der Leyen pitches '€800bn' defence package ahead of EU leaders' summit. Euronews, 2025.03.04. Elérhető: <https://www.euronews.com/my-europe/2025/03/04/von-der-leyen-pitches-800bn-defence-package-ahead-of-eu-leaders-summit> (Letöltés ideje: 2025. 03. 07.)

Irodalomjegyzék

Tudományos művek

- Angyal Zoltán: Úton a digitális egységes piac felé. Miskolci Jogi Szemle XV. évfolyam 2020 3. különszám. Elérhető: https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/13819/3_angyalzoltan_t%C3%B6rdelt_jav.pdf (Letöltés ideje: 2023. 04. 25.)
- Bangemann Group report on the global information society. Elérhető: <https://cordis.europa.eu/article/id/2648-bangemann-group-report-on-the-global-information-society> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)
- Barta Judit: Az EU által meghirdetett digitális forradalom hatása a kereskedelmi jog egyes területein: szerződések, fogyasztóvédelem, gazdasági verseny, gazdasági társaságok. Miskolci Jogi Szemle XV. évfolyam 2020 3. különszám. Elérhető: https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/13820/4_bartajudit_t%C3%B6rdelt.pdf (Letöltés ideje: 2025.07.30.)
- Berners-Lee, Tim: Information Management: A Proposal, CERN DD/OC, 1989. március. Elérhető: <http://cdsweb.cern.ch/record/1405411/files/ARCH-WWW-4-010.pdf> (Letöltés ideje: 2023. 05. 08.)
- Blanqué, Pascal – Ithurbide, Philippe (edit): Who Will Lead the World Economy? Discussion Paper. Elérhető: <https://research-center.amundi.com/files/nuxeo/dl/48eb8ec3-f795-44c6-9bfc-ee553dc8ae9b?inline=> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.)
- Brattberg, Erik – Csernaton, Raluca – Rugova, Venesa: Europe and AI: Leading, Lagging Behind, or Carving Its Own Way? Carnegie Endowment for International Peace Publications Department, 2020. Elérhető: <https://carnegieendowment.org/research/2020/07/europe-and-ai-leading-lagging-behind-or-carving-its-own-way?lang=en> (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.)
- Bughin, Jacques – Seong, Jeongmin – Manyika, James – Hämäläinen, Lari – Windhagen, Eckart – Hazan, Eric: Tackling Europe's gap in digital and AI. Elérhető: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/artificial-intelligence/tackling-europes-gap-in-digital-and-ai> (Letöltés ideje: 2021. 01. 18.)
- Bukht, Rumana and Heeks, Richard: Defining, Conceptualising and Measuring the Digital Economy. Development Informatics Working Paper no. 68. 2017. Elérhető: <https://ssrn.com/abstract=3431732> (Letöltés ideje: 2025. 08. 18.)
- Busch, Christoph, Schulte-Nölke, Hans, Wiewiórowska-Domagalska, Aneta, Zoll, Fryderyk: The Rise of the Platform Economy: A New Challenge for EU Consumer Law?, Journal of European Consumer and Market Law, 1/2016. Elérhető: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2754100 (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)

- Cauffman, Caroline: The Commission's European Agenda for the Collaborative Economy – (Too) Platform And Service Provider Friendly? M-EPLI Working Paper, 2016/7. Elérhető: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2883845 (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- Cini, Michelle – Czulno, Patryk: Digital Single Market and the EU Competition Regime: An Explanation of Policy Change. Journal of European Integration, 44/1. [Az értekezésben: Cini, Michelle – Czulno, Patryk (2022)] Elérhető: <https://doi.org/10.1080/07036337.2021.2011260> (Letöltés ideje: 2025. 01. 20.)
- Demary, Vera: Competition in the Sharing Economy. IW Policy Paper, 2015/19 [Az értekezésben: Demary (2015)] Elérhető: https://www.iwkoeln.de/fileadmin/publikationen/2015/235445/Sharing_Economy_Policy_Paper.pdf (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- Du, Jianhe– Rakha, Hesham A.: COVID-19 Impact on Ride-Hailing: The Chicago Case Study. Findings, 2020. október 30. Elérhető: <https://doi.org/10.32866/001c.17838> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Dudás Gábor – Boros Lajos: A közösségi gazdaság (sharing economy) definiálásának dilemmái. Tér és Társadalom, 2019/1.
- Dumančić, Kosjenka– Avlona, Natalia-Rozalia: The Regulatory Context and Legal Evolution: The Cases of Airbnb and Uber. In: Česnuitytė, Vida et al. (edit): The Sharing Economy in Europe. Cham, Palgrave Macmillan, 2022. Elérhető: https://www.researchgate.net/publication/358012812_The_Regulatory_Context_and_Legal_Evolution_The_Cases_of_Airbnb_and_Uber (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- Ebers, Martin: Truly Risk-Based Regulation of Artificial Intelligence. How to Implement the EU's AI Act. Stanford-Vienna European Union Law Working Paper No. 101. 2024. Elérhető: <https://law.stanford.edu/wp-content/uploads/2024/10/EU-Law-WP-101-Ebers.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 08. 17.)
- Eisenmann, Tom– Parker, Geoffrey G.– Alstyne, Marshall W. Van: Strategies for Two-Sided Markets. 84(10) Harvard Business Review (2006) Elérhető: https://www.researchgate.net/publication/294221616_Strategies_for_two-sided_markets (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- Prof. Ezrachi, Ariel: THE GOALS OF EU COMPETITION LAW AND THE DIGITAL ECONOMY, Oxford Legal Studies Research Paper No. 17/2018. Elérhető: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3191766 (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- Fernández, Cani: A New Kid on the Block: How Will Competition Law Get along with the DMA? Journal of European Competition Law & Practice 12(4) (2021) Elérhető: <https://awards.concurrences.com/IMG/pdf/lpab020.pdf?72981/d495e5526be9cb1a898e78e6d2120a8aa44ea0f769a235a753def039802aefea> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

- Filistrucchi, Lapo, Geradin, Damien, van Damme, Eric, Affeldt, Pauline: Market Definition in Two-sided Markets: Theory and Practice, *Journal of Competition Law & Economics*, 10(2). Elérhető: https://www.researchgate.net/publication/256055184_Market_Definition_in_Two-Sided_Markets_Theory_and_Practice (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- Finkelstein, Joel – Kussim, Lee et. al.: The CCP's Digital Charm Offensive: How TikTok's Search Algorithm and Pro-China Influence Networks Indoctrinate GenZ Users in the United States. Elérhető: https://networkcontagion.us/wp-content/uploads/NCRI-Report_-The-CCPs-Digital-Charm-Offensive.pdf (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)
- Francois, Chollet: On the Measure of Intelligence, 2019. november 05. Elérhető: <https://arxiv.org/pdf/1911.01547> (Letöltés ideje: 2024. 12. 22.)
- Fui-Hoon Nah, F., Zheng, R., Cai, J., Siau, K., & Chen, L. (2023). Generative AI and ChatGPT: Applications, challenges, and AI-human collaboration. *Journal of Information Technology Case and Application Research*, 25(3), 277–304.
- G. Karácsony Gergely (2023): Okos eszközök – Okos jog? A mesterséges intelligencia szabályozási kérdései. [Digitális kiadás.] Budapest, Akadémiai Kiadó – Ludovika Egyetemi Kiadó, <https://doi.org/10.1556/9789634549529> (Letöltés ideje: 2024.12.23.)
- Giurciu, Andra– Larsen, Tine A.: Roles and Powers of National Data Protection Authorities Moving from Directive 95/46/EC to the GDPR: Stronger and More “European” DPAs as Guardians of Consistency? *European Data Protection Law Review*, 2016/3. Elérhető: https://www.researchgate.net/publication/308694643_Roles_and_Powers_of_National_Data_Protection_Authorities_-_Moving_from_Directive_9546EC_to_the_GDPR_Stronger_and_More_%27European%27_DPAs_as_Guardians_of_Consistency (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Gombos Katalin: A Digital Services Act és a Digital Markets Act várható kihívásai a jogalkalmazásban. In *Medias Res* 2023/2. 92-119. Elérhető: <https://inmediasresfolyoirat.hu/imr/article/view/278/555> (Letöltés ideje: 2025. 07. 30.)
- Görög, Georgina: The Definitions of Sharing Economy: A Systematic Literature Review. *13 Management* (2018)
- Hacker, Philipp, Engel, Andreas, and Mauer, Marco. 2023. Regulating ChatGPT and other Large Generative AI Models. In *Proceedings of the 2023 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency (FAccT '23)*. Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, 1112–1123. <https://doi.org/10.1145/3593013.3594067>
- Hacker, Philipp: Teaching Fairness to Artificial Intelligence: Existing and Novel Strategies Against Algorithmic Discrimination Under EU Law, *Common Market Law Review*, 55. évfolyam, 2018, 1143-1186.

- Huang, Yiping: The platform economy in China: Innovation and regulation. <https://doi.org/10.2307/jj.399501.11> In: Song, Ligang – Zhou, Yixiao: China's Transition to a New Phase of Development. Canberra, Australia, ANU Press, 2022. 73-88.
- J. Nagy László: Az európai integráció politikai története, 3. bővített kiadás, Szeged, 2005. [Az értekezésben: J. Nagy (2005)]
- Kengyel Ákos (szerk.) (2020): Európai uniós politikák. Budapest, Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634545422> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)
- King, Stephen P.: Sharing Economy: What Challenges for Competition Law? (2015) 6(10) Journal of European Competition Law & Practice. Elérhető: https://www.researchgate.net/publication/282438366_Sharing_Economy_What_Challenges_for_Competition_Law (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- Kiss Gergely Árpád: „Platformizáció” Magyarországon és az Európai Unióban – evidenciák, kérdések és válaszok a platformmunka munkajogi megítélése köréből. PhD értekezés, 2024 Debrecen. Elérhető: <https://hdl.handle.net/2437/382828> (Letöltés ideje: 2025. 02. 08.)
- Mărcuț, Mirela: Crystalizing the EU Digital Policy An Exploration into the Digital Single Market. Cham, Switzerland, Springer International Publishing AG, 2017.
- Mazsu Dániel: A DMA és a DSA vizsgálata a többoldalú piacok és a platformok határterületéről. In: A vadnyugat vége? Tanulmányok az Európai Unió platformszabályozásáról. Szerk.: Koltay András, Szikora Tamás, Lapsánszky András, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 363-378, 2024. ISBN: 9789632586311
- Mazsu Dániel: Fehér könyv és stratégia: MI szabályozási kezdeményezések az Európai Unióban és Magyarországon. Pro futuro. 12 (1), 119-137, 2022.
- Mazsu Dániel: Jog és a mesterséges intelligencia: Új szereplő, régi alakzatok? (Gondolatok Jacob Turner könyve kapcsán). Pro futuro. 9 (1), 137-145, 2019.
- Mazsu Dániel: Uber típusú platformok és az európai versenyjog kapcsolata. In: A jog tudománya, a mindennapok joga I. konferenciakötet. Szerk.: Szűcs Lászlóné Siska Katalin, Talabos Dávidné Lukács Nikolett, Papp László. Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debrecen, 67-86, 2019.
- Mazsu, Daniel: Latest Regulatory Developments regarding Artificial Intelligence in Hungary and the EU The provisions of the AI Regulation entering into force and the most recent developments regarding AI in Hungary. Debreceni Jogi Műhely (megjelenés alatt)
- McCarthy, John: What has AI in Common with Philosophy? 2006. április 25. Elérhető: <http://jmc.stanford.edu/articles/aiphil/aiphil.pdf> (Letöltés ideje: 2021. 02. 06.)

- Menyhárd Attila: A technológiai fejlődés hatása az alapjogok érvényesülésére. *Közjegyzői Közlöny*, 2022/3. Elérhető: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/7228324?ts=2022-05-01> (Letöltés ideje: 2025. 02. 12.)
- Mezei Kitti – Träger Anikó: Kockázatok és reziliencia az online platformok és a mesterséges intelligencia európai uniós szabályozásában, *MTA Law Working Papers*, 2024/1. [Az értekezésben: Mezei-Träger (2024)] Elérhető: <https://jog.tk.hu/mtalwp/kockazatok-es-reziliencia-az-online-platformok-es-a-mesterseges-intelligencia-europai-unios-szabalyozasaban> (Letöltés ideje: 2024. 12. 26.)
- Mezei Kitti: A mesterséges intelligencia jogi szabályozásának aktuális kérdései az Európai Unióban, In *Medias Res* 2023/1. 53-70. Elérhető: <https://inmediasresfolyoirat.hu/imr/article/view/261/528> (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.)
- Mezei, Kitti – Träger, Anikó: Risks and Resilience in the European Union’s Regulation of Online Platforms and Artificial Intelligence: Hungary in Digital Europe; In: Gárdos-Orosz, Fruzsina (edit): *The Resilience of the Hungarian Legal System since 2010 A Failed Resilience?* Cham, Switzerland, Springer International Publishing AG, 2025. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-70451-2> (Letöltés ideje: 2025. 02. 12.)
- Nádas György - Zaccaria Márton Leó: Munkaviszony-e a platformmunkavégzés? *Jogtudományi Közlöny* 2024/6. <https://doi.org/10.59851/jk.79.06.2> (Letöltés ideje: 2025. 02. 08.) 283-294.
- Neuwirth, Rostam J.: Prohibited artificial intelligence practices in the proposed EU artificial intelligence act (AIA), *Computer Law & Security Review*, Volume 48, 2023.
- Papp Mónika–Várnay Ernő (2017): *Az Európai Unió joga* [Digitális kiadás.] Budapest, Wolters Kluwer Kft. <https://doi.org/10.55413/9789632956114> (Letöltés ideje: 2023. április 26.) [Az értekezésben: Papp Mónika–Várnay Ernő (2017)]
- Rauch, Daniel E. and Schleicher, David: Like Uber, but for Local Government Law: The Future of Local Regulation of the Sharing Economy, *Ohio State Law Journal*, Vol. 76.4.
- Sejnowski T.J.: The unreasonable effectiveness of deep learning in artificial intelligence; *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*; 2020. december 01. 117. évfolyam 48. szám, 30033-30038.
- Shapiro, Carl and Varian R., *Hal: Information Rules: A Strategic Guide to the Network Economy*, Harvard Business School Press, 1998.
- Sharon, Tamar – Gellert, Raphaël: Regulating Big Tech expansionism? Sphere transgressions and the limits of Europe’s digital regulatory strategy. *Information, Communication & Society* 27/15. 2651-2668. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2023.2246526> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.)

- Stemler, Abbey: *Betwixt and between: Regulating the shared economy* (2016) VIII Fordham Urban Law Journal. Elérhető: <https://ir.lawnet.fordham.edu/ulj/vol43/iss1/2/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- Strihó Krisztina – Szegedi László: A Digitális Egységes Piac kezdeti lépései – egységes uniós szabályozás eltérő tagállami végrehajtása? *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 2023/4., 127–147. <https://doi.org/10.32575/ppb.2023.4.7> (Letöltés ideje: 2024.12.16.)
- Strihó Krisztina: Az online kereskedelem fogyasztóvédelmi szemszögből figyelemmel a (bírói) gyakorlatra. In: Gombos Katalin (szerk.): *A fogyasztóvédelem aktuális kihívásai*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2024. https://doi.org/10.36250/01233_06 (Letöltés ideje: 2025.01.20.)
- Szántó Richárd – Dudás Levente: A döntési helyzetek tudatos tervezésének háttere. *Vezetéstudomány / Budapest Management Review*, XLVIII. évf. 2017. 10. szám, 48-57.
- Tirole, Jean: *Telecommunications and Competition*. In: Buigues, Pierre A.– Rey, Patrick (szerk.): *The Economics of Antitrust and Regulation in Telecommunications*. Cheltenham, Edward Elgar, 2004.
- Toniolo, Gianni: Europe’s Golden Age, 1950-1973: Speculations from a Long-Run Perspective., *The Economic History Review*, vol. 51, no. 2, 1998, pp. 252–67. JSTOR. Elérhető: <http://www.jstor.org/stable/2599377> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)
- Tóth András: A digitális átalakulás szabályozása Európában. ORAC Kiadó Kft. 2024. [Az értekezésben: Tóth András (2024b)]
- Tóth András: Az Európai Unió Mesterséges Intelligencia Törvényéről, *Gazdaság és Jog*, 2024/5-6. 3-11. Elérhető: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/1695773> (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.) [Az értekezésben: Tóth András (2024a)]
- Tóth András: Az online platformok európai szabályozása. In *Medias Res*, 2022/2. 78-102. Elérhető: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/1082455> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- Turner, Jacob: *Robot Rules Regulating Artificial Intelligence*, Palgrave Macmillan, Cham, 2019.
- van Dijck, José – Poell Thomas – de Waal, Martin: *The Platform Society*. Oxford, Oxford University Press, 2018. Elérhető: <https://doi.org/10.1093/oso/9780190889760.001.0001> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Vitkovic, Deni: *The Sharing Economy: Regulation and the EU Competition Law*. *Global Antitrust Review*, Issue 9, 2016. Elérhető: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2926852 (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- Dr. Vitkovics Bálint: Az európai unió mesterséges intelligencia szabályozásának koncepciója. *Themis* 2024. december <https://doi.org/10.55052/themis.2024.2.163> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.) [Az értekezésben: Vitkovics (2024)]

- Walker, Stephen M. II: FLOPS (Floating Point Operations Per Second). Elérhető: <https://klu.ai/glossary/flops> (Letöltés ideje: 2025. 01. 05.)
- Dr. Zanathy Anna: A közösségi média platformok jogi meghatározásának nehézségei a DSA előtt és alatt. Themis 2024. december <https://doi.org/10.55052/themis.2024.2.184> (Letöltés ideje: 2025. 01. 31.)
- Dr. Zara Orsolya LL.M.: Robo sapiens, második felvonás - Aktuális jogi és szabályozási kérdések az Európai Parlamentben, Európai Jog, 2018/2.
- Dr. Zara Orsolya: Robo sapiens, avagy személy lesz-e a robot? Európai Jog 2016/2.
- Zódi Zsolt: Az Európai Bizottság Mesterséges Intelligencia Kódexének tervezete, Gazdaság és Jog, 2021/5. 1-3. Elérhető: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/6489200> (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.)
- Zódi Zsolt: Az Európai Unió digitális szolgáltatásokról és digitális piacokról szóló új rendelettervezetei. Gazdaság és Jog, 2021/1. Elérhető: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/8900638> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.) [Az értekezésben: Zódi (2021)]
- Zódi Zsolt: Platformok, robotok és a jog; Gondolat Kiadó, Budapest, 2018.

Jogszabályok

Európai Unió jogszabályok

- A Tanács 139/2004/EK rendelete (2004. január 20.) a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről (az EK összefonódás-ellenőrzési rendelete) (EGT vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004R0139> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- Amszterdami Szerződés, HL C 340., 1997.11.10., 1—144. o., Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:11997D/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 05. 21.)
- Az Európai Atomenergia Közösséget létrehozó szerződés, 1957. március 25. (Az értekezésben: Euratom Szerződés) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:11957A/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)
- Az Európai Gazdasági közösséget létrehozó szerződés, 1957. március 25. (Az értekezésben: EGK Szerződés) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:11957E/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet) (Az értekezésben: GDPR) (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:32016R0679> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/302 rendelete (2018. február 28.) a belső piacon belül a vevő állampolgársága, lakóhelye vagy letelepedési helye alapján történő indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozással és a megkülönböztetés egyéb formáival szembeni fellépésről, valamint a 2006/2004/EK és az (EU) 2017/2394 rendelet, továbbá a 2009/22/EK irányelv módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32018R0302> (Letöltés ideje: 2025. 02. 11.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1150 Rendelete (2019. június 20.) az online közvetítő szolgáltatások üzleti felhasználói tekintetében alkalmazandó tisztességes és átlátható feltételek előmozdításáról (EGT-vonatkozású szöveg) (Az értekezésben: P2B rendelet) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R1150> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/ALL/?uri=CELEX:32019L0790> (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (digitális piacokról szóló jogszabály) (EGT-vonatkozású szöveg) (Az értekezésben: DMA) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32022R1925> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet) (EGT-vonatkozású szöveg) (Az értekezésben: DSA) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj/hun> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2481 határozata (2022. december 14.) a Digitális évtized 2030 szakpolitikai program létrehozásáról (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2022/2481/oj> (Letöltés ideje: 2025. 02. 13.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2554 rendelete (2022. december 14.) a pénzügyi ágazat digitális működési rezilienciájáról, valamint az 1060/2009/EK, a 648/2012/EU, a 600/2014/EU, a 909/2014/EU és az (EU) 2016/1011 rendelet módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg) (Az értekezésben: DORA rendelet) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32022R2554> (Letöltés ideje: 2025. 02. 11.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2555 irányelve (2022. december 14.) az Unió egész területén egységesen magas szintű kiberbiztonságot biztosító intézkedésekről, valamint a 910/2014/EU rendelet és az (EU) 2018/1972 irányelv módosításáról és az (EU) 2016/1148 irányelv hatályon kívül helyezéséről (NIS 2

irányelv) (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32022L2555> (Letöltés ideje: 2025. 02. 11.)

- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1114 rendelete (2023. május 31.) a kriptoeszközök piacairól, valamint az 1093/2010/EU és az 1095/2010/EU rendelet, továbbá a 2013/36/EU és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32023R1114> (Letöltés ideje: 2025. 02. 11.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/2831 irányelve (2024. október 23.) a platformalapú munkavégzés munkafeltételeinek javításáról (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/2831/oj/hun> (Letöltés ideje: 2025. 01. 28.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/2847 rendelete (2024. október 23.) a digitális elemeket tartalmazó termékekre vonatkozó horizontális kiberbiztonsági követelményekről, valamint a 168/2013/EU és az (EU) 2019/1020 rendelet, és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (a kiberrezilienciáról szóló rendelet) (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32024R2847> (Letöltés ideje: 2025. 02. 13.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/2853 Irányelve (2024. október 23.) a hibás termékekért való felelősségről és a 85/374/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32024L2853> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)
- Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól (Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv) (Az értekezésben: Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv) HL L 178., 2000.7.17., 1—16. o. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32000L0031> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)
- Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:31995L0046> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Az Európai Szén- és Acélközösséget alapító szerződés. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:11951K/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 04. 29.)
- Az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó szerződés, ESZAK-Szerződés. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0022> (Letöltés ideje: 2023. 04. 30.)

- Az Európai Unió Alapjogi Chartája, HL C 303., 2007.12.14., 1—16. o. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:12007P/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 05. 30.)
- Az Európai Unió Hivatalos Lapja, C 306. Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról. (Az értekezésben: Lisszaboni Szerződés) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=OJ:C:2007:306:TOC> (Letöltés ideje: 2023. 05. 30.)
- Az Európai Unióról szóló Szerződés, OJ C 191, 29.7.1992, pp. 1-112, Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:11992M/TXT> (Az értekezésben: Az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés) (Letöltés ideje: 2023. 05. 18.)
- Egységes Európai Okmány (Az értekezésben: EEO). OJ L 169, 26.6.1987, Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11986U/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 05. 08.)
- Európai Parlament és a Tanács 2024. június 13-i (EU) 2024/1689 Rendelete a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról, valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet, továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet)
- Nizzai szerződés HL C 80., 2001.3.10. 1-87. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:12001C/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)
- Szerződés az Európai Közösségeknek egy közös Tanácsának és egy közös Bizottságának felállításáról, Brüsszel, 1965. április 8. (Az értekezésben: Fúziós Szerződés.) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:11965F/TXT> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)

Magyar jogszabályok

- A mesterséges intelligenciáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásához szükséges intézkedésekről szóló 1301/2024. (IX. 30.) Korm. határozat
- A Neumann János Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság által ellátott közfeladatokról szóló 242/2023. (VI. 20.) Korm. rendelet
- Az engedély nélkül, személygépkocsival végzett személyszállító szolgáltatáshoz kapcsolódó jogkövetkezményekről szóló 2016. évi LXXV. törvény
- Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiájáról, valamint a végrehajtásához szükséges egyes intézkedésekről szóló 1573/2020. (IX. 9.) Korm. határozat

Harmadik országok jogszabályai

- A CHIPS Act a félvezetőgyártás egyesült államokbeli támogatásáról (Elérhető: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-117publ167/pdf/PLAW-117publ167.pdf>) (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

- Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken. Elérhető: <https://www.gesetze-im-internet.de/netzdg/BJNR335210017.html> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

Bírósági ítéletek és indítványok

- „Eturas” UAB és társai kontra Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba. A Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Litvánia) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem C-74/14. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62014CJ0074> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- A Bíróság (első tanács) 2011. január 20-i ítélete. General Química SA és társai kontra Európai Bizottság C-90/09 P. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62009CJ0090> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- A Bíróság (hatodik tanács) 2004. március 18-i ítélete. Siemens AG Österreich és ARGE Telekom & Partner kontra Hauptverband der österreichischen Sozialversicherungsträger C-314/01. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62001CJ0314> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- A Bíróság 1978. február 14-i ítélete. United Brands Company és United Brands Continentaal BV kontra az Európai Közösségek Bizottsága. 27/76. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:61976CJ0027> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- A Bíróság 1979. február 13-i ítélete. Hoffmann-La Roche & Co. AG kontra az Európai Közösségek Bizottsága. 85/76. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:61976CJ0085> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- A Bíróság április 27.-i ítélete: 1994. Commune d'Almelo és társai kontra NV Energiebedrijf Ijsselmij. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem Gerechtshof Arnhem - Hollandia C-393/92. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:61992CJ0393> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- A Bíróság ítélete (második tanács), 2015. október 22. AC-Treuhand AG kontra Európai Bizottság, C-194/14. P. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62014CJ0194> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- A Bíróság ítélete (nagytanács), 2017. december 20. Asociación Profesional Elite Taxi kontra Uber Systems Spain, SL. A Juzgado Mercantil de Barcelona (Spanyolország) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem C-434/15. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62015CJ0434> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- A Bíróság ítélete (nagytanács), 2018. április 10. Nabil Bensalem elleni büntetőeljárás. A Tribunal de grande instance de Lille (Franciaország) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem C-320/16. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62016CJ0320> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)

- A Bíróság ítélete (nagytanács), 2019. december 19. X elleni büntetőeljárás. A Juge d'instruction du tribunal de grande instance de Paris (Franciaország) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem C-390/18. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62018CJ0390> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- A Bíróság ítélete (nagytanács), 2024. szeptember 10. Google LLC és Alphabet Inc. kontra Európai Bizottság. C-48/22. P. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62022CJ0048> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)
- A Bíróság ítélete (negyedik tanács), 2020. december 3. Star Taxi App SRL kontra Unitatea Administrativ Teritorială Municipiul București prin Primar General és Consiliul General al Municipiului București. A Tribunalul București (Románia) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem C-62/19. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62019CJ0062> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- A Törvényszék ítélete (kibővített hatodik tanács), 2022. szeptember 14. Google LLC és Alphabet, Inc. kontra Európai Bizottság. T-604/18. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62018TJ0604> (Letöltés ideje: 2025. 01. 23.)
- A Törvényszék ítélete (kibővített kilencedik tanács), 2021. november 10. Google LLC, korábban Google Inc. és Alphabet, Inc. kontra Európai Bizottság. T-612/17. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62017TJ0612> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)
- A Törvényszék ítélete (kibővített tizedik tanács), 2024. szeptember 18. Google LLC és Alphabet Inc. kontra Európai Bizottság. T-334/19. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62019TJ0334> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)
- Az Elsőfokú Bíróság (első tanács) április 6.-i ítélete: 1995. Tréfileurope Sales SARL kontra az Európai Közösségek Bizottsága. T-141/89. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:61989TJ0141> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- Az Elsőfokú Bíróság (nagytanács) 2007. szeptember 17-i ítélete. Microsoft Corp. kontra az Európai Közösségek Bizottsága. T-201/04. sz. ügy. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:62004TJ0201> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)
- Kammergericht Berlin, 11. 12. 2015 – 5 U 31/1. Elérhető: <https://www.damm-uwg.de/kg-berlin-uber-black-ist-wettbewerbswidrig-wenn-die-fahrten-nicht-zum-selbstkostenpreis-angeboten-werden/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- London Employment Tribunal (Londoni Munkaügyi Bíróság, Egyesült Királyság) 2016. október 28 i Aslam, Farrar and Others kontra Uber ítélete, [2018] EWCA Civ 2748.

Elérhető: <https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2018/2748.html> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)

- Szpunar, Maciej főtanácsnok indítványa a C 434/15. sz. ügyben, 2017. május. 11. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:62015CC0434> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)

Európai Unió források

- A 63/106/EWG számú Tanácsi döntés. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31963D0106> (Letöltés ideje: 2023. 05. 04.)
- A Bizottság a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály alapján információkérést intéz az Apple-hez és a Google-hoz. Európai Bizottság, 2023. december 14. Elérhető: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-sends-request-information-apple-and-google-under-digital-services-act> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- A Bizottság hivatalos eljárást indít az X ellen a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály alapján. Európai Bizottság, 2023. december 18. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_6709 (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- A Bizottság jelentése a Tanácsnak, az Európa Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0064> (Letöltés ideje: 2021. 07. 21.)
- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Európai digitális egységes piaci stratégia COM(2015) 192 final. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:52015DC0192> (Az értekezésben: Európai digitális egységes piaci stratégia) (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, A Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának A közösségi gazdaságra vonatkozó európai menetrend. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=COM:2016:356:FIN> (Letöltés ideje: 2025. 01. 15.)
- A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – online platformok és a digitális egységes piac. Lehetőség és kihívás Európa számára [COM(2016) 288 final] (az online platformokról szóló menetrend) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52016DC0288> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- A Bizottság sajtóközleménye 2024. május 29. napján. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_2982 (Letöltés ideje: 2025. 01. 07.)
- A digitális piacokról szóló jogszabály: a Bizottság döntése hat kapuóri minősítésről. Európai Bizottság, 2023. szeptember 6. Elérhető:

- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_4328 (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály: a Bizottság nyilvántartásba veszi az online óriásplatformok és a nagyon népszerű keresőmotorok első csoportját. Európai Bizottság, 2023. április 25. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2413 (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
  - A Fehér Könyv szócikke. Elérhető: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/white_paper.html?locale=hu (Letöltés ideje: 2020. 12. 28.)
  - A Schuman-nyilatkozat, 1950 májusa. Elérhető: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59/schuman-declaration-may-1950_hu (Letöltés ideje: 2023.04.26.)
  - Antitrust: Commission Fines Google €2.42 Billion for Abusing Dominance as Search Engine by Giving Illegal Advantage to Own Comparison Shopping Service. Factsheet. Európai Bizottság, 2017. június 17. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/es/memo_17_1785 (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
  - Antitrust: Commission Sends Statement of Objections to Apple Over Practices Regarding Apple Pay. Európai Bizottság, 2022. május 2. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/es/ip_22_2764 (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
  - Ares(2020)2836174. Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=pi_com:Ares\(2020\)2836174](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=pi_com:Ares(2020)2836174) (Letöltés ideje: 2025. 01. 26.)
  - Az Európai Bizottság által létrehozott Magas Szintű Független Szakértői Csoport: Megbízható Mesterséges Intelligenciára vonatkozó etikai iránymutatásai. [Az értekezésben: EU MI Etikai Kódex (2019)] Elérhető: https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=60429 (Letöltés ideje: 2020. 10. 07.)
  - Az Európai Bizottság által létrehozott magas szintű független szakértői csoport: Az Ai meghatározása: Főbb képességek és tudományterületek. Elérhető: https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=60652 (Letöltés ideje: 2020. 10. 07.)
  - Az Európai Tanács Brüsszeli Ülése 2007. június 21–22. Elnökségi Következtetések. Elérhető: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11177-2007-INIT/hu/pdf> (Letöltés ideje: 2023. 05. 30.)
  - Az uniós jog elsőbbségének szócikke. Elérhető: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/primacy_of_eu_law.html (Letöltés ideje: 2021. 02. 06.)

- Bizottsági közlemény Iránymutatás a vertikális korlátozásokról (2022/C 248/01)
Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:52022XC0630\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:52022XC0630(01)) (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- Brussels European Council 16/17 DECEMBER 2004 Presidency Conclusions. Elérhető: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/83201.pdf (Letöltés ideje: 2023. 05. 24.)
- COM (94) 347 final Europe's Way to the Information Society. An Action Plan-Communitacion from the Commission to the Council and the European Parliament and to the Economic and Social Committe and the Committe of Regions. Elérhető: <https://op.europa.eu/s/yHSU> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)
- COM(2018) 237 final A Bizottság közleménye A közös európai adattér kialakítása adattér felé. (Az értekezésben: EU MI Stratégia) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0237> (Letöltés ideje: 2020. 12. 28.)
- COM(2018) 795 final a Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának A mesterséges intelligenciáról szóló összehangolt terv. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52018DC0795> (Letöltés ideje: 2021. 01. 07.)
- COM(2021) 206 final 2021/0106(COD) Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete a Mesterséges Intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok (a Mesterséges Intelligenciáról szóló jogszabály) megállapításáról és egye uniós aktusok módosításáról
- Commission Decision of 24 May 2004 relating to a proceeding pursuant to Article 82 of the EC Treaty and Article 54 of the EEA Agreement against Microsoft Corporation (Case COMP/C-3/37.792 — Microsoft) (notified under document number C(2004) 900) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32007D0053> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)
- Copenhagen European Council 12 and 13 December 2002 Presidency Conclusions. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/media/20906/73842.pdf> (Letöltés ideje: 2023. 05. 24.)
- Digital Services Act package ex ante regulatory instrument for very large online platforms with significant network effects acting as gate-keepers in the European Union's internal market, Ares(2020)2836174 Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=pi_com:Ares\(2020\)2836174](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=pi_com:Ares(2020)2836174) (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Digital Services Act: deepening the Internal Market and clarifying responsibilities for digital services, Ares(2020)2877686. Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=pi_com:Ares\(2020\)2877686](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=pi_com:Ares(2020)2877686) (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

- Draft Treaty establishing the European Union 1984. Elérhető: <https://op.europa.eu/s/yIrV> (Letöltés ideje: 2023. 05. 25.)
- Draghi, Mario: The future of European competitiveness – Part A | A competitiveness strategy for Europe. Elérhető: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.) (Az értekezésben: Draghi-jelentés)
- Draghi, Mario: The future of European competitiveness – Part B | In-depth analysis and recommendations. Elérhető: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en (Letöltés ideje: 2025. 02. 19.) (Az értekezésben: Draghi-jelentés B rész)
- Egységes Piac megvalósításáról szóló Fehér Könyv COM(85) 310 final, Brüsszel, 1985. június 14. (Az értekezésben: Az Egységes Piacról szóló Fehér Könyv) Elérhető: https://europa.eu/documents/comm/white_papers/pdf/com1985_0310_f_en.pdf (Letöltés ideje: 2023. 05. 08.)
- Európai Bizottság, Főtitkárság, Growth, competitiveness, employment – The challenges and ways forward into the 21st century: White paper, Publications Office, 1994. (Az értekezésben: a 21. század kihívásairól szóló Fehér Könyv.) Elérhető: <https://op.europa.eu/s/yHSF> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)
- Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, Leyen, U., Ambiciózusabb Unió: programom Európa számára: politikai iránymutatás a hivatalba lépő következő Európai Bizottság számára (2019–2024), Kiadóhivatal, 2019. [Az értekezésben: Ambiciózusabb Unió: programom Európa számára (2019)]
- Európai Parlament szerződéstervezete az Európai Unióról, 1984. február. Elérhető: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/52f9545f-202d-40c6-96a6-5a896a46ad70> (Letöltés ideje: 2023. 05. 16.)
- European Commission: Ethics By Design and Ethics of Use Approaches for Artificial Intelligence, 2021. november 25. Elérhető: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/guidance/ethics-by-design-and-ethics-of-use-approaches-for-artificial-intelligence_he_en.pdf (Letöltés ideje: 2024. 12. 26.)
- European Free Trade Association (EFTA) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/european-free-trade-association-efta.html> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)
- Expiry of the European Coal and Steel Community (ECSC) Treaty: an overview. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_02_145 (Letöltés ideje: 2023. 05. 02.)
- Flash Eurobarometer 159 felmérés (Az értekezésben: Eurobarometer 159.) Elérhető: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/394> (Letöltés ideje: 2023. 05. 26.)

- https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness_hu (Letöltés ideje: 2025. 02. 19.)
- https://digital-markets-act.ec.europa.eu/commission-seeks-feedback-measures-apple-should-take-ensure-interoperability-under-digital-markets-2024-12-19_en (Letöltés ideje: 2025. 01. 31.)
- <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme> (Letöltés ideje: 2025. 03. 31.)
- <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-addresses-additional-investigatory-measures-x-ongoing-proceedings-under-digital-services> (Letöltés ideje: 2025. 01. 31.)
- <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-launches-consultation-ai-act-prohibitions-and-ai-system-definition> (Letöltés ideje: 2024. 12. 25.)
- <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/new-horizon-europe-funding-boosts-european-research-ai-and-quantum-technologies> (Letöltés ideje: 2025. 03. 31.)
- <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-code-practice> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)
- <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-code-practice> (Letöltés ideje: 2025. 01. 08.)
- <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-office#ecl-inpage-the-structure-of-the-ai-office> (Letöltés ideje: 2025. 01. 07.)
- <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/list-designated-vlops-and-vloses> (Letöltés ideje: 2025. 01. 31.)
- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/880337/Factsheet%20-%20Competitiveness%20Compass_HU.pdf (Letöltés ideje: 2025. 02. 19.) (Az értekezésben: Versenyképességi iránytű az EU számára)
- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_977 (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)
- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_907 (Letöltés ideje: 2025. 03. 31.)
- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/memo_15_4781 (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)
- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/memo_15_4782 (Letöltés ideje: 2025. 01. 23.)
- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_18_4043 (Letöltés ideje: 2021. 02. 06.)

- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/qanda_21_1683 (Letöltés ideje: 2025. 01. 06.)
- <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=627685> (Letöltés ideje: 2025. 08. 17.)
- https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Use_of_artificial_intelligence_in_enterprises (Letöltés ideje: 2025. 08. 17.)
- https://ec.europa.eu/growth/single-market/services/collaborative-economy_en (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=celex:52022PC0496> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)
- https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401689 (Letöltés ideje: 2025. 01. 08.)
- <https://european-digital-innovation-hubs.ec.europa.eu/hu/home> (Letöltés ideje: 2025.)
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/meetings/european-council/2020/07/17-21/> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)
- <https://www.eca.europa.eu/en/news/NEWS-SR-2024-08> (Letöltés ideje: 2024. 12. 23.)
- https://www.europarl.europa.eu/enlargement/cu/agreements/pdf/reflex1_en.pdf (Letöltés ideje: 2023. 05. 21.)
- <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/4/the-treaty-of-nice-and-the-convention-on-the-future-of-europe> (Letöltés ideje: 2023. 05. 25.)
- <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20230601STO93804/eu-ai-act-first-regulation-on-artificial-intelligence> (Letöltés ideje: 2025. 01. 06.)
- Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról (COM/2012/011 final) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:52012PC0011> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Letta, Enrico: Much more than a market. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 02. 18.) (Az értekezésben: Letta-jelentés)
- Lisbon European Council 23 and 24 March 2000 Presidency Conclusions. Elérhető: https://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)
- Mergers: Commission Fines Facebook €110 Million for Providing Misleading Information about WhatsApp Takeover. Európai Bizottság, 2017. május 18. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_17_1369 (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

- Milestones in European Construction, Elérhető: <https://www.strasbourg-europe.eu/milestones-in-european-construction/> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)
- Nyilatkozat a Római Szerződések aláírásának 50. évfordulója alkalmából. Elérhető: https://europa.eu/50/docs/berlin_declaration_hu.pdf (Letöltés ideje: 2023. 05. 30.)
- OJ 2004/C 310/1. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=OJ:C:2004:310:TOC> (Letöltés ideje: 2023. 05. 26.)
- OJ L 157, 21.6.2005, p. 11–27. Elérhető: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_2005.157.01.0011.01.HUN (Letöltés ideje: 2023. 05. 24.)
- OJ L 236, 23.9.2003. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2003:236:TOC> (Letöltés ideje: 2023. 05. 24.)
- P9_TA(2020)0276 A mesterséges intelligencia polgári jogi felelősségi rendszere Az Európai Parlament 2020. október 20-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a mesterséges intelligenciára vonatkozó polgári jogi felelősségi rendszerrel kapcsolatban (2020/2014(INL)) (2021/C 404/05) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:52020IP0276> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)
- Platform-munkavállalók: a Tanács megerősítette a munkakörülményeik javítását célzó új szabályokról létrejött megállapodást. Európai Unió Tanácsa, 2024. március 11. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/03/11/platform-workers-council-confirms-agreement-on-new-rules-to-improve-their-working-conditions> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Presidency Conclusions European Council Meeting in Laeken 14 and 15 December 2001. (Az értekezésben: a Laekenben tartott Európai Tanács következtetései.) Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/media/20950/68827.pdf> (Letöltés ideje: 2023. 05. 24.)
- Sajtóközlemény: Uniós iránytű a versenyképesség helyreállításáért és a fenntartható jóléért. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_25_339 (Letöltés ideje: 2025. 02. 19.)
- Summary of Commission Decision of 18 July 2018 relating to a proceeding under Article 102 of the Treaty on the Functioning of the European Union and Article 54 of the EEA Agreement (Case AT.40099 — Google Android) (notified under document C(2018) 4761) C/2018/4761 Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52019XC1128\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52019XC1128(02)) (Letöltés ideje: 2025. 01. 23.)
- Summary of Commission decision of 27 June 2017 relating to a proceeding under Article 102 of the Treaty on the Functioning of the European Union and Article 54 of the EEA Agreement [Case AT.39740 — Google Search (Shopping)] (notified under document number C(2017) 4444) Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018XC0112\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018XC0112(01)) (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)

- Thessaloniki European Council 19 and 20 June 2003 Presidency Conclusions. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/media/20847/76279.pdf> (Letöltés ideje: 2023. 05. 25.)

Egyéb források

- „Safe, Secure, and Trustworthy Development and Use of Artificial Intelligence” (a mesterséges intelligencia biztonságos, biztonságos és megbízható fejlesztése és használata) (Elérhető: <https://www.federalregister.gov/documents/2023/11/01/2023-24283/safe-secure-and-trustworthy-development-and-use-of-artificial-intelligence>) vonatkozásában hozott elnöki rendelet visszavonása: <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/removing-barriers-to-american-leadership-in-artificial-intelligence/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)
- „Stellungnahme der Bundesregierung der Bundesrepublik Deutschland zum Weißbuch zur Künstlichen Intelligenz – ein europäisches Konzept für Exzellenz und Vertrauen COM (2020) 65 final”
- 75th anniversary of the creation of the OEEC From the ashes of war to the foundations for lasting co-operation. Elérhető: <https://www.oecd.org/about/history/oeecc/> (Letöltés ideje: 2023. 04. 28.)
- A Bizottság véleménye az Egyesült Királyság, Írország, Dánia és Norvégia csatlakozási kérelméről, 1968. április 2. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/commission_opinion_on_the_applications_for_membership_received_from_the_united_kingdom_ireland_denmark_and_norway_2_april_1968-en-7a029375-f54d-4dd0-8f0d-4a48c4be8934.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 04.)
- A Bizottság véleménye Görögország csatlakozási kérelméről, 1976. január 29. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/commission_opinion_on_greek_application_for_membership_of_the_european_communities_29_january_1976-en-add5c5dd-118f-412d-bf8a-277a9fc1f239.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 06.)
- A Bizottság véleménye Portugália csatlakozási kérelméről, 1978. május 19. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/commission_opinion_on_portugal_s_application_for_accession_19_may_1978-en-c35acfe9-2712-451e-b725-6599f4673ac7.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 06.)
- A delegációvezető jelentése a külügyminisztereknek, 1956. április 21. (Az értekezésben: Spaak-jelentés) Elérhető: <https://web.archive.org/web/20080227172535/http://www.unizar.es/euroconstitucion/library/historic%20documents/Rome/preparation/Spaak%20report%20fr.pdf> (Letöltés ideje: 2023. 05. 02.)
- A Google átláthatósági jelentése. Elérhető: <https://transparencyreport.google.com/about> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- A német MI stratégia. Elérhető: https://www.ki-strategie-deutschland.de/?file=files/downloads/Nationale_KI-Strategie.pdf&cid=728 (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.),

- A Villani-jelentés. Elérhető: https://www.jaist.ac.jp/~bao/AI/OtherAIstrategies/MissionVillani_Report_ENG-VF.pdf (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.)
- Address given by Helmut Kohl on the outcome of the Maastricht European Council, 1991. december 13. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/address_given_by_helmut_kohl_on_the_outcome_of_the_maastricht_european_council_bonn_13_december_1991-en-12090399-dc71-42ee-8a3d-daf2420c0a9a.html (Leöltés ideje: 2023. 05. 18.)
- Adere, Endale Mitiku: Toward a Definition of Blockchain: Analyzing Definitions to Propose a Definition. Knowledge Organization 2024/6, 380-413. Elérhető: <https://www.nomos-elibrary.de/10.5771/0943-7444-2024-6-380.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 08. 12.)
- Alex Woodie: GDPR: Say Goodbye to Big Data's Wild West. Datanami, 2017. július 17. Elérhető: <https://www.datanami.com/2017/07/17/gdpr-say-goodbye-big-datas-wild-west> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Dr. Ambrus István: A compliance jelentése és alapkérdései. Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/cegvilag/a-compliance-jelentese-es-alapkerdesei/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 12.)
- Appealing our „Gatekeeper” Designation Under the Digital Markets Act. TikTok, 2023. november 26. Elérhető: <https://newsroom.tiktok.com/en-eu/appealing-our-gatekeeper-designation-under-the-digital-markets-act> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Average annual growth in the economic output of Western European countries during the Golden Age from 1950 to 1970. Elérhető: <https://www.statista.com/statistics/730758/western-europe-economic-manufacturing-output-growth-golden-age/> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)
- Average annual real gross domestic product (GDP) growth in select Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) countries in the 1960s and 1970s. Elérhető: <https://www.statista.com/statistics/788497/average-annual-real-gdp-growth-oecd-countries-60s-70s/> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)
- Az Adatépítész című podcast 2020. szeptember 10-i adása.
- Az ESZAK tagállamok külügyminisztereinek közös nyilatkozata az 1955. június 1-3-án, Messinában tartott találkozásukat követően. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/entschliessung_der_aussenminister_der_mitgliedstaaten_der_montangemeinschaft_anlasslich_ihrer_tagung_in_messina_1_bis_3_juni_1955-de-d1086bae-0c13-4a00-8608-73c75ce54fad.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 02.)
- Az Európai Közösségek Bizottságának Információs Főigazgatósága: Görögország és az Európai Közösség, 105/75. Elérhető: <http://aei.pitt.edu/10229/1/10229.pdf> (Letöltés ideje: 2023. 05. 04.)

- Az Európai Közösségek Bizottságának nyilatkozata, 1968. július 1. (Az értekezésben: a Bizottság 1968-as nyilatkozata). Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/declaration_de_la_commission_des_communautes_europeennes_1er_juillet_1968-fr-a4f5b96a-1d48-435b-9028-7e98739255d2.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)
- Az OpenAI által kifejlesztett ChatGPT, és az akkor mögötte álló GPT-3 motor 5 nap alatt érte el az 1.000.000 felhasználós határt. Elérhető: <https://www.statista.com/chart/29174/time-to-one-million-users/> (Letöltés ideje: 2024.12.16.)
- Baraniuk, Chris: Tim Cook Blasts “Weaponisation” of Personal Data and Praises GDPR. BBC, 2018. október 14. Elérhető: <https://www.bbc.com/news/technology-45963935> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Botsman, Rachel: The sharing economy lacks a shared definition Elérhető: <https://www.fastcompany.com/3022028/the-sharing-economy-lacks-a-shared-definition> (Letöltés ideje: 2025. 01. 13.)
- Brigazzi, Jacopo: EU top diplomat: We don’t need a European army. Politico, 2025. 01. 22. Elérhető: <https://www.politico.eu/article/eu-top-diplomat-we-dont-need-a-european-army/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.)
- BusinessEurope: Reducing Regulatory Burden to Restore the EU’s Competitive Edge. Elérhető: <https://www.bussinesseurope.eu/publications/reducing-regulatory-burden-restore-eus-competitive-edge> (Letöltés ideje: 2025. 02. 18.)
- Charles de Gaulle sajtókonferenciája 1963. január 14-én. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/press_conference_held_by_general_de_gaulle_14_january_1963-en-5b5d0d35-4266-49bc-b770-b24826858e1f.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 04.)
- Charles de Gaulle sajtókonferenciája 1967. november 27-én. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/press_conference_held_by_general_de_gaulle_at_the_elysees_27_november_1967-en-fe79955c-ef62-4b76-9677-dce44151be53.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 04.)
- Chee, Foo Y.– Kar-Gupta, Sudip: EU Industry Chief Warns Alphabet CEO on Tech Rules Compliance after Hamas Attack. Reuters, 2023. október 13. Elérhető: <https://www.reuters.com/technology/eu-industry-chief-warns-alphabet-ceo-tech-rules-compliance-after-hamas-attack-2023-10-13> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Chee, Foo Y.– Mukherjee, Supantha: Microsoft, Google Will Not Challenge EU Gatekeeper Status. Reuters, 2023. november 14. Elérhető: <https://www.reuters.com/technology/microsoft-google-not-challenge-eu-gatekeeper-designation-2023-11-14> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Cohen, Noam: How Tech Firms Like Uber Hide Behind the „Platform Defense”. Wired, 2019. szeptember 13. Elérhető: <https://www.wired.com/story/how-tech-firms-like-uber-hide-behind-the-platform-defense> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)

- Comte, Jean: Uber Still Divides Europe. EU Observer, 2017. május 9. Elérhető: <https://euobserver.com/business/137539> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- Conclusions of a meeting of the Cabinet on the refusal to participate in the negotiations on the Schuman Plan, The National Archives of the United Kingdom, [s.l.], Kew, Richmond, Surrey, TW9 4DU. Prime Minister's Office: Correspondence and Papers, 1945-1951, PREM 8. Parts I-II: Schuman Plan 1950-1951, PREM 8/1428. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_a_meeting_of_the_cabinet_on_the_refusal_to_participate_in_the_negotiations_on_the_schuman_plan_london_2_june_1950-en-8737a230-6924-4905-8004-dec4385ad38e.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)
- Conclusions of the Cologne European Council: excerpt concerning the Intergovernmental Conference. 1999. június 3-4. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_the_cologne_european_council_excerpt_concerning_the_intergovernmental_conference_3_4_june_1999-en-9c75e676-789f-4e2b-b716-0812a5ccf658.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)
- Conclusions of the Fontainebleau European Council, 1984. június 25-26. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_the_fontainebleau_european_council_25_and_26_june_1984-en-ba12c4fa-48d1-4e00-96cc-a19e4fa5c704.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 08.)
- Conclusions of the Luxembourg European Council: excerpt on the Intergovernmental Conferences, 1991. június 28-29. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_the_luxembourg_european_council_excerpt_on_the_intergovernmental_conferences_28_and_29_june_1991-en-7ae2ec21-4f92-4be6-bdda-13414fb30718.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 16.)
- Conclusions of the Madrid European Council: extract concerning economic and monetary union, 1989. június 26-27. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_the_madrid_european_council_extract_concerning_economic_and_monetary_union_26_and_27_june_1989-en-1f5fb0a0-6813-4573-ac29-838acd4001b8.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 16.)
- Conclusions of the Rome European Council, 1990. december 14-15. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_the_rome_european_council_14_and_15_december_1990-en-7524b7cb-7538-4283-a831-da2b7357813a.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 16.)
- Conclusions of the Turin European Council: extract concerning the Intergovernmental Conference, 1996. március 29. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_the_turin_european_council_extract_concerning_the_intergovernmental_conference_29_march_1996-en-ff17b037-7f53-4c1b-9e59-95a8810262df.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 20.)
- Coudenhove-Kalergi, Richard N.: Páneurópai kiáltvány. Elérhető: http://www.grotius.hu/doc/pub/FXSWNI/2013-05-03_coudenhove-kalergi_paneuropai-kialtvany.pdf (Letöltés ideje: 2023. 04. 27.)

- Dantuma, Edse – Stadig, Diederig – Colijin, Bert: Stuck in the mid-tech trap: Why Europe needs more disruptive digital innovations. Elérhető: <https://think.ing.com/articles/stuck-in-the-mid-tech-trap-why-europe-needs-more-disruptive-digital-innovations/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 18.)
- Darvas, Zsolt: The European Union’s remarkable growth performance relative to the United States. Elérhető: <https://www.bruegel.org/analysis/european-unions-remarkable-growth-performance-relative-united-states> (Letöltés ideje: 2025. 02. 15.)
- De La Feld, Simone: The EU has already launched investigations into all major social platforms. The real challenge is concluding them. Elérhető: <https://www.eunews.it/en/2025/01/09/the-eu-has-already-launched-investigations-into-all-major-social-platforms-the-real-challenge-is-concluding-them/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 12.)
- DECISION ADOPTING RULES AND REGULATIONS TO PROTECT PUBLIC SAFETY WHILE ALLOWING NEW ENTRANTS TO THE TRANSPORTATION INDUSTRY, PUBLIC UTILITIES COMMISSION OF THE STATE OF CALIFORNIA, 2013. 09. 23. Elérhető: <https://docs.cpuc.ca.gov/PublishedDocs/Published/G000/M077/K192/77192335.docx> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- Deloitte Magyarország: Magyar MI Körkép 2023. Eredetileg: <https://www2.deloitte.com/hu/hu/pages/kockazat/articles/ai-study.html>, jelenleg Elérhető: <https://www.scribd.com/document/831103486/Deloitte-Magyar-MI-Korkep-2023> (Letöltés ideje: 2025. 02. 02.)
- Denmark Seeks to Block Uber Taxi Service. SBS, 2014. november 20. Elérhető: <https://www.sbs.com.au/news/denmark-seeks-to-block-uber-taxi-service> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- Doan, Lynn – Stolton, Samuel: Trump Blasts EU Regulators for Targeting Apple, Google, Meta. Bloomberg, 2025. 01. 23. Elérhető: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-01-23/trump-blasts-eu-regulators-for-targeting-apple-google-meta> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)
- Does GDPR Apply to US Citizens? Here’s the Answer. SecuvyAI, 2021. október 12. Elérhető: <https://secuvy.ai/blog/does-gdpr-apply-to-us-citizens-heres-the-answer> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Edwards, Benj: OpenAI announces o3 and o3-mini, its next simulated reasoning models. Elérhető: <https://arstechnica.com/information-technology/2024/12/openai-announces-o3-and-o3-mini-its-next-simulated-reasoning-models/> (Letöltés ideje: 2024. 12. 22.)
- Eredetileg: <http://www.pwc.co.uk/issues/megatrends/collisions/sharingeconomy/future-of-the-sharing-economy-in-europe-2016.html> jelenleg elérhető a következő linken: <https://web.archive.org/web/20170828143752/http://www.pwc.co.uk/issues/megatrend>

[s/collisions/sharingeconomy/future-of-the-sharing-economy-in-europe-2016.html](https://collisions/sharingeconomy/future-of-the-sharing-economy-in-europe-2016.html)

(Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)

- Final communiqué of the Paris Summit: excerpt on the European Council, 1974. december 9-10. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/final_communique_of_the_paris_summit_excerpt_on_the_european_council_9_and_10_december_1974-en-67ed8959-f92f-41f6-81ea-822ef3b9962a.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 08.)
- Garsten, Ed: What Are Self-Driving Cars? The Technology Explained. Forbes, 2024. január 23. Elérhető: <https://www.forbes.com/sites/technology/article/self-driving-cars/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)
- Global Digital Economy Report – 2025. Elérhető: <https://www.idc-a.org/insights/qUi9XgvyrzSkyDUy9Tqr> (Letöltés ideje: 2025. 08. 18.)
- Global Sharing Economy Industry Research Report, Competitive Landscape, Market Size, Regional Status and Prospect. Elérhető: <https://www.360marketupdates.com/global-sharing-economy-industry-research-report-competitive-landscape-market-21776202> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- Grind, Kirsten– Eaglesham, Jean– Rana, Preetika: Airbnb’s Coronavirus Crisis: Burning Cash, Angry Hosts and an Uncertain Future. Wall Street Journal, 2020. április 8. Elérhető: https://www.wsj.com/articles/airbnbs-coronavirus-crisis-burning-cash-angry-hosts-and-an-uncertain-future-11586365860?mod=lead_feature_below_a_pos1 (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Guerini, Raffaele: In AI funding and research, China and US outperform Europe. Elérhető: <https://sciencebusiness.net/news/ai-funding-and-research-china-and-us-outperform-europe>
- Gyévai Zoltán: Unió techfőnök: Az EU a maga útját járja a mesterséges intelligencia fejlesztésében. Elérhető: <https://www.szabadeuropa.hu/a/unios-techfonok-az-eu-a-maga-utjan-jar-a-mesterseges-intelligencia-fejleszteseben-/33313864.html> (Letöltés ideje: 2025. 02. 19.)
- Haeck, Pieter: Meta chief lobbyist slams EU tech laws and fines. Politico, 2025. 02. 04. Elérhető: <https://www.politico.eu/article/meta-chief-lobby-eu-tech-artificial-intelligence-fines-marketplace-joel-kaplan/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)
- Hannah Ritchie – Edouard Mathieu – Max Roser – Esteban Ortiz-Ospina: Internet, 2023, Elérhető: <https://ourworldindata.org/internet> (Letöltés ideje: 2023. 05. 18.)
- Hartmans Avery– Leskin, Paige: The History of the Ride-Hailing App, from Start to IPO. Business Insider, 2019. május 18. Elérhető: <https://www.businessinsider.com/ubers-history> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)

- Hawksworth, John és társai: Will robots really steal our jobs? Elérhető: https://www.pwc.com/hu/hu/kiadvanyok/assets/pdf/impact_of_automation_on_jobs.pdf (Letöltés ideje: 2021. 01. 05.)
- Hoskins, Peter – Rahman-Johnes, Imran: Nvidia shares sink as Chinese AI app spooks markets. BBC, 2025. január 28. Elérhető: <https://www.bbc.com/news/articles/c0qw7z2v1pgo> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.)
- <http://blog.oszkar.com/uzletszeru-szemelyszallitas-kisokos/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- <https://arcprize.org/arc> (Letöltés ideje: 2024. 12. 22.)
- <https://azure.microsoft.com/en-us/resources/cloud-computing-dictionary/what-is-cloud-computing> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)
- <https://companiesmarketcap.com/> (Letöltés ideje: 2025. 08. 18.)
- <https://dealmakers.co.uk/the-story-of-instagrams-1-billion-acquisition/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.)
- <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/generative-ai> (Letöltés ideje: 2024.12.22.)
- <https://economictimes.indiatimes.com/small-biz/startups/newsbuzz/uber-loses-french-case-driver-declared-employee/articleshow/74500469.cms?from=mdr> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- <https://forbes.hu/penz/bank-mesterseges-intelligencia-buntetes/> (Letöltés ideje: 2024. 12. 24.)
- <https://gyartastrend.hu/cikk/elkeszult-az-mi-akcioterv> (Letöltés ideje: 2025. 08. 13.)
- https://hvg.hu/gazdasag/20250208_paolo-gentiloni-europai-unio-europai-bizottsag-donald-trump-ebx (Letöltés ideje: 2025. 02. 19.)
- https://hvg.hu/tudomany/20250304_dsa-fcc-brendan-carr-biralat-szolasszabadsag (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)
- <https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza-mesterseges-intelligencia-europa-vilagelso-a-szabalyozasban/> (Letöltés ideje: 2024. 12. 23.)
- <https://mik.neum.hu/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 09.)
- <https://news.mit.edu/2023/explained-generative-ai-1109> (Letöltés ideje: 2024.12.22.)
- <https://unctad.org/news/ai-market-projected-hit-48-trillion-2033-emerging-dominant-frontier-technology> (Letöltés ideje: 2025. 08. 18.)
- https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/aam/Asia-Book_A_03_China_Social_Credit_System.pdf (Letöltés ideje: 2024. 12. 24.)
- <https://www.blablacar.hu/rolunk/felhasznalasi-feltetelek> (Letöltés ideje: 2025. 01. 15.)

- <https://www.britannica.com/place/Silicon-Valley-region-California> (Letöltés ideje: 2025. 07. 29.)
- <https://www.britannica.com/technology/application-software> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- https://www.bruegel.org/sites/default/files/private/2023-07/Tables_Scott_Kai.pdf (Letöltés ideje: 2025. 02. 13.)
- <https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/cahai> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/05/21/artificial-intelligence-ai-act-council-gives-final-green-light-to-the-first-worldwide-rules-on-ai/>
- <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/9370a173-d882-4484-974a-f4002c3bd17a> (Letöltés ideje: 2023. 05. 18.)
- <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/ff4dba1b-7691-48a8-b489-51393c82c951> (Letöltés ideje: 2023. 05. 20.)
- <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/369c4261-a1e9-4358-91ce-8e9e08d66237> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)
- <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/575bee62-ba08-401f-b3b2-cda7cb0f2b6b> (Letöltés ideje: 2023. 05. 18.)
- https://www.cvce.eu/en/obj/austria_s_application_for_accession_to_the_eec_14_july_1989-en-8ede7e56-6922-46c2-99db-dc5da0eb0c22.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 20.)
- https://www.cvce.eu/en/obj/finland_s_application_for_accession_to_the_eec_18_march_1992-en-a94cedbb-2964-4ac4-9d4b-1590d1cf4162.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 20.)
- https://www.cvce.eu/en/obj/norway_s_application_for_accession_to_the_european_communities_24_november_1992-en-c52228b8-30f5-4bd7-aa4f-4fb0cc946467.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 20.)
- https://www.cvce.eu/en/obj/sweden_s_application_for_accession_to_the_eec_1_july_1991-en-40f77c3e-9381-408e-8323-4fe5331818f0.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 20.)
- https://www.cvce.eu/en/obj/the_spaak_report-en-4b911a0a-6bd0-4e88-bff9-4c87690aa4e8.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 02.)
- <https://www.digitaleurope.org/news/snap-reaction-to-the-ai-liability-directive/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)
- <https://www.ericsson.com/en/6g> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)
- <https://www.ft.com/content/27f062b4-cf1f-4353-8d7f-8690d972f2cf> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

- <https://www.ft.com/content/80ace07f-3acb-40cb-9960-8bb4a44fd8d9> (Letöltés ideje: 2025. 02. 15.)
- <https://www.ibm.com/think/topics/5g> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)
- <https://www.ibm.com/think/topics/blockchain> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)
- <https://www.ibm.com/think/topics/cloud-computing> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)
- <https://www.ibm.com/think/topics/internet-of-things> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)
- <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/EU/CHN/USA> (Letöltés ideje: 2025. 02. 15.)
- <https://www.laphamsquarterly.org/revolutions/miscellany/paul-krugmans-poor-prediction> (Letöltés ideje: 2023. 04. 15.)
- <https://www.lyft.com/terms> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-generative-ai> (Letöltés ideje: 2024.12.22.)
- <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-5g> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)
- <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-blockchain> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)
- <https://www.nist.gov/programs-projects/5g-beyond> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)
- <https://www.politicaexterior.com/articulo/una-europa-vasalla-de-eeuu/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 15.)
- <https://www.pwc.com/us/en/industries/financial-services/fintech/bitcoin-blockchain-cryptocurrency.html> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)
- <https://www.reuters.com/technology/trump-says-microsoft-is-talks-acquire-tiktok-2025-01-28/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.)
- <https://www.reuters.com/world/europe/european-countries-will-not-create-one-united-army-says-polands-sikorski-2025-02-16/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.)
- <https://www.sap.com/products/artificial-intelligence/what-is-iot.html> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)
- <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/self-driving-car> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)
- <https://www.statista.com/forecasts/1449849/europe-ai-tool-user-numbers> (Letöltés ideje: 2024. 12. 26.)
- <https://www.statista.com/forecasts/1462404/ai-market-growth-europe> (Letöltés ideje: 2024. 12. 26.)

- <https://www.statista.com/outlook/tmo/artificial-intelligence/worldwide> (Letöltés ideje: 2025. 08. 17.)
- <https://www.statista.com/statistics/300427/eu-parlament-turnout-for-the-european-elections/> (Letöltés ideje: 2023. 05. 26.)
- <https://www.szabadeuropa.hu/a/tilesch-gyorgy-mesterseges-intelligencia-fidesz-orban-viktor-koronavirus/31025903.html> (Letöltés ideje: 2021. 01. 09.)
- <https://www.techtarget.com/searchmobilecomputing/definition/Android-OS> (Letöltés ideje: 2025. 07. 29.)
- <https://www.techtarget.com/searchnetworking/definition/6G> (Letöltés ideje: 2025. 02. 09.)
- <https://www.thedanishparliament.dk/en/eu-information-centre/eu-referenda> (Letöltés ideje: 2023. 05. 18.)
- <https://www.theguardian.com/technology/2018/dec/19/uber-loses-appeal-over-driver-employment-rights> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- <https://www.uber.com/legal/hu/document/?name=general-terms-of-use&country=united-states&lang=en> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- <https://www.uber.com/legal/hu/document/?name=general-terms-of-use&country=hungary&lang=hu> (Letöltés ideje: 2025. 01. 16.)
- <https://www.whitecase.com/insight-our-thinking/ai-watch-global-regulatory-tracker-united-states> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)
- Janakiram MSV: All About DeepSeek — The Chinese AI Startup Challenging US Big Tech. Forbes, 2025. 01. 26. Elérhető: <https://www.forbes.com/sites/janakirammsv/2025/01/26/all-about-deepseekthe-chinese-ai-startup-challenging-the-us-big-tech/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.)
- Jelentés az Európai Tanácsnak, Brüsszel, 1985. március 29-30. (Az értekezésben: Dooge-jelentés) Elérhető: http://aei.pitt.edu/997/1/Dooge_final_report.pdf (Letöltés ideje: 2023. 05. 08.)
- Jelentés az Európai Unióról, 1975. december 29. (Az értekezésben: Tindemans-jelentés) Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/report_on_european_union_29_december_1975-en-284c9784-9bd2-472b-b704-ba4bb1f3122d.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 07.)
- Jones, Mark: How hackers are weaponizing artificial intelligence. Elérhető: <https://techhq.com/2020/09/how-hackers-are-weaponizing-artificial-intelligence/> (Letöltés ideje: 2020. 11. 25.)
- Kelion, Leo: Google hit with record EU fine over Shopping service. BBC, 2017. június 27. Elérhető: <https://www.bbc.com/news/technology-40406542> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)

- Kivonul az Uber Magyarországról! Portfolio, 2016. július 13. Elérhető: <https://www.portfolio.hu/uzlet/20160713/kivonul-az-uber-magyarorszagrol-234675> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- Kivonul az Uber Magyarországról. Világgazdaság, 2016. május 13. Elérhető: <https://www.vg.hu/cegvilag/2016/07/kivonul-az-uber-magyarorszagrol> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- Kleinmann, Zoe – McMahon, Liv: UK and US refuse to sign international AI declaration. BBC, 2025. 02. 11. Elérhető: <https://www.bbc.com/news/articles/c8edn0n58gwo> (Letöltés ideje: 2025. 02. 15.)
- Komaitis, Konstantinos – Sherman, Justin: US and EU tech strategy aren't as aligned as you think. Elérhető: <https://www.brookings.edu/articles/us-and-eu-tech-strategy-arent-as-aligned-as-you-think/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 19.)
- Kutasi Gábor: Szabályozási paradigmában ragadva. Elkészült a Letta-jelentés az egységes piac jövőjéről. Elérhető: <https://www.ludovika.hu/blogok/ludeconblog/2024/05/10/szabalyozasi-paradigmaban-ragadva/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 18.)
- Leufer, Daniel – Hidvegi, Fanny – Zornetta, Alessia: The Pitfalls of the European Union's Risk-Based Approach to Digital Rulemaking. UCLA Law Review, Rev. Disc. 156 (2024). Elérhető: <https://www.uclalawreview.org/the-pitfalls-of-the-european-unions-risk-based-approach-to-digital-rulemaking/> (Letöltés ideje: 2025. 08. 17.)
- Lodge, Juliet: The Tindemans Report and European Union, New Zealand International Review, Vol. 1, No. 3 (MAY/JUNE 1976), pp. 32-34.
- Martínez, Alba Ribera: Apple Seeks to Challenge its Designation Under the DMA: Part and Parcel of its Closed Ecosystem. Kluwer Competition Law, 2023. november 14. Elérhető: <https://competitionlawblog.kluwercompetitionlaw.com/2023/11/14/apple-seeks-to-challenge-its-designation-under-the-dma-part-and-parcel-of-its-closed-ecosystem> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Miller, Derek: The Sharing Economy and How It Is Changing Industries. The Balance, 2022. szeptember 19. Elérhető: <https://www.thebalancemoney.com/the-sharing-economy-and-how-it-changes-industries-4172234> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- Milmo, Dan: 'Godfather of AI' shortens odds of the technology wiping out humanity over next 30 years. Elérhető: <https://www.theguardian.com/technology/2024/dec/27/godfather-of-ai-raises-odds-of-the-technology-wiping-out-humanity-over-next-30-years> (Letöltés ideje: 2025. 02. 01.)
- Moskalenko, Oleksandr: Europe — Too Soft, Not Enough Power. Elérhető: <https://cepa.org/article/europe-too-soft-not-enough-power/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.)

- Mukherjee, Supantha– Chee, Foo Y.: Meta Appeals Against EU Gatekeeper Status for Messenger, Marketplace. Reuters, 2023. november 15. Elérhető: <https://www.reuters.com/technology/meta-appeals-against-eu-gatekeeper-status-messenger-marketplace-2023-11-15> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- OECD (2024), „Explanatory memorandum on the updated OECD definition of an AI system”, OECD Artificial Intelligence Papers, No. 8, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/623da898-en>
- Perrier, Elija – Bennett, Michael Timothy: An AI system has reached human level on a test for ‘general intelligence’. Here’s what that means. Elérhető: <https://theconversation.com/an-ai-system-has-reached-human-level-on-a-test-for-general-intelligence-heres-what-that-means-246529> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.)
- Persch, Johannes: Google Android: The General Court takes its position. Elérhető: <https://competitionlawblog.kluwercompetitionlaw.com/2022/09/20/google-android-the-general-court-takes-its-position/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 23.)
- Dr. Petrányi Dóra (CMS), Dr. Horváth Katalin (CMS): Az AI Act gyakorlati kérdései. Előadás 2024. 10. 22.
- Price rate of change in Western Europe over select time periods between 1960 and 1990. Elérhető: <https://www.statista.com/statistics/1235197/west-europe-price-change-by-period-1960-1990/> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)
- Report on economic and monetary union in the European Community, 1989. április 12. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/report_on_economic_and_monetary_union_in_the_european_community_12_april_1989-en-725f74fb-841b-4452-a428-39e7a703f35f.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 16.)
- Ross, Wilbur: EU Data Privacy Laws Are Likely to Create Barriers to Trade. Financial Times, 2018. május 18. Elérhető: <https://www.ft.com/content/9d261f44-6255-11e8-bdd1-cc0534df682c> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Sadiq, Hammad: Microsoft's Strategic Stake in OpenAI Unlocks Unique Investment Avenues. Elérhető: <https://finance.yahoo.com/news/microsofts-strategic-stake-openai-unlocks-130001230.html> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.)
- Satariano, Adam– Stevis-Gridneff, Matina: Big Tech Turns Its Lobbyists Loose on Europe, Alarming Regulators. The New York Times, 2020. december 14. Elérhető: <https://www.nytimes.com/2020/12/14/technology/big-tech-lobbying-europe.html> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Share of global artificial intelligence (AI) investment and financing by country from 2013 to 1Q'18. Elérhető: <https://www.statista.com/statistics/941446/ai-investment-and-funding-share-by-country/> (Letöltés ideje: 2021. 02. 06.)

- Sharing Economy: a közösségi gazdaság mint lehetőség a háztartás bevételeinek növelésére. Pénzügyi Navigátor, 2022. március 31. Elérhető: <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/csaladi-zold-penzugyek/zold-penzugyi-megoldasok/zold-penzugyi-megoldasok-a-gyakorlatban/sharing-economy-kozossegi-gazdasag-mint-lehetoseg-a-haztartas-beveteleinek-novelesere> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- Sharing Economy: Model Defined, Criticisms, and How It's Evolving. Investopedia, 2020. október 3. Elérhető: <http://www.investopedia.com/terms/s/sharing-economy.asp> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- Sherwood, Harriet: How Airbnb Took Over the World. The Guardian, 2019. május 5. Elérhető <https://www.theguardian.com/technology/2019/may/05/airbnb-homelessness-renting-housing-accommodation-social-policy-cities-travel-leisure> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Shveda, Krystina: How Coronavirus is Changing Grocery Shopping. BBC, 2020. június 12. Elérhető <https://www.bbc.com/future/bespoke/follow-the-food/how-covid-19-is-changing-food-shopping.html> (Letöltés ideje: 2025. 01. 19.)
- Spanyolország csatlakozási kérelme az EGK-hoz, 1977. július 26. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/spain_s_application_for_accession_to_the_european_economic_community_26_july_1977-en-10dd4f97-5dd1-4bba-967e-fab86d746cd2.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 06.)
- Spanyolország társulási kérelme az EGK-hoz, 1962. február 09. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/spain_s_application_for_association_with_the_european_economic_community_9_february_1962-en-8a95e26f-e911-42a0-b811-b623b84a93d9.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 06.)
- Stevens, Ingrid: Regulating AI: The Limits of FLOPs as a Metric. Elérhető: <https://medium.com/@ingridwickstevens/regulating-ai-the-limits-of-flops-as-a-metric-41e3b12d5d0c> (Letöltés ideje: 2025. 01. 05.)
- Szerződés Görögország csatlakozásáról az Európai Gazdasági Közösségbe és az Európai Szén- és Acélközösségbe, 1979. május 28. Elérhető: https://www.cvce.eu/en/obj/treaty_on_the_accession_of_greece_to_the_eec_and_to_the_eaec_athens_28_may_1979-en-c0f4782f-969a-4b20-8992-c1ede3370164.html (Letöltés ideje: 2023. 05. 04.)
- Szöllőssy András: A fogyasztói döntések szabadságának védelme és a versenyjog – a fogyasztóvédelmi politika és a versenypolitika kapcsolata. Elérhető: https://gvh.hu/preview/pfile/file?path=/gvh/versenykultura_fejlesztés/tanulmányi_verseny/palyazati_eredmenyek/print_4450_h.pdf&inline=true (Letöltés ideje: 2025. 08. 11.)
- Tarján M. Tamás: A Marshall-terv meghirdetése, Rubicon Online. Elérhető: <https://rubicon.hu/kalendarium/1947-junius-5-a-marshall-terv-meghirdetese> (Letöltés ideje: 2023. 04. 28.)

- Tarján M. Tamás: Németország újraegyesítése, Elérhető: <https://rubicon.hu/kalendarium/1990-oktober-3-nemetorszag-ujraegyesitese> (Letöltés ideje: 2023. 05. 16.)
- Tedford, Owen: Biden Lays The Groundwork For Trump To Target Chinese Semiconductors. Forbes, 2025. 01.15. Elérhető: <https://www.forbes.com/sites/owentedford/2025/01/15/biden-lays-the-groundwork-for-trump-to-target-chinese-semiconductors/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)
- The first elections by universal suffrage. Elérhető: <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/88c8177c-4117-4c00-b7c7-8c898e9961d6> (Letöltés ideje: 2023. 05. 08.)
- The international context: the Suez Crisis (1956) and the Hungarian Uprising (1956). Elérhető: <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/1c8aa583-8ec5-41c4-9ad8-73674ea7f4a7/d02c6541-72fa-440c-a5cc-e7c2440457b6> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)
- Tidey, Alice: Von der Leyen pitches '€800bn' defence package ahead of EU leaders' summit. Euronews, 2025.03.04. Elérhető: <https://www.euronews.com/my-europe/2025/03/04/von-der-leyen-pitches-800bn-defence-package-ahead-of-eu-leaders-summit> (Letöltés ideje: 2025. 03. 07.)
- Uber in Denmark's Crosshairs after High Court Ruling. The Local, 2016. november 18., Elérhető: <https://www.thelocal.dk/20161118/danish-high-court-rules-that-uber-is-illegal-taxi-service> (Letöltés ideje: 2025. 01. 17.)
- Unemployment rates in Western European countries, the United States. and Japan in select periods between 1960 and 1990. [Az értekezésben: Unemployment rates in Western European countries (1960-1990)] Elérhető: <https://www.statista.com/statistics/1076308/unemployment-rates-europe-us-japan-by-period-1960-1990/> (Letöltés ideje: 2023. 05. 03.)
- Value of the sharing economy worldwide from 2021 to 2024 with a forecast for 2027 and 2030 Elérhető: <https://www.statista.com/statistics/830986/value-of-the-global-sharing-economy/> (Letöltés ideje: 2025. 08. 10.)
- Victor Hugó 1849. augusztus 21-én Párizsban elmondott beszéde. Elérhető: <https://www.herodote.net/Textes/victor-hugo-discours-du-congres-de-la-paix.pdf> (Letöltés ideje: 2023. 04. 27.),
- Wakefield, Jane: Microsoft chatbot is taught to swear on Twitter. 2016. március 27. Elérhető: <https://www.bbc.com/news/technology-35890188> (Letöltés ideje: 2021. 01. 18.)
- Wallenstein, Judith – Shelat, Urvesh: Hopping Aboard the Sharing Economy. BCG, 2017. augusztus 22. Elérhető: <https://www.bcg.com/publications/2017/strategy-accelerating-growth-consumer-products-hopping-aboard-sharing-economy> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)

- Walsh, Bryan: Today's Smart Choice: Don't Own. Share. Time, 2011. március 17. Elérhető: https://content.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,2059521_2059717,00.html (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- What Is Digital Economy? Unicorns, Transformation and the Internet of Things. Deloitte. Elérhető: <https://www2.deloitte.com/mt/en/pages/technology/articles/mt-what-is-digital-economy.html> (Letöltés ideje: 2025. 01. 14.)
- Winston Churchill 1946. szeptember 19-én a Zürichi Egyetemen elmondott beszéde. (Az értekezésben: Churchill 1946-os beszéde.) Elérhető: <https://rm.coe.int/16806981f3> (Letöltés ideje: 2023. 04. 27.)
- Yang, Zeyi: China just announced a new social credit law. Here's what it means. Elérhető: <https://www.technologyreview.com/2022/11/22/1063605/china-announced-a-new-social-credit-law-what-does-it-mean/> (Letöltés ideje: 2024. 12. 24.)
- Zódi Zsolt: Mi történik a Facebooknál? A január 7-i Zuckerberg-bejelentés elemzése. Elérhető: <https://www.ludovika.hu/blogok/itkiblog/2025/01/10/mi-tortenik-a-facebooknal/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)